

PROGRAMMABEGROTING 2015
MEERJARENBEGRADING 2015-2018

**MET HET OOG
OP LEUSDEN**

Programmabegroting

2015-2018

Inhoudsopgave Programmabegroting

Aanbiedingsbrief	3
Beleidsprioriteiten 2015	7
Deel 1 Beleidsbegroting	
1a Programmaplan	
Programma's	
Algemeen (leeswijzer)	9
1. Domein Bestuur	15
2. Domein Leefomgeving	27
3. Domein Samenleving	41
4. Domein Ruimte	55
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	73
1b Paragrafen	
Algemeen (leeswijzer)	82
A. Lokale heffingen	85
B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	91
C. Onderhoud kapitaalgoederen	97
D. Financiering	105
E. Bedrijfsvoering	109
F. Verbonden partijen	115
G. Grondbeleid	129
H. Rechtmatigheid, doelmatigheid, doeltreffendheid	135
Deel 2 Financiële begroting	
2a Uiteenzetting financiële positie	139
Beschouwing financiële positie	139
Begrotingsresultaat 2015-2018	139
Resultaat meicirculaire 2014 – Kabinetsplannen gemeentefinanciën	140
Ontwikkeling begrotingspositie na de Voorjaarsnota 2014	142
Verhoging OZB	143
Incidentele dekkingmaatregelen	143
Monitor bezuinigingsmaatregelen	143
Financiering en rente	145
Financieel toezicht	146
Belastingvoorstellen	146
Reserves en voorzieningen	146
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	148
Onvoorzien algemeen	148
Meerjarig Investeringsplan (MIP)	148
EMU-saldo	150
2b Overzicht van baten en lasten	
Budgetautorisatie 2015	153
Grondslag van de begrotingsramingen	157
Meerjarenoverzicht van baten en lasten	158
Vaststellingsbesluit	159
Bijlagen:	
A. Nieuw beleid/CUP	161
B. Meerjarig Investeringsplan (MIP)	167

Aanbiedingsbrief

Aanbieding programmabegroting 2015 - 2018

Hierbij bieden wij de programmabegroting 2015 - 2018 aan. De eerste programmabegroting die tot stand is gekomen onder verantwoordelijkheid van het nieuwe college. In deze begroting is de uitvoering van het Coalitieakkoord ter hand genomen. In de programma's is aangegeven wat we concreet gaan doen in 2015. In het voorjaarsdebat heeft de raad de Kaderbrief 2015 vastgesteld. Met die kaderbrief geeft de raad het college de opdracht om de vastgestelde hoofdlijnen van het te voeren beleid uit te werken in de nieuwe begroting. Een belangrijk kader, namelijk het sluitend maken van de begroting, kon niet in het voorjaarsdebat worden vastgesteld. De meicirculaire zorgde voor een nieuwe structurele tegenvaller. De 'afronding' van het voorjaarsdebat heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 2 oktober waarin de raad de kaders heeft meegegeven voor de dekking van het begrotingstekort. Hiermee kunnen wij u een sluitende meerjarenbegroting aanbieden. Een begroting die uitgaat van vernieuwing en verandering.

Coalitieakkoord: een nieuwe start voor Leusden

Na de verkiezingen van maart 2014 zijn de fracties van D66, GroenLinks-PvdA en ChristenUnie-SGP een coalitie aangegaan voor de bestuursperiode 2014 - 2018. In het coalitieakkoord "Een nieuwe start voor Leusden" zijn de ambities en doelstellingen van de coalitie opgenomen. De diverse beleidsvoornemens zijn nader uitgewerkt in het door ons opgestelde college uitvoeringsprogramma (CUP). Dit beleid treft u, toegespitst op het jaar 2015, aan in deze begroting. Aangegeven wordt wat we in 2015 willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen, en wat het mag kosten. Wij zijn in 2014 voortvarend gestart met de beleidsvoornemens van het CUP en willen ons daar in 2015 en verdere jaren voor blijven inzetten. Evenals in het coalitieakkoord benadrukken we in deze begroting nogmaals dat we een transparant bestuur willen zijn, dat verbinding zoekt met de inwoners en de Samenleving Voorop zet. Waar het gaat om de inhoud van het beleid stellen wij ons open voor de inbreng en steun van alle raadsfracties. In Leusden doen we het samen!

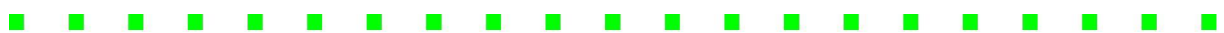
Wij zullen de voortgang van het CUP monitoren en u daarvan jaarlijks een rapportage aanbieden bij de kaderbrief. Op deze manier is de uitvoering van het beleid voor de raad goed te volgen.

Sociaal Domein: nieuwe taken voor Leusden

Het jaar 2015 staat in het teken van de decentralisaties in het sociaal domein. De gemeente krijgt de verantwoordelijkheid voor nieuwe taken op het gebied van jeugdzorg, werk en inkomen, en de zorg aan langdurig zieken en ouderen. Het decentralisatietraject in het sociaal domein is een proces dat organisch groeit en waarbij vele partijen hun nieuwe rol moeten vinden. Hierin moet ook ruimte zijn om te experimenteren en een vernieuwingsslag te maken bij het organiseren van ondersteuning gericht op veilig en gezond opgroeien, zelf in het levensonderhoud voorzien en voldoende mogelijkheden om te participeren in de gemeente Leusden. We moeten hierin elkaar ook ruimte durven te geven. Deze ruimte nemen we ook financieel. De decentralisatie mag de eerste twee jaar incidenteel extra middelen vergen. Vanzelfsprekend staan onze inwoners centraal bij de uitvoering van de nieuwe taken. Met de stellingname 'lokaal wat lokaal kan' zetten we in op een versterking van de samenwerking binnen de basisvoorzieningen, waardoor zoveel mogelijk zorgvragers op een integrale wijze in Leusden ondersteund worden. Zoals in het coalitieakkoord opgenomen wil het college bij de verdere inrichting van het sociaal domein gebruik maken van creatieve ideeën en initiatieven vanuit de samenleving. Soms op basis van het toetsen van een idee van het college maar vaak ook innovatief en vanuit de praktijk geredeneerd.

Bij die inrichting richten wij ons op de volgende vier doelstellingen:

1. Stimuleren van maximaal gebruik van eigen kracht en gebruik van persoonlijke netwerken
2. Samen aan de slag om de saamhorigheid in Leusden te versterken
3. Versterken van preventie en vroegsignalering in de basisinfrastructuur
4. Organiseren van maatwerkvoorzieningen voor kwetsbare inwoners

Algemeen financieel perspectief

De economische crisis heeft er toe geleid dat we in een tijdperk van overheidsbezuinigingen leven. De crisis is complex en duurt al ruim zes jaar. In de eurolanden is inmiddels sprake van een economisch herstel dat moeizaam op gang komt. Ook in Nederland zijn tekenen van herstel te zien. Het CPB voorspelt voor ons land in 2015 een economische groei met 1¼ %, maar voegt daar direct aan toe dat de vooruitzichten onzeker zijn. Als handelsland zijn we sterk afhankelijk van de internationale ontwikkelingen, en spanningen zoals bijvoorbeeld in Oekraïne en Rusland dempen de groei. In de eurolanden zijn de schuld niveaus nog steeds hoog. Voor het oplossen van dit onderliggende probleem (dat de kredietcrisis veroorzaakte) is een krachtig economisch herstel nodig, krachtiger dan nu door het CPB wordt geprognoseerd. De Nederlandse staatsschuld zal in 2015 verder oplopen. Zolang 'Den Haag' moet bezuinigen omwille van het terugdringen van de staatsschuld is de crisis niet voorbij. Volgens de minister van Financiën is een economische groei van meer dan 2% nodig om schulden weg te werken. Dat niveau is nog niet bereikt. Vooralsnog wordt niet gesproken over nieuwe kabinetsbezuinigingen die de gemeentefinanciën zouden treffen. De onzekerheid van de economische groei die nodig is maakt dat dit risico aanwezig blijft.

Met de decentralisaties in het sociaal domein is de omvang van het gemeentefonds met 50% toegenomen, van € 20 naar € 30 miljoen. Deze extra middelen hebben we uiteraard hard nodig om onze taken uit te voeren. Er is echter nog geen zekerheid over de inkomsten. De middelen zijn nu verdeeld op basis van historische kosten. Vanaf 2015 en 2016 gaat de verdeling gefaseerd over naar een objectief verdeelmodel. Tot nu toe is Leusden bij herverdelingen in het sociaal domein altijd een nadeelgemeente geweest vanwege onze sociaal sterke structuur. Deze ontwikkeling kan het budgettaire neutrale uitgangspunt dat we hanteren bij de uitvoering van de decentralisaties onder druk zetten, en daarmee vormt het een risico voor onze structurele begrotingspositie.

De vermogenspositie van Leusden kenmerkt zich al jaren door een redelijk stabiel financieringsoverschot. De komende drie jaar staan we voor aanzienlijke investeringen. De raad heeft besloten tot de bouw van twee MFC's en tot een tijdelijke financieringsconstructie om de ontwikkeling van de Biezenkamp weer vlot te trekken. Deze besluiten vergen investeringen van in totaal € 20 miljoen waardoor ons financieringsoverschot zal teruglopen. Deze ontwikkeling, in combinatie met het sterk verminderde rendement door het verplichte schatkistbankieren, geeft ons aanleiding om in 2015 het rente- en treasurybeleid te herzien, zodat wij zo optimaal mogelijk kunnen inspelen op deze 'transitie' in onze financieringspositie.

Kaderstelling begroting 2015 - 2018

In het voorjaarsdebat heeft de raad de Kaderbrief 2015 vastgesteld. Daarmee is tevens aan het college de opdracht gegeven om de financiële kaders en beleid voor het komende jaar in deze begroting op te nemen. In lijn hiermee hebben wij het CUP, de bestedingsvoorstellen nieuw beleid en belastingmaatregelen voor 2015 in deze begroting verwerkt.

In de kaderbrief werd uitgegaan van een sluitende meerjarenbegroting 2015 - 2018. De structurele financiële tegenvaller van € 400.000 in de meicirculaire 2014 als gevolg van de ontwikkeling van het Gemeentefonds was daarin nog niet meegenomen. Dit betekende dat een aanvullend raadsvoorstel nodig was om alsnog een sluitende begroting te kunnen aanbieden. Op 2 oktober 2014 heeft de raad besloten om de meerjarenbegroting weer sluitend te maken via een gefaseerde OZB-verhoging. Hierbij is nadrukkelijk niet gekozen voor het verder bezuinigen op het voorzieningenniveau, het schrappen in de ambities zoals opgenomen in het coalitieakkoord en het verder bezuinigen op de organisatie naast de lopende taakstellingen. Ook na deze verhoging van de OZB zal de woonlastendruk in onze gemeente beneden gemiddeld zijn. Dit aanvullende kader hebben wij eveneens in deze begroting opgenomen.

Begrotingsuitkomst 2015 - 2018

In 2015 bedraagt de omzet van Leusden € 49,6 miljoen (exclusief grondbedrijf). In 2014 bedroeg de omzet € 42,7 miljoen. De stijging wordt veroorzaakt door de nieuwe taken in het sociaal domein.

Het resultaat van de begroting 2015 - 2018 is als volgt:

	2015	2016	2017	2018
Resultaat Voorjaarsnota 2014	-218	+38	+196	+5
Resultaat Meicirculaire 2014	-180	+19	-71	-401
Ontwikkelingen na opstellen Voorjaarsnota	+64	-51	-57	-1
	-334	+6	+68	-397
Gefaseerde verhoging OZB	+100	+100	+240	+400
	-234	+106	+308	+3
Onttrekken begrotingstekort 2015 aan algemene reserve; basisdeel	+234	-	-	-
Begrotingsresultaat	0	+106	+308	+3

Met de gefaseerde verhoging van de OZB hebben we weer een begroting met een sluitend meerjarenperspectief. In 2015 is er nog wel sprake van een tekort dat we incidenteel dekken ten laste van de algemene reserve. Voor de jaren die volgen zijn er geen incidentele dekkingsmaatregelen meer nodig. Het financiële evenwicht is echter wel broos met een plus in 2018 van slechts € 3.000, dit mede gezien in het licht van de hiervoor beschreven financiële risico's in het sociaal domein.

Beleidsprioriteiten 2015

De invulling van de financiële ruimte voor nieuw beleid hebben wij in de begroting verwerkt overeenkomstig de besluitvorming bij de kaderbrief. Naast de nieuw beleid projecten wordt een deel van de ruimte voor nieuw beleid ook aangewend voor de dekking van het CUP. We gaan diverse activiteiten en projecten van het CUP aanpakken, er staat veel te gebeuren in Leusden!

In 2015 is incidenteel budget beschikbaar voor (onder meer) de uitvoering van het energieakkoord, het opstellen van de visie werklocaties, een geactualiseerd vestigingsbeleid voor de detailhandel, en het steviger op de kaart zetten van Leusden als wandel- en fietsgemeente. We starten in 2015 met de eerste projectfasen voor de tweede sporthal, de inrichting van een (fysiek) sociaal portaal, en met het project ruimte voor ondernemerschap. In de begroting zijn vanaf 2015 structureel middelen beschikbaar voor een derde fulltime wethouder, voor samenwerking van bedrijfscontactfunctionarissen in de regio, en voor het digitaal loket van ondernemers.

Verder zijn er - buiten het CUP om - in Leusden vanaf 2015 structureel subsidiemiddelen beschikbaar voor het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. Er komt een budget voor de urgentiecommissie woonruimteverdeling en er worden middelen ingeruimd voor het realiseren van de Basisregistratie Grootchalige Topografie.

De basisregistratie is een wettelijke taak die we in samenwerking met vier andere gemeenten uitvoeren. Tenslotte is er bij de nieuw beleid projecten vanaf 2016 een p.m. raming opgenomen voor de te verwachten meerkosten als gevolg van het wettelijk verbod op chemisch onkruidbestrijding. Per november 2015 treedt het verbod in werking. De onkruidbestrijding wordt opnieuw aanbesteed, waarbij de samenwerking voor alternatieve vormen van onkruidbestrijding en de kosten hiervan duidelijk zullen worden.

Lokale lasten 2015

In 2015 stijgen de lokale lasten als gevolg een aantal maatregelen c.q. kaders die de raad heeft vastgesteld en die in deze begroting zijn opgenomen. Voor de woninggebruikers nemen de woonlasten (OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing) toe met 6% en voor woningeigenaren met 4,7%. De afvalstoffenheffing voor gezinnen stijgt met € 16, dit wordt vooral verklaard doordat er in 2015 € 158.000 minder uit de egaliseringsreserve via tariefverlaging aan de inwoners kan worden teruggegeven dan in 2014.

In de OZB-tarieven 2015 is de laatste tranche verwerkt van de opbrengstmaatregel uit de begroting 2012 ad € 50.000. Ook het raadsbesluit van 2 oktober 2014 om de meerjarenbegroting weer sluitend te maken via een gefaseerde OZB-stijging hebben wij verwerkt, in 2015 voor een bedrag van € 100.000. De motie die daarbij is aangenomen met betrekking tot de verdeling van de stijging over de woningen en niet-woningen betrekken wij bij het raadsvoorstel tot definitieve vaststelling van de OZB-tarieven 2015 op 18 december 2014.

Voor het overige stijgen de belastingtarieven met een inflatiecorrectie van 1%.

Ook na het doorvoeren van genoemde maatregelen in 2015 is Leusden voor de inwoners een relatief goedkope gemeente qua woonlastendruk. Bovendien verwachten wij dat de procentuele woonlastenstijging, zoals voor 2015 is aangegeven, voor een groot deel weer teniet wordt gedaan bij de vaststelling van het Gemeentelijk Rioleringsplan door de raad op 18 december. Door o.a. verbeterde technieken bij het rioolonderhoud kan het tarief van de rioolheffing aanzienlijk worden verlaagd. In het raadsvoorstel tot definitieve vaststelling van de belastingtarieven 2015 nemen wij een geactualiseerd overzicht op van de procentuele lastenstijging.

Programma indeling: nieuwe programma's voor Leusden

De decentralisaties in het sociaal domein hebben niet alleen beleidsinhoudelijke en financiële consequenties voor deze begroting maar ook voor de inrichting van de begroting. Een gemeente is vrij om de programma-indeling zelf te bepalen. Een programma zien we als een verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van maatschappelijke effecten. Vanuit een oogpunt van samenhang en integrale aanpak kiezen wij voor het opnemen van de nieuwe taken onder één programma, en voegen we ook de taken van het huidige programma 'maatschappelijke ondersteuning' daar aan toe. Om de omvang van de programma's zowel financieel als beleidsinhoudelijk in balans te houden vergt dit ook een aanpassing van de andere programma's. De nieuwe programma-indeling is als volgt:

1. Domein Bestuur
2. Domein Leefomgeving
3. Domein Samenleving
4. Domein Ruimte

De programmabegroting zal de komende jaren verder worden doorontwikkeld. Zelf hebben we ambities te verwezenlijken die zijn vastgelegd in het kader van Samenleving Voorop (Sturen en Verantwoorden). Daarnaast heeft de VNG-commissie Depla adviezen uitgebracht over vernieuwing van de begroting. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel uiteenzetting financiële positie.

Naast de vernieuwing van de programma's hebben wij ook de paragraaf verbonden partijen verbeterd. Sturing en controle op verbonden partijen is een belangrijk thema en is niet voor niets opgenomen als ambitie in het coalitieakkoord. Wij vinden het belangrijk dat de begroting goede informatie biedt over onze verbonden partijen, inzicht geeft in de financiële belangen en ontwikkelingen schetst. Wij hebben de structuur van de paragraaf op deze informatiebehoefte aangepast en aangescherpt.

Tot slot

In deze begroting zijn ambities, uitdagingen, kansen en innovaties verwerkt, evenals nieuw beleid, nieuwe taken en daarnaast het bestaande beleid en bezuinigingsmaatregelen die de raad heeft vastgesteld.

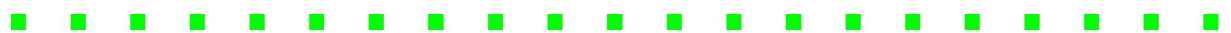
Wij zijn van mening dat de Leusdense samenleving ambitie verdient, en willen de toezeggingen nakomen die in het coalitieakkoord aan de samenleving zijn gedaan. In deze overtuiging blijven wij ons inzetten voor een goed voorzieningenniveau voor de inwoners, voor de realisering van beleid en een nieuwe start voor Leusden!

Hoogachtend,

Het college van de gemeente Leusden,

E.D. Luchtenburg
directeur-secretaris

mevrouw drs. A. Vermeulen
burgemeester

Beleidsprioriteiten

Nieuw beleid

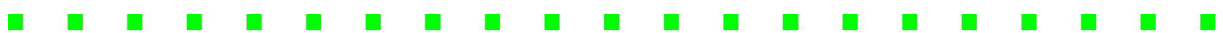
In de Kaderbrief zijn voorstellen gedaan voor de invulling van nieuw beleid en de uitvoering van het CUP in deze begroting. Deze zijn als volgt:

Tabel 1 Projecten/activiteiten nieuw beleid/CUP

	2015	2016	2017	2018
A. Structureel:				
1. Monumentenbeleid	5.000	10.000	15.000	20.000
2. Urgentiecommissie	14.500	14.500	14.500	14.500
3. Verbod op het gebruik van glyfosaat (Roundup) t.b.v. onkruidbestrijding	0	p.m.	p.m.	p.m.
4. Realisatie wettelijke BGT door gemeentelijke samenwerking	<u>28.400</u>	<u>10.300</u>	<u>10.000</u>	<u>9.700</u>
Subtotaal projecten nieuw beleid 2015	47.900	34.800	39.500	44.200
5. Drie full time wethouders	45.000	45.000	45.000	15.000
6. Samenwerken bedrijfscontactfunctionarissen in de regio	30.000	30.000	30.000	30.000
7. Digitaal loket ondernemers	2.000	2.000	2.000	2.000
8. Bouw tweede sporthal	-	35.000	35.000	35.000
Totaal structureel:	€ 124.900	€ 146.800	€ 151.500	€ 126.200
B. Incidenteel:				
9. Ontwikkelen brede duurzaamheidsagenda	7.500	-	-	-
10. Uitvoering energieakkoord	37.500	37.500	-	-
11. Faciliteren en stimuleren laadpunten elektrische voertuigen	8.000	8.000	8.000	-
12. Minder regels voor ondernemers	5.000	-	-	-
13. Digitaal loket ondernemers	5.000	-	-	-
14. Investeren in kansrijke bedrijfsterreinen (visie werklocaties)	25.000	25.000	-	-
15. Wandel- en fietsgemeente	60.000	-	-	-
16. Vestigingsbeleid detailhandel	12.000	-	-	-
17. Sociaal domein omvorming informatie-adviespunt	100.000	100.000	-	-
Dekking: reserve Sociaal Domein	-/- 100.000	-/-100.000	-	-
18. Bouw tweede sporthal	1.000.000	-	-	-
Dekking herschikking reserves	-/-1.000.000	-	-	-
19. Ruimte voor ondernemerschap	310.000	680.000	405.000	-
Dekking: rendabele investeringen	-/- 310.000	-/- 680.000	-/- 405.000	-
20. Structuurvisie en actualiseren woonvisie	20.000	20.000	5.000	-
Dekking: reserve met aangewezen bestemming	-/- 20.000	-/- 20.000	-/- 5.000	-
21. Breedband netwerken in het buitengebied	20.000	-	-	-
Totaal incidenteel:	€ 180.000	€ 70.500	€ 8.000	-

Toelichting

Voor een toelichting op de genoemde activiteiten en projecten verwijzen wij u naar de bijlage bij deze begroting. De bestedingsvoorstellen blijven binnen de beschikbare financiële ruimte voor nieuw beleid. Voor structureel nieuw beleid bedraagt deze ruimte € 38.500 (vanaf 2018 € 50.000). Deze middelen zijn vooral nodig voor wettelijk verplichte uitgaven die om financiële ruimte vragen. De gehonoreerde structurele projecten nieuw beleid en CUP liggen boven de beschikbare ruimte voor nieuw beleid 2015. Als dekking wordt de ruimte nieuw beleid voor 2016 ingezet, en de extra ruimte die is ontstaan door uitvoering van het amendement Kerntakendiscussie. Het daarna nog resterende tekort wordt gedekt vanuit het resterende begrotingsoverschot.

De benodigde incidentele financiële ruimte dekken we in eerste aanleg ook uit de ruimte voor nieuw beleid. Dat betekent dat we de ruimte voor nieuw beleid 2015 ad € 80.000 volledig inzetten en voor de jaren 2016 en 2017 de ruimte die nodig is (respectievelijk € 70.500 en € 8.000). De tekorten die daarna nog resteren worden gedekt uit de algemene reserve flexibel deel. In onderstaand overzicht is het voorgestelde dekkingsplan weergegeven voor de invulling van de beleidsprioriteiten 2015-2018:

Tabel 1.1 Dekking beleidsprioriteiten (nieuw beleid/CUP)				
	2015	2016	2017	2018
Dekkingsplan				
Structurele projecten (nieuw beleid en CUP)	124.700	146.800	151.500	126.200
- Structurele ruimte 2015	-/- 38.500	-/- 38.500	-/- 38.500	-/- 38.500
- Structurele ruimte 2016	-	-/- 38.500	-/- 38.500	-/- 38.500
- Overschot amendement Kerntakendiscussie	-/- 92.000	-/- 63.000	-/- 48.000	-/- 48.000
- Dekking ten laste van het begrotingsoverschot	-	<u>-/- 6.800</u>	<u>-/- 26.500</u>	<u>-/- 1.200</u>
Subtotaal projecten nieuw beleid 2015	5.600	0	0	0
Incidentele projecten (nieuw beleid en CUP)	180.000	70.500	8.000	0
- Incidentele ruimte 2015	-/- 80.000	0	0	0
- Incidentele ruimte 2016	0	-/- 70.500	0	0
- Incidentele ruimte 2017	0	0	-/- 8.000	0
- Dekking ten laste van Algemene reserve flexibel deel	-/- 100.000	0	0	0
Totaal structureel:	0	0	0	0

Deel 1 Beleidsbegroting

1a Programmaplan

Programma's algemeen

Wettelijk kader

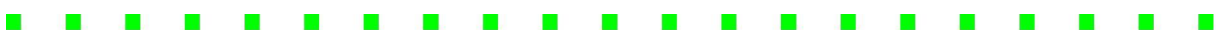
De programmabegroting is een uitvloeisel van de Wet Dualisering Gemeentebestuur en is tevens opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het BBV schrijft de gemeente de volgende indeling van de programmabegroting voor:

Beleidsbegroting	Programmaplan Paragrafen
Financiële begroting	Overzicht van baten en lasten Uiteenzetting financiële positie

Leeswijzer

De programmabegroting kent de volgende onderdelen:

Aanbiedingsbrief	Hierin geven wij de "highlights" van deze begroting aan. Hoe kwalificeren wij de financiële positie? Waar leggen wij de beleidsprioriteiten voor 2015? Wat merkt de inwoner in zijn portemonnee (lastendruk)?
Beleidsprioriteiten	Hier doen wij u voorstellen tot de aanwending van de structurele en incidentele aanwending van de ruimte voor nieuw beleid.
Programma's	De kern van de programmabegroting vormen de 4 programma's. Hierin worden per programma de 3 W-vragen beantwoord: Wat willen we bereiken? Wat doen we daarvoor? Wat mag het kosten?
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	De 4 programma's leveren een negatief resultaat op (de lasten zijn hoger dan de baten). Daartegenover staan de algemene dekkingsmiddelen die worden gevormd door de algemene uitkering, de OZB, de hondenbelasting, de toeristenbelasting en precariobelasting. Daarnaast wordt er nog een aantal niet aan de programma's toe te rekenen lasten geraamd zoals onvoorzien en de stelposten.
Paragrafen	Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze komen terug in zeven voorgeschreven paragrafen. Een voorbeeld hiervan is de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. De onderhoudslasten zijn verspreid over alle programma's en worden in de paragraaf toegelicht.
Uiteenzetting financiële positie	In dit hoofdstuk geven wij een toelichting op de financiële positie van de gemeente Leusden. Wij gaan in op het begrotingsresultaat in meerjarenperspectief en de voor de gemeenten belangrijke ontwikkelingen als het gaat om de Kabinetsplannen voor gemeentefinanciën. Hier vindt u tevens de dekkingsvoorstellen en belastingvoorstellen van deze begroting. Daarnaast geven wij u informatie over de reserves en voorzieningen en het Meerjarig Investeringsplan.
Overzicht baten en lasten	Het overzicht baten en lasten geeft ten opzichte van voorgaande jaren een gewijzigde presentatie van het begrotingsresultaat. Wat is het begrotingsresultaat als de onttrekkingen en toevoegingen aan reserves buiten beschouwing worden gelaten? Dit overzicht geeft het resultaat voor en na bestemming.

Programma's

Een programma wordt in het BBV gedefinieerd als "een samenhangend geheel van activiteiten". Gemeenten zijn vrij in de keuze van de programma's. De decentralisaties in het sociaal domein geven aanleiding om de programma-indeling te wijzigen. De samenhang en beoogde integrale aanpak zijn aanleiding om de nieuwe taken onder één programma op te nemen c.q. toe te voegen aan het huidige programma 'maatschappelijke ondersteuning'. Dit vergt ook een aanpassing van de andere programma's. De nieuwe programma-indeling en de daarin opgenomen programmaonderdelen is als volgt:

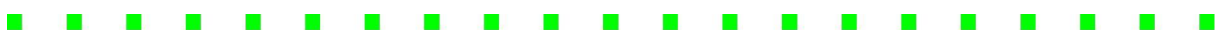
1. Domein Bestuur
  - Samenleving Voorop
  - Dienstverlening
  - Samenwerking
  - Integrale veiligheid
  - Veiligheidsregio en crisisbeheersing
  - Bestuur
2. Domein Leefomgeving
  - Openbare ruimte
  - Milieu en duurzaamheid
  - Afval
  - Water en riolering
  - Onderwijshuisvesting
  - Accommodatiebeleid en -beheer
3. Domein Samenleving
  - Basisinfrastructuur
  - Generalistische zorg en ondersteuning
  - Specialistische zorg en ondersteuning
  - Bescherming en veiligheid
4. Domein Ruimte
  - Ruimte en Wonen
  - Verkeer en vervoer
  - Economie
  - Buitengebied
  - Recreatie en toerisme
  - Cultuurhistorie
  - Grondexploitaties

Alle specifieke baten en lasten worden over deze vier programma's verdeeld. Daarnaast is er nog een "5^e programma" opgenomen: algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Hier worden geraamd de niet aan de programma's toe te rekenen algemene dekkingsmiddelen (algemene uitkering en algemene belastingen zoals OZB) en een raming voor onvoorzien uitgaven (onvoorzien algemeen en de stelposten).

Inrichting programma's

Ook in de vormgeving van de programma's (inrichtingskader) zijn de gemeenten vrij. Leidend bij de inrichting zijn de 3 W-vragen:

- Wat willen we bereiken?   Wat zijn de doelstellingen?
Wat doen we daarvoor?   Welke prestaties leveren we daarvoor?
Wat mag het kosten?   Welke middelen zetten we hiervoor in?

Coalitieakkoord 2014-2018

Het coalitieakkoord 2014-2018 is expliciet in de programmabegroting opgenomen. Per programma(onderdeel) zijn de punten van het coalitieakkoord vermeld. Per punt is aangegeven wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat het mag kosten. Hiermee is voor de raad de uitvoering goed te volgen en geven we invulling aan de door de raad overgenomen aanbeveling van de rekenkamercommissie uit het rapport “Coalitieakkoord, meer dan een politiek bindmiddel”.

De programma's zijn als volgt ingedeeld:

Omschrijving	Per programma is beknopt beschreven wat onder het programma valt.
Kaderstellende beleidsnotities	Hier worden de belangrijkste en nog actuele beleidsdocumenten genoemd.
Programmaonderdelen	Alle programma's zijn opgeknipt in programmaonderdelen. Terugkerende onderwerpen bij elk programmaonderdeel zijn: <ul style="list-style-type: none"> • context en achtergrond • coalitieakkoord uitgewerkt in 3 W-vragen • overige speerpunten uitgewerkt in eerste 2 W-vragen • tabel met effectindicatoren en / of tabel met kerngegevens
Context en achtergrond	Beschreven is de context en achtergrond, zoals: waar staan we met dit programma, actuele ontwikkelingen (lokaal, regionaal en landelijk), beschrijving landelijk speelveld, invloed mogelijke exogene factoren, beleidsnota's in voorbereiding, ed.
Wat willen we bereiken?	Bij ieder programmaonderdeel worden één of enkele doelstellingen geformuleerd.
Wat gaan we daarvoor doen?	Hier staat met welke prestaties de doelstellingen worden bereikt. Er is een duidelijke samenhang tussen de prestaties en de doelen (doelstelling 1 heeft de prestaties 1.1, 1.2, 1.3 etc. en doelstelling 2 heeft de prestaties 2.1, 2.2, 2.3 etc.).
Wat mag het kosten?	Inzet van middelen om de prestaties te kunnen leveren.
Financiën programma	<ul style="list-style-type: none"> • Lasten en baten per programma inclusief de presentatie van het resultaat voor en na bestemming (toevoegingen en onttrekkingen aan reserves) • Verschillenanalyse op hoofdlijnen van de ontwikkeling van het resultaat van het programma. • Een overzicht van de voorgestelde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma • Een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma (waar van toepassing) • Een overzicht van de voorstellen voor nieuw beleid, ombuigingen en investeringen per programma.

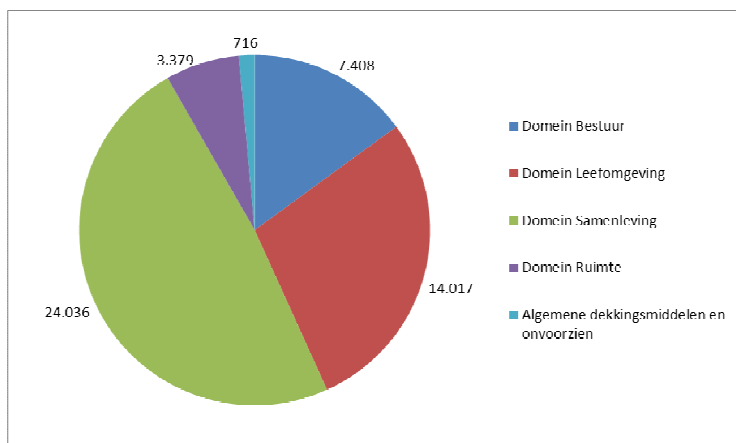

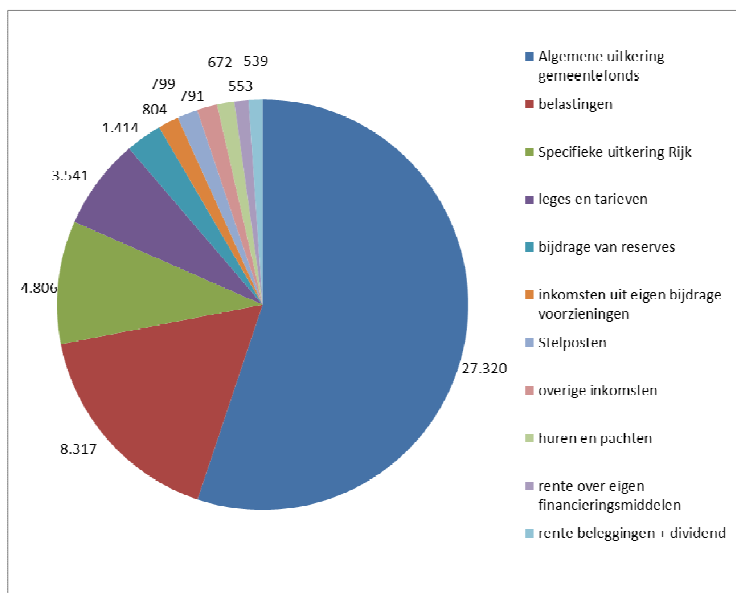
Totaal begroting 2015-2018

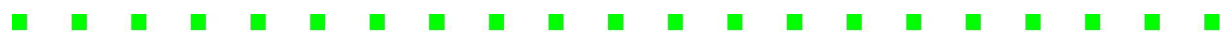
De begroting 2015-2018 heeft een totale omzet van € 49.556.000. Dit is € 1.712 per inwoner. Het betreft de omzet exclusief het grondbedrijf. De omzet van het grondbedrijf fluctueert jaarlijks afhankelijk van mutaties in de grondexploitatie. De omzet van het grondbedrijf in 2015 bedraagt € 7.930.000.

De uitgaven zijn als volgt verdeeld over de vier programma's en algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen x € 1.000):

De uitgaven van de gemeente worden gedekt door diverse inkomsten. In de begroting 2015 zijn de inkomsten als volgt geraamd (bedragen x € 1.000):

Domein Bestuur

Omschrijving programma

Het programma omvat:

- Samenleving Voorop; Dit betreft de veranderende, bij deze tijd passende, rol van de overheid. We kijken naar wat de gemeente kan toevoegen aan wat de samenleving zelf al doet.
- Dienstverlening; Dit betreft de externe dienstverlening van onze organisatie. Dienstverlening vanuit klantperspectief is onze koers.
- Samenwerking; Dit betreft het onderzoeken van mogelijkheden en realiseren van samenwerking om een kwalitatief goede en efficiënte organisatie te zijn.
- Integrale veiligheid; Dit betreft het breed en integraal benaderen van complexe, meerduidige veiligheidskwesties. Het gaat daarbij om samenwerking tussen de ketenpartners en over de verschillende aspecten van de veiligheidsketen (proactie, preventie, preparatie, repressie en nazorg).
- Veiligheidsregio en Crisisbeheersing; Dit betreft de lokale en regionale crisis- en rampenbeheersing.
- Bestuur; Dit betreft de bestuursstijl van het gemeentebestuur.

Kaderstellende beleidsnotities

- Organisatieplan "Leusden is klaar voor de toekomst" van oktober 2012.
- Beleidsplan VRU 2012-2015
- Regionaal Crisisplan Utrecht 2014-2017
- Integrale veiligheidsnota gemeente Leusden 2011-2015
- Preventie en handhavingsbeleid DHW 2014

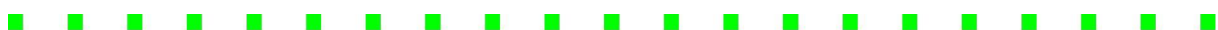
Programmaonderdeel: Samenleving Voorop

Context en achtergrond

Leusden heeft een krachtige samenleving die veel waardevolle maatschappelijke initiatieven ontwikkelt. De groei van maatschappelijke initiatieven vraagt om een improviserende en inspirerende overheid. Een overheid die positief meedenkt, faciliteert en waardeert. Uitgangspunt is dat we kijken wat de gemeente kan toevoegen aan wat de samenleving zelf al doet. Een vernieuwende samenwerking!

Vanuit maatschappelijk initiatief ontstaat diversiteit in het aanbod. Dit vraagt ruimte voor zelforganisatie en zeggenschap voor en van maatschappelijke organisaties. Als overheid accepteren wij deze verschillen.

Met het maatschappelijk initiatief als basis, wordt er een andere invulling van de overheid verwacht: minder verzorgingsstaat en meer participatiesamenleving. In de komende jaren zetten wij in op het stimuleren van het maatschappelijk initiatief. Raadsleden hebben een belangrijke rol in dit proces en zijn als volksvertegenwoordiger makelaar tussen initiatieven uit de samenleving en de overheid. Einddoel (in 2018) is dat de gemeente alleen die taken oppakt, die de samenleving niet zelf kan.

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Maximale ruimte voor initiatieven uit de samenleving	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raadsleden stimuleren om als omgevingsbeïnvloeder werkzaam te zijn voor inwoners, instellingen en bedrijven. 2. Bij kaderstellende documenten maximale ruimte laten aan initiatieven uit de samenleving. 3. Voorwaarden scheppen om de samenleving optimaal gelegenheid te geven voor initiatieven: we zijn kritisch op het formuleren van regels die initiatieven kunnen belemmeren.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Programmaonderdeel: Dienstverlening

Context en achtergrond

Dienstverlening vanuit klantperspectief is de leidraad voor onze koers. Door service op maat wordt de samenleving zo veel mogelijk in staat gesteld initiatieven te realiseren. De klant staat centraal in onze dienstverlening. Vanuit professie wordt de klant ondersteund, maar de klant blijft zelf verantwoordelijk. De dienstverlening is laagdrempelig om de toegankelijkheid te optimaliseren. De dienstverlening van de gemeente Leusden wordt zo vormgegeven dat dienstverlening 24/7 doorgang kan vinden.

Coalitieakkoord 2014-2018

Digitale toegankelijkheid gegevens en modernisering dienstverlening (1.4)

De gemeente werkt aan maximale (openbare) beschikbaarheid van gegevens en optimale inzet van digitale communicatiemiddelen om initiatieven en vragen uit de samenleving te faciliteren en de dienstverlening verder te moderniseren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wij staan borg voor laagdrempelige, snelle, en gemakkelijke dienstverlening en zorgvuldige communicatie die voortdurend inspeelt op de behoefte van onze klanten en de technische mogelijkheden. 2. Uitgangspunt is dat inwoners alle gegevens waarover de gemeente beschikt kunnen zien, tenzij wet en regelgeving dit niet toelaat, de privacy van de burger schendt of er andere zwaarwegende redenen zijn. 3. Inwoners hoeven persoonlijke gegevens slechts eenmalig aan te leveren, waarna ze meervoudig kunnen worden gebruikt. Dit bevordert de dienstverlening. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. We realiseren een hoogwaardige frontoffice waarbij in 2015 60% van alle klantvragen in één klantcontact worden afgedaan. 2. In 2015 wordt de website vernieuwd naar een productieomgeving waarbij de focus ligt op onze toptaken, zodat de burger snel en eenvoudig gebruik kan maken van onze diensten en informatie toegankelijk en beschikbaar is. 3. Het gebruik van DigiD voor het aanvragen van producten en diensten wordt bevordert. Dit heeft voordelen voor zowel burger als de gemeente en dit sluit aan bij de wet 'eenmalige gegevens uitvraag' (hergebruik van bekende gegevens - dus

	<p>minder invullen voor burger). Bij een open en transparante dienstverlening naar de burger hoort het inzien van de status door de burger tot de mogelijkheden.</p> <p>Voor de dienstverlening aan de burgers wordt ingezet op gebruik van social media, het gebruik van app's die aansluiten op onze technische infrastructuur zoals mobile devices en gebruik van het (integrale) zaaksysteem. Via een app kan de samenleving bij de gemeente een melding doen over de openbare ruimte of afval.</p>
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 1.1 Lasten en baten Dienstverlening

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Lasten	1.675	1.672	1.646	1.648
Baten	489	489	489	489
Resultaat Dienstverlening	-1.186	-1.183	-1.157	-1.159
Kosten per inwoner € 41				

Programmaonderdeel: Samenwerking

Context en achtergrond

Doel van de regionale samenwerking Bedrijfsvoering is het bouwen en behouden van een netwerk van samenwerkingspartners binnen en buiten de regio. Vanuit het financiële- en organisatie perspectief is het noodzakelijk dat wij volop inzetten op de regio. Het biedt kansen om onze personele kwetsbaarheid te verlagen, het creëert carrièrekansen maar het geeft ook grote mogelijkheden om kosten te besparen. Samenwerking op beleidsdossiers vindt plaats via de reguliere bestuurlijke lijnen. Voor bedrijfsvoering- en uitvoerende functies streven wij na om te komen tot nauwe samenwerking met de regiogemeenten waarbij medewerkers en middelen worden samengevoegd.

Coalitieakkoord 2014-2018

Sturing en controle van verbonden partijen (1.9)

Het beleid om de controle van de gemeenteraad op de samenwerking met andere gemeenten via verbonden partijen te verbeteren wordt krachtig voortgezet. De "bestuurlijke regievoering" wordt bevorderd door met die andere gemeenten tot verdere initiatieven te komen die de bestuurlijke kaderstelling op tijd mogelijk maken en de transparantie en tijdigheid van informatie ten behoeve van de gemeentelijke besluitvorming verbeteren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Het borgen van de Leusdense belangen in de regionale samenwerking op basis van de WGR. "	1. - Uitdragen van de uitgangspunten uit de gemeentelijke werkwijze door de bestuursleden in de gemeenschappelijke regelingen.

<p>2. Een goede samenwerking en afstemming met andere gemeenten</p> <p>3. Sturing en controle per verbonden partij via Dienstverleningsovereenkomsten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Concept beleidsplannen en politiek gevoelige informatie van verbonden partijen gaan voor wensen en bedenkingen eerst naar de raad. - De raad wordt op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen. <p>2. DB/AB bestuurders zijn zowel op lokale als regionale belangen gefocust</p> <ul style="list-style-type: none"> - bestuursleden hebben een goed besef van de twee gemeentelijke rollen in gemeenschappelijke regelingen: eigenaarsrol en klantrol - Ambtelijk wordt initiatief genomen tot regionale afstemming op gebied van goede sturing van de "eigenaarsrol" - 1x per 4 jaar wordt elke verbonden partij geëvalueerd, op basis van een regionaal op te stellen planning <p>3. - Aanpassing van alle dienstverleningsovereenkomsten aan de nieuwe werkwijze</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beter sturingsinformatie in paragraaf Verbonden Partijen in begroting en rekening
<p>Wat mag het kosten?</p>	
<p>De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten. In de begroting is voor 2014 en 2015 incidenteel budget opgenomen om een procescoördinator Verbonden Partijen te faciliteren voor 4 uur per week (tijdelijke urenuitbreiding van een medewerker). Eind 2015 vindt hierover een evaluatie plaats.</p>	

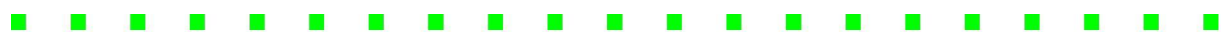
Overige speerpunten

Samenwerking in de regio

De gemeente neemt zichtbare initiatieven in de regio om te komen tot verdergaande samenwerking op:

- (1) beleidsmatig vlak (o.a. recreatie & toerisme en economie) en
- (2) bedrijfsmatig vlak (o.a. financiën, personeel en organisatie, ICT en juridisch)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Met een aantal partners taken uitvoeren en zo elkaar via samenwerking in (organisatie)kracht verwerken met behoud van eigen identiteit en cultuur.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteit van dienstverlening <ul style="list-style-type: none"> ○ kennisniveau vasthouden/vergroten; ○ eenvoudiger voldoen aan (wettelijke) eisen • Kwetsbaarheid verminderen <ul style="list-style-type: none"> ○ meer continuïteit bij ziekte, verlof ○ beter inspelen op nieuwe ontwikkelingen • Kosten besparen <ul style="list-style-type: none"> ○ meer samenvoeging systemen/databases ○ minder externe in huur • Kansen personeel <ul style="list-style-type: none"> ○ leren van elkaar/bredere scope ○ meer specialisatie in ontwikkelingsmogelijkheden 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Actief op zoek gaan naar kernpartners, andere gemeenten, om samen te werken op het gebied van Bedrijfsvoering. De vier gemeenten: Bunschoten, Leusden, Nijkerk en Putten willen verdere samenwerking onderzoeken op het gebied van Bedrijfsvoering. 2. Verdere verkenning kansrijke thema's via plan van aanpak inclusief quick wins voor o.a. <ul style="list-style-type: none"> • Financiën • Personeel en organisatie • ICT • Juridisch 3. Samenvoegen van systemen met meerdere gemeenten, gezamenlijk gebruik van database – minder kosten. Hetzelfde werk met minder mensen- minder externe inhuur nodig.

Wat mag het kosten?

Voor enkele thema's zal waarschijnlijk ten behoeve van specifieke kennis externe ondersteuning nodig zijn. Bekostiging vindt plaats binnen financiële kaders budgetten bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling.

Tabel 1.2 Lasten en baten Samenwerking

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	143	129	129	129
Baten	0	0	0	0
Resultaat Samenwerking	-143	-129	-129	-129
Kosten per inwoner € 5				

Programmaonderdeel: Integrale veiligheid

Context en achtergrond

De totale criminaliteit is in Leusden de afgelopen jaren gedaald. Deze ontwikkeling willen we continueren en daarom zullen we ook de aankomende jaren de criminaliteitscijfers blijven monitoren en indien nodig passende maatregelen ontwikkelen tegen criminaliteit in de gemeente.

De samenwerking tussen de veiligheidspartners is essentieel om onveiligheid effectief te bestrijden. Om deze samenwerking te bereiken moeten alle inspanningen van de veiligheidspartners op het gebied van pro-actie, preventie, handhaving en repressie goed op elkaar afgestemd zijn, en elkaar ook versterken. Ook de betrokkenheid van onze inwoners in de preventieve fase van veiligheid draagt bij aan het verhogen van de veiligheid in de gemeente Leusden.

Belangrijk bij deze samenwerking is een goede coördinatie, afstemming en sturing. In het lokale veiligheidsveld wordt deze regierol uitgevoerd door de gemeente. De gemeente wil deze regierol invullen door het veiligheidsbeleid te initiëren, andere partijen te stimuleren en eventueel aan te spreken op hun verantwoordelijkheid, onderlinge verbanden te leggen en – waar nodig – sturend op te treden. Kort samengevat: richting geven, coördineren en sturen op prestaties.

Coalitieakkoord 2014-2018

Veiligheidsniveau verhogen (2.1)

De inwoners worden actief betrokken bij het verhogen van het gemeentelijke veiligheidsniveau, o.a. door het gebruik van sociale media.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Een veilige gemeente, waarbij bewoners, ondernemers en andere belangrijke spelers zich actief betrokken voelen en zijn bij hun directe leefomgeving. 2. De gemeente Leusden bevordert de actieve betrokkenheid van deze partners bij de veiligheid in hun directe leefomgeving. 3. De gemeente ondersteunt initiatieven vanuit de samenleving op het gebied van veiligheid en monitort regionale ontwikkelingen.	<p>Inzet van veiligheidsprojecten, waarbij de inwoners, ondernemers en andere ketenpartners op het gebied van veiligheid een belangrijke rol spelen. Ook de rol van de sociale media zal hierbij met nadruk worden meegenomen.</p> <p>De gemeente Leusden kent al een reeks lopende initiatieven waarbij deze partners van grote invloed zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keurmerk Veilig Ondernemen, • Burgernet, • Project Waaks, • Gebiedsgericht werken,

	<ul style="list-style-type: none"> • brandveilig leven, • autokraak en inbraak preventie, • etc. <p>Sociale media wordt al gebruikt in de projecten KVO, Burgernet, Waaks en Inbraakpreventie</p>
<p>Wat mag het kosten?</p> <p>Het totale budget Openbare Orde en Veiligheid bedraagt € 64.500 (incl. bijdrage aan regionale voorzieningen, opvang van zwerfdieren en kosten uitvoering veiligheidsbeleid). In 2015 is € 12.000 beschikbaar voor de uitvoering van het veiligheidsbeleid. De veiligheidsprojecten worden zo ingericht dat hier minimale kosten aan verbonden zijn. Ook de samenwerking met ketenpartners is hierbij van belang, zodat de kosten gedeeld kunnen worden.</p>	

Koppeling beleidsvelden integrale veiligheid en jeugdzorg (2.2)

Er wordt, voor zover van toepassing, een koppeling gelegd tussen de beleidsvelden integrale veiligheid en jeugdzorg.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Het optimaal gebruik maken van de expertise van integrale veiligheid en jeugdzorg door een goede koppeling te realiseren tussen de beleidsvelden.</p>	<p>Bij zowel de beleidsontwikkeling als bij de uitvoering stemmen we de processen op elkaar af.</p> <p>Er wordt een link gelegd tussen het Jongeren op straat overleg en het Sociaal Team. En tussen het sociaal team en de diverse ketenpartners op het gebied van veiligheid.</p> <p>We zetten in op projecten gericht op integrale veiligheid en jeugdzorg.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2015 wordt onderzoek gedaan onder jongeren in de gemeente Leusden m.b.t. het drugs- en alcohol gebruik en voedingsverslaving. - Samen met de politie wordt een lijst opgesteld met overlastgevers/ criminelen in de gemeente Leusden. Samen met ketenpartners wordt gekeken welke maatregelen genomen kunnen worden tegen de personen, en ook hoe deze personen geholpen kunnen worden naar een verbetering van hun situatie. <p>Een jeugdboa wordt aangesteld. Deze zal naast de reguliere handhavingsbevoegdheden een extra taakaccent krijgen op het gebied van jeugd.</p>
<p>Wat mag het kosten?</p> <p>De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.</p>	

Hulpverlening via zelfredzaamheid (2.3)

Samen met inwoners, bedrijven en instellingen onderzoekt de gemeente op welke wijze zelfredzaamheid meer invulling kan krijgen, in aanvulling op de taak van de hulpverleningsdiensten. Een voorbeeld hiervan is de beschikbaarheid en een effectieve en verantwoorde inzet van AED's.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vergroten zelfredzaamheid van burgers, bedrijven en instellingen waar het gaat om hulpverleningsdiensten.	<p>We stimuleren het optimaliseren van de zelfredzaamheid van onze inwoners, aanvullend op de hulpverleningsdiensten. Door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzet van getrainde vrijwilligers bij reanimaties. Zij worden gealarmeerd door de RAVU en gebruiken de beschikbaar gestelde AED's. • Goede voorlichting aan ouderen over brandveiligheid. Wij zoeken een partner om dit te realiseren. • Inzet op burgerparticipatie en zelfredzaamheid bij bedrijven en instellingen (o.a. zorginstellingen) door de Veiligheidsregio Utrecht. • Mogelijkheden verkennen om vanuit het perspectief van (uiteindelijk) privaat initiatief te komen tot vormen van preventieve aanpak om langer zelfstandig te kunnen wonen.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 1.3 Lasten en baten Integrale veiligheid

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	203	203	203	203
Baten	18	18	18	18
Resultaat Integrale veiligheid	-185	-185	-185	-185
Kosten per inwoner € 6				

Programmaonderdeel: Veiligheidsregio

Context en achtergrond

Het jaar 2015 wordt een belangrijk transitiejaar, waarin onder andere de majeure projecten (visie op de VRU-organisatie, veiligheidszorg op Maat, repressieve huisvesting en de financieringssysteem van de VRU) verder worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Maar ook het transitieakkoord van de meldkamers wordt verder vorm gegeven. De nieuwe Gemeenschappelijke Regeling VRU en het Regionaal Risicoprofiel 2015 worden aangeboden aan het Algemeen Bestuur. En er wordt een nieuw Regionaal Beleidsplan 2016-2019 ontwikkeld.

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, brandgevaar, calamiteiten & incidenten conform de gemeenschappelijke regeling.	<ul style="list-style-type: none"> - De Veiligheidsregio Utrecht moet voldoen aan de eisen, zoals deze zijn gesteld in de Wet op de Veiligheidsregio en de Gemeenschappelijke regeling van de Veiligheidsregio Utrecht; - Uitvoering geven aan het beleidsplan VRU; - Voldoen aan Veiligheidszorg op Maat.

Wat mag het kosten?

De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.

Tabel 1.4 Lasten en baten Veiligheidsregio**(bedragen x € 1.000)**

	2015	2016	2017	2018
Lasten	1.452	1.458	1.458	1.458
Baten	1	1	1	1
Resultaat Veiligheidsregio	-1.451	-1.457	-1.457	-1.457
Kosten per inwoner € 50				

Programmaonderdeel: Crisisbeheersing**Context en achtergrond**

Per 1 mei 2014 is een nieuwe (regionale) crisisbeheersingsorganisatie gestart. Hiervoor is een organisatiestructuur ontwikkeld vanuit het project Doorontwikkeling gemeentelijke crisisbeheersing 2.0 en vastgesteld in het Algemeen Bestuur VRU. Het jaar 2014 is verder gebruikt om deze organisatiestructuur te implementeren. Gelet op de PDCA-cyclus (plan-do-check-act) wordt deze organisatiestructuur continu geoefend en bijgesteld in planvorming en uitvoering waar nodig.

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Het verhogen van de kwaliteit van de (regionale) crisisbeheersingsorganisatie en voor de gemeentelijke organisatie van Leusden met name de kolom Bevolkingszorg.	<ul style="list-style-type: none"> - Opleiding, trainen en oefenen van de crisisorganisatie; - Voldoen aan de prestatie-eisen Bevolkingszorg; - Uitvoering geven aan het regionaal en lokaal handboek Bevolkingszorg;
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 1.5 Lasten en baten Crisisbeheersing**(bedragen x € 1.000)**

	2015	2016	2017	2018
Lasten	95	95	111	111
Baten	0	0	0	0
Resultaat Crisisbeheersing	-95	-95	-111	-111
Kosten per inwoner € 3				

Programmaonderdeel: Bestuur

Context en achtergrond

In het coalitieakkoord is een aantal belangrijke uitgangspunten opgenomen over de bestuursstijl van het gemeentebestuur: open, transparant, toegankelijk, laagdrempelig. Gegevens zijn maximaal beschikbaar en er is een optimale inzet van digitale communicatiemiddelen om initiatieven en vragen uit de samenleving te faciliteren.

Het college staat voor een zo groot mogelijke betrokkenheid van de inwoners bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid en legt daarvoor verantwoording af aan de gemeenteraad en samenleving. Maatschappelijke organisaties, verenigingen, inwoners en het bedrijfsleven worden actief uitgenodigd om – voorafgaand aan het voorjaarsdebat - hun invloed uit te oefenen en inbreng te leveren voor het voorjaarsdebat.

Controle op de samenwerking met andere gemeenten via verbonden partijen is van groot belang. Samen met andere gemeenten worden initiatieven genomen voor een tijdige bestuurlijke kaderstelling ten behoeve van de verbetering van de gemeentelijke besluitvorming.

Tabel 1.6 Lasten en baten Bestuur

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	3.229	3.159	3.087	3.007
Baten	198	164	92	14
Resultaat Bestuur	-3.031	-2.995	-2.995	-2.993
Kosten per inwoner € 105				

Tabel 1.7 Lasten en baten Communicatie

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	611	607	608	608
Baten	0	0	0	0
Resultaat Communicatie	-611	-607	-608	-608
Kosten per inwoner € 21				

Financiën programma Domein Bestuur

Tabel 1.8 Lasten en baten programma

	(bedragen x € 1.000)					
	Realisatie	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	6.826	7.512	7.407	7.322	7.241	7.163
Baten	455	471	507	507	507	507
Resultaat programma voor bestemming	-6.371	-7.041	-6.900	-6.815	-6.734	-6.656
Resultaatbestemming:						
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	374	203	198	164	92	14
Resultaat programma na bestemming	-5.997	-6.838	-6.702	-6.651	-6.642	-6.642

Bestuurlijke verschillenanalyse

- De mutaties in de lasten worden grotendeels veroorzaakt door de geraamde Appa uitkering wethouders. Deze uitkering wordt gedekt ten laste van de algemene reserve; flexibel deel.
- De verbetering van het resultaat van in 2016 ten opzichte van 2015 wordt veroorzaakt door het wegvallen van in 2015 geraamde eenmalige kosten voor bovenformatief personeel.

Op dit programma worden de volgende onttrekkingen en toevoegingen aan reserves geraamd:

Tabel 1.9 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves		(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018	
Onttrekking:					
Bijdrage van algemene reserve; flexibel deel voor de kosten Appa uitkering wethouders	179	145	73	-	
Bijdrage van reserve dekking kapitaallasten economisch nut voor dekking van kapitaallasten verbouw raadzaal	19	19	19	14	

Tabel 1.10 Incidentele baten en lasten		(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018	
Incidentele lasten					
- Her-audit toetsing betrouwbaarheid systeem bevolkingsadministratie.	8	-	-	-	
- Verkiezingen: Provinciale staten en Waterschapsverkiezingen (2015), Tweede Kamer verkiezingen (2016)	39	27	-	-	
- Tijdelijke extra personeelslasten voor uitplaatsing van afdeling belastingen (project GBLT)	13	-	-	-	
- Aanvullende formatieve ruimte t.b.v. vroegtijdelijke aanstelling medewerker DIV en extra inzet medewerker verbonden partijen	58	-	-	-	
- Lasten bovenformatief personeel	30	-	-	-	

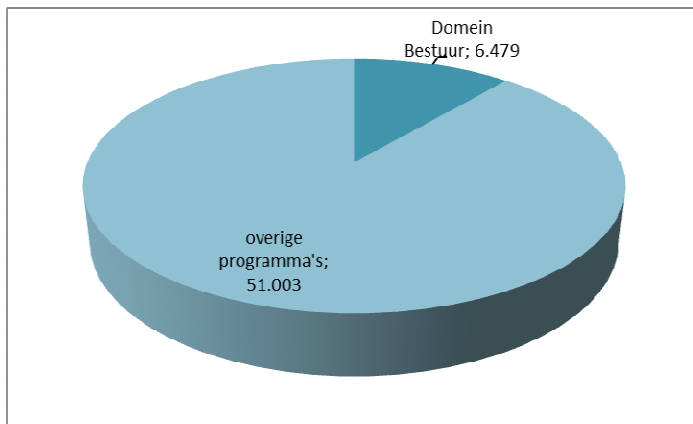
Tabel 1.11 Nieuw beleid / ombuigingen / meerjarig investeringsplan		(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018	
Nieuw beleid/CUP:					
Drie fulltime wethouders	45	45	45	15	
Meerjarig investeringsplan:					
Vervangingsinvesteringen 2015	680	60	152	241	337

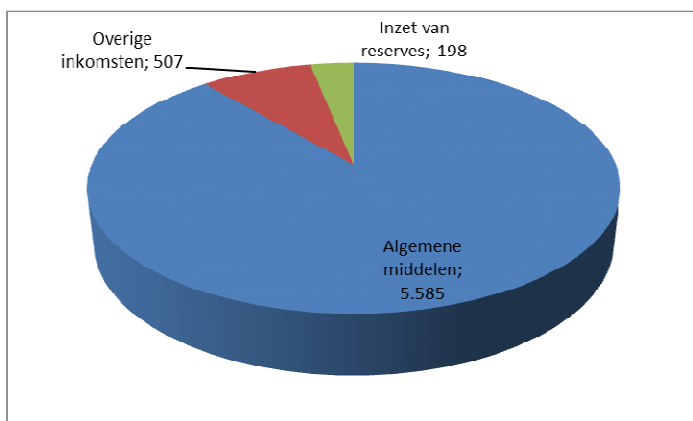

Programma Domein Bestuur in één oogopslag

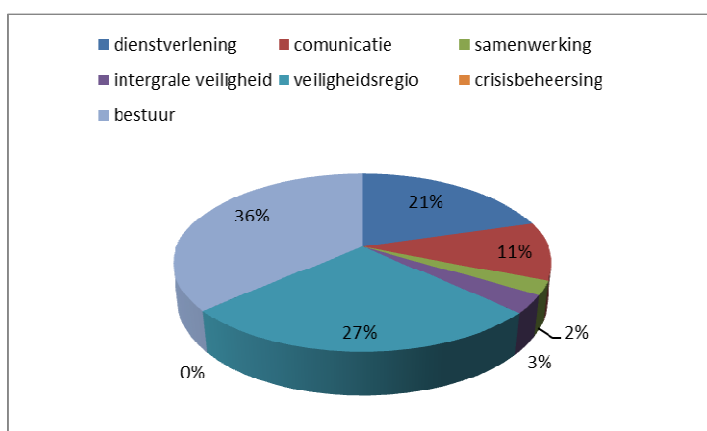
Aandeel in de totale gemeentebegroting

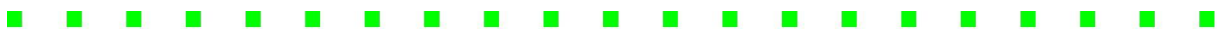

Waar komt het geld vandaan?

Waar gaat het geld naartoe?

Domein Leefomgeving

Omschrijving programma

Het programma omvat:

- Openbare ruimte. Dit betreft het realiseren en behouden van een goede kwaliteit van de leefomgeving van de gemeente Leusden.
- Milieu en duurzaamheid. Dit betreft het realiseren en behouden van een kwalitatief goede leefomgeving en duurzame ontwikkeling van de gemeente Leusden. Duurzaamheid heeft betrekking op de gevolgen van al het handelen en besluiten voor mensen (people), natuur en milieu (planet) en de economie (profit).
- Afval. Dit betreft de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het periodiek inzamelen van huisafval.
- Water en Riolerings. Dit betreft de gemeentelijke watertaken betreffende de omgang met afval-, regen- en grondwater.
- Onderwijshuisvesting. Dit betreft de wettelijke zorgplicht voor een verantwoorde huisvesting van de lokale basisscholen en van de gymzalen.
- Accommodatiebeleid en – beheer. Dit betreft de faciliteiten die de gemeente biedt om activiteiten en voorzieningen te stimuleren die een belangrijke bijdrage leveren aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen op het gebied van onderwijs, sport, cultuur, welzijn en eerstelijnszorg.

Kaderstellende beleidsnotities

- Bomenplan 2012-2021
- Oplegnotie groenvisie tot 2019
- Milieubeleidsplan 2009-2015
- Tussentijdse evaluatie milieubeleidsplan 2009-2015
- Energieakkoord Leusden 2014
- Afvalplan 2012-2015
- Gemeentelijk rioleringsplan 2015-2018 (in voorbereiding)
- Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Leusden
- Uitgangspunten accommodatiebeleid

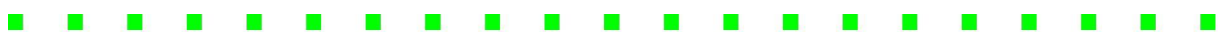
Programmaonderdeel: Openbare ruimte

Context en achtergrond

De gemeente Leusden is vooral een beheergemeente met nog slechts een beperkt aantal lopende uitbreidingen. Leusden wordt gekenmerkt als een groene gemeente en wordt daarom gewaardeerd. De taken van de gemeente richten zich vooral op het in stand houden van de openbare ruimte op basis van kaderstellende beleidsnotities en handhaving.

Het reguliere onderhoud vindt plaats op basis van het woonomgevingsbestek waarin “De Samenleving Voorop” een prominente plaats krijgt. De hoofdstructuren worden onderhouden op basis van de beeldkwaliteitscatalogus van het CROW (CROW is een kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid). Buiten de hoofdstructuur worden de bewoners zoveel mogelijk in positie gesteld om in samenwerking met de aannemer van het bestek zelf werkzaamheden uit te voeren en de beeldkwaliteit bepalen. Het beheer (groot onderhoud) wordt uitgevoerd met behulp van uitvoeringsplannen en periodieke inspecties.

De beeldkwaliteit dient als basis voor het onderhoud van de openbare ruimte.

Het reguliere, jaarlijkse onderhoud wordt integraal uitgevoerd, wat wil zeggen dat 'groene' en 'grijze' onderhoudswerkzaamheden die elkaar beïnvloeden middels één woonomgevingsbestek door derden worden uitgevoerd. De gemeente vervult hierin de regierol. Teneinde invulling te kunnen geven aan de bezuinigingstaakstelling op het integraal beheer van de openbare ruimte wordt het beeldkwaliteitsniveau met ingang van het jaar 2015 op alle onderdelen van het reguliere onderhoud verlaagd van 'basis' naar 'laag'. Hiertoe wordt in 2014 een bestek opgesteld. Tot slot is het met ingang van november 2015 wettelijk verboden om Roundup te gebruiken ten behoeve van chemische onkruidbestrijding op verharding. De kosten van alternatieve vormen van onkruidbestrijding worden vooralsnog geschat op ca. € 100.000 per jaar. De exacte kosten worden duidelijk na afloop van het aanbestedingstraject. In de begroting van 2015 zijn hier op voorhand geen meerkosten voor opgenomen. De financiële effecten zijn als een PM post opgenomen voor nieuw beleid 2016.

Coalitieakkoord 2014-2018

Inzet bewoners groenbeheer (3.4)

Voor het groenbeheer wordt de inzet van de bewoners en bedrijven door de gemeente gewaardeerd, gefaciliteerd en gestimuleerd. Middelen die beschikbaar komen door (zelf)beheer van openbaar groen door particulieren worden mede ingezet om het onderhoudsniveau van openbaar groen op zichtlocaties te verbeteren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Bewoners krijgen desgewenst meer invloed op onderhoud en inrichting van de eigen woonomgeving. De veranderende rol van gemeente in relatie tot de samenleving is aanleiding om inwoners zelf de gelegenheid te geven de groene openbare ruimte in hun directe omgeving (binnenwijken groen) te onderhouden of in te richten én te onderhouden.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente stelt budget, kennis en/of middelen aan bewoners beschikbaar in samenwerking met de uitvoerende partij, die daarin de regie voert. Door prikkels te geven aan de eigen buurt en de aannemer worden inwoners gestimuleerd om onderhoud in de eigen woonomgeving uit te voeren. 2. Van oktober 2014 t/m mei 2015 voert de gemeente campagne om bewoners te stimuleren het onderhoud van de buitenruimte in de woonomgeving in eigen beheer te nemen. Dit kan door zelf de handen uit de mouwen te steken, maar ook andere vormen zijn denkbaar. 3. Ondernemers zullen in deze periode rechtstreeks benaderd worden om adoptant van zichtlocaties te worden. 4. Eind 2015 wordt de nieuwe aanpak geëvalueerd met de Leusdense samenleving. De ervaringen met één jaar onderhoud op C-niveau en de ervaringen van onderhoud door bewoners worden hierin meegenomen. Daarop in aanvulling worden de buurten en hofjes die groen in eigen beheer nemen door de gemeente gemonitord.
<p>Wat mag het kosten?</p>	
<p>De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.</p>	

Tabel 2.1 Lasten en baten Openbare ruimte

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	5.550	5.670	5.642	5.752
Baten	744	496	492	486
Resultaat Openbare ruimte	-4.806	-5.174	-5.150	-5.266
Kosten per inwoner € 16				

Programmaonderdeel: Milieu en duurzaamheid

Context en achtergrond

In het CUP 2014-2018 zijn bestuursopdrachten opgenomen die betrekking hebben op milieu en duurzaamheid (zie hieronder). Daarnaast zijn in het CUP meerdere bestuursopdrachten opgenomen die raakvlakken hebben met de Duurzaamheidsagenda.

Het milieubeleidsplan heeft een looptijd tot en met 2015 en is voorjaar 2014 tussentijds geëvalueerd. De resultaten van de evaluatie zijn meegenomen in het plan van aanpak voor de Duurzaamheidsagenda. Voor het jaar 2015 wordt een Milieuprogramma opgesteld ter uitvoering van het Milieubeleidsplan.

De lokale organisaties die het Energieakkoord Leusden hebben gesloten, zetten in 2015 in op de uitvoering van het akkoord. Voor de uitvoering van het Landelijke Energieakkoord is de gemeente Leusden aangesloten bij een regionaal samenwerkingsverband van zes omliggende gemeenten.

De milieu-uitvoeringstaken van de gemeente die gericht zijn op de samenleving (zoals bewustwordingsacties en milieu-, natuur en duurzaamheidseducatie) worden uitgevoerd door een nieuw opgerichte stichting. Er wordt per 2015 voor het eerst een subsidierelatie aangegaan met deze stichting.

De uitvoering van de wettelijke milieutaken, het milieudeel van de omgevingsvergunning en – handhaving en het Besluit bodemkwaliteit, ligt bij de RUD Utrecht (verbonden partij).

Er wordt landelijk regelgeving voorbereid om kwaliteitscriteria op te leggen voor de uitvoering van wettelijke milieutaken zoals lucht, geluid, externe veiligheid. Verwachting is dat er medio 2015 meer duidelijkheid is en dat er een apart plan opgesteld moet worden voor als de kwaliteitscriteria definitief zijn.

Coalitieakkoord 2014-2018

Ontwikkelen brede duurzaamheidsagenda (3.1)

We ontwikkelen een brede duurzaamheidsagenda o.a. in relatie tot maatschappelijk verantwoord ondernemen en de uitvoering van het milieubeleidsplan.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Leusden is een initiatiefrijke gemeente op het gebied van duurzaamheid.	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente ondersteunt en faciliteert inwoners, organisaties en bedrijven bij het proces om een Duurzaamheidsagenda op te stellen. 2. De gemeente ondersteunt waar mogelijk en indien nodig de duurzame initiatieven uit de Duurzaamheidsagenda. 3. Voor de gemeentelijke organisatie en gebouwen wordt een aanpak opgenomen in de Duurzaamheidsagenda.
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel; voor het opstellen van de Duurzaamheidsagenda is € 15.000 beschikbaar verdeeld over 2 jaar; € 7.500 in het jaar 2014 en € 7.500 in het jaar 2015.	

Uitvoering Energieakkoord Leusden (3.2/3.3)

Het gebruikmaken van duurzame energiesystemen door inwoners, bedrijven en instellingen wordt gestimuleerd. De gemeente investeert in dergelijke systemen voor haar eigen gebouwen, waarbij de exploitatielasten van de gebouwen niet mogen stijgen. We onderzoeken de mogelijkheid om voor dit doel een fonds duurzaamheidsleningen te vormen.

Voor de daadwerkelijke uitvoering van het Energieakkoord Leusden wordt in overleg met de aangesloten initiatiefnemers een gemeentelijke financiële bijdrage beschikbaar gesteld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Met de samenleving de uitstoot van CO ₂ in de periode 1-1-2014 tot en met 31-12-2020 met minimaal 11 kton terug brengen.	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente levert vanuit haar rol een bijdrage aan de uitvoering van het Energieakkoord Leusden. 2. De gemeentelijke organisatie investeert in energiebesparing en in duurzame energie bij haar eigen gebouwen.
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekingsvoorstel; In een eerder stadium is door de raad € 55.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het Energieakkoord. Daarop aanvullend is in het CUP voor de jaren 2014, 2015 en 2016 een bedrag beschikbaar gesteld van jaarlijks € 37.500.	

Fairtrade gemeente (3.7)

We ondersteunen het maatschappelijk initiatief om van Leusden een erkende fairtrade gemeente te maken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We stimuleren fairtrade. Wij zijn voor eerlijke handel en stimuleren streekproducten.	De gemeente Leusden ondersteunt het maatschappelijk initiatief door middel van een contactfunctionaris en zal zich inspannen om bij de aanbesteding van koffie, thee en kantinebenodigdheden aansluiting te vinden bij de criteria van fairtrade gemeente Nederland.
Wat mag het kosten?	
Eventuele meer- of minderkosten bij aanbesteding zijn afhankelijk van het programma van eisen en de marktontwikkeling.	

Faciliteren en stimuleren laadpunten elektrische voertuigen (4.2)

We faciliteren en stimuleren het gebruik van elektrische voertuigen en bevorderen samen met inwoners en bedrijven een toename van het aantal laadpunten en een efficiënter gebruik van de bestaande laadpunten in de gemeente.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer gebruik van elektrische voertuigen in Leusden.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maximaal vier laadpalen per jaar voor (semi-) elektrische auto's. 2. Afspraken maken met externe partners over het stimuleren van elektrisch vervoer.
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekingsvoorstel; de aanlegkosten bedragen € 2.000 per laadpaal met een maximum van € 8.000 per jaar. In het CUP is voor de jaren 2015, 2016 en 2017 jaarlijks een bedrag van € 8.000 opgenomen in de begroting.	

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Een toename van duurzame ontwikkeling en initiatieven in Leusden. 2. Borging landelijke kwaliteitscriteria wettelijke milieutaken.	1. Afspraken maken met de nieuw opgerichte stichting over de uitvoering van Natuur en Milieu Educatie, monitoring hiervan, bewustwordings-acties en stimuleren en faciliteren van duurzame initiatieven. 2. Opstellen plan van aanpak.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 2.2 Lasten en baten Milieu en duurzaamheid

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	1.051	1.051	1.051	1.051
Baten	15	15	15	15
Resultaat Afval	-1.036	-1.036	-1.036	-1.036
Kosten per inwoner € 36				

Programmaonderdeel: Afval

Context en achtergrond

In de Wet Milieubeheer is vastgelegd dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de periodieke inzameling van huisafval.

Het Landelijke Afvalplan 2009-2021 (LAP2) is geëvalueerd en naar verwachting wordt in 2015 een nieuw LAP3 opgesteld.

In het gemeentelijk afvalstoffenplan 2012-2015 is omschreven hoe er omgegaan wordt met huishoudelijk afval in de gemeente Leusden. We zoeken continu naar de juiste balans tussen kwaliteit van dienstverlening, milieu en kosten. Het beleid moet kaders geven om in deze driehoek optimaal te kunnen opereren en in te spelen op ontwikkelingen en behoeften. Het inzamelen van afval is voor onze inwoners van groot belang. We vinden het daarom belangrijk om hier goed over te communiceren. Met name ook over de ontwikkelingen op het gebied van afvalinzameling en de achterliggende doelstellingen.

Coalitieakkoord 2014-2018

Omgekeerde afvalinzameling (3.5)

In de komende bestuursperiode wordt ingezet op "omgekeerde afvalinzameling" waarbij het recyclebare afval huis aan huis wordt ingezameld en het restafval door de inwoners naar ondergrondse inzamelcontainers in de wijk wordt gebracht. Van groot belang hierbij is het draagvlak van de inwoners.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Maximaal hergebruik huishoudelijke afvalstoffen	1. Opstellen plan waarin het omgekeerd afval inzamelen is uitgewerkt.

Wat mag het kosten?

De kosten voor het opstellen van het plan kunnen worden gedekt vanuit de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.

Meer profijt samenleving voor inzamelen recyclebaar materiaal (3.6)

Verenigingen en organisaties mogen meer financieel profijt hebben van het feit dat zij oud papier en/of andere recyclebare materialen inzamelen. Wettelijk gezien blijft de gemeente verantwoordelijk voor het inzamelen van huishoudelijk afval en een goede balans tussen dit profijt en de hoogte van de afvalstoffenheffing.

Wat willen we bereiken?

Profijt voor verenigingen en organisaties die afval willen inzamelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Dit wordt meegenomen in het plan, zoals beschreven bij het omgekeerd afval inzamelen.

Wat mag het kosten?

De kosten voor het opstellen van het plan kunnen worden gedekt vanuit de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.

Overige speerpunten**Wat willen we bereiken?**

1. Een bronscheidingspercentage van 71% en het minimaal realiseren van de richtlijnen gescheiden afvalinzameling afgegeven door het LAP.
2. Optimale exploitatie van de Milieustraat.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Continueren van voorlichting en communicatie over herbruikbare afvalstromen, waaronder textiel, glas, papier en kunststof verpakkingsafval.
2. Opstellen inrichtingsplan locatie 't Spieghel en optimaliseren bedrijfsvoeringsprocessen.

Wat mag het kosten?

De kosten en de capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten. De financiële effecten van het inrichtingsplan worden meegenomen in het inrichtingsplan dat aan de raad ter besluitvorming zal worden aangeboden.

Tabel 2.3 Lasten en baten Afval**(bedragen x € 1.000)**

	2015	2016	2017	2018
Lasten	2.471	2.488	2.470	2.418
Baten	2.541	2.800	2.782	2.729
Resultaat Afval	70	312	312	311
Kosten per inwoner -/- € 2				

Programmaonderdeel: Water en riolering**Context en achtergrond**

De invulling van de gemeentelijke watertaken betreffende de omgang met afval-, regen- en grondwater moet vastgelegd zijn in het wettelijk verplichte gemeentelijk rioleringsplan (Wet milieubeheer, artikel 4.22). In december 2014 is een nieuw GRP aan de raad aangeboden, de planperiode van het nieuwe GRP loopt tot en met 2018.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Op een efficiënte wijze zorg dragen voor de uitvoering van de wettelijke taken zoals genoemd in de Waterwet en de wet Milieubeheer. Doelstellingen zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vervangingsuitgaven beperken zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de gemeentelijke rioleringsstelsels. 2. Overlast als gevolg van toenemende neerslagintensiteit of als gevolg van hoge grondwaterstanden vanuit kwelstromen waar mogelijk vermijden of beperken 3. Negatieve effecten van riooloverstorten op de oppervlaktewaterkwaliteit beperken of mitigeren. 4. Het energieverbruik in de afvalwaterketen verkleinen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. In 2015 wordt een aanvang gemaakt met de in het nieuwe GRP voorgestelde maatregelen. Op vervangingsgebied wordt ingezet op de implementatie van een differentiatiebeleid en de toepassing van levensverlengende technieken voor de gemeentelijke rioolstelsels. 2. In 2015 wordt het rioolstelsel van Achterveld getoetst aan de nieuwste klimaatmodellen. Op basis hiervan wordt bezien welke maatregelen het meest effectief zijn om regenwateroverlast te voorkomen en/of te beperken. 3. In de wijk Oud Hamersveld is sprake van structurele grondwateroverlast. In 2015 wordt het grondwatersysteem van de wijk in kaart gebracht en worden maatregelen geïdentificeerd. Uitvoering van aanbevolen maatregelen vindt plaats in het najaar van 2015 of het voorjaar van 2016. 4. Er worden in 2015 veel kleinere maatregelen voorgesteld aan het (afval)watersysteem. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van moerasedienden, het plaatsen van stuwen en het ontkoppelen van gescheiden rioleringsstelsels met behulp van regelbare schuiven.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 2.4 Lasten en baten Water en riolering

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Lasten	2.125	2.126	2.125	2.142
Baten	1.773	1.773	1.773	1.773
Resultaat Water en riolering	-352	-353	-352	-369
Kosten per inwoner € 12				

Programmaonderdeel: Onderwijshuisvesting

Context en achtergrond

De gemeente heeft de wettelijke zorgplicht voor een verantwoorde huisvesting van de lokale basisscholen en van de gymzalen. De zorgplicht onderwijshuisvesting is verder uitgewerkt in de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Leusden. Bij nieuw- en verbouw van onderwijsaccommodaties wordt ingezet op het niveau van Frisse Scholen B, waardoor de zorgplicht onderwijs wordt vertaald in een goede eindkwaliteit op het terrein van de gezondheid en energieverbruik. Vanaf augustus 2014 is het Passend Onderwijs ingevoerd met de doelstelling dat meer “zorgleerlingen” thuisnabij onderwijs krijgen. Afhankelijk van de keus van de zorgprofielen op schoolniveau kan het Passend Onderwijs huisvestingsconsequenties hebben voor de schoolgebouwen om de doelgroep ook verantwoord te kunnen huisvesten. De Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en de schoolbesturen zijn momenteel in overleg om de zorgprofielen per school vast te stellen. Zodra deze zorgprofielen duidelijk zijn, zullen de eventuele huisvestingsconsequenties hiervan samen met de schoolbesturen in een Integraal Huisvestingsplan (IHP) verder worden uitgewerkt. Per 2015 wordt de verantwoordelijkheid voor groot onderhoud en aanpassing van de schoolgebouwen inclusief bijbehorend budget, doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen. Deze wijziging van het rijksbeleid wordt voorafgaand nog opgenomen in de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs en in overleg met de schoolbesturen verder uitgewerkt in het IHP.

Coalitieakkoord 2014-2018

Ontwikkelen MFC Biezenkamp en onderwijscentrum Alandsbeek (6.1)

De ontwikkeling van MFC Biezenkamp (Atlas) en het onderwijscentrum Alandsbeek (Atria) wordt met kracht ter hand genomen zodat de gebouwen vanaf schooljaar 2017/2018 in gebruik kunnen worden genomen. Er wordt een zo efficiënt en multifunctioneel mogelijk gebruik van de ruimten in de gebouwen nagestreefd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Ingebruikneming van Atlas en Atria uiterlijk met ingang van het schooljaar 2017-2018. We willen in het MFC en het Onderwijscentrum moderne onderwijsvormen, buurt- en welzijnsactiviteiten, kinderopvang (o.a. BSO) en een gymzaal adequaat gaan accommoderen.	<ol style="list-style-type: none"> 1. De ontwikkeling en realisatie van Atlas en Atria worden uitgevoerd door de WSL, respectievelijk schoolbestuur Voila. We gaan kaders stellen met betrekking tot inhoud, tijd en geld. 2. We leggen dit contractueel vast in overeenkomsten met Woningstichting Leusden en Voila en monitoren deze afspraken. 3. We zetten in op actieve communicatie naar omwonenden (Atria) en andere betrokkenen.
Wat mag het kosten?	
In totaal gaat het € 13,8 miljoen kosten (€ 7,8 voor Atlas en € 6 miljoen voor Atria). Voor het onderwijsdeel worden de kosten gedekt uit de reserve onderwijs. De investeringen op het gebied van BSO en duurzaamheid worden terugverdiend door de te ontvangen vergoedingen van Voila en schoolvereniging HAAL. De investeringen in grond en infrastructuur worden gedekt vanuit de grondexploitaties en de reserve bovenwijkse voorzieningen.	

Huisvesting 7 ‘niet-MFC’ basisscholen (6.2)

Schoolbesturen en gemeente ontwikkelen een zodanig kader voor de huisvesting van de 7 niet MFC- scholen (de Heerd, de Holm, 't Ronde, Startblok, St. Jozef, Hobbit, Groenhorst en Kinderland) dat wordt gezorgd voor bouwkundig- en onderwijskundig functionele schoolgebouwen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen adequate en onderwijskundig-functioneel verantwoorde huisvesting van de niet MFC-scholen in Leusden en Achterveld realiseren.	<ol style="list-style-type: none"> 1. We brengen het beleid voor de niet MFC-scholen in overeenstemming met het huisvestingsbeleid voor de MFC-scholen gehuisvest in Antares, Atlas en Atria. We gaan in nauw overleg met de schoolbesturen en andere interne en externe partners een beleidskader/ uitgangspunten voor de huisvesting van de niet MFC-scholen ontwikkelen. In het beleidskader wordt in overleg met de schoolbesturen ook de per 2015 door te voeren doordecentralisatie van budget en verantwoordelijkheid voor onderhoud en aanpassing van de schoolgebouwen naar de schoolbesturen meegenomen. 2. We stimuleren duurzaamheidsmaatregelen. Na de vaststelling van het Beleidskader /uitgangspunten worden deze geconcretiseerd in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) en wordt de realisatie gefaseerd aangepakt.
Wat mag het kosten?	
<p>Nadere uitwerking en onderbouwing van de kosten vindt plaats in het op te stellen beleidskader. Bij de actualisering van de reserve onderwijshuisvesting is rekening gehouden met de hogere normering Frisse Scholen B, zodat dekking van de extra kosten ten laste van de reserve kan plaatsvinden.</p> <p>Uitgangspunt voor de duurzaamheidsmaatregelen is dat de scholen verantwoordelijk zijn voor de investeringen en dat daarmee ook de besparingen aan hen ten goede komen.</p>	

Tabel 2.5 Lasten en baten Onderwijshuisvesting

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	1.057	877	861	799
Baten	-	-	-	-
Resultaat Onderwijshuisvesting	-1.057	-877	-861	-799
Kosten per inwoner € 37				

Programmaonderdeel: Accommodatiebeleid en -beheer

Context en achtergrond

Bij accommodatiebeleid gaat het om activiteiten en voorzieningen die de gemeente vanuit haar rol en taakopvatting biedt of faciliteert en die een belangrijke bijdrage leveren aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen op het gebied van onderwijs, sport, cultuur, welzijn en eerstelijnszorg.

Het verhuren van een accommodatie kan gezien worden als een economische activiteit en is onderhevig aan de wet Markt en Overheid. Deze nieuwe wet heeft als doel het speelveld tussen markt en overheid te nivelleren. Onder andere de verplichting van gemeenten om integrale kosten voor economische activiteiten door te rekenen is een belangrijk uitgangspunt van de wet. De invoering van een kosten dekkende huursystematiek is hierin een

belangrijke mijlpaal. We hebben nog een taakstelling van € 100.000 te realiseren voortkomend uit de kerntakendiscussie.

Coalitieakkoord 2014-2018

Gemeentehuis (1.5)

Het gemeentehuis wordt duurzamer, energiezuiniger en Arbo technisch toekomstbestendig gemaakt. Uitgangspunt is sober en doelmatig. Voor de realisatie van een "gemeenschapshuis" waarbij instellingen inhuizen in het gemeentehuis geldt als kader dat de totale exploitatielasten van de gemeentelijke gebouwen niet mogen stijgen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het gemeentehuis moet duurzamer, energiezuiniger, multifunctioneel en Arbo technisch toekomstbestendig worden gemaakt.	In 2014 zijn de toekomstmogelijkheden voor de huisvesting van de gemeentelijke organisatie nader onderzocht. In 2015 wordt een meer gedetailleerde uitwerking van de huisvestingsvariant aan de raad gepresenteerd waarbij, naast de eigen organisatie ook een aantal andere organisaties in het "huis van de ontmoeting" worden gehuisvest.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten. Indien er aanvullende investeringsuitgaven worden gedaan t.b.v. medegebruik door andere instanties worden deze investeringen bekostigd vanuit bijdragen van de betreffende instanties. Een andere dekkingsmogelijkheid kan gevonden worden in besparingsmogelijkheden doordat de gemeente panden kan afstoten en daarmee niet langer in stand hoeft te houden.	

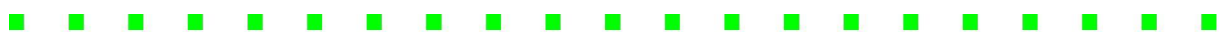
Tweede sporthal (8.9)

De gemeente investeert in een tweede sporthal. De exploitatielasten dienen te worden opgebracht door de gebruikers. Uitgangspunt is dat de exploitatielasten zo laag mogelijk worden gehouden, onder andere door het treffen van duurzaamheidsmaatregelen. Er worden meerdere nieuwbouwvarianten onderzocht waarbij het al dan niet handhaven van sporthal De Meent wordt betrokken. De maatschappelijke functie van het Binnenhuys blijft behouden, al dan niet op de huidige locatie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Realiseren van een tweede sporthal in Leusden, uiterlijk in het jaar 2017, waarbij sporters ruimte krijgen om te sporten in de eigen omgeving. Men hoeft niet uit te wijken naar omliggende gemeenten.	Om te komen tot een tweede sporthal zijn er verschillende projectfases benoemd. In 2015 worden de definitiefase en de ontwerpfase doorlopen.
Wat mag het kosten?	
Voor de te realiseren sporthal is 2 miljoen euro beschikbaar. De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel; 1 miljoen euro aan dekking is gevonden door middel van herschikking van gemeentelijke reserves en 1 miljoen wordt afgedekt doordat in de gemeentelijke begroting ruimte is gereserveerd voor de kapitaallasten voortkomende uit de investering.	

Ruimte voor ondernemerschap accommodaties (8.10)

Het accommodatiebeleid is ondersteunend aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Het accommodatiebeleid geeft ruimte aan gebruikers om op creatieve wijze inkomsten te verwerven en biedt ruimte voor ondernemerschap zonder de commerciële partijen hierbij te benadelen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Gebruikers in staat stellen op creatieve wijze inkomsten te verwerven. 2. Ruimte bieden voor ondernemerschap door het creëren van meerwaarde en concurrerend/efficiënt zijn. 3. Zonder commerciële partijen te benadelen	We stellen een integrale vastgoedstrategie en een integraal huisvestingsplan op. Waarbij we zorgen voor: a. Voldoende accommodaties met voldoende spreiding b. Het zo effectief mogelijk inrichten van het proces en de bedrijfsvoering. We dagen partijen uit om daarin mee te denken.
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. Investerings en uitgaven van de kant van de gemeente worden hierbij alleen gedaan in het geval deze zich voor de gemeente financieel terugverdienen.	

Tabel 2.6 Lasten en baten Accommodatiebeleid en -beheer

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Lasten	1.762	1.764	1.763	1.763
Baten	219	194	194	194
Resultaat Accommodatiebeleid en -beheer	-1.543	-1.570	-1.569	-1.569
Kosten per inwoner € 53				

Financiën programma Domein Leefomgeving

Tabel 2.7 Lasten en baten programma

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	13.656	13.462	14.016	13.976	13.912	13.926
Baten	4.558	4.547	4.773	5.032	5.014	4.962
Resultaat programma voor bestemming	-9.098	-8.915	-9.243	-8.944	-8.898	-8.964
Resultaatbestemming:						
Toevoeging aan reserves	387	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	866	810	519	246	242	236
Resultaat programma na bestemming	-8.619	-8.105	-8.724	-8.698	-8.656	-8.728

Bestuurlijke verschillenanalyse

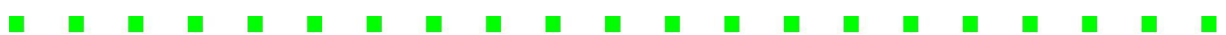
- De toename in de baten wordt hoofdzakelijk verklaard door toename in de gemeentelijke baten uit de afvalstoffenheffing. Dit komt voort uit de afloop van de tijdelijke tariefsverlaging van de afvalstoffenheffing, zie hiervoor de paragraaf lokale heffingen.
- De toename aan lasten wordt grotendeels veroorzaakt doordat de lasten van onderwijshuisvesting met ingang van 2015 zijn ondergebracht onder het Domein Leefomgeving. Voorheen was dit het Domein Samenleving.

Op dit programma worden de volgende onttrekkingen en toevoegingen aan reserves geraamd:

Tabel 2.8 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves		(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018	
Onttrekking:					
Bijdrage van algemene reserve met aangewezen bestemming voor dekking onderhoudslasten natuurgebied de Schammer	19	19	19	19	
Bijdrage van reserve egalisatie kapitaallasten voor dekking van kapitaallasten investeringen buitensportaccommodaties	214	212	211	209	
Bijdrage van reserve dekking kapitaallasten vernieuwing en uitbreiding onderwijs inzake gymzalen	19	15	12	8	
Bijdrage van de egalisatiereserve reinigingsrechten inzake tariefsverlaging afvalstoffenheffing	242	-	-	-	
Bijdrage van algemene reserve met aangewezen bestemming inzake dekking kosten accountmanager EZ	25	-	-	-	

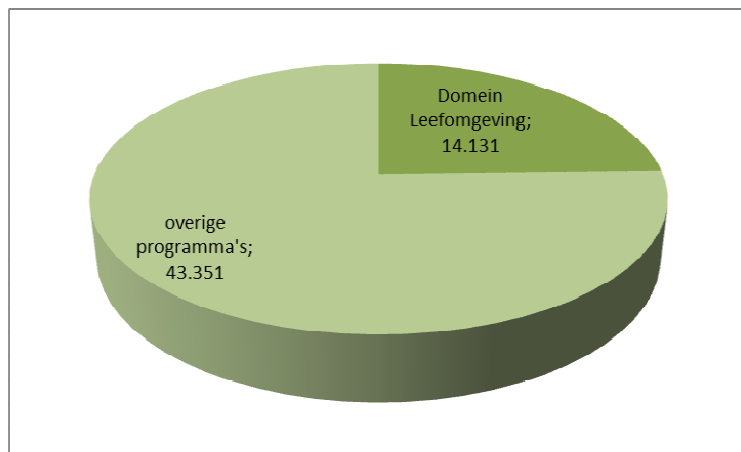
Tabel 2.9 Incidentele baten en lasten		(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018	
Incidentele lasten					
- Jaarlijks fluctuerende uitgaven inzake aanschaf klein gereedschap	17	5	17	10	

Tabel 2.10 Nieuw beleid / CUP en meerjarig investeringsplan		(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018	
Nieuw beleid/CUP:					
- Ontwikkelen brede duurzaamheidsagenda	8				
- Uitvoering energieakkoord Leusden	38	38			
- Faciliteren laadpunten elektrische voertuigen	8	8	8		
- MFC Biezenkamp en onderwijscentrum Alandsbeek			420	417	
- Tweede sporthal		35	35	35	
- Ruimte voor ondernemerschap accommodaties	310	680	405		
Meerjarig investeringsplan:					
		Investering			
Realisatie MFC Biezenkamp en Alandsbeek		13.800			
Dekking t.l.v. grex, reserves en vergoedingen		-13.800			
Realisatie tweede sporthal		2.000			
Dekking sporthal vanuit beschikking reserves		-1.000			
Vervangingsinvesteringen					
- vervangingsplan tractie en buitenruimte overige	515	39	48	57	
- investeringen riolering 2015 (GRP 2014-2018)	1.314				
- investeringen groot onderhoud 2015	3.118				

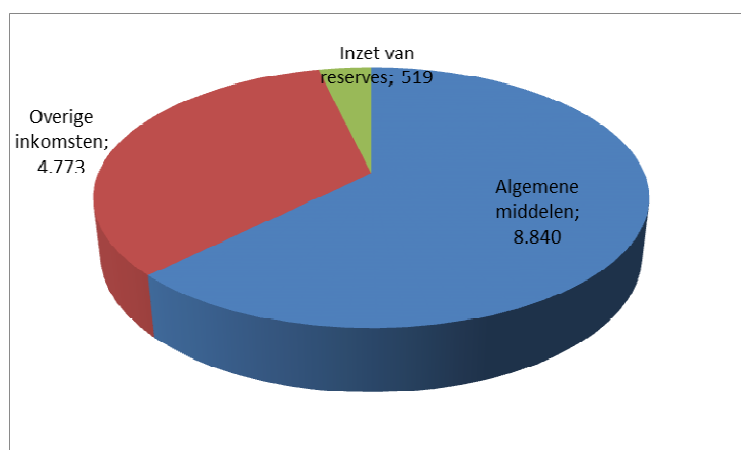

Programma Domein Leefomgeving in één oogopslag

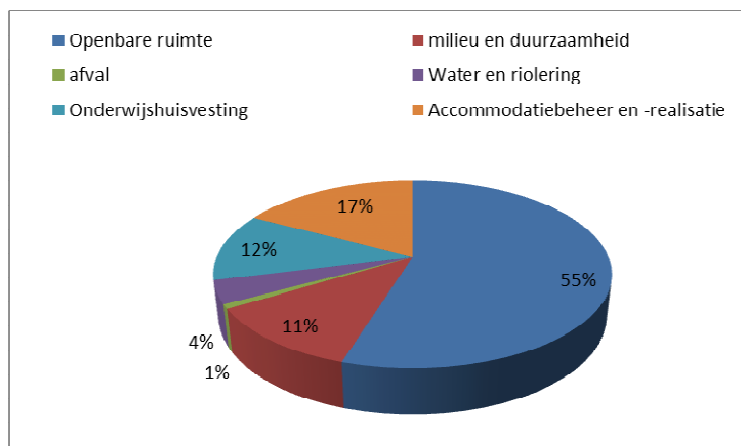
Aandeel in de totale gemeentebegroting

Waar komt het geld vandaan?

Waar gaat het geld naartoe?

Domein Samenleving

Omschrijving programma

Het programma omvat de volgende programmaonderdelen:

- Basisinfrastructuur. Dit betreft alle sociale voorzieningen en activiteiten binnen de samenleving die vrij toegankelijk zijn en inwoners ondersteunen bij het sociale leven.
- Generalistische zorg en ondersteuning. Dit betreft zorg en ondersteuning aan mensen met een enkelvoudige of eenvoudige ondersteuningsvraag.
- Specialistische zorg en ondersteuning. Dit betreft zorg en ondersteuning aan mensen met een complexe of meervoudige ondersteuningsvraag.
- Bescherming en veiligheid. Dit betreft (preventieve) zorg en ondersteuning rondom jeugdbescherming, kindermishandeling, en huiselijk geweld.

Kaderstellende beleidsnotities

- Beleidsplan sociaal domein 2015-2016 (Dicht bij Mensen)
- Verordening Wmo 2015
- Verordening Jeugd 2015
- Verordening toeslagen en verlagingen WWB 2012
- Verordening maatregelen WWB, IOAW en IOAZ 2013
- Verordening verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive 2013
- Verordening re-integratie WWB, IOAZ en IOAW 2012
- Verordening langdurigheidstoelage WWB 2012
- Verordening cliëntenparticipatie Sociale Zekerheid 2012
- Verordening participatie schoolgaande kinderen 2012
- Notitie Participatiebudget 2012
- Notitie Koersen op Kansen, minimabeleid. 2011
- Beleidsplan gemeentelijke schuldhulpverlening 'In de schuld, uit de schuld' 2011 - 2014
- Algemene Subsidieverordening 2013
- Criteria Fonds Samenlevingsinitiatieven 2013

Principes en uitgangspunten

Het programma samenleving gaat over beleidsactiviteiten die stimuleren en faciliteren dat alle inwoners van Leusden zo optimaal mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving en zelfredzaam zijn. Het gaat over (gezondheids)zorg, welzijn, werk & inkomen, passend onderwijs en vrije tijdsbesteding. Het is gericht op alle Leusdenaren, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners die ondersteuning nodig hebben om te kunnen participeren.

Bij de uitvoering van dit programma gaan we uit van de volgende principes en uitgangspunten:

1. Preventie en vroegsignalering zijn de basis. Een optimale samenwerking en afstemming tussen de lokale basisvoorzieningen draagt bij aan het versterken van het preventie-vermogen.
2. We maken maximaal gebruik van eigen kracht en het gebruik van persoonlijke netwerken. Het merendeel van de inwoners is prima in staat om zelfstandig volwaardig aan de samenleving deel te nemen. Zij hebben een ruim sociaal netwerk waar zij een beroep op kunnen doen als zij ondersteuning nodig hebben.
3. Als inwoners professionele ondersteuning nodig hebben, staat de vraag van de hulpvrager centraal, en niet het aanbod van de instelling. Dit betekent dus dat we maatwerk leveren. Uitgaan van de vraag van de hulpvrager betekent ook dat we integraal werken en ons aanpassen aan de leefwereld van de hulpvrager.
4. Lokaal wat lokaal kan. Het gemeentelijk beleid is erop gericht om zorg en ondersteuning zoveel mogelijk lokaal te laten plaatsvinden. De toegang tot de ondersteuning is laagdrempelig, en dicht bij

de mensen. We kopen pas (specialistische) (boven)regionale ondersteuning in wanneer wij op lokaal niveau geen adequate oplossing voor de vraag van de cliënt kunnen bieden.

In 2014 ontwikkelt de gemeente, samen met de samenleving, een visie op het sociale leven in Leusden voor de komende 10 jaar: hoe ziet zorg en ondersteuning eruit in 2025? Wat kunnen inwoners zelf bijdragen aan een leefbaar en sociaal Leusden en welke faciliterende rol verwachten zij hierbij van de gemeente? Deze visie vormt vanaf 2015 het kader voor de verdere vormgeving en uitvoering van dit programma.

Programmaonderdeel: Basis infrastructuur

Context en achtergrond

De sociale basisinfrastructuur is een verzameling van voorzieningen, diensten en informele netwerken die het mogelijk maakt dat mensen op een prettige manier kunnen samenleven en zoveel mogelijk de regie over hun eigen leven kunnen (blijven) voeren. Inwoners hebben voor deze voorzieningen geen verwijzing nodig. Denk bijvoorbeeld aan het maatschappelijk werk of de huisarts. Maar ook activiteiten die zich richten op het versterken van buurtkracht, ruimte voor ontmoeting, ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers en informatie en advies vallen hier onder.

We streven naar een goede basisinfrastructuur waarin professionals en vrijwilligers adequaat met elkaar samenwerken en weten wanneer en hoe zij hulp kunnen inroepen bij verdere vraagverheldering als dat nodig is. In de basisinfrastructuur worden eenvoudige en enkelvoudige ondersteuningsvragen afgedaan. Daarnaast biedt de basisinfrastructuur voldoende mogelijkheden voor zinvolle dagbesteding/vrijtijdsbesteding. Het versterken van preventie en vroegsignalering in de basisinfrastructuur voorkomt dat problemen zich opstapelen, waardoor inwoners zwaardere vormen van ondersteuning nodig hebben.

Door de decentralisaties wordt van de lokale (welzijns)organisaties een andere wijze van werken gevraagd. Dit moet leiden tot een samenhangend en vernieuwend aanbod, waarbij professionals meer vindplaatsgericht en vraaggericht te werk gaan. Hierdoor zullen (latente) problemen vroegtijdig worden gesignaleerd zodat een eerdere interventie mogelijk is. De interventies dienen erop gericht te zijn om de eigen kracht en het netwerk van inwoners te versterken. De gemeente Leusden neemt de initiatieven vanuit de samenleving niet over maar faciliteert waar dit nodig is.

Coalitieakkoord 2014-2018

Sociaal Domein (8.1/8.2/8.3)

Op de terreinen van de drie decentralisaties wordt regionaal samengewerkt maar doet de gemeente lokaal wat lokaal kan. Er komt voor dit beleidsterrein een loketfunctie met een breed aanbod in Leusden en Achterveld. Om de zelfredzaamheid van de maatschappij mogelijk te maken, moeten mantelzorgers, belangenorganisaties, verenigingen en gebruikers van (basis)voorzieningen deze loketfunctie goed kunnen bereiken. Mantelzorgers hebben hierbij onze bijzondere aandacht.

De implementatie en de uitvoering van de drie decentralisaties mag voor een termijn van globaal twee jaar extra (incidentele) middelen van de gemeente vergen. De reserves in de begroting mogen voor dit bijzondere doel worden aangesproken. Voor de structurele financiering moeten de budgetten die hiervoor door het Rijk ter beschikking worden gesteld toereikend zijn. De transities worden zodanig uitgevoerd dat de continuïteit voor de huidige zorgvragers zoveel mogelijk wordt gewaarborgd. Hen wordt zo nodig een sociaal vangnet geboden.

Bij de verdere inrichting van het sociaal domein maakt de gemeente gebruik van creatieve ideeën en initiatieven vanuit de samenleving. Hiervoor worden inspirerende platformbijeenkomsten georganiseerd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Door de transformatie binnen het sociaal domein wordt beoogd de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten, maar ook om beter en meer op maat toegesneden zorg te kunnen aanbieden voor de inwoners, en de sociale cohesie binnen de samenleving te vergroten.</p> <p>Resultaten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een laagdrempelig (fysiek) sociaal portaal. Medewerkers hebben een 'er op af mentaliteit' en zoeken inwoners met een hulpvraag actief op en gaan naar vindplaatsen toe. Alle cliëntondersteuners, waaronder mantelzorgondersteuners, die kortdurende ondersteuning aan 0-100 jarigen bieden, werken vanuit dit portaal en gebruiken dezelfde methodiek in vraagverheldering om inwoners te ondersteunen bij het vinden van een oplossing van hun vraag. 2. Een digitale sociale kaart (virtueel portaal), die de zelfredzaamheid en samen redzaamheid van inwoners stimuleert en waarin het lokale aanbod op het terrein van wonen, werken, welzijn en zorg vindbaar en up-to-date is. Via een beslisboom worden inwoners ondersteund in het vinden van een oplossing voor een eenvoudige vraag. 3. Het percentage mantelzorgers dat zich overbelast voelt, blijft stabiel op het niveau van 2012 en bedraagt maximaal 17%; bij ouderen is het maximaal 13%. 	<p>Gemeente en partners staan samen aan de lat om in het kader van de transformatie het sociaal portaal vanaf 2015 te realiseren. De rol van de gemeente is om de kaders aan te geven ('gekantelde sociale kaart', breed loket, professionals die dezelfde methodiek in vraagverheldering gebruiken), maar ook zelf de noodzakelijk beweging te ondersteunen door middel van bijeenkomsten, gesprekken en betrokkenheid. De drie lokale welzijnsorganisaties hebben gezamenlijk een visie opgesteld over de rol van het loket, de manier van (samen)werken en het belang van een virtueel portaal en ondersteunen deze beweging ook.</p>
Wat mag het kosten?	
<p>In 2015 en 2016 is een éénmalige investering nodig van jaarlijks € 100.000 om het fysieke portaal te realiseren (vanwege terugtrekkende woningcorporatie). Deze kosten kunnen worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingvoorstel waarbij dekking plaatsvindt ten laste van de reserve Sociaal Domein. Vanaf 2017 dient deze bekostigd te worden vanuit de transitie-middelen. De digitale sociale kaart wordt gerealiseerd vanuit de reguliere subsidiemiddelen aan Larikslaan2/Welzijn Leusden/St. jeugd en jongerenwerk.</p>	

Wijkgerichte aanpak preventie en vroegsignalering in de zorg (8.5)

In samenwerking met professionals, maatschappelijke organisaties, verenigingen, kerken en gebruikers in de zorgsector wordt met een wijkgerichte aanpak (ogen en oren in de wijk; er zijn voor elkaar) de preventie en vroeg signalering in de zorg verbeterd. Hierbij hebben we speciale aandacht voor het verminderen van eenzaamheid.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>In samenwerking met professionals, maatschappelijke organisaties, verenigingen, kerken en gebruikers in de zorgsector wordt met een wijkgerichte aanpak (ogen en oren in de wijk; er zijn voor elkaar) de preventie en vroeg signalering in de zorg verbeterd.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het college initieert gesprekken en bijeenkomsten, en sluit aan bij initiatieven in de samenleving, om samen met de samenleving na te denken over hoe we de ogen en oren in de wijk kunnen realiseren. 2. Aan het sociaal team is de opgave meegegeven om vroegtijdig te signaleren en met preventieve maatregelen de zorg te verbeteren en betaalbaar te houden

	3. De gemeente neemt een regierol als opdrachtgever voor de lokale welzijnspartners die samen met (georganiseerde) inwoners, en professionals eenduidige methodes ontwikkelen om de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners te versterken.
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. De kosten betreffen inzet ambtelijke capaciteit die binnen de bestaande formatie plaatsvindt.	

Preventieve verslavingszorg (8.6)

De preventieve verslavingszorg op de scholen wordt in samenwerking met alle betrokkenen gestimuleerd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het vergroten van de bewustwording van risico's van alcohol- en drugsgebruik en eetproblemen (obesitas, anorexia) onder jongeren en hun ouders. Het verminderen van alcohol- en drugsgebruik en eetproblemen onder jongeren.	<ul style="list-style-type: none"> - Bevorderen van preventieve activiteiten en lessen op het gebied van o.a. alcohol- en drugsgebruik en eetproblemen. - Onderzoek naar vorm en omvang van verslavingsproblematiek in Leusden en het effect van preventieve maatregelen. Op basis van het onderzoek wordt in overleg met scholen, aanbieders en betrokkenen een pakket van voorlichtingslessen op de (basis)scholen afgewogen.
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. Deze preventieve activiteiten op het gebied van verslavingszorg op scholen maken onderdeel uit van het lokaal gezondheidsbeleid, waarvoor in 2015 (aansluitend bij het Wmo-beleidsplan 2012-2015) een bedrag van €10.000,- is opgenomen in de begroting.	

Efficiënte welzijnsorganisatie (8.4)

We zetten in op een efficiënte welzijnsorganisatie in de gemeente en stimuleren een intensieve onderlinge samenwerking van de welzijnsinstellingen. Specifieke programma's voor doelgroepen blijven herkenbaar. Initiatieven vanuit de samenleving op het terrein van de welzijnszorg (zoals Wensboom Leusden) worden van harte ondersteund.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. 'efficiënte' welzijnsorganisatie: <ul style="list-style-type: none"> - gaat vraaggericht te werk. - neemt geen zaken over van inwoners, maar stimuleert en faciliteert ze om regie in eigen hand te nemen. - is een aanjager en verbinder. Stimuleert andere organisaties om sociale activiteiten uit te voeren. Dit binnen door de gemeente vastgestelde financiële kaders. Hanteert een integrale kostprijs die onder het regionaal gemiddelde ligt. - stemt het aanbod op elkaar af en doet geen werk dat door een andere organisatie wordt geleverd. 	1. De drie lokale welzijnsorganisaties krijgen voor 2015 de opdracht om een op elkaar afgestemd aanbod te formuleren in het preventieve lokale veld. De opgave wordt om het aanbod zoveel mogelijk door de samenleving te laten organiseren. De samenlevingsontwikkelaar is daarbij de sleutelfiguur. Op basis van het eind 2014 vastgestelde beleidsplan sociaal domein, formuleert het college in 2015 ten behoeve van het subsidiejaar 2016 en 2017 één gemeenschappelijk opdracht voor alle gesubsidieerde organisaties in de basisinfrastructuur.

<p>2. intensieve onderlinge samenwerking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - één integraal loket gericht op iedereen, van 0-100 jaar, die een vraag heeft. - cliëntondersteuners gebruiken een methodiek van vraagverheldering. <p>3. 'specifieke herkenbare programma's voor doelgroepen':</p> <p>4. 'initiatieven vanuit de samenleving op het terrein van welzijnszorg (zoals Wensboom Leusden) worden van harte ondersteund':</p>	<p>2. We geven de welzijnspartners de opdracht om een gemeenschappelijk en integraal ondersteuningsprogramma te ontwikkelen met betrekking tot vraagverheldering, toegang tot diensten en voorzieningen en cliëntondersteuning.</p> <p>3. voor de doelgroepen jongeren en kwetsbare inwoners die ondersteuning nodig hebben bij het realiseren van een zinvolle dagbesteding wordt specifieke dagbesteding aangeboden.</p> <p>4. In het ondersteuningsaanbod van de welzijnsorganisatie neemt de gemeente het product 'samenlevingsontwikkelaar' af. De samenlevingsontwikkelaar faciliteert burgerinitiatieven.</p>
<p>Wat mag het kosten?</p>	
<p>De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.</p>	

Stimuleren Integrale Kindcentra (6.3)

We stimuleren de samenwerking en samenhang tussen basisscholen, kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang, peuterspeelzalen, het Centrum voor Jeugd en Gezin, welzijnsorganisaties en organisaties voor passend onderwijs in het belang van de doorgaande ontwikkeling van de kinderen. De vorming van Integrale Kindcentra dragen daaraan bij.

<p>Wat willen we bereiken?</p>	<p>Wat gaan we daarvoor doen?</p>
<p>1. Een meer integrale en organische benadering, een krachtige pedagogische omgeving ter ondersteuning van de ontwikkeling van het kind. Het tegengaan van de versnippering in het voorzieningenstelsel.</p> <p>2. Integrale en vroege signalering en –interventie in samenwerking tussen voorschoolse voorzieningen, onderwijs en jeugdhulp/basiszorg.</p>	<p>In nauw overleg met de schoolbesturen en andere interne en externe partners maken wij afspraken om te komen tot het realiseren van (wijkgebonden) voorzieningen (IKC) voor kinderen van tenminste 0-12 jaar, waar zij gedurende de dag komen om te leren, spelen, ontwikkelen en ontmoeten.</p> <p>Formuleren van een uitvoeringsplan op basis van een bestuursopdracht en een integraal onderwijshuisvestingsplan.</p>
<p>Wat mag het kosten?</p>	
<p>De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. Nadere uitwerking en onderbouwing van de kosten vindt plaats in een op te stellen bestuursopdracht en onderwijshuisvestingsplan. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat dekking van de kosten kan plaatsvinden ten laste van de reserve onderwijshuisvesting.</p>	

Efficiënte organisatie sportactiviteiten (8.11/8.12)

Samen met de sportverenigingen wordt onderzocht hoe de sportactiviteiten in de gemeente efficiënter kunnen worden georganiseerd.

We stimuleren intensieve samenwerking tussen sport- en welzijnsorganisaties. Dit moet leiden tot extra participatie en preventie binnen het sociaal domein.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>In 2017 heeft Leusden vitale sportverenigingen die midden in de samenleving staan en een grotere bijdrage leveren aan de leefbaarheid in Leusden dan in 2015. De verenigingen dragen daarin nadrukkelijk bij aan drie doelen van het sociale domein:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergroten zelfredzaamheid; - Vergroten maatschappelijke participatie; - Versterken kracht van de samenleving. 	<ul style="list-style-type: none"> - In 2015 start het sportbedrijf. Het toekomstige sportbedrijf heeft een belangrijke rol bij het ondersteunen van verenigingen op de weg naar vitale sportverenigingen. Het sportbedrijf zet sport en bewegen in als vliegwiel voor de kanteling (vergroten zelfredzaamheid) en het sportbedrijf positioneert zich in het sociale domein zodat verbindingen tussen verschillende beleidsvelden tot stand komen. - Door het houden van een 0 meting is eind 2015 inzichtelijk gemaakt wat het percentage vitale sportverenigingen in Leusden is. De 0 meting wordt gedaan op basis van de opgestelde criteria vitale sportvereniging.
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.	

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een samenleving die zo dicht mogelijk de gemeenschappelijke droom van Leusdenaren op het sociale domein weerspiegelt.	In 2014 stellen we samen met inwoners en maatschappelijke organisaties een droomkaart (visie) op, waarin inzichtelijk wordt hoe Leusdenaren wensen dat het sociale leven in Leusden er voor de komende 10 jaar uitziet en welke bijdrage alle betrokkenen hieraan kunnen leveren. Vervolgens gaan we gezamenlijk de visie uitwerken.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten. Naast inzet van ambtelijke capaciteit kunnen de incidentele kosten ad € 25.000 worden gedekt vanuit het invoeringsbudget Sociaal Domein.	

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een kwalitatief goed en betaalbaar zwembad	Op basis van onderzoek naar de toekomstige onderhoudskosten van het zwembad, een toekomstvisie voor het zwembad ontwikkelen.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten. Dit geldt specifiek voor de eenmalige onderzoekskosten ad € 23.400. Met de mogelijk structurele financiële consequenties die uit de toekomstvisie kunnen voortvloeien is in de huidige begroting geen rekening gehouden	

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het aanbod van vrijwilligers sluit aan bij de vraag. Vrijwilligers(organisaties) worden ondersteund.	D.m.v. inzet prestatiesubsidie aansturen op een herkenbaar steunpunt voor vrijwilligers(organisaties) in Leusden.

Wat mag het kosten?
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het culturele veld in Leusden werkt efficiënter met elkaar samen en het culturele ondernemerschap is bevorderd. Culturele organisaties in de gemeente Leusden zijn minder afhankelijk van gemeentelijke subsidies.	Samen met de betrokken culturele organisaties (Bibliotheek Eemland, Het Kunstgebouw Leusden, de IJsbreker en de Tuin) wordt een beleidsnotitie opgesteld.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 3.1 Lasten en baten Basis infrastructuur				
	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	5.159	5.093	4.996	5.055
Baten	316	284	284	284
Resultaat Generalistische zorg en ondersteuning	-4.843	-4.809	-4.712	-4.771
Kosten per inwoner € 167				

Programmaonderdeel: Generalistische zorg en ondersteuning

Context en achtergrond

Decentralisaties op het terrein van de WMO en Werk en Inkomen: extra aandacht voor kwetsbaren

Vanaf 1 januari 2015 wordt de gemeente verantwoordelijk voor een aantal nieuwe taken o.a. als gevolg van de WMO 2015 en de Participatiewet. Zorg en ondersteuning wordt zo lokaal en integraal als mogelijk uitgevoerd. Het vergroten van zelfredzaamheid en participatie van burgers zijn hierbij belangrijke uitgangspunten. De decentralisaties gaan op sommige onderdelen ook gepaard met bezuinigingstaakstellingen en inperkingen van het gemeentelijk beleid. Dit is o.a. aan de orde bij de uitvoering van Huishoudelijke Hulp en bij het minimebeleid. Voor de kwetsbaren, zoals de minima en chronisch zieken en gehandicapten streven we naar een meer maatgerichte aanpak en financiële compensatie waar mogelijk en noodzakelijk. Zo krijgen cliënten met hoge ziektekosten (en meerkosten als gevolg van) straks vanuit de gemeente een financiële vergoeding. Daarnaast worden de criteria van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid voor minima in Leusden verruimd.

Stimuleren van extra werkgelegenheid

Specifiek vanuit de Participatiewet en de afspraken zoals opgenomen in het Sociaal Akkoord 2014, wordt de werkgeversdienstverlening en werkgeversbenadering zowel lokaal, als regionaal verder geïntensiveerd. Getracht wordt om zoveel mogelijk cliënten met een arbeidsbeperking toe te leiden naar regulier werk. De uitvoering hiervan ligt m.n. bij het Werkgevers Servicepunt Regio Amersfoort (WSP). In dit WSP werken de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg en het UWV nauw samen t.b.v. een eenduidige werkgeversdienstverlening en om een zo goed mogelijke match tot stand te brengen tussen werkzoekenden en werkgevers.

Om de werkgelegenheid voor Leusdense cliënten met een afstand tot de arbeidsmarkt te vergroten wordt in Leusden tevens het instrument Social Return ingevoerd als criterium bij het verstrekken van gemeentelijke opdrachten en aanbestedingen. Daarnaast worden er de komende periode verschillende acties ondernomen om m.n. het lokale bedrijfsleven te motiveren om meer kansen voor Leusden jongeren te creëren die op zoek zijn naar werk en/ of stages.

Van regionale zorg naar lokale ondersteuning

Zowel de verschuiving van de zorg van specialistische zorg (duurder en langduriger) naar ambulante en generalistische zorg (goedkoper en kortdurender) als het voorkomen van verwijzingen naar de specialistische zorg vraagt om goede professionele deskundigheid en inzet in het lokale veld. Om bovenstaande opgaven te kunnen realiseren wordt er (o.a.) gewerkt met een lokaal Basisteam en een Sociaal Team, wat om een herinrichting van het huidige lokale sociale veld vraagt.

De gemeente Amersfoort zal voor wat betreft het Sociaal Domein vanaf 2015 als 'gastheer' een aantal regionale taken op zich nemen op het gebied van inkoop, contractering, backofficeondersteuning en budget-, kwaliteitsbewaking.

Coalitieakkoord 2014-2018

Social return bij gemeentelijke aanbestedingen (5.1/5.2)

Social return (maatschappelijke winst), waaronder werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, wordt als criterium meegewogen bij het verstrekken van opdrachten en aanbestedingen door de gemeente.

Binnen de kaders van het aanbestedingsbeleid maakt de gemeente bij voorkeur gebruik van bedrijven die zich richten op de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Social Return als criterium bij het verstrekken van opdrachten en aanbestedingen door de gemeente.	Beleid voor Social Return ontwikkelen, en vastleggen en implementeren in de inkooptrajecten. We brengen het beleid (bij voorkeur) in overeenstemming met het beleid van de gemeenten waarmee wij samenwerken op het gebied van inkoop, zodat eenzelfde structuur en werkwijze wordt gehanteerd bij de implementatie van de doelstellingen Social Return.
Wat mag het kosten?	
De (interne) voorbereiding en implementatie van dit beleid lijkt voor nu niet/nauwelijks voor extra kosten te gaan zorgen. Het Bureau Social Return, onderdeel van het regionale Werkgeversservicepunt, zou na implementatie een groot deel van de uitvoering (zoals concrete afspraken werkgever inzake invulling Social Return inspanning en monitoring) voor Leusden op zich kunnen nemen indien gewenst. Financiële consequenties uitvoeringskosten worden nog nader onderzocht.	

Creëren leerbedrijven, leerwerkstages voor Leusdense jongeren (5.3)

Om de kansen voor Leusdense (en andere) jongeren op werk te vergroten, stimuleert de gemeente samenwerking tussen lokale ondernemers en onderwijsinstellingen om meer leerbedrijven, leerwerkstages en stageplekken te creëren

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Extra leerplekken/ stages voor jongeren tussen de 15 en 28 jaar (met een WW-WWB achtergrond) bij Leusdense bedrijven en instellingen en binnen de gemeentelijke organisatie</p>	<p>We intensiveren de lokale werkgeversbenadering en organiseren lokale themabijeenkomsten (samen met o.a. de Bedrijfskring Leusden) inzake het belang van Sociaal Ondernemen.</p> <p>Onderzocht wordt of de Leusdense Matchbeurs een rol kan spelen in (bevordering van) de contacten tussen onderwijsinstellingen en Leusdense bedrijven die stage- of werkplekken kunnen aanbieden.</p> <p>Het regionaal werkgeversservicepunt krijgt een grote rol bij het realiseren van de afspraken zoals opgenomen in het Sociaal Akkoord.</p> <p>De samenwerking tussen gemeente(n), kenniscentra, ROC's, UWV en regionaal Werkgeversservicepunt wordt tevens verder geïntensiveerd.</p> <p>Met de regio worden actiepunten vanuit het regionaal Actieplan bestrijding Jeugdwerkloosheid (looptijd t/m 2015) voorgezet. Samenwerking met m.n. de ROC's en activeringscentra worden geïntensiveerd.</p>
<p>Wat mag het kosten?</p>	
<p>Leusden betaalt al mee aan het regionaal Actieplan Jeugdwerkloosheid. Deels ook mede gefinancierd middels ESF-subsidie. Overige extra kosten p.m. (o.a. extra benodigde fte uitbreiding WSP).</p>	

Financiële belangen gehandicapten en chronisch zieken (8.7)

We hebben bijzondere aandacht voor de financiële belangen van gehandicapten en chronisch zieken en zullen hiervoor in de lokale regelgeving ruimte bieden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Met de afbouw van de landelijke inkomensregelingen en met de uitbreiding van het gemeentefonds willen we een gerichte tegemoetkoming voor chronisch zieken en mensen met een beperking met hoge ziektekosten. We willen met de middelen die we hiervoor krijgen een compensatie bieden aan de minima en midden inkomens.</p>	<p>Een regeling opnemen in de Wmo voor de compensatie van hoge (buitenproportionele) ziektekosten waarbij sprake is van meerkosten als gevolg van/ samenhangend met een functiebeperking.</p> <p>Chronisch zieken en gehandicapten met hoge ziektekosten en een inkomen op minimumniveau (tot 110% bijstandsniveau) zo mogelijk (direct) compenseren via de Sociale Dienst Amersfoort.</p> <p>De uitvoering van de regeling voor de doelgroep boven 110% kan niet via de Sociale Dienst Amersfoort worden uitgevoerd, maar zal een plaats moeten krijgen binnen de lokale sociale maatschappelijke infrastructuur.</p>
<p>Wat mag het kosten?</p>	
<p>De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. In 2015 krijgt de gemeente Leusden hiervoor via het Sociaal Deelfonds een bedrag van € 268.852. Uitgangspunt is dat de uitvoering budgettair neutraal plaatsvindt</p>	

Actualisering kwijtscheldingsbeleid (10.6)

De gemeente voert een actief minima-armoedebelief, waaronder een ruimhartig en niet-bureaucratisch kwijtscheldingsbeleid gemeentelijke belastingen. Om hieraan te kunnen blijven voldoen wordt het beleid geactualiseerd, waarbij de volgende mogelijkheden tot verruiming worden betrokken:

- a. kwijtschelding aan kleine zelfstandige ondernemers/ zzp'ers verlenen;
- b. netto kosten van kinderopvang aanmerken als uitgaven van een huishouden;
- c. normbedragen kwijtschelding voor mensen met een AOW-uitkering verhogen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een actueel, actief, ruimhartig en niet bureaucratisch kwijtscheldingsbeleid gemeentelijke belastingen.	Naar aanleiding van het besluit eind 2014 over de actualisering van het beleid en over de mogelijkheden om dit voor enkele groepen in de samenleving al dan niet te verruimen, worden de uitvoeringsaspecten nader afgestemd met GBLT. Tevens worden de betreffende cliënten in 2015 over de wijzigingen geïnformeerd.
De ontwikkelingen op gebied van kwijtschelding van lokale belastingen maken een actualisering van het beleid gewenst.	
Wat mag het kosten?	
De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. Het op onderdelen verruimen van het beleid zal naar verwachting tot beperkte stijging de kwijtscheldingen leiden. De meerkosten worden budgetneutraal opgevangen binnen de riool- en afvalstoffenheffing, die gebaseerd zijn op het principe van kostendekking. De hogere uitvoeringskosten van GBLT zijn p.m.	

Tabel 3.2 Lasten en baten Generalistische zorg en ondersteuning

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	13.874	14.067	14.166	14.251
Baten	6.025	6.007	6.100	6.187
Resultaat Generalistische zorg en ondersteuning	-7.849	-8.060	-8.066	-8.064
Kosten per inwoner € 271				

Programmaonderdeel: Specialistische zorg en ondersteuning

Context en achtergrond

Niet aan alle zorg en ondersteuningsbehoefte kan door middel van eigen kracht, eigen netwerk of met behulp van generalistische zorg en ondersteuning worden tegemoet gekomen.

Met de decentralisatie van de Jeugdzorg en de AWBZ komen ingaande 1 januari 2015 ook nieuwe doelgroepen met een complexe of meervoudige zorg of ondersteuningsvraag bij de gemeente. Deze zorg en ondersteuningsvraagstukken vereisen specifiek maatwerk door middel van georganiseerde specialistische zorg en ondersteuning. Deze specialistische kennis wordt regionaal of bovenregionaal ingekocht, maar waar mogelijk lokaal ingezet. Op uitvoeringsniveau ligt de regie bij het lokale Sociaal Team.

Coalitieakkoord 2014-2018

Inkoop/aanbesteding zorgaanbieders (8.8)

De zorgvrager staat voorop en niet de zorgaanbieder. De inkoop van zorg wordt zo georganiseerd dat optimaal tegemoet wordt gekomen aan de diversiteit van de vraag en de wensen van de inwoners van Leusden, zonder dat dit ten koste mag gaan van de overeengekomen kwaliteit en prijs.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>De inwoners van de gemeente Leusden ontvangen de nodige zorg op een manier die tegemoet komt aan de diversiteit, de vraag en de wensen van de inwoners. Ondersteuning en zorg worden zo veel als mogelijk lokaal ingezet, maar altijd onder regie van het Sociaal Team.</p> <p>Eventuele inzet van specialistische expertise wordt regionaal en zelfs bovenregionaal gecontracteerd met het oog op het vergroten van de uitvoeringskracht.</p> <p>In de toekomst willen wij inzetten op een verschuiving van het (boven)regionaal inkopen naar lokale initiatieven. Dat doen wij door financiering van lokale initiatieven en innovatie. Hiervoor is wel een transformatie nodig die vijf jaar zal duren.</p>	<p>Op basis van de afspraken in Regionale Transitie Arrangementen wordt een gezamenlijke inkoop georganiseerd voor veelal 'bestaande cliënten'. De inkoop geschiedt op verschillende manieren en niveaus. Bij het opstellen van de contractvoorwaarden wordt rekening gehouden met de diversiteit van inzet in lokale situaties en de lokale inrichting van de hulp- en zorgstructuur.</p>
Wat mag het kosten?	
<p>De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. Voor zover er kosten zijn gemoeid met sec de inkoop/aanbesteding worden deze gedekt uit de via het Sociaal Deelfonds ontvangen rijksmiddelen.</p>	

Tabel 3.3 Lasten en baten Specialistische zorg en ondersteuning

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	4.916	4.861	4.732	4.755
Baten	-	-	-	-
Resultaat Specialistische zorg en ondersteuning	-4.916	-4.861	-4.732	-4.755
Kosten per inwoner € 170				

Programmaonderdeel: Bescherming en veiligheid

Context en achtergrond

Het begrip veiligheid heeft niet alleen betrekking op preventie tegen ongevallen, maar ook op voorkoming van criminaliteit en geweld. In de context van jeugdzorg en jeugdbescherming heeft het begrip veiligheid betrekking op minimale condities waaronder een kind veilig en gezond kan opgroeien. Een kind is veilig als het structureel kan rekenen op een volwassene die kan voorzien in zijn basale fysieke en emotionele behoeften, die hem beschermt tegen gevaar en daarin continuïteit en voorspelbaarheid biedt. Vanaf 1 januari 2015 moet de gemeente ook hierin verantwoordelijkheid nemen. De lokale professionals zijn getraind op vroege signalering van onveilige situaties of dreiging daarvan en weten de juiste hulp en steun in te zetten. De gemeente krijgt daarbij te maken met nieuwe partners zoals organisaties voor jeugdbescherming en reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming het SAVETeam en het Meldpunt voor Kindermishandeling en Huiselijk Geweld.

We mogen bij dit programmaonderdeel echter ook niet de ouderen en andere kwetsbare inwoners vergeten. Steeds meer horen wij van ouderenmishandeling of mishandeling van ouders door hun kinderen. De in Leusden werkende professionals zullen alert moeten zijn op signalen hiervan zodat ook hierbij vroegtijdig hulp en ondersteuning kan worden geboden. Om ouderen zo lang mogelijk in hun eigen huis en omgeving te laten wonen, kunnen zowel maatregelen in hun fysieke omgeving als ondersteuning van hun netwerk noodzakelijk zijn.

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>1. Alle kinderen in Leusden kunnen veilig en gezond opgroeien.</p> <p>2. Kwetsbare en afhankelijke inwoners en hun netwerk ontvangen voldoende ondersteuning ter voorkoming van overbelasting en onveilige situaties in huis.</p>	<p>1. Alle professionals in Leusden zijn/worden getraind in het werken met de methodiek "signs of safety" en de meldcode kindermishandeling.</p> <p>De samenwerking met alle organisaties voor bescherming en reclassering wordt weliswaar (boven-)regionaal geregeld, maar altijd onder regie van het sociaal team in Leusden uitgevoerd. Deze samenwerking wordt jaarlijks geëvalueerd.</p> <p>Met de organisaties in de basisinfrastructuur (m.n. het onderwijs en de voorschoolse voorzieningen, waaronder de GGD) maken we afspraken over signalering en vervolg daarop.</p> <p>2. We richten de basisinfrastructuur zo in dat de kwetsbare inwoners bekend zijn en er vroegtijdig wordt gesignaleerd. Hiertoe maken we afspraken met de organisaties (zie ook 8.4: een efficiënte welzijnsorganisatie en 8.5: wijkgerichte aanpakpreventie en vroegsignalering in de zorg).</p>
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten. De kosten voor de inzet van de zorgstructuur rond veiligheid en jeugdbescherming worden gedekt uit de via het Sociaal Deelfonds ontvangen rijksmiddelen.	

Tabel 3.4 Lasten en baten Bescherming en veiligheid

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Lasten	258	255	249	250
Baten	-	-	-	-
Resultaat Bescherming en veiligheid	-258	-255	-249	-250
Kosten per inwoner € 9				

Financiën programma Domein Samenleving

Tabel 3.5 Lasten en baten programma

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	17.476	17.593	24.035	23.924	23.777	23.884
Baten	6.447	6.578	6.203	6.275	6.376	6.463
Resultaat programma voor bestemming	-11.029	-11.015	-17.832	-17.649	-17.401	-17.241
Resultaatbestemming:						
Toevoeging aan reserves	1.491	117	171	351	366	427
Onttrekking aan reserves	1.514	161	137	15	8	8
Resultaat programma na bestemming	-11.006	-10.971	-17.866	-17.985	-17.759	-17.840

Bestuurlijke verschillenanalyse

- De afname in de baten wordt hoofdzakelijk verklaard door een verwachte daling van de Brede Uitkering Inkomensvoorzieningen.
- De toename aan lasten wordt grotendeels veroorzaakt doordat de budgetten voor de nieuwe taken binnen het Sociaal Domein vanaf 2015 in de begroting zijn opgenomen. Het gaat dan om de taken op gebied van jeugdzorg (5,1 miljoen) en de taken op gebied van de Wmo 2015 (3,3 miljoen). In meerjarenperspectief nemen de lasten verder af als gevolg van de gefaseerde doorvoer van rijkstaakstellingen op de nieuwe taken.

Op dit programma worden de volgende onttrekkingen en toevoegingen aan reserves geraamd:

Tabel 3.6 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Onttrekking:				
Bijdrage van algemene reserve; aangewezen bestemming kosten bewindvoerder	8	8	8	8
Bijdrage van algemene reserve; aangewezen bestemming kosten compensatieregeling afbouw schoolzwemmen	32	-	-	-
Bijdrage van algemene reserve; aangewezen bestemming kosten referentiescenario zwembad	19	7	-	-
Bijdrage van reserve sociaal domein kosten diverse incidentele uitgaven	78	-	-	-
Bijdrage aan reserve onderwijshuisvesting saldo kosten onderwijshuisvesting	-140	-314	-329	-390
Bijdrage aan algemene reserve; aangewezen bestemming dotatie onderhoud zwembad	-31	-37	-37	-37

Tabel 3.7 Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Incidentele lasten				
Geen incidentele baten en lasten binnen dit programma				

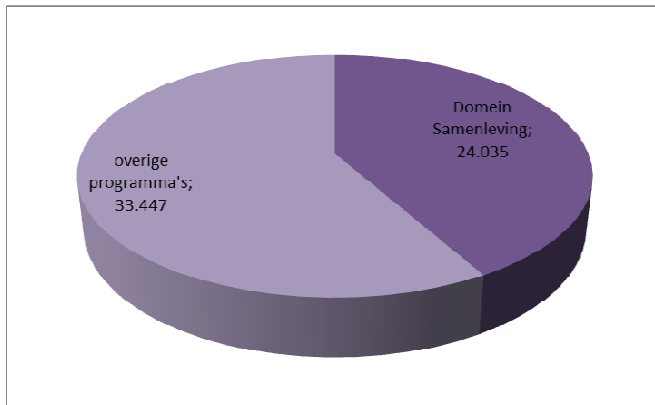
Tabel 3.8 Nieuw beleid / ombuigingen / meerjarig investeringsplan

(bedragen x € 1.000)

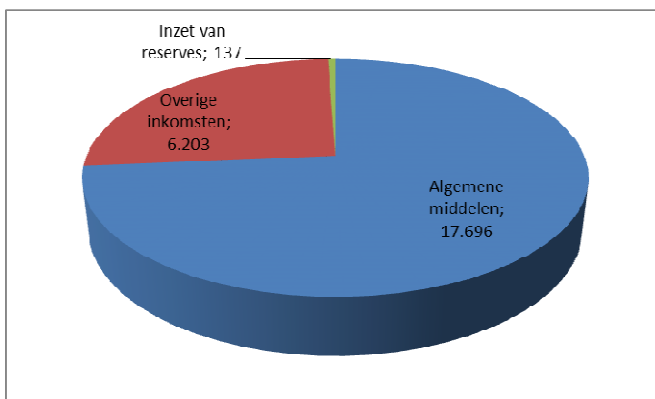
	2015	2016	2017	2018
Nieuw beleid/ CUP2014-2018:				
- Realiseren fysiek portaal	100	100	-	-
-/- dekking: reserve Sociaal Domein	-100	-100	-	-
Meerjarig investeringsplan:				
Geen vervangingsinvesteringen voor dit programma				
	Investering			

Programma Domein Samenleving in één oogopslag

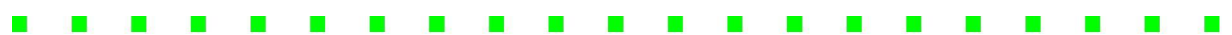
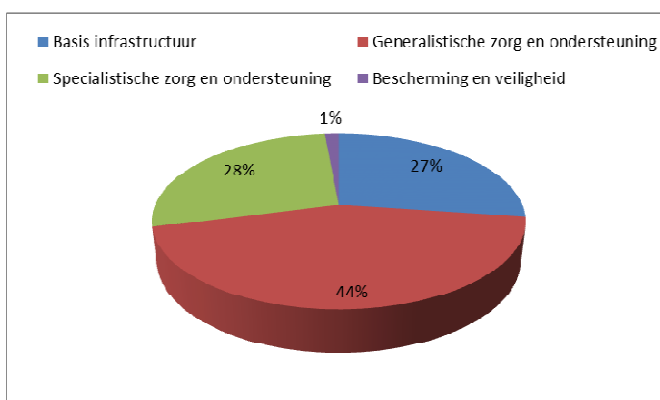
Aandeel in de totale gemeentebegroting

Waar komt het geld vandaan?

Waar gaat het geld naartoe?

Domein Ruimte

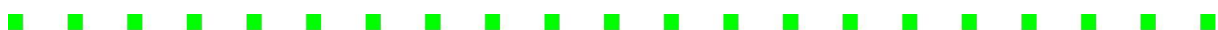
Omschrijving programma

Het programma omvat:

- Ruimte en wonen. Dit betreft het in stand houden en verbeteren van de ruimtelijke aantrekkelijkheid en ontwikkeling van de gemeente Leusden vanuit een eigen identiteitsbesef en inspeland op huidige en toekomstige behoefte én het bevorderen van een woningvoorraad die aansluit bij de veranderende regelgeving en woonwensen. Daarbij is ook aandacht voor de positie in de regio.
- Verkeer en vervoer. Dit betreft het borgen dan wel bevorderen van een optimale bereikbaarheid van en binnen Leusden en het bevorderen van veilige verkeersafwikkeling. Er is aandacht voor alle verkeersmodaliteiten.
- Economie. Dit betreft het scheppen van randvoorwaarden voor (en het in stand houden van) een aantrekkelijk economisch klimaat c.q. een vitale werkgelegenheidssector. Het bieden van duurzaam perspectief voor economische functies is daarbij van wezenlijk belang.
- Buitengebied. Dit betreft het bevorderen en faciliteren van een mooi en vitaal Buitengebied met aandacht voor een economisch duurzame landbouw, natuur- en landschapsontwikkeling en recreatief medegebruik.
- Recreatie en toerisme. Dit betreft het bevorderen en faciliteren van de ontwikkeling van Leusden tot het wandel- en fietscentrum van midden Nederland.
- Cultuurhistorie. Dit betreft het boven- en ondergrondse cultuurhistorisch erfgoed.
- Grondexploitaties. Dit betreft het in standhouden en bevorderen van een financieel gezond grondbedrijf dat door de gemeente geïnitieerde of gefaciliteerde gebiedsontwikkeling binnen Leusden mogelijk maakt.

Kaderstellende beleidsnotities

- Bouwen aan een krachtig Leusden
- Provinciale ruimtelijke structuurvisie
- Woonvisie Leusden 2012-2022
- Huisvestingsverordening Leusden 2003
- Verordening VROM startersregeling
- Beleidsplan verkeer en vervoer 2001-2010 (geactualiseerd in december 2012)
- Verkeersplan Achterveld (2013)
- Kadernota reclamebeleid (2001)
- Detailhandelstructuurvisie (2007)
- Nota lokaal economisch beleid 2010-2014 (2009)
- Samen sterk! Samenwerkingsagenda werklocaties regio Amersfoort 2030 (2011)
- Convenant Bedrijventerreinen Regio Amersfoort 2011-2030 (2012)
- Visie Binnen in het Buitengebied
- Bestemmingsplan buitengebied
- Landschapsontwikkelingsplan
- Kadernota Recreatie 2009-2012
- Nota grondbeleid 2013-2017
- Nota financiële beleidskaders Grondbedrijf

Programmaonderdeel: Ruimte en wonen

Context en achtergrond

Leusden is een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en recreëren en maakt onderdeel uit van de regio Amersfoort. De gemeenten in de regio willen deze aantrekkelijkheid behouden en waar mogelijk vergroten. Voor Leusden is het van belang te definiëren vanuit welke identiteit zij iets toevoegt aan de kracht van de regio Amersfoort. De Leusdense identiteit wordt bepaald door zowel de fysieke (omgevings)kenmerken als de eigen cultuur. Met het eerste wordt bedoeld op onder andere de groene uitstaling en de ruimte binnen en buiten de rode contouren. Met de eigen cultuur wordt de dorpse uitstaling en de hoge mate van sociale samenhang van Leusden bedoeld. Op basis hiervan wordt de ruimtelijke kwaliteit beschreven.

De vraag naar verschillende voorzieningen (bijvoorbeeld wonen, werken detailhandel, agrarische bedrijfspanden en gronden, natuur, ect) verandert in hoog tempo. Dit leidt deels tot "overschot" en leegstand van panden en terreinen, waardoor er kansen zijn om nieuwe, andere vraag naar ruimte te accommoderen. Dit vraagt naar een samenhangende visie op de consequenties en mogelijkheden die wij hier hiervoor willen bieden. Voor verschillende beleidsvelden zijn of worden afzonderlijke visies vastgesteld, bijvoorbeeld visie werklocaties en detailhandelsnota. Er is behoefte aan een vernieuwde structuurvisie. Niet alleen worden de gewenste ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen lokaal met elkaar in verband gebracht en een afwegingskader geboden voor (her)ontwikkelingen, maar ook kan afstemming plaatsvinden op provinciale en regionale ontwikkelingen en tijdig input worden geleverd aan plannen en beleidsvoornemens van regio en provincie. Daarnaast vormt een structuurvisie onder meer een basis voor eventueel kostenverhaal op initiatiefnemers.

Binnen dit kader kan college de ruimtelijke regels (bestemmingsplannen) zo voorbereiden dat eenvoudiger aan (gewenste) ontwikkelingen kan worden meegewerkt. Hiermee wordt de regeldruk verminderd.

In samenhang met de structuurvisie wordt ook voor het buitengebied separaat een visie opgesteld.

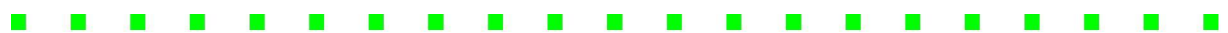
De woonvisie is eind 2012 vastgesteld en gebaseerd op onderzoeksgegevens en trends uit de eerste fase van de economische crisis. Sinds dit moment is er sprake van een aantal nieuwe trends en niet in de laatste plaats gewijzigde rijksregelgeving. Het gaat bijvoorbeeld om nieuwe regels voor corporaties en in samenhang daarmee een andere rol voor de gemeente, nieuwe regels voor woonruimteverdeling, een andere positie voor corporaties, scheiden van wonen en zorg en een gewijzigde koopmarkt. Het is van belang de Woonvisie voorafgaand aan het opstellen van de structuurvisie te actualiseren. De nadruk heeft tot op heden vooral op de ontwikkeling van Leusden in de zin van uitbreiding van woon- en werkgelegenheid gelegen. Een aantrekkelijk en vitaal Leusden vraagt ook om (toenemende) aandacht voor kwaliteit van de gebouwde en ongebouwde omgeving.

Coalitieakkoord 2014-2018

Structuurvisie en actualiseren woonvisie (9.1/9.2)

De woonvisie "Leusden: dorps, ruim en groen" wordt op onderdelen geactualiseerd waarbij concreet wordt ingezoomd op veranderende woonwensen in de samenleving en revitalisering van oudere woonwijken. Belangrijk uitgangspunt is het beschikbaar zijn van voldoende betaalbare woningen voor de doelgroep.

De woonvisie wordt opgenomen in een breed ruimtelijk beleidskader "Structuurvisie gemeente Leusden", waarin ruimtelijke activiteiten zoals wonen, bedrijvigheid, mobiliteit, natuur en landschap en recreatie integraal met elkaar in verband worden gebracht. De structuurvisie moet ook zorgen voor duidelijke inbreng in regionale ontwikkelingen/plannen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ul style="list-style-type: none"> - Het blijvend beschikbaar hebben van voldoende en kwalitatief goede woningen voor alle doelgroepen. Dit moet er onder meer toe leiden dat mensen die in de problemen komen, sneller geholpen zijn, er voldoende differentiatie in sociale huurwoningen bestaat en wordt ingezet op het verduurzamen van de woningvoorraad. - Een ruimtelijke opbouw en structuur van Leusden die het mogelijk maakt in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en behoeften en die behoud van bestaande waarde borgt. 	<p>In 2015 actualiseren we de Woonvisie door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De analyse van de cijfers, de discussie hierover inclusief de (verwachte) gevolgen van nieuwe ontwikkelingen op het terrein van wonen (en zorg) vindt, onder regie van de gemeente, met de verschillende stakeholders; - Dit leidt tot een oplegnotitie op de bestaande Woonvisie en - een advies over een uitvoeringsprogramma met publiek- en privaatrechtelijke instrumenten. <p>Het opstellen van een ruimtelijke structuurvisie. Samen met stakeholders wordt de (gewenste) identiteit van Leusden bepaald door een samenhangende visie op de gewenste ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling. In 2015 stelt het college in samenspraak met stakeholders een startnotitie op, waarin de identiteit, de uitgangspositie, kaders, relevante maatschappelijke ontwikkelingen en randvoorwaarden in beeld worden gebracht.</p>
Wat mag het kosten?	
<p>In het kader van nieuw beleid 2009 is € 80.000 gevoteerd voor het maken van een structuurvisie. Omdat nog niet besloten is tot het maken van een dergelijke visie is dit bedrag gereserveerd. Geraamd wordt dat voor het actualiseren van de Woonvisie maximaal € 10.000 nodig is en voor het inhuren van externe expertise voor de structuurvisie € 40.000. Deze kosten worden gedekt uit de genoemde reserve. De resterende € 30.000 dient beschikbaar te blijven voor de dekking van de kosten van de visie op het buitengebied.</p>	

Toegankelijkheid woningen starters, afspraken WSL (9.3/9.4)

We stimuleren de toegankelijkheid van goedkope huur- en koopwoningen voor starters, startersleningen, aanpassing van zelfstandige woningen en alternatieve woonvormen van ouderenhuisvesting en alleenstaanden.

Met de woningbouwcorporatie worden afspraken gemaakt over de voorraad goedkopere huurwoningen, het bevorderen van de doorstroming van huurders naar andere woningcategorieën en het tegengaan van "scheef wonen".

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Bewerkstelligen dat er voldoende betaalbare woningen zijn voor de aandachtsgroepen van beleid, te weten starters, ouderen, alleenstaanden en mensen met een laag inkomen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prestatieafspraken maken met de WSL op basis van de uitkomsten van geactualiseerde Woonvisie over de omvang, samenstelling en kwaliteit van de voorraad sociale huurwoningen; - Een nieuwe Huisvestingsverordening. Op basis van de Huisvestingswet 2014 wordt voor 1 juli 2015 aan de gemeenteraad een voorstel voorgelegd voor een nieuwe Huisvestingsverordening - In samenspraak met stakeholders werken we aan een bewustwordingsprogramma voor het aanpassen van eigen woningen. - Zoveel mogelijk faciliteren van alternatieve

	woonvormen voor ouderen en mogelijke andere doelgroepen. - Voorstel voor starterleningen (t.b.v het kopen van een woning)
Wat mag het kosten?	
De incidentele kosten voor wat betreft het bewustwordingsprogramma bedragen €15.000 en worden gedekt uit de, binnen de algemene reserve, bestemde middelen voor volkshuisvesting. De kosten voor het beschikbaar te stellen aanvullend budget voor startersleningen zullen via een separaat voorstel worden aangevraagd en worden eveneens gedekt uit de gereserveerde volkshuisvestingsmiddelen.	

Impuls winkelcentrum De Hamershof (9.7)

Samen met eigenaren, bewoners en ondernemers geven we een impuls aan een vernieuwing van de openbare ruimte van winkelcentrum de Hamershof.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een toekomstbestendig en vitaal "Hart van Leusden"	Op basis van een door alle stakeholders vastgestelde visie wordt: <ul style="list-style-type: none"> - een uitvoeringsprogramma opgesteld met daarin een combinatie van fysieke ingrepen in winkelpanden en openbare ruimte en een vorm van centrummanagement; - besluitvorming en financiering regelen voor de uitvoering van de programmaonderdelen - medewerking verlenen aan ruimtelijke (her)ontwikkelingen
Wat mag het kosten?	
De bijdrage van de gemeente in het project "Hart van Leusden " is afhankelijk van het door betrokken partijen af te spreken ambitieniveau m.b.t. de uitvoering van de conceptvisie en de financiële bijdrage aan verwezenlijking van de visie. Voor het onderdeel "ruimte voor initiatief" wordt van de gemeente verwacht dat zij de betreffende bestemmingsplannen herziet. Voor het actualiseren van bestemmingsplannen is budget beschikbaar.	

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een Welstandstoets die transparant en meer op lokale waarden gestoeld is en die voldoende borging biedt op het in de Welstandsnota geformuleerde beleid	Voorstel voor een nieuwe opzet van de Welstandstoets.
Wat mag het kosten?	
Voor de totstandkoming van het voorstel is een bedrag gereserveerd van € 25.000 binnen de bestaande budgetten. In het voorstel wordt ingegaan op de eventuele structurele financiële consequenties. Het voorstel voor de startersleningen biedt ook inzicht in de financiële gevolgen.	

Tabel 4.1 Lasten en baten Ruimte en wonen

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	2.239	2.229	2.237	2.242
Baten	888	888	888	888
Resultaat Ruimte en wonen	-1.351	-1.341	-1.349	-1.354
Kosten per inwoner € 47				

Programmaonderdeel: Verkeer en vervoer

Context en achtergrond

Leusden en de voorzieningen in Leusden moeten goed bereikbaar zijn voor alle vervoersmodaliteiten. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn het sluipverkeer, bereikbaarheid voor alle verkeersmodaliteiten en de verkeersveiligheid. Het sluipverkeer wordt in belangrijke mate beïnvloed door de mate van doorstroming op het hoofdwegenet.

Mede door de economische crisis en de verbreding van de A28 is de filedruk afgenomen. De verwachting is echter dat de automobiliteit te zijner tijd wel weer zal toenemen. De afgelopen jaren is veel inzet gepleegd om de Leusdense belangen in de reconstructie van het Knooppunt Hoevelaken te borgen. De verwachting is gerechtvaardigd dat de problemen zich verplaatsen naar de omgeving van de aansluiting A1-A30. Hierdoor blijft de druk van sluipverkeer in m.n. het oostelijk deel van de gemeente bestaan. Dit vraagt aandacht en een actief participeren in regionale plannen en prioriteit voor een blijvende bereikbaarheid van Leusden.

Het gemeentelijk autonetwerk is, op de kruising Groene Zoom-Noorderinslag en de rotonde Heiligenbergerweg-Burg. De Beaufortweg na, op hoofdlijnen klaar voor de toekomst.

Vanwege de verkeersveiligheid en om Leusden beter te positioneren als fietsgemeente zijn ook de fietsverbindingen en de veiligheid er van in zijn algemeenheid in het buitengebied in het bijzonder een speerpunt.

Ook het Openbaar vervoer vraagt aandacht. Minder geld voor OV bij de provincie vraagt om aandacht voor behoud van het huidige niveau en zo nodig het ontwikkelen van alternatiever vormen van collectief vervoer. De bedrijven op de bedrijventerreinen Leusderend en De Horst willen het initiatief nemen voor een directe busverbinding met Amersfoort door de busvervoerder.

De maatregelen in Tabaksteeg en Leusden-zuid worden in 2015 afgerond.

Coalitieakkoord 2014-2018

Opstellen fietsplan en verbeteren verkeersveiligheid fietsroutes (4.3)

Er wordt een gemeentelijk fietsplan gemaakt, waarin o.a. parkeernormen voor fietsen en scootmobiel worden opgenomen. De verkeersveiligheid van de fietsroutes in de gemeente wordt verbeterd, omdat fietsen steeds belangrijker wordt en fietsers kwetsbare verkeersdeelnemers blijven. Verkeersveilige fietsroutes moeten mede uitnodigen tot een verdere stimulering van het fietsgebruik in Leusden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Doelstelling is het gebruik van de fiets, met name bij binnengemeentelijke verplaatsingen, te verhogen en de ongevallenkans te verminderen.	Het opstellen van een fietsplan. Samen met de (toekomstige) gebruikers willen we aan de slag om de fietsinfrastructuur toekomstvast te maken en te houden.
Wat mag het kosten?	
Het opstellen van het fietsplan zelf kan voor een belangrijk deel in eigen beheer gebeuren. Mogelijk dat voor een aantal vragen een beroep gedaan moet worden op de kennis van een adviesbureau. De kosten hiervan bedragen maximaal € 10.000.	

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Verbeteren van de leefbaarheid en de verkeersveiligheid in het buitengebied aan de oostkant van Leusden en in de kern Achterveld. 2. Vermindering geluidsoverlast omgeving Zuiderinslag. 3. Een goede doorstroming op de Groene Zoom. 4. . Verbetering veiligheid Heiligenbergerweg	1.1. Actief participeren in de voorbereiding van de maatregelen worden voorbereid om de doorstroming op het hoofdwegennet te verbeteren met het oogmerk de belangen van Leusden te borgen. 1.2. Uitvoering geven aan het verkeersplan Achterveld. 2. De aanleg van een 3 ^e spoor bij Pon. 3. Het uitbreiden van de capaciteit van de aansluiting Groene Zoom-Heiligenbergerweg-Noorderinslag. 4. Aanleg rotonde Heiligenbergerweg-Burg. De Beaufortweg- Lockhorsterweg
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 4.2 Lasten en baten Verkeer en vervoer

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Lasten	289	271	271	271
Baten	18	0	0	0
Resultaat Verkeer en vervoer	-271	-271	-271	-271
Kosten per inwoner € 9				

Programmaonderdeel: Economie

Context en achtergrond

Het gemeentelijk beleid is gericht op het scheppen van randvoorwaarden voor (en het in stand houden van) een aantrekkelijk economisch klimaat c.q. een vitale werkgelegenheidssector. Het bieden van duurzaam perspectief voor economische functies is hiervoor van wezenlijk belang. Dit belang is, gezien de neerwaartse economische ontwikkelingen van de afgelopen jaren, alleen maar toegenomen. De regionale samenwerking wordt hierbij steeds belangrijker.

Leusden heeft te maken met een omvangrijke kantorenleegstand. De ontwikkeling van de nieuwe terreinen Buitenplaats en Plantage stagneert en ook het gezond functioneren van de winkelcentra in Leusden staat onder druk als gevolg van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van detailhandel. De werkgelegenheid loopt gestaag terug.

Om dit tijt te keren en direct mee te liften op economisch herstel, investeert de gemeente Leusden in blijvend vitale en goed functionerende bedrijventerreinen en kantorenlocaties. Nadere uitwerking van de "Visie werklocaties Leusden 2030" start in 2015. De gemeente streeft naar een ruim vestigingsbeleid en het scheppen van voorwaarden voor nieuwe kansen. In 2015 wordt ook antwoord gegeven op de vraagstukken die de ontwikkelingen in de detailhandel oproepen door het formuleren van beleid. De regionale samenwerking wordt geïntensiveerd.

Coalitieakkoord 2014-2018

Minder regels voor ondernemers (7.1)

Door minder regels (verminderen bureaucratie) willen we ondernemers ruimere mogelijkheden bieden zich in Leusden te vestigen om zo de werkgelegenheidspositie van Leusden te versterken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verminderen van de regeldruk voor ondernemers.	Het opstellen van een uitvoeringsprogramma met gebruikmaking van de aanbevelingen uit de benchmark gemeentelijk ondernemingsklimaat, lokale regeldruk door MKB Nederland en een onderzoek in het kader van het verkrijgen van het Bewijs van Goede Dienst.
Wat mag het kosten?	
De incidentele kosten bedragen € 5.000 en worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel. Indien uit het onderzoek blijkt dat meer middelen benodigd zijn, volgt daarvoor een voorstel via nieuwe beleidsvoornemens 2016.	

Samenwerking bedrijfscontactfunctionarissen in de regio (7.2)

De mogelijkheid wordt onderzocht om in regionaal verband te komen tot samenwerking tussen bedrijfscontactfunctionarissen die als schakel dienen tussen de gemeente, ondernemers en instellingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een sterkere regionale economie door samenwerking in de regio Amersfoort. Leusden streeft naar een positief migratiesaldo (meer inkomende dan vertrekkende bedrijven die minimaal 1 werknemer in dienst hebben) en het minimaal op peil houden van de banenindex van Leusden op 74%. Dat betekent dat er voor 74% van de inwoners van Leusden een baan beschikbaar is binnen de gemeentegrenzen. Leusden is in trek als vestigingsplaats voor ondernemers.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er wordt een nieuwe regionale agenda opgesteld voor de economische samenwerking 2014-2018. Deze agenda bevat concrete maatregelen voor de komende periode. Duidelijk wordt waar de gezamenlijke ambitie ligt en waar de gemeenten zelf op in willen zetten. 2. Voor Leusden is het vermarkten van Leusden als goede vestigingsplaats voor bedrijven hierin van belang. Om onze werklocaties vitaal te houden, zetten we in op promotie / acquisitie. Daar waar mogelijk in regionaal verband (in combinatie met lokale maatregelen). 3. We zetten in op verdere samenwerking tussen ondernemers onderling, tussen ondernemers, overheden en kennisinstellingen en tussen overheden onderling. De samenwerking tussen de gemeenten van de Regio Amersfoort wordt de komende periode verder geconcretiseerd.
Wat mag het kosten?	
Er is structureel € 30.000 benodigd. Deze kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.	

Digitaal loket ondernemers (7.3)

Daarnaast introduceren we het digitale ondernemersdossier.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bedrijven moeten in 2017 al hun zaken met overheidsorganisaties digitaal kunnen afhandelen.	<ol style="list-style-type: none"> 1. In 2015 voert Leusden (te beginnen met de horecasector) het instrument "ondernemingsdossier" in. 2. Samen met betrokken stakeholders stimuleren we ondernemers om aan te haken en het ondernemingsdossier te verbreden naar andere sectoren.
Wat mag het kosten?	
Voor de introductie van het ondernemingsdossier is vanaf implementatie (2015) jaarlijks € 2.000 nodig voor licentiekosten en e-herkenning. Daarnaast is er in 2015 € 5.000 nodig voor het ontwikkelen van een regelhulp. De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.	

Investeren in kansrijke bedrijventerreinen; visie werklocaties (7.4) (incl. 9.6 onderzoek woningbouw op bedrijventerreinen)

Er wordt een visie vastgesteld met betrekking tot de ontwikkeling van de werklocaties. In deze visie wordt duidelijk op welke locaties transformatie, functieverbreiding of revitalisering wordt voorgestaan. Op basis daarvan wordt er samen met betrokken partijen, per locatie, een actieplan opgesteld. Het gaat hierbij m.n. om de Buitenplaats, Plantage en Princenhof.

Er wordt samen met ondernemers en eigenaren onderzoek gedaan naar mogelijkheden om woningbouw te realiseren op bedrijventerreinen en kantorenlocaties.

Voorgaande ambities uit het collegeakkoord worden gekoppeld en ondergebracht in één bestuursopdracht.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We zetten in op blijvend vitale en goed functionerende bedrijventerreinen en kantorenlocaties, die aansluiten op de behoeften van de (veranderende) markt en ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen.	Op basis van de visie Werklocaties Leusden 2030, wordt in 2015 gestart met: <ol style="list-style-type: none"> 1. Het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen/ masterplannen voor Buitenplaats, Princenhof Ruige Veld/Speelkamp en Plantage. 2. Het opstellen en uitvoeren van werkagenda's voor de Horst, de Fliert, Paardenmaat, Ambachtsweg. Dit is een samenwerking tussen gemeente, eigenaren en de ondernemers op deze locaties.
Wat mag het kosten?	
Voor het opstellen van een actieplan / masterplan / implementatiestrategie per werklocatie is zowel in 2015 als in 2016 € 25.000 nodig. De kosten worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.	

Vestigingsbeleid detailhandel (7.6)

In het vestigingsbeleid wordt ruimte gemaakt om ook nieuwe bedrijfsvormen zoals internet detailhandel en "werk aan huis bedrijven" goede ontwikkelingskansen te bieden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>We willen de vitaliteit in de Hamershof, de Nieuwe Biezenkamp, Tabaksteeg en de detailhandelsstructuur in Achterveld in standhouden en waar nodig en mogelijk verbeteren. Daarnaast is er ruimte voor nieuwe bedrijfsvormen in de detailhandel, om de economische vitaliteit van Leusden te versterken.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstellen van een geactualiseerde "visie detailhandel", waarin alle nieuwe vormen van detailhandel een plaats krijgen; 2. Uitvoeren van de concrete maatregelen die zijn voortgekomen uit het onderzoek dat in 2014 is gedaan naar de manier waarop zelfstandige professionals in Leusden gestimuleerd en ondersteund kunnen worden in haar ondernemerschap. 3. Ruimte bieden door flexibiliteit in regelgeving (regels, bestemmingsplannen, procedures) en door het actief stimuleren van deze bedrijvigheid door o.a. samenwerking, communicatie, faciliteren van netwerken.
Wat mag het kosten?	
<p>Voor het actualiseren van het detailhandelsbeleid en cofinanciering voor initiatieven van samenwerkende professionals is incidenteel € 12.000 benodigd, dat wordt gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.</p>	

Tabel 4.3 Lasten en baten Economie

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	439	414	414	414
Baten	144	144	144	144
Resultaat Economie	-295	-270	-270	-270
Kosten per inwoner € 42				

Programmaonderdeel: Buitengebied

Context en achtergrond

De gemeente Leusden heeft een omvangrijk en afwisselend buitengebied dat in belangrijke mate de ruimtelijke kwaliteit, identiteit en vitaliteit van Leusden bepaalt. Langs een drietal sporen wordt ingezet op een mooi en vitaal buitengebied:

1. Realiseren duurzaam economisch perspectief voor de Leusdense landbouw;
2. Behoud en versterking natuur- en milieuwaarden in een aantrekkelijk landschap;
3. Bevorderen recreatief medegebruik.

Voor deze drie sporen geeft de gemeente uitvoering aan het Bestemmingsplan buitengebied 2009, gebiedsgerichte projecten (convenanten voor landgoederen en Groene Agenda), het Landschapsontwikkelingsplan, Leusdense projecten voor de Grebbelinie Boven Water en de Kadernota Recreatie.

De uitvoering van het gemeentelijk beleid wordt gevraagd, gefaciliteerd en ondersteund door provinciale plannen (ruimtelijke en voor de Ecologische Hoofdstructuur), de Agenda Vitaal Platteland 2012-2015 van de provincie Utrecht (bevat vele miljoenen budget voor Leusden) en het Gebiedsprogramma 2012-2015 voor de Gelderse Vallei en Utrechtse Heuvelrug dat meerdere Leusdense projecten bevat.

Mede vanwege een aantal trends als schaalvergroting in de landbouw en de problematiek van vrijkomende agrarische bebouwing vraagt verwezenlijking van deze doelstellingen om een integrale visie op het buitengebied. In 2015 zijn er provinciale verkiezingen. Hoe ambitieus (inhoudelijk en qua financiële middelen) de provincie na 2015 een vervolg zal geven aan de Agenda Vitaal Platteland is nog onbekend.

Coalitieakkoord 2014-2018

Groene inrichting Langesteeggebied (9.5)

We streven naar een groene inrichting van het Langesteeggebied waarbij de financieringsmogelijkheden nader worden onderzocht. Uitgangspunt is dat er geen woningen worden gebouwd in het Langesteeggebied omdat we het kenmerkende open landschap willen behouden. Er is wel ruimte voor een "rood voor rood regeling" waarbij gebouwen die in het gebied worden gesloopt mogen worden vervangen door woningbouw op het betreffende perceel dan wel op het lint langs de Hamersveldseweg.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De inzet van de gemeente vormt het behoud van de cultuurhistorisch waardevolle zichtlijnen en de openheid van het Langesteeggebied. Een groene versterking moet zich verhouden met het kenmerkende open landschap van het Langesteeggebied.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeren van een onderzoek samen met externe partijen naar de financieringsmogelijkheden en ambities voor een groen/blauwe versterking. Mogelijk leidt dit tot aanpassing van het convenant voor de Groene Agenda. 2. De daadwerkelijke realisatie van de groene versterking is afhankelijk van initiatieven vanuit grondeigenaren en andere betrokken externe partijen, hierbij vervult de gemeente een stimulerende en ondersteunende rol. De planning van deze realisatie is daarmee ook niet aan te geven.
Wat mag het kosten?	
Vanuit de Groene Agenda heeft de gemeente € 54.000 beschikbaar voor de groene versterking van het Langesteeggebied, dit bedrag kan als cofinanciering voor initiatieven van derden worden ingezet.	

(Ontwikkel)bestemmingsplan buitengebied (9.9)

Er wordt een geactualiseerd (ontwikkel)bestemmingsplan buitengebied opgesteld met een nieuwe visie op het buitengebied.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een vitaal buitengebied, met ruimte en economisch perspectief voor de landbouw, ontwikkelingskansen voor natuur en landschap en recreatief medegebruik en ontwikkelingskansen voor initiatieven die bijdragen aan een vitaal buitengebied.	Opstellen van een samenhangende visie voor het buitengebied en als vervolg daarop vertaling in een bestemmingsplan. In de tweede helft van 2015 wordt gestart met een interactief proces voor het opstellen van een nieuwe visie. Als eerste wordt de geldende visie Binnen in het Buitengebied geëvalueerd.
Wat mag het kosten?	
Binnen het in 2009 beschikbaar gesteld budget voor de structuurvisie is voor visievorming van het buitengebied € 30.000 beschikbaar.	

Breedband netwerken in het buitengebied (9.10)

We stimuleren initiatieven uit de samenleving om te komen tot aanleg van breedband netwerken in het buitengebied.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versterken van de economische structuur van het buitengebied door het voor bewoners en bedrijven eind 2017 mogelijk te maken aan te kunnen sluiten op snelle breedbandverbindingen en/of draadloos over veel sneller dataverkeer te beschikken.	De gemeente onderzoekt (in samenwerking met externen) hoe zij concreet invulling kan geven aan de stimulerende rol en wat de aanpak wordt om het doel van deze bestuursopdracht te realiseren. In 2015 wordt uitvoering gegeven aan het plan van aanpak.
Wat mag het kosten?	
Er is incidenteel € 20.000 benodigd, dat gedekt wordt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.	

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Optimaal samen versterking van de landbouwstructuur, natuurontwikkeling en bevorderen van recreatie en recreatief economische ontwikkeling in grotere gebieden. 2. Een duurzaam economisch perspectief voor de Leusdense landbouw. 3. Behoud en versterking van natuur- en milieuwaarden en landschapontwikkeling 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Uitvoeren gebiedsgerichte aanpak, bijvoorbeeld de convenanten voor de landgoederen en de natuurzone zone bij de Modderbeek. Voor uitvoering convenant De Boom wordt een voorstel gedaan over de concrete plek voor extra woningen (om de groene doelen financieel mogelijk te maken). In 2015 besluit de raad over de RO-aanvragen voor nieuw landgoed Groot Schutterhoef (van Den Treek-Henschoten) en de natuurzone Modderbeek. 2.1 Via maatwerk ruimte bieden voor bedrijfsontwikkeling landbouw (voortzetten Kansen voor Boeren-aanpak). 2.2 Stimuleren/ondersteunen aanhalen band tussen stad en platteland. 3.1 Uitvoering projecten Grebbelinie Boven Water (samengaan versterken cultuurhistorie met natuurontwikkeling en recreatie, in 2015 wordt mogelijk gestart met aanpak Liniedijk vanaf Asschatterkeerkade richting A28). 3.2. Opstellen en uitvoeren van uitvoeringsprogramma 2015-2016 voor het Landschapontwikkelingsplan.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 4.4 Lasten en baten Buitengebied

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	170	170	170	170
Baten	-	-	-	-
Resultaat Buitengebied	-170	-170	-170	-170
Kosten per inwoner € 6				

Programmaonderdeel: Recreatie en toerisme

Context en achtergrond

In de kadernota recreatie 2009-2012 en het daarbij behorende uitvoeringsplan zijn de ambities geformuleerd die Leusden heeft op het gebied van recreatie en toerisme. Als gevolg van de bezuinigingen staat de ambitie wel onder druk. Samen met de partners in de sector worden de beschikbare middelen zo efficiënt en effectief mogelijk ingezet.

De ambitie is Leusden, in samenwerking met ondernemers, te profileren als wandel- en fietscentrum van midden Nederland. Het gaat dan enerzijds om het verbeteren, uitbreiden en behouden van het recreatieve aanbod aan voorzieningen in Leusden en anderzijds om het promoten van deze voorzieningen. In de uitvoering wordt de samenwerking gezocht met het toeristisch recreatief bedrijfsleven en/of maatschappelijke organisaties. Tevens bereidt de gemeente zich voor op de uitdaging uit het Recreatieschap UHVK.

Coalitieakkoord 2014-2018

Wandel- en fietsgemeente (7.5)

Het ingezette beleid om Leusden als wandel- en fietsgemeente voor recreanten op de kaart te zetten wordt verstevigd, mede vanwege de positieve werkgelegenheidseffecten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Leusden staat als wandel- en fietsgemeente op de kaart. 2. Op peil houden en versterken van de binding van en tussen ondernemers in deze sector 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Het bevorderen van nieuwe initiatieven van recreatieondernemers op het gebied van wandelen en fietsen. Voor de realisatie van de doelstelling willen we voor een periode van 4 jaar een incidenteel budget beschikbaar stellen voor een nog op te richten recreatiefonds. 1.2 De digitale promotie van wandelen en fietsen wordt verbeterd. 2. Onderzoeken of de ondersteunende, verbindende en stimulerende rol van de gemeente overgenomen kan worden door de Promotiecommissie.
Wat mag het kosten?	
Er wordt een fonds gevormd van € 60.000. Deze middelen worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel.	

Opbrengst toeristenbelasting voor intensiveren toerisme (10.5)

We onderzoeken op welke wijze de opbrengst van de toeristenbelasting kan worden ingezet om het toerisme in de gemeente te intensiveren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Opleveren van een bondige rapportage die inzicht verschaft in de toeristenbelasting: het karakter de opbrengst, de uitgaven aan toeristische voorzieningen, de mogelijke verbanden hiertussen.	Het onderzoek uitvoeren.
Wat mag het kosten?	
Het onderzoek wordt uitgevoerd binnen bestaande capaciteit.	

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ol style="list-style-type: none"> Een toename van het gebruik van toeristisch recreatieve voorzieningen, inclusief zakelijk toeristische accommodaties, teneinde een economisch effect teweeg te brengen. Een andere verantwoordelijkheid van de gemeente bij het beheer van en onderhoud van (boven)lokale recreatieve routes en gebieden. 	<ol style="list-style-type: none"> Deelnemen aan het proces tot opheffing van huidige gemeenschappelijke regeling "Recreatieschap UHVK". In samenspraak met de overige deelnemers op een andere manier organiseren van de voor Leusden relevante taken en verantwoordelijkheden wat betreft het onderhoud en beheer van recreatieve voorzieningen. Leusden onderzoekt of het mogelijk is aan te sluiten bij lange afstand wandel- en fietsroutes. <ol style="list-style-type: none"> op een andere wijze organiseren van beheer en onderhoud, waarbij in regionaal verband aandacht is voor commercialisering en waarbij Leusden alleen verantwoordelijk is voor de zaken die voor Leusden duidelijk meerwaarde opleveren, zoals het fietsknooppuntensysteem.
Wat mag het kosten?	
De kosten en capaciteit kunnen worden opgevangen binnen de bestaande middelen die onderdeel uitmaken van de totale programmakosten.	

Tabel 4.5 Lasten en baten Recreatie en toerisme

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Lasten	162	157	157	157
Baten	-	-	-	-
Resultaat Recreatie en toerisme	-162	-157	-157	-157
Kosten per inwoner € 6				

Programmaonderdeel: Cultuurhistorie

Context en achtergrond

De boven- en ondergrondse cultuurhistorie is van belang voor de identiteit en daarmee de aantrekkelijkheid van Leusden. Ongeveer 100 objecten genieten rijksbescherming op basis van de Monumentenwet. Een 4-tal gemeentelijke panden zijn gemeentelijk monument. De ondergrondse cultuurhistorie wordt beschermd middels de Erfgoedverordening.

De gemeente wordt in toenemende mate als enige overheidslaag verantwoordelijk voor bescherming van monumenten. Rijks- en provinciale overheid hebben een terugtrekkende beweging gemaakt. Daarbij komt in toenemende mate de aandacht niet alleen op het object zelf te liggen, maar ook de context.

De gemeenteraad heeft in 2013 kaders vastgesteld aangaande de categorieën aan te wijzen monumenten, het aantal en de vorm van financiële compensatie, waarbinnen het gemeentelijk monumentenbeleid wordt geactualiseerd. Ook kunnen waardevolle objecten worden beschermd door middel van het bestemmingsplan. In dit kader is het bestemmingsplan dat op de visie op het Buitengebied wordt gebaseerd van belang.

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Betere bescherming van het Leusdens cultureel erfgoed	<ol style="list-style-type: none"> 1 Vaststellen van een (subsidie)verordening, waarin de financiële compensatie voor monumenteigenaren wordt geregeld. 2 Het college wijst gemeentelijke monumenten aan. 3 Bij herzieningen van bestemmingsplannen wordt nadrukkelijk stilgestaan bij de mogelijkheid tot het beschermen van karakteristieke percelen en combinaties hiervan.
Wat mag het kosten?	
Via nieuw beleid 2015 wordt een subsidiebudget gevormd waaruit compensatie voor monumenteigenaren kan worden geboden. Dit fonds bedraagt in 2015 € 5.000 oplopend naar € 20.000 in 2018.	

Tabel 4.6 Lasten en baten Cultuurhistorie

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Lasten	116	116	116	116
Baten	-	-	-	-
Resultaat Cultuurhistorie	-116	-116	-116	-116
Kosten per inwoner € 4				

Programmaonderdeel: Grondexploitaties

Context en achtergrond

De afgelopen jaren zijn, als gevolg van de crisis, over de gehele linie de resultaten van grondexploitaties verslechterd. Als gevolg daarvan staat de financiële positie van het Grondbedrijf onder druk. Hierin strategisch en

transparant handelen, rekening houdend met een mogelijkere aantrekkende markt, is de grootste uitdaging die voor het grondbedrijf wordt voorzien de komende jaren.

Coalitieakkoord 2014-2018

Ontwikkeling De Biezenkamp (9.8)

De ontwikkeling van De Biezenkamp wordt met kracht voortgezet. In samenspraak met bewoners en ondernemers brengen we in beeld welke zichtbare maatregelen kunnen worden getroffen om te voorkomen dat het gebied aantrekkingskracht verliest in de periode tot realisatie van de nieuwbouw.

Met betrekking tot de ontwikkeling van het project De Biezenkamp heeft de raad in 2014 besloten om een financieringsconstructie aan te gaan met de projectpartners Heijmans en WSL, waardoor de gemeente een meer actieve rol in het project heeft gekregen. De met deze financieringsconstructie samenhangende investeringen zijn geheel of grotendeels in 2014 gedaan, verdere afwikkeling van de overeenkomst zal in 2015 en de jaren daarna plaatsvinden. De realisatie van het MFC Atlas is gericht op het in gebruik nemen van het MFC medio 2017 (zie ook 6.1).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vergroten aantrekkelijkheid centrum Biezenkamp door geplande nieuwbouwproject in aanbouw te nemen en af te ronden en te komen tot definitieve inrichting van het gebied; 2. Een verzorgde inrichting van de Biezenkamp tijdens de realisatiewerkzaamheden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Programmatische en/of stedenbouwkundige aanpassingen van het plan zijn te verwachten. De wijze van aansturing en realisatie van het project zal verschuiven van masterplan/blauwdruk naar meer modulair/organisch. 1.2 Afronden (delen van) de definitieve inrichting, indien nodig aanpassen planning in verband met financiële haalbaarheid. 2. Aandacht en maatregelen voor een verzorgde tijdelijke inrichting tijdens de werkzaamheden.
Wat mag het kosten?	
De financiële gevolgen dienen te passen binnen de daar door de raad voor gestelde financiële kaders, de (interne) grondexploitatie Biezenkamp. De grondexploitatie wordt (half)jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld door de raad.	

Overige speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Een financieel gezond grondbedrijf dat gebiedsontwikkeling mogelijk maakt die door de gemeente wordt uitgevoerd of gefaciliteerd. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Zorgen voor een sluitende grondexploitatie voor De Buitenplaats. Op basis van de visie werklocaties (7.4) wordt een concreet plan voor de Buitenplaats opgesteld, inclusief de daarbij behorende financiële onderbouwing (= grondexploitatie). Op basis hiervan wordt de grondexploitatie herijkt. 1.2. Een actueel inzicht in en een goede beheersing van de risico's uit de grondexploitaties. In 2009 is de nota financiële beleidskaders Grondbedrijf vastgesteld door de raad. De huidige financiële situatie van de gemeente, gecombineerd met de situatie op de vastgoedmarkt en het invoeren van de wet 'modernisering

	<p>vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen', is aanleiding voor het herijken en indien nodig aanpassen van deze financiële beleidskaders.</p> <p>1.3. Het realiseren van een ratio weerstandsvermogen van het Grondbedrijf die zich bevindt binnen de door de raad vastgestelde kaders. De ratio weerstandsvermogen bevindt zich, gelet hierop, op een kritische waarde. Indien nodig zal een voorstel aan de raad worden gedaan om het weerstandsvermogen op het juiste peil te brengen.</p>
Wat mag het kosten?	
<p>Voor alle hierboven genoemde acties geldt dat deze qua ambtelijke capaciteit geen extra kosten met zich meebrengen. Voor concrete projecten dienen de financiële gevolgen te passen binnen de daar door de raad voor gestelde financiële kaders, de grondexploitatie. De grondexploitaties worden (half)jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld door de raad.</p>	

Tabel 4.7 Lasten en baten Grondexploitaties

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Lasten	7.930	4.417	2.108	1.415
Baten	7.930	4.417	2.108	1.415
Resultaat Grondexploitaties	-	-	-	-
Kosten per inwoner € 0				

Financiën programma Domein Ruimte

Tabel 4.8 Lasten en baten programma

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	13.656	8.617	11.309	7.579	5.456	4.435
Baten	5.031	5.890	8.308	5.246	2.947	2.254
Resultaat programma voor bestemming	-8.625	-2.727	-3.001	-2.333	-2.509	-2.181
Resultaatbestemming:						
Toevoeging aan reserves	1.284	37	36	196	18	351
Onttrekking aan reserves	6.549	279	672	204	194	194
Resultaat programma na bestemming	-3.360	-2.485	-2.365	-2.325	-2.333	-2.338

Bestuurlijke verschillenanalyse

- De grootste fluctuaties in meerjarenperspectief worden veroorzaakt door de mutaties in grondexploitaties. Deze worden echter budgettair neutraal in de begroting geraamd.

Op dit programma worden de volgende onttrekkingen en toevoegingen aan reserves geraamd:

Tabel 4.9 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Onttrekking:				
Bijdrage van algemene reserve; flexibel deel voor kosten verkeerstellingen	18	-	-	-
Bijdrage van reserve dekking kapitaallasten starters- en duurzaamheidsleningen voor kosten starters en duurzaamheidsleningen	8	8	8	8
Bijdrage van algemene reserve grondbedrijf voor kosten diverse complexen	646	196	186	186
Bijdrage aan reserve bovenwijkse voorzieningen vanuit diverse complexen	-36	-196	-18	-351

Tabel 4.10 Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Incidentele lasten				
Geen incidentele baten en lasten binnen dit programma				

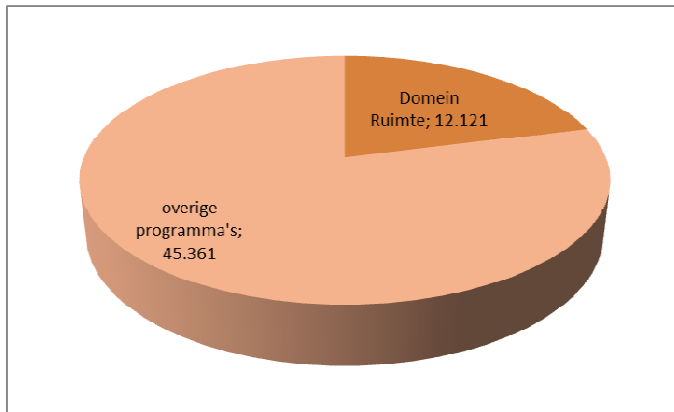
Tabel 4.11 Nieuw beleid / ombuigingen / meerjarig investeringsplan

(bedragen x € 1.000)

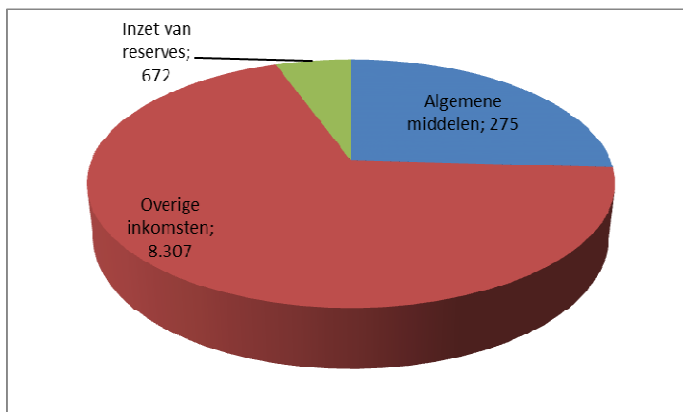
	2015	2016	2017	2018
Nieuw beleid / CUP 2014-2018:				
- Structuurvisie en actualiseren woonvisie	20	20	5	-
-/- dekking gereserveerde volkshuisvestingsmiddelen	-20	-20	-5	-
- Toegankelijkheid woningen voor starters, afspraken WSL	15	-	-	-
-/- dekking gereserveerde volkshuisvestingsmiddelen	-15	-	-	-
- Opstellen fietsplan	10	-	-	-
- Minder regels voor ondernemers	5	-	-	-
- Samenwerking bedrijfscontactfunctionarissen in de regio	30	30	30	30
- Digitaal loket ondernemers	7	2	2	2
- Investeren in kansrijke bedrijventerreinen	25	25	-	-
- Vestigingsbeleid detailhandel	12	-	-	-
- Breedband netwerken in het buitengebied	20	-	-	-
- Wandel- en fietsgemeente	60	-	-	-
- Monumentenbeleid	5	10	15	20
- Urgentiecommissie	15	15	15	15
- Realisatie wettelijke BGT door gemeentelijke samenwerking	28	10	10	10
Meerjarig investeringsplan:				
	Investering			
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer	2.291			
Investeringen Grondexploitaties	1.621			
	Desinvestering			
Grondverkopen Leusden Zuid	1.105			
Grondverkopen Valleipark	5.336			

Programma Domein Ruimte in één oogopslag

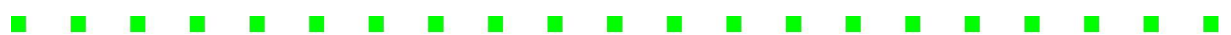
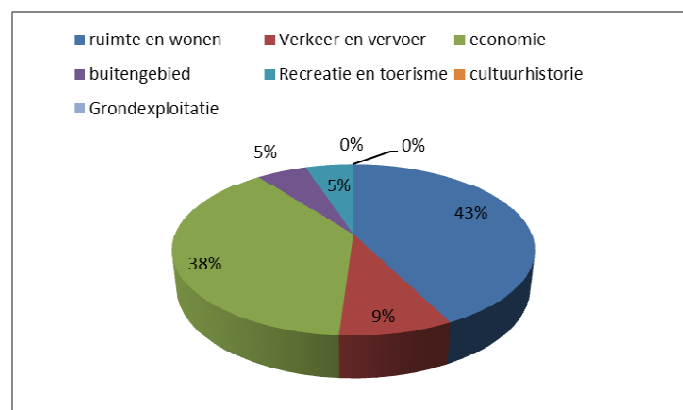
Aandeel in de totale gemeentebegroting

Waar komt het geld vandaan?

Waar gaat het geld naartoe?

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemeen

In de vier programma's van deze begroting zijn de specifieke lasten en baten per programma opgenomen. Daarnaast heeft de gemeente ook lasten en baten die niet aan een programma zijn toe te rekenen. Het betreft de algemene uitkering, de algemene belastingen, de financiering, het dividend, de onvoorziene uitgaven en de stelposten. Deze nemen we op bij de Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Tabel AD 1 lasten en baten Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie	Raming	Raming	Meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering gemeentefonds	20.060	20.396	27.320	27.894	27.711	27.592
Algemene belastingen						
- Onroerende zaakbelastingen	5.763	5.941	6.209	6.287	6.492	6.678
- Hondenbelasting	175	188	190	190	190	190
- Toeristenbelasting	148	149	150	154	154	154
- Precariobelasting	20	22	20	20	20	20
- kwijtschelding belastingen	-64	-70	-66	-66	-66	-66
Saldo financiering	1.909	1.056	806	780	782	754
Dividend	67	65	65	65	65	65
Incidentele baten	322	1	29	29	27	14
	28.400	27.748	34.723	35.353	35.375	35.401
Algemene lasten						
Onvoorziene uitgaven algemeen	0	-63	-41	-44	-100	-108
Stelposten	0	300	599	530	558	388
Saldi kostenplaatsen	-134	-110	-103	-18	-74	-66
Incidentele lasten	-219	-	-	-	-	-
	-353	127	455	468	384	214
Resultaat programma voor bestemming						
Bestemming bespaarde rente	-194	-63	-55	-56	-60	-63
Toevoegingen aan reserves	-2.294	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	3.422	366	534	-	-	-
Resultaat na bestemming	28.981	28.178	35.657	35.765	35.699	35.552

Algemene uitkering gemeentefonds

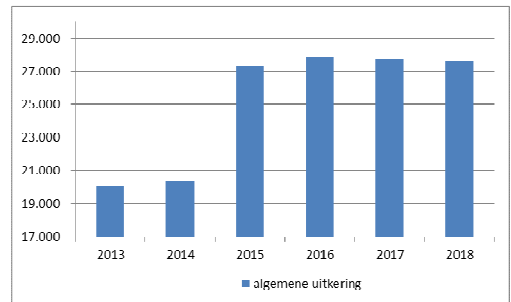
Algemeen

De algemene uitkering vormt de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De totale baten in deze begroting worden geraamd op € 49 miljoen (exclusief baten grondbedrijf). Het aandeel van de algemene uitkering hierin is 55%. Ter vergelijking: de algemene belastingen zorgen voor 13% van de inkomsten. Deze verhoudingen geven aan dat de afhankelijkheid van de gemeenten van de algemene uitkering groot is. Ten opzichte van de begroting 2014 is deze afhankelijkheid vergroot door de toevoeging van het sociaal deelfonds aan de algemene uitkering.

Meerjarenperspectief algemene uitkering

De algemene uitkering voor 2015 wordt geraamd op € 27.320.000. Het meerjarenperspectief over de periode 2013-2018 laat zien dat door de toevoeging van het sociaal deelfonds de algemene uitkering in 2015 fors stijgt. In meerjarenperspectief zien we een nagenoeg gelijkblijvende algemene uitkering. Dit is geen normaal beeld. Gebruikelijk is een in meerjarenperspectief stijgende algemene uitkering omdat het aantal woningen en inwoners in Leusden stijgt waardoor de algemene uitkering zou moeten toenemen. We zien nu dat deze stijging weer wordt gedempt door de lage accessen. Door de bezuinigingen van het kabinet zijn de accessen historisch laag. Door de aantrekkende economie zou de accessen in de komende jaren weer moeten stijgen.

Meicirculaire 2014

De raming van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2014. De meicirculaire was dit jaar niet op tijd om mee te nemen in de Voorjaarsnota 2014. De septembercirculaire 2014 verschijnt na het opstellen van deze begroting. De raad zal hier separaat over worden geïnformeerd.

In de meicirculaire 2014 is het sociaal deelfonds toegevoegd aan de algemene uitkering. De ontvangen middelen zijn conform het vastgestelde beleidsuitgangspunt (peilnota 1 Sociaal Domein) budgettair neutraal geraamd. Daarnaast is de herverdeling groot onderhoud gemeentefonds verwerkt en valt de korting 'afromen onderwijshuisvesting' door een gewijzigde verdeling nadeliger uit voor Leusden. De ontwikkeling van de uitkeringsbasis en de ontwikkeling van het accres geven per saldo ook een negatief resultaat voor Leusden. In de uiteenzetting van de financiële positie gaan wij nader in op deze mutaties. Per saldo zijn de effecten voor Leusden als volgt:

Tabel AD 2 Budgettair effect meicirculaire 2014

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Middelen sociaal deelfonds	+8.403	+8.486	+8.219	+8.241
Raming uitgaven programma Domein Samenleving	-8.403	-8.486	-8.219	-8.241
Herverdeling groot onderhoud gemeentefonds	-61	-27	-91	-170
Korting onderwijshuisvesting	-107	-114	-117	-121
Ontwikkeling accres	+58	+208	+195	-29
Ontwikkeling uitkeringsbasis + overige	-70	-48	-59	-81
	-180	+19	-72	-401

In bovenstaande tabel wordt onder meer de ontwikkeling van het accres weergegeven. We vermelden hierbij wel dat het hier gaat om het budgettaire effect van enerzijds de bijstelling van de algemene uitkering en anderzijds de bijstelling van stelposten. De gemeenten ontvangen een accres om onder meer de loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. Met de bijstelling van het accres in de meicirculaire is ook de stelpost prijsontwikkeling in de begroting bijgesteld. Per saldo geeft dit voor de jaren 2015-2017 een meevaller maar voor 2018 een kleine tegenvaller. De accrespercentages in de meicirculaire 2014 zijn als volgt:

Tabel AD 3 Nominaal en reëel accres meicirculaire 2014

	2015	2016	2017	2018
Nominaal accres in bedragen (bedragen x € 1 miljoen)	105	184	147	32
Nominaal accres in procenten	0,62%	1,17%	0,92%	0,20%
Prijsontwikkeling BBP (raming Centraal Planbureau)	1,25%	0,75%	0,50%	0,50%
Reëel accres in procenten	+0,63%	+0,42%	+0,42%	-0,30%

De tabel toont aan dat er in 2015-2017 sprake is van een relatief beperkt reëel accres. Een reëel accres betekent dat de algemene uitkering harder groeit dan de prijsontwikkeling. In 2018 is er echter sprake van een negatief reëel accres. We kunnen de prijsontwikkeling in 2018 dus niet opvangen met de groei van de algemene uitkering. Het langjarig gemiddelde van het reëel accres bedraagt circa 1%. Daar zitten we in 2018 dus ruim onder. De verwachting is dan ook dat het accres de komende jaren weer zal aantrekken.

Algemene belastingen

Onroerende zaakbelastingen

De OZB-tarieven worden in 2015 verhoogd naar aanleiding van enkele opbrengstmaatregelen. Ten eerste betreft dat de vierde en laatste stap ad € 50.000 van de 'oude' maatregel waartoe bij de begroting 2012-2015 is besloten. Ten tweede is op 2 oktober 2014 besloten om de begroting 2015-2018 sluitend te maken via een gefaseerde OZB-opbrengststijging, te beginnen met een eerste stap van € 100.000 in 2015. Daarnaast wordt een inflatiecorrectie van 1% toegepast. De inflatiecorrectie op belastingtarieven dient om de loon- en prijsstijgingen in de begroting op te kunnen vangen.

Tabel AD 4 Onroerende-zaakbelasting 2015

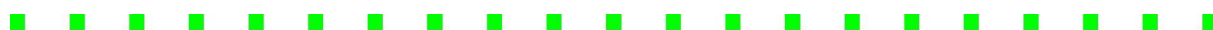
(bedragen x € 1.000)

Raming begroting 2014	5.941
Verhoging raming wegens nieuwbouw (oplevering in 2014)	+68
Inflatiecorrectie 1%	+60
Vierde stap gefaseerde stijging OZB-opbrengst o.g.v. begroting 2012-2015	+50
Eerste stap stijging OZB-opbrengst dekking tekort begroting 2015-2018	+100
Totaal opbrengst OZB 2015	6.209

De overige belastingen (hondenbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting) worden hier niet nader toegelicht. Voor de tariefmaatregelen bij deze belastingen verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen.

Saldo Financiering

Het saldo financiering zoals opgenomen onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien betreft een deel van de begrotingsposten die betrekking hebben op de totale financieringsmiddelen. De overige begrotingsposten maken onderdeel uit van de programma's. Onderstaand geven wij een overzicht van het totale saldo financiering in deze meerjarenbegroting:

Tabel AD 5 Saldo financiering**(bedragen x € 1.000)**

	2015	2016	2017	2018
1. Rente over beleggingen	217	277	269	266
2. Rente over boekwaarde grondbedrijf	257	165	157	134
3. Bespaarde rente over reserves en voorzieningen	553	526	495	483
4. Saldo niet verdeelde rente	-433	-399	-367	-354
5. Stelpost verlaging renteomslag budgettair neutrale kapitaallasten	220	219	236	233
6. Personeelslasten en kapitaallasten beleggingen	-8	-8	-8	-8
Saldo financiering op algemene dekkingsmiddelen onvoorzien	806	780	782	754
Overige renteposten in begroting				
7. Bespaarde rente over reserves	-55	-56	-60	-63
8. Bespaarde rente over voorzieningen	-289	-273	-253	-237
9. Rente in kapitaallasten	-77	-76	-70	-68
Resultaat financiering 2015-2018	385	375	399	386
Resultaat financiering 2014-2017	412	420	439	439
Verschil	-27	-45	-40	-53

De raming van de begrotingsposten is meerjarig gebaseerd op een evenwicht in de vermogensstromen. De boekwaarde van het grondbedrijf (2) en het saldo van de reserves en voorzieningen (3/4/7/8) muteren in meerjarenperspectief en leiden tot een mutatie in het financieringsoverschot (1). Indien bijvoorbeeld het grondbedrijf opbrengsten ontvangt uit grondverkoop daalt de boekwaarde van de betreffende grondexploitatie en daarmee de rentelast maar daartegenover staan te beleggen middelen die zorgen voor een hogere rente op het financieringsoverschot. Per saldo is er sprake van een positief financieringsresultaat van structureel € 386.000. In de vorige meerjarenbegroting was dit resultaat € 439.000.

Dividend

Het waterleidingbedrijf Hydron is per 30 augustus 2006 samengegaan met twee andere partners in de nieuwe rechtspersoon Vitens BV. De gemeente Leusden heeft 25.902 aandelen. De raming van het dividend is gebaseerd op het gemiddelde van de laatste jaren namelijk € 2,51 per aandeel, derhalve een opbrengst van € 65.000.

Incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel worden de incidentele baten en lasten gespecificeerd binnen het begrotingsonderdeel algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Tabel AD 6 Incidentele baten en lasten**(bedragen x € 1.000)**

	2015	2016	2017	2018
Incidentele baten				
- btw teruggaaf belastingdienst o.g.v. implementatie sportbesluit	28	28	28	16

Onvoorzien

Volgens het geldende rentebeleid wordt 50% van de bespaarde rente over de algemene reserves en bestemmingsreserves toegevoegd aan de stelpost onvoorzien. Deze stelpost is bedoeld voor incidentele aanwending gedurende het begrotingsjaar. Door de verlaging van de bespaarde rente van 3,5% naar 1% is de toevoeging aan onvoorzien ook aanzienlijk verlaagd. Dit betekent dat er minder ruimte is onvoorziene uitgaven en meer aanspraak zal moeten worden gedaan op de algemene reserve, flexibel deel.

De bespaarde rente wordt benut om de incidentele kosten voor nieuw beleid uit te dekken. Met ingang van 2014 ramen we deze budgetten functioneel in de begroting en niet meer middels een afzonderlijke begrotingswijziging. De raming kan als volgt worden gespecificeerd:

Tabel AD 7 Raming onvoorziene uitgaven 2015

(bedragen x € 1.000)

	2015
€ 2 per inwoner x 28.948	-58
Toevoeging 50% rente algemene – en bestemmingsreserves	
€ 12.542.147 x 1% x 50%	-63
Incidenteel nieuw beleid 2015	80
Totaal raming onvoorziene uitgaven 2015	-41

In meerjarenperspectief stijgt de raming in 2017 ten opzichte van 2016. Dit heeft te maken met het dekkingsplan van het CUP/nieuw beleid waarbij een deel van de ruimte incidenteel nieuw beleid voor 2016 reeds is aangewend. Vanaf 2017 is de incidentele ruimte ad € 80.000 nog beschikbaar.

Stelposten

In de begroting is een aantal stelposten opgenomen. Onderstaand geven wij u een totaaloverzicht van alle stelposten:

Tabel AD 8 Overzicht in de begroting geraamde stelposten

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
1. Stelpost correctie begroting	-165	-165	-165	-165
2. Loon- en prijsstijgingen	190	299	382	429
3. Ruimte nieuw beleid				
- Uitvoering nieuw beleid 2009	35	35	35	35
- Financiële gevolgen CUP 2015-2018	212	138	75	67
- Financiële ruimte meerjarig	-	-	38	88
4. Bezuinigingen				
- maatregelen algemeen	-444	-694	-794	-824
- maatregelen bedrijfsvoering	-190	-183	-283	-283
5. Taakmutaties algemene uitkering	-435	-251	-242	-235
6. Centraal Knelpuntenbudget (personeelslasten)	133	133	133	133
7. 1%-buffer (personeelslasten)	32	134	236	340
8. Uitvoering belastingfunctie	33	24	27	27
Totaal stelposten	-599	-530	-558	-388

De belangrijkste stelposten lichten wij onderstaand kort toe c.q. wij verwijzen naar toelichtingen elders in deze begroting:

ad 1. Geraamd is een aantal posten geraamd die nog middels een begrotingswijziging functioneel geraamd dienen te worden dan wel waar nog een besluitvorming over dient plaats te vinden. Het betreffen

onder meer:

- Vrijvallende kapitaallasten gemeentehuis ad € 45.000 welke blijven gereserveerd voor uitvoering scenario huisvesting.
  - In de begroting 2015 is de toerekening van personeelskosten aan grondexploitaties verlaagd met € 178.000 vanwege de afloop van projecten. In afwachting van maatregelen tot reductie van personeelskosten is dit bedrag op deze stelpost geraamd.
- ad 2. In de begroting is een stelpost opgenomen om loon- en prijsstijgingen te kunnen opvangen. Een dergelijke stelpost is noodzakelijk omdat in de accresramingen van de algemene uitkering, compensatie is opgenomen voor loon- en prijsstijgingen.
- ad 3.
- Uitvoering nieuw beleid 2009 betreffen nog te ramen kosten van uitvoering nieuwe Drank- en Horecawet.
  - De financiële gevolgen van het CUP 2015-2018 zijn conform de Kaderbrief 2015 in de begroting verwerkt.
  - Voor dekking van het CUP 2015-2018 is onder meer de meerjarige financiële ruimte voor nieuw beleid 2016 ingezet. De resterende meerjarige ruimte is hier weergegeven. Deze ruimte is in 2017 € 38.500 en bedraagt vanaf 2018 € 50.000, omdat de dekking van het referentiescenario voor zwembad Octopus ad € 11.500 vanaf 2018 vervalt.
- ad 4. Zie uiteenzetting financiële positie; monitor bezuinigingsmaatregelen
- ad 5. Via de algemene uitkering ontvangt de gemeente middelen voor het uitvoeren van nieuwe dan wel gedecentraliseerde taken. In afwachting van bestedingsvoorstellen worden deze middelen gereserveerd op een stelpost. De stelpost is negatief omdat de effecten van de hertaxatie WOZ-waarden, die leiden tot een aanpassing van het rekestarif van de algemene uitkering, in afwachting van de nieuwe WOZ-waarden van Leusden geraamd zijn op deze stelpost. Dit betreft een negatieve raming van € 141.000. Daarnaast is in 2015 een negatieve stelpost opgenomen voor het nationaal uitvoeringsprogramma ad € 218.000. Dit betreft middelen die we in de periode 2012-2014 hebben ontvangen en die in 2015 weer moeten worden terugbetaald. De ontvangen middelen hebben we gereserveerd zodat de terugbetaling ten laste van een reserve kan worden gebracht.
- ad 6. Voor het opvangen van personele knelpunten als gevolg van vacatures, ziekte of capaciteitstekort is het Centraal Knelpuntenbudget beschikbaar.
- ad 7. Voor autonome loonstijgingen (periodieken e.d.) wordt een stelpost van 1% van de loonsom geraamd.
- ad 8. Er ontstaat een budgettair voordeel door uitvoering van de belastingfunctie door GBLT welke vooralsnog op deze stelpost is geraamd en wordt betrokken bij de uitvoering van regiefunctie en achterblijvende taken in de uitvoering van de belastingfuncties.

Saldi kostenplaatsen

In de begroting is een functie opgenomen waarop de saldi van de kostenplaatsen worden verantwoord. De hier opgenomen bedragen zijn grotendeels afkomstig van de kostenplaats Huisvesting. Nadat de kostenplaats was afgesloten, is een raming gewijzigd waardoor het saldo hiervan op saldi kostenplaatsen dient te worden verantwoord.

Bestemming bespaarde rente

Onder bestemming bespaarde rente is opgenomen de toevoeging van de rente aan de bestemmingsreserves. De specificatie van dit bedrag is als volgt:

Tabel AD 9 Bestemming bespaarde rente

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Toevoeging rente aan reserve rente startersleningen	6	6	6	6
Toevoeging rente aan reserve dekking kapitaallasten investeringen met een economisch nut	15	18	24	29
Toevoeging rente aan reserve kapitaallasten vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting	34	32	30	28
	55	56	60	63

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Er vinden een aantal toevoegingen en onttrekkingen plaats aan reserves waartoe reeds eerder is besloten of die elders in deze begroting worden voorgesteld c.q. toegelicht. In onderstaande tabel geven wij een specificatie:

Tabel AD 10 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Dekking tekort jaarschijf 2015 ten laste van algemene reserve; basisdeel	-433	-	-	-
Onttrekking uitvoering CUP incidenteel 2015 ten laste van algemene reserve; flexibel deel	-100	-	-	-
Totaal onttrekkingen	-533	-	-	-

De begroting 2015-2018 heeft voor de jaarschijf 2015 een tekort van € 433.700. De totstandkoming van het tekort is als volgt:

Tekort begroting 2014-2017; jaarschijf 2015	200.000
Tekort Voorjaarsnota 2014; jaarschijf 2015	217.600
Tekort Meicirculaire 2014; jaarschijf 2015	179.600
Verbetering resultaat begroting 2015	-63.500
Verhoging OZB eerste tranche	-100.000
	<hr/>
	433.700

Wij stellen voor om dit tekort te dekken ten laste van de algemene reserve; basisdeel. In de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing gaan wij in op de gevolgen van de weerstandsratio.

In de Kaderbrief 2015 is aangegeven dat voor de uitvoering van het CUP voor de jaarschijf 2015 een incidenteel bedrag benodigd is van € 100.000 ten laste van de algemene reserve; flexibel deel.

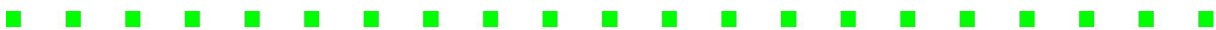

Deel 1 Beleidsbegroting

1b Paragrafen

Onderhoud kapitaalgoederen

Dit onderdeel gaat in op het onderhoud van de infrastructuur. Wij geven u een (financiële) stand van zaken met betrekking tot het Integraal Beheer van de Openbare Ruimte (IBOR). Daarnaast wordt inzicht gegeven in de totale kosten voor onderhoud infrastructuur zoals opgenomen in de programma's.

Financiering

In deze paragraaf gaat het om de uitvoering van de treasuryfunctie. Dit beantwoordt de vraag hoe het beleid wordt gefinancierd en hoe wordt omgegaan met het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoeringsparagraaf geeft inzicht in de stand van zaken en beleidsvoornemens omtrent de bedrijfsvoering. Het betreft onder meer de onderwerpen: Personeel en Organisatie, Informatisering en automatisering en juridische controlling.

Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in de partijen waar Leusden zich bestuurlijk en financieel aan heeft verbonden. Dat wil zeggen dat de gemeente een zetel of stemrecht heeft in het bestuur en dat de gemeente middelen beschikbaar stelt. In de paragraaf worden de financiële risico's benoemd en de ontwikkelingen geschetst.

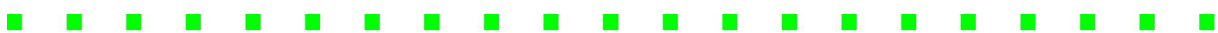
Grondbeleid

Het grondbeleid kan belangrijk zijn bij het uitvoering geven aan de doelstellingen zoals opgenomen in de programma's. Daarom is hier een afzonderlijke paragraaf aan gewijd. In deze paragraaf is aangegeven wat grondbeleid inhoudt, wat de actuele stand van de in uitvoering zijnde complexen is en de financiële stand van zaken met betrekking tot de visieprojecten. Tevens doen wij een voorstel met betrekking tot de winstbestemming van het grondbedrijf.

Rechtmatigheid, doelmatigheid, doeltreffendheid

Deze paragraaf is niet verplicht voorgeschreven in het BBV. Het doel van deze paragraaf is om de kaderstellende en controlerende functie van de raad in operationele zin te versterken.

De paragraaf geeft onder meer informatie over onderzoek dat op het gebied van rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid wordt verricht door onder meer de accountant en door de lokale rekenkamerfunctie.

Lokale heffingen

Wettelijk kader

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke lokale heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De raad is autonoom bevoegd om te bepalen welke van die heffingen daadwerkelijk worden geheven.

Beleidskader

De gemeente Leusden kent de volgende heffingen, op basis van door de raad vastgestelde verordeningen:

- Belastingen waarvan de opbrengst vrij besteedbaar is. Hiertoe behoren de onroerende-zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting;
- Belastingen om kosten mee te verhalen: de heffingen en rechten. De opbrengst is niet vrij besteedbaar maar is gerelateerd aan de betreffende gemeentelijke zorgplicht of specifieke dienstverlening. Hiertoe behoren de rioolheffing, reinigingsheffingen, rioolaansluitrecht, leges, marktgeld en lijkbezorgingsrechten.

Daarbij geldt als beleidskader op grond van het Coalitieakkoord 2014 – 2018:

De algemene gemeentelijke belastingen worden in beginsel niet verhoogd. Inflatiecorrectie is wel toegestaan. Voor gemeentelijke dienstverlening en activiteiten waar dat van toepassing is blijft het principe van kostendekkendheid het uitgangspunt. Indien een lastenverzwaring onvermijdelijk is zullen wij voorafgaand aan besluitvorming duidelijk aangeven waarom wij een verhoging noodzakelijk achten, onze argumenten toelichten aan inwoners en bedrijven en hun zienswijze op ons voornemen vragen.

Als overige uitgangspunten worden genoemd:

- belastingtarieven worden niet schoksgewijs verhoogd of verlaagd;
- de gemeente voert een ruimhartig kwijtscheldingsbeleid.

Voor de leges zijn specifieke beleidsuitgangspunten vastgesteld in de Notitie kostendekkendheid leges 2010.

Uitvoering

De gemeente Leusden neemt deel in de gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT, zie eveneens de paragraaf verbonden partijen). Dit belastingkantoor verzorgt de heffing en invordering van de OZB, rioolheffing, reinigingsheffingen, hondenbelasting en toeristenbelasting, en de uitvoering van de wet Waardering onroerende zaken. De gemeente Leusden verzorgt zelf de heffing en inning van de precariobelasting, leges, marktgeld, rioolaansluitrecht en lijkbezorgingsrechten.

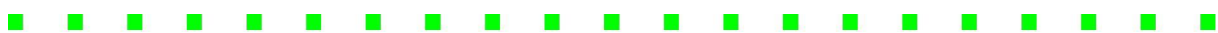
Ontwikkelingen

Tarieven

Tariefbijstellingen in 2015 vinden plaats door:

- a. De ontwikkeling van de inflatie: in 2015 leidt dat tot aanpassing van de tarieven met 1%.
- b. Maatregelen die de raad voor de OZB vaststelt:
  - in 2015 wordt de OZB als gevolg van besluitvorming bij de begroting 2012 met € 50.000 verhoogd, dit is de vierde en laatste stap van de maatregel om gedurende de periode 2012-2015 een meeropbrengst van in totaal € 200.000 te realiseren;
  - bij de begroting 2014-2017 (kern-takendiscussie) is besloten dat de OZB-opbrengst vanaf 2016 met € 100.000 wordt verhoogd;
  - Op 2 oktober 2014 heeft de raad besloten om de begroting 2015-2018 sluitend te maken via gefaseerde OZB-verhoging, oplopend van € 100.000 in 2015 tot € 400.000 in 2018. De fasering over de jaren 2016-2018 is afgestemd op de begrotingspositie en ook is er gekeken naar de lastendrukstijging in samenhang met de eerder vastgestelde maatregelen. Dit betekent dat er in 2016 geen stijging is, en dat de overige € 300.000 wordt verdeeld over de jaren 2017 en 2018. Op grond van deze maatregelen stijgt de OZB-opbrengst in 2015 met totaal € 150.000.
- c. Overige gemeentelijke besluitvorming, zoals over het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In het najaar van 2014 stelt de raad een nieuw GRP vast, en zal daarbij een besluit nemen over de hoogte van de rioolheffing.

Voor de effecten op de tariefhoogte verwijzen wij naar de onderdelen hierna in deze paragraaf.

Afvalstoffenbelasting

In juli 2014 heeft de staatssecretaris van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over de beoogde invulling van de afvalstoffenbelasting. Het Rijk wil jaarlijks een opbrengst van € 100 miljoen realiseren door vanaf 2015 zowel het storten als het verbranden van afval voor een tarief van € 13 per ton te belasten. Dit zal uiteindelijk leiden tot een stijgende afvalstoffenheffing voor de burgers. De VNG dringt bij het Rijk aan op alternatieve invulling voor deze belasting. Hierbij wordt als motivering onder meer aangevoerd dat het ten principale niet correct is om gaten in de Rijksbegroting te dichten met gemeentebelastingen.

Onroerende zaakbelastingen

De belastingen worden geheven van onroerende zaken, die binnen de gemeente zijn gelegen, te weten een gebruikersbelasting en eigenarenbelasting op niet-woningen (dit zijn vooral kantoor- en bedrijfspanden) en een eigenarenbelasting op woningen. Op basis van de wet Waardering onroerende zaken (Woz) wordt van elke onroerende zaak de waarde vastgesteld. De tarieven worden geheven als percentage van de Woz-waarde. In 2015 stijgen de tariefpercentages met inflatiecorrectie en als gevolg van de maatregelen om de OZB-opbrengst met € 150.000 te verhogen. De tarieven stijgen in totaal met 3,5%.

De in tabel A1 vermelde percentages wijzigen nog als gevolg van de WOZ-herwaardering (deze was nog niet gereed ten tijde van het samenstellen van deze begroting).

Voor het WOZ-tijdvak 2015 zal de waardepeildatum 1 januari 2014 gelden. Aangezien de taxatiewaarden wijzigen ten opzichte van de vorige peildatum 1 januari 2013 moeten de tarieven hierop worden aangepast. Het realiseren van een gelijkblijvende belastingopbrengst is hierbij het uitgangspunt. Het voorstel met de na hertaxatie herrekenende tariefpercentages voor 2015 wordt aan de raad aangeboden, ter vaststelling op 18 december 2014. Bij dit raadsvoorstel zullen wij eveneens de hierna genoemde motie betrekken.

Motie OZB

Bij de besluitvorming door de raad op 2 oktober 2014 over de gefaseerde OZB-stijging ter dekking van het begrotingstekort is een motie aanvaard. De raad verzoekt het college in de motie om:

- de OZB-tarieven en daarmee de verdeling van de verhoging van de OZB over woningen en niet-woningen voor te leggen in de raadsvergadering van 18 december 2014;
- het OZB-tarief voor bedrijven in dat voorstel in principe niet of zo weinig mogelijk te verhogen onder de voorwaarde dat de hiermee gepaard gaande OZB-stijging voor woningen volledig wordt gecompenseerd door de mogelijke verlaging van het rioolrecht op basis van het op 18 december vast te stellen gemeentelijk rioleringsplan (GRP).

Tabel A1 Tarieven onroerende-zaakbelasting (voor hertaxatie en raadsmotie OZB)

Tarieven (% van de WOZ-waarde):	van: 2014	naar: 2015
eigendom woningen	0,1114%	0,1152%
eigendom niet-woningen	0,2349%	0,2431%
gebruik niet-woningen	0,1892%	0,1958%

Hondenbelasting

De hondenbelasting wordt geheven op het houden van honden. De tarieven stijgen met 1% inflatiecorrectie.

Tabel A2 Tarieven hondenbelasting

Tarieven	van: 2014	naar: 2015
1 ^{ste} hond	€ 80,20	€ 81,00
2 ^{de} hond	€ 111,85	€ 112,95
3 ^{de} en volgende hond	€ 141,25	€ 142,65

Toeristenbelasting

De belasting wordt geheven als een bijdrage van toeristen in de kosten van voorzieningen die de gemeente heeft getroffen. Men moet in de gemeente verblijven zonder in het bevolkingsregister te zijn opgenomen.

De tarieven stijgen met 1% inflatiecorrectie.

Tabel A3 Tarieven toeristenbelasting

Tarieven	van: 2014	naar: 2015
Per overnachting in:		
a. hotels, vakantiewoningen, chalets	€ 1,52	€ 1,53
b. overige onderkomens/verblijfaccommodaties	€ 1,01	€ 1,02

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die feitelijk gebruik maakt van een perceel ten aanzien waarvan de gemeente op basis van de Wet milieubeheer een verplichting heeft tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen. Reinigingsrechten worden geheven voor het door de gemeente periodiek verwijderen van bedrijfsafval van beperkte omvang of hoeveelheid. De gemeente verhaalt de kosten van de activiteiten die worden verricht ter nakoming van de wettelijke zorgplicht voor huishoudelijke afvalstoffen en het verwijderen van bedrijfsafval. De tarieven worden vastgesteld op basis van kostendekkendheid. Overschotten of tekorten die op rekeningbasis ontstaan worden verrekend met de reserve egalisatie reinigingstarieven.

Voor de tariefhoogte hebben de volgende ontwikkelingen effect:

- De diverse autonome ontwikkelingen in de reinigingsbegroting leiden tot een tariefverhoging, die voor meerpersoonshuishoudens structureel € 3 bedraagt en voor eenpersoonshuishoudens € 2;
- Door positieve financiële resultaten van de reinigingsbegroting in afgelopen jaren bedraagt de egaliseringsreserve € 463.000. Zoals gebruikelijk wordt het overschot in de reserve – boven de minimumnorm van € 100.000 – afgeroomd en in twee stappen via tariefverlaging teruggegeven: 2/3^e deel in het eerstvolgend jaar en 1/3^e deel in het daaropvolgend jaar. In lijn hiermee bedraagt de teruggaaf € 242.000 in 2015 en € 121.000 in 2016. De teruggaaf van € 242.000 in 2015 is € 158.000 lager dan de teruggaaf in 2014, waardoor het tarief voor meerpersoonshuishoudens met incidenteel € 13 toeneemt ten opzichte van 2014. Voor eenpersoonshuishoudens neemt het tarief incidenteel met € 11 toe ten opzichte van 2014.

Opbrengst

Tabel A6 Overzicht totale opbrengst

	primitief	voorstellen eigen beleid	totaal 2015	% van totale opbrengst
Belastingen:				
- OZB	6.058.700	150.000	6.208.700	52,9%
- Hondenbelasting *)	186.700		186.700	1,6%
- Toeristenbelasting	149.900		149.900	1,3%
- Precariobelasting	20.200		20.200	0,2%
Heffingen en rechten:				
- Afvalst./reinigingsrecht *)	1.958.000	242.000**)	2.200.000	18,7%
- Rioolheffing *)	1.747.400		1.747.400	14,9%
- Lijkbezorgingsrechten	32.200		32.200	0,3%
- Leges	1.164.500		1.164.500	9,9%
- Marktgeden	27.500		27.500	0,2%
Totaal	€ 11.345.100	€ 392.000	€ 11.737.100	100,0%

*) is opbrengst na aftrek van kwijtscheldingen

***) € 242.000 uit de egaliseriereserve reiniging

Ontwikkeling lokale lastendruk

Tot de gemeentelijke woonlasten worden gerekend de bedragen die huishoudens betalen aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De woonlastendruk in Leusden kan als 'gematigd' en 'benedengemiddeld' worden getypeerd. Onderzoeken en publicaties bevestigen dat Leusden zowel op landelijk als provinciaal niveau tot de goedkopere gemeenten behoort. Op de landelijke ranglijst van 'goedkope gemeenten' (bijgehouden door bureau Coelo) neemt Leusden in 2014 de 27^e positie in van in totaal 403 gemeenten. Er zijn dus 26 gemeenten met lagere woonlasten en 376 gemeenten met hogere woonlasten. De landelijk en provinciaal gemiddelde woonlasten bedragen in 2014 respectievelijk € 725 en € 690.

In de tabel wordt de ontwikkeling van de lastendruk voor 2015 aangegeven.

Tabel A7 Ontwikkeling lokale lastendruk voor een gemiddeld Leusdens gezin

	2014	2015	
OZB (gemiddelde WOZ-waarde € 266.000)			
- Woningeigenaren	€ 296,32	€ 306,43	
Afvalstoffenheffing			
- Meerpersoonshuishoudens	€ 153,00	€ 169,00	
Rioolheffing	€ 137,00	€ 138,35	
Totaal:			
1. Woninggebruikers	€ 290,00	€ 307,35	+ 6,0%
2. Woningeigenaren/-gebruikers	€ 586,32	€ 613,78	+ 4,7%

Conclusie: Op basis van de aangegeven cijfers nemen de woonlasten voor Leusdense gezinnen in 2015 toe met gemiddeld 4,7%. Dit percentage zal nog wijzigen als gevolg van de motie OZB (zie bij Onroerende zaakbelastingen) en het rioolheffingtarief op basis van het nieuwe GRP (zie bij Rioolheffing).

In het raadsvoorstel tot vaststellen van de belastingverordeningen 2015 (besluitvorming op 18 december 2014) zal een geactualiseerd overzicht worden opgenomen van de ontwikkeling van de woonlastendruk.

Ook in 2015 is Leusden qua woonlastendruk een relatief goedkope gemeente.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is te omschrijven als 'de mate waarin de gemeente Leusden in staat is middelen vrij te maken om incidentele financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid inzake de gemeentelijke dienstverlening'. Het weerstandsvermogen is een financieel vangnet voor optredende gevolgen van risico's die niet goed kunnen worden afgedekt op basis van het gevoerde risicomanagement.

In deze paragraaf geven wij u inzicht in risico's van de gemeente, het beschikbare en het benodigde weerstandsvermogen.

Beleidskader

Het beleid is vastgelegd in de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen. De nota is door de raad vastgesteld op 23 december 2010. Er wordt onderscheid gemaakt in risico's van de algemene dienst en die van het grondbedrijf.

Ontwikkelingen

Algemene duiding risicopositie

conjunctuur

De economie vertoont duidelijke tekenen van herstel. Onder invloed van zich steeds gunstiger ontwikkelende binnenlandse bestedingen is het de verwachting dat de economie het hoogste groeitempo sinds het uitbreken van de kredietcrisis laat zien. Zoals gebruikelijk, reageert de werkgelegenheid in bedrijven met grofweg een jaar vertraging op het herstel. Bedrijven gaan eerst de al aanwezige productiecapaciteit beter benutten voordat ze nieuwe mensen aannemen. De arbeidsmarkt is voorlopig de klap van de kredietcrisis nog niet te boven. Over de gehele linie produceert de Nederlandse economie minder dan potentieel, wat onder meer tot uiting komt in lage inflatie. Wel veert de woningmarkt op. Het aantal woningtransacties stijgt wat samenhangt met de verbeterde betaalbaarheid, stijgende huurprijzen en het sterk toegenomen consumentenvertrouwen. Ook de verkoop van nieuwbouwwoningen, het aantal verleende bouwvergunningen en de kredietvraag naar woninghypotheken vertonen landelijk tekenen van herstel. De geraamde groei van de Nederlandse economie kan hoger uitvallen als de woningmarkt zich nog krachtiger herstelt. Wel kan de aanhoudende politieke spanningen rond Oekraïne en de onrust in het Midden-Oosten het herstel onder druk zetten.

Sociaal domein

We staan aan de vooravond van ingrijpende veranderingen in werk en inkomen en (jeugd)zorg en ondersteuning. Per 2015 worden we als gemeente verantwoordelijk voor een fors aantal nieuwe taken binnen het sociaal domein. Voor ons betekent dit tijdig en adequaat de decentralisaties op het terrein van zorg, jeugdzorg, werk en inkomen en onderwijs implementeren én tegelijkertijd een omslag bereiken in het sociaal domein: transitie en transformatie. Ondertussen moet op 1 januari 2015 de zorg en ondersteuning voor onze inwoners geregeld zijn. Aangezien de budgetten door het Rijk berekend zijn op basis van historische gegevens en aannames blijft de onzekerheid bestaan of de budgetten voldoende zijn om de zorgvraag in 2015 op te kunnen vangen.

De decentralisatie gaat de komende jaren onverminderd door, waarbij tevens sprake is van een stevige financiële taakstelling en veranderende rollen en verantwoordelijkheden van de overheid. Deze ontwikkelingen stellen hoge eisen aan de kwaliteit en flexibiliteit van de gemeentelijke organisatie. De gemeente Leusden moet meer doen met minder middelen en op een andere manier gaan werken. Dat leidt tot een toename van de risico's die we als gemeente lopen. Het managen van risico's wordt de komende jaren dus steeds belangrijker.

Risicomanagement

Bewustwording van risico's is een belangrijke stap in het beheersen van risico's. Daarom is het van belang regelmatig stil te staan bij de risico's die het bereiken van de doelstellingen in de weg staan en het gesprek hierover te organiseren. Op basis van het ingevoerde risicomanagement worden risico's systematisch in beeld gebracht en op mogelijke consequenties beoordeeld. Tweemaal per jaar wordt een monitor samengesteld waarbij

risico's worden geïnventariseerd dan wel geactualiseerd. Daarnaast zijn risico's en risicobeheersing een vast onderdeel van de planning en control gesprekken in onze organisatie.

Risico's algemene dienst

Op basis van de tweede risicomonitor 2014 zijn de volgende tien belangrijkste risico's in beeld gebracht (tabel B1).

Tabel B1 Inventarisatie risico's algemene dienst

<i>Risico</i>	<i>Beknopte omschrijving</i>	<i>Omvang risico</i>
1. Algemene uitkering Gemeentefonds	De ontwikkeling van het accres, taakmutaties, herverdeeleffecten en ontwikkeling van maatstaven.	750.000
2. WMO/AWBZ	1. Nieuw beleid/maatregelen leveren onvoldoende besparingen op. 2. Onvoldoende budget om benodigde ondersteuningsaanbod te organiseren. 3. Grotere ondersteuningsvraag dan waar vooraf rekening mee is gehouden.	550.000
3. Jeugdzorg	1. Onvoldoende budget om benodigde zorgaanbod te realiseren. 2. Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden. 3. Kosten overdracht lopende trajecten na 2015.	500.000
4. Participatie	1. De afbouw van de WSW middelen binnen het participatiebudget gaat gepaard met behoudt van de rechten van de bestaande doelgroep. Dit zal leiden tot hogere subsidietekorten. 2. De invoering van nieuwe verdeelmodel voor de re-integratie en WSW- middelen per 2015 kan leiden tot negatieve herverdeeleffecten. 3. De ontwikkeling van het aantal bijstand cliënten is een onzekerheid (open eindregeling).	500.000
5. Bouwleges	Terugloop opbrengst.	250.000
6. Niet halen bezuinigingen	Het risico bestaat dat niet alle voorgenomen bezuinigingen volledig in het gewenste tempo worden gerealiseerd. Daarnaast is het mogelijk dat een enkele taakstelling in de praktijk soms niet- of slechts gedeeltelijk haalbaar blijkt te zijn.	220.000
7. Verbonden en gerelateerde partijen	O.a. de beperktere beïnvloedbaarheid en beheersbaarheid van de kosten & aanloop- en ontvlechtingskosten.	200.000
8. Aansprakelijkheid en juridische procedures	Claims en kosten juridische procedures,	150.000
9. Accommodaties en overige vastgoedprojecten	Realisatie MFC's en vervanging gemeentelijke accommodaties.	P.M
10. Pensioenen & wachtgeld wethouders	Kortlevenrisico, backservice verplichtingen, arbeidsongeschiktheidsrisico.	100.000
Overige risico's in monitor 2014-2	Diversen.	480.000
Totaal		3.700.000

Het totaal van de geïnventariseerde risico's is met € 485.000 afgenomen ten opzichte van de jaarrekening 2013 door genomen beheersing maatregelen waarmee de omvang van risico's op het gebied van het sociaal domein, onderwijs en de bouwleges zijn afgenomen.

Weerstandsvermogen algemene dienst

Ingevolge de Nota risicomangement wordt het weerstandsvermogen uitgedrukt in een ratio. Met behulp van dit verhoudingsgetal wordt bepaald of het weerstandsvermogen toereikend is. De gemeente streeft naar een ratio van 1,0 met als toegestane bandbreedte een bovengrens van 1,2 en een ondergrens van 0,8.

Komt de ratio buiten de bandbreedte dan wordt binnen een jaar een voorstel gedaan om het beschikbare weerstandsvermogen te verhogen of te verlagen. De ratio wordt als volgt berekend:

$$\text{ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandsvermogen (1)}}{\text{benodigd weerstandsvermogen (2) of het totaal van de risico's (3)}}$$

Toelichting:

Het beschikbare weerstandsvermogen (1) bestaat uit het vrij aanwendbare basisdeel van de algemene reserve. Het benodigde weerstandsvermogen (2) is genormeerd op 10% van de omzet van de algemene dienst. Aangezien risico's nooit statisch zijn wordt de norm voor het benodigde weerstandsvermogen in verband gebracht met het totaal van de geïnventariseerde risico's (3). Mocht het totaal van de risico's hoger zijn dan de norm, dan wordt het totaal van de risico's gebruikt voor de berekening van de ratio weerstandsvermogen.

Het (begrote) beschikbare weerstandsvermogen (1) voor 2015 bedraagt € 4.202.000. Dit betreft de stand van de algemene reserve; basisdeel per 1 januari 2015 (€ 4.636.000) minus de onttrekkingen voor dekking van het begrotingstekort 2015 (€ 434.000). Het benodigde weerstandsvermogen (2) is genormeerd op € 4.955.000. Omdat het totaal van de geïnventariseerde risico's (3) in tabel B1 lager is dan het genormeerd benodigd weerstandsvermogen wordt de ratio als volgt becijferd:

ratio:	<u>beschikbare weerstandsvermogen</u>	<u>€ 4.202.000</u>	0,85
	benodigd weerstandsvermogen	€ 4.955.000	

Conclusie:

De ratio van 0,85 valt binnen de bandbreedte. Het weerstandsvermogen is toereikend maar ligt wel dicht tegen de ondergrens. De meerjarenraming van de algemene reserve; basisdeel in deze begroting toont aan dat deze niet verder daalt. De omzet geeft een dalende trend weer (door bezuinigingen). De huidige verwachting is derhalve dat de ratio niet verder zal dalen.

Een oorzaak voor de lage ratio is de stijging van het benodigd weerstandsvermogen door de stijging van de omzet als gevolg van de uitgaven voor de decentralisatie sociaal domein. Wij vermelden hierbij wel dat voor het opvangen van risico's in het sociaal domein een afzonderlijke reserve sociaal domein is ingesteld. Op 1 januari 2015 bedraagt de omvang van deze reserve € 872.000.

Risico's grondexploitatie

In de Actualisatie van de diverse grondexploitaties zijn de risico's benoemd (en waar mogelijk gekwantificeerd) die de gemeente loopt met de uitvoering van grondexploitaties. Daarnaast is er begin 2013 een nieuwe (geheime) monitor kredietcrisis aangeboden. Hierin worden de risico's per project nader gespecificeerd en wordt er gekeken naar de specifieke gevolgen van de economische crisis.

Ratio weerstandsvermogen Grondbedrijf

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is wordt de relatie gelegd tussen het benodigde weerstandsvermogen enerzijds en het beschikbare weerstandsvermogen anderzijds. Evenals voor de Algemene Dienst wordt ook voor het Grondbedrijf uitgegaan van een ratio van minimaal 1,0. Bij het bepalen van de norm voor de hoogte van de ratio is het van belang te onderkennen dat deze ratio een momentopname betreft. Het in exploitatie nemen van een project kan bijvoorbeeld voor een verhoging zorgen van het benodigde weerstandsvermogen. Daarentegen kan het afsluiten van een winstgevend project, het beschikbare weerstandsvermogen doen toenemen als gevolg van de winstneming. Vastgesteld is dan ook bij het Grondbedrijf te werken met een zogenaamde 'bandbreedte'. Dit voorkomt dat bij een tijdelijke afwijkende omvang er direct maatregelen dienen te worden genomen. De bandbreedte bedraagt 20% zowel naar boven als naar beneden, wat resulteert in een bovengrens van 1,2 en een ondergrens van 0,8.

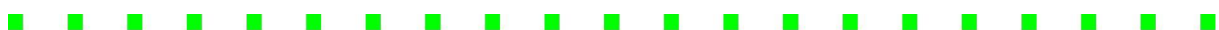
Met de bovenvermelde cijfers ten aanzien van het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen komt de ratio van het weerstandsvermogen uit op:

ratio:	<u>beschikbare weerstandsvermogen</u>	<u>€ 1.263.000</u>	0,9
	<u>benodigd weerstandsvermogen</u>	<u>€ 1.340.000</u>	

Conclusie: de ratio van 0,9 past binnen de vastgestelde bandbreedte. Het weerstandsvermogen is toereikend.

Hiermee wordt voldaan aan de toezegging aan de raad om uiterlijk bij de najaarsnota 2014 aan te geven op welke wijze de ratio weerstandsvermogen van het grondbedrijf weer boven de ondergrens van 0,8 wordt gebracht. Verder is afgesproken dat de raad zal worden geïnformeerd, zodra zich ontwikkelingen voordoen die de weerstandsratio in sterke mate beïnvloeden. Die omstandigheden en het perspectief dat wij voorzien kunnen als volgt worden toegelicht:

- Als gevolg van een dividenduitkering vanuit de Tabaksteeg project BV kan in 2014 naar verwachting een tussentijdse winstneming worden gerealiseerd. De daadwerkelijke hoogte van de verwachte winstneming is afhankelijk van het moment waarop een met de provincie overeengekomen subsidie in het kader van de Busbaan Tabaksteeg (€ 0,6 mln) wordt gerealiseerd. Bij verantwoording in 2014 bedraagt de maximale winstneming naar verwachting € 0,95 mln. Wanneer de subsidie in het boekjaar 2015 wordt gerealiseerd, bedraagt de maximale winstneming in 2014 € 0,35 mln. In het eerste geval zal de ratio weerstandsvermogen stijgen naar 1,6. Bij een tussentijdse winstneming van € 0,35 mln stijgt de weerstandsratio naar 1,2.
- De berekening van de ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op de meest recente grondexploitaties, waarbij rekening is gehouden met de risico's en risico-buffers zoals die zijn bepaald op basis van de meest recente monitor kredietcrisis (december 2013). Eind 2014 verschijnt de nieuwe monitor kredietcrisis en zullen zowel de met de grondexploitaties verbonden risico's als de noodzakelijke risico-buffers worden herzien. In het voorjaar van 2015 worden alle grondexploitaties in het kader van de jaarlijkse herziening grondexploitaties geactualiseerd. Over het effect hiervan op de ratio weerstandsvermogen zal worden gerapporteerd in de jaarrekening 2014.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Op het gebied van kapitaalgoederen worden twee fasen onderscheiden:

- het verkrijgen (aanschaf) of vervaardiging van kapitaalgoederen;
- het onderhoud van kapitaalgoederen.

In deze paragraaf wordt een beeld geschetst van de actuele ontwikkelingen rond het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen, wat er in de begrotingsperiode aan uitvoering gaat plaatsvinden en welke middelen hiermee zijn gemoeid. Het onderhoud en beheer van kapitaalgoederen is van groot belang voor het goed functioneren van de gemeente. Het onderhoud van kapitaalgoederen bestaat uit twee soorten onderhoud: het dagelijks klein onderhoud, waarvan de kosten ten laste van de exploitatie komen en het groot onderhoud, waarvan de kosten ten laste worden gebracht van de onderhoudsvoorziening.

Als in voorgaande jaren zal aan het einde van de paragraaf kort worden ingegaan op een aantal projecten met betrekking tot (het verkrijgen/vervaardigen van) kapitaalinvesteringen op het beleidsterrein van Verkeer en vervoer.

Beleidskader

Het beleidskader voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is in het jaar 2012 vastgelegd in de IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) rapportage 2012-2015 en de diverse onderhoudsplannen welke per discipline worden opgesteld. In het IBOR, de onderbouwing van de groot onderhoudsuitgaven, is bepaald dat bij het uitvoeren van het groot onderhoud de kwaliteitsambitie 'basis' (B) wordt nagestreefd. Het jaarlijkse, verzorgende onderhoud daalt daarentegen met ingang van het jaar 2015 naar kwaliteitsnivo C.

Kapitaalgoederen in Leusden

De gemeente Leusden heeft:

- circa 180 km aan wegen,
- circa 227 km aan riolering,
- 5 hectare aan water,
- 1.330.000 m² aan groen,
- 27.000 m² aan gebouwen in beheer.

Het dagelijks- en het groot onderhoud van deze kapitaalgoederen vergt circa 20% van de (jaarlijkse) lasten.

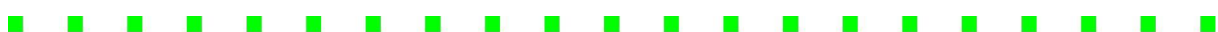
Ontwikkelingen

Actualisatie groot onderhoud

In 2015 zal een geactualiseerd groot onderhoudsperspectief worden opgesteld en ter besluitvorming worden voorgelegd aan het college. Met de actualisatie wordt inzicht gegeven in de groot onderhoudsmaatregelen voor de jaren 2016 tot en met 2019. Uitgangspunt hierbij blijft, dat het groot onderhoud op de kwaliteitsambitie 'basis' verricht zal blijven worden.

Gemeentelijke bezuinigingen

Op het integrale beheer van de openbare ruimte drukt naast enkele meer kleinschalige, inmiddels gerealiseerde maatregelen een bezuinigingstaakstelling van € 600.000. Middels de actualisatie van het groot onderhoudsperspectief in 2012 is een jaarlijks bedrag van € 265.000 op groot onderhoud bespaard. Het overige deel van de bezuinigingsopgave wordt doorgevoerd op de reguliere, jaarlijkse budgetten.

Als onderdeel van de bezuinigingen in het kader van de kerntakendiscussie (2013) heeft de raad ingestemd met een teruggang van het kwaliteitsnivo van het jaarlijkse, verzorgende onderhoud in de openbare ruimte van beeldkwaliteitsnivo B naar beeldkwaliteitsnivo C. Dit is het laagste niveau dat volgens de systematiek beleidsmatig te hanteren is. Bij implementatie van deze bezuinigingsmaatregel zal het netheidsonderhoud aanmerkelijk worden teruggebracht. In overleg met de samenleving wordt bekeken in hoeverre het verzorgend onderhoud op een hoger beeldkwaliteitsniveau kan worden gehouden. Dat alles vanuit de randvoorwaarde dat bezuinigingen het technische onderhoud en daarmee de levensduur van de aanwezige kapitaalgoederen niet mogen aantasten.

Naast een teruggang in beeldkwaliteitsnivo is besloten om jaarlijks minder te sparen voor groot onderhoud. Dit betreft een financieel-technische 'ontsparingsmaatregel' waarbij jaarlijks € 425.000 minder aan de onderhoudsvoorzieningen wordt toegevoegd c.q. minder gespaard wordt voor het groot onderhoud van de infrastructuur. Via de voorzieningen is het groot onderhoud nu voor 16 jaar financieel afgedekt. Met deze maatregel wordt deze periode verkort van 16 naar 12 jaar. Voor het feitelijke onderhoud heeft deze technische maatregel geen gevolgen. Het betekent wel dat de gemeente na verloop van tijd extra zal moeten sparen om het noodzakelijke groot onderhoud te kunnen uitvoeren. De lasten van toekomstig onderhoud worden doorgeschoven naar toekomstige jaren en zullen in de toekomst vragen om de beschikbaarstelling van aanvullend budget.

Openbare Verlichting

Tot 1 juli 2013 verzorgde Citytec het beheer en onderhoud van de Openbare Verlichting. Per 1 juli 2013 is de gemeente Leusden economisch eigenaar geworden van de Openbare Verlichting op haar grondgebied. In het vierde kwartaal van 2014 volgt een implementatieplan waarin duidelijk gemaakt zal worden met welke maatregelen de in de begroting vastgelegde bezuinigingstaakstelling op het gebied van Openbare Verlichting behaald kunnen worden. Dit implementatieplan zal nog in 2014 aan de raad worden voorgelegd. Hierbij loopt de bezuinigingsopgave op naar een jaarlijkse besparing in de begroting van ruim € 200.000 met ingang van het jaar 2017. Het onderdeel Openbare Verlichting wordt opgenomen in de groot onderhoudsrapportage 2016 – 2019 en tevens verwerkt in het MIP, de meerjarige investeringsplanning in de gemeentebegroting 2016 - 2019. Daar waar voor de huidige onderhoudsdisciplines (wegen, groen, water, etc.) voor toekomstige uitgaven gespaard wordt middels de vorming van onderhoudsvoorzieningen zullen in het geval van de Openbare Verlichting investeringen worden geactiveerd en afgeschreven.

Kunstwerken

Het groot onderhoud aan kunstwerken (onderdeel houten bruggen) wordt in de loop van het jaar 2014 meerjarig aanbesteed. Tot op heden vond aanbesteding van onderhoud aan de bruggen per jaar en/of per combinatie van werken plaats. Uitvoering van het nieuwe bestek vindt plaats in de jaren 2015 en verder.

In de actualisatie van Groot onderhoud 2016 – 2019 zal nader ingegaan worden op de diverse typen kunstwerken binnen de gemeente. Het op basis van het huidige kwaliteitsnivo in stand houden van voorzieningen zet druk op de beschikbare budgetten. Vooruitlopend op de actualisatie van het onderhoudsperspectief zal nader onderzoek worden gedaan naar keuzes en noodzakelijkheid van onderhoudsuitgaven aan de diverse typen civiele kunstwerken (bruggen, keringen, parkeerdekken).

Faciliteiten ondergrondse afvalinzameling

In het jaar 2018, het laatste jaar van de meerjarenbegroting, zal naar huidige inzichten een eerste, meer grootschalige vervanging plaatsvinden van voorzieningen voor ondergrondse afvalinzameling. De verwachte ontwikkelingen worden meegenomen bij de actualisatie van het groot onderhoud in het jaar 2015 en verwerkt in de meerjarenbegroting 2016-2019.

Actualisatie van het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

In het najaar van 2014 wordt het nieuwe GRP 2014 – 2018 ter vaststelling aan de raad aangeboden. Nieuwe ontwikkelingen en werkwijzen zoals risico gestuurd vernieuwen van riool, het gericht uitvoeren van inspecties en het toepassen van 'relining' zullen resulteren in lagere vernieuwingskosten van de riolering. Als

gevolg hiervan wordt een daling van de rioolheffing voorzien. In het GRP zal de raad geadviseerd worden over maatregelen en de mogelijkheden in tariefontwikkeling van de rioolheffing.

Groot onderhoud 2012-2015

Medio 2012 is de groot onderhoudsrapportage 2012-2015 opgesteld op basis van een uitgebreide inspectie. De onderhoudsuitgaven in de programmabegroting 2015 zijn gebaseerd op financiële reeksen uit de genoemde rapportage. Zoals vermeld zal in het jaar 2015 het groot onderhoud worden geactualiseerd voor de periode 2016 – 2019.

Onderhoudsplan 2014

Riolering

- Uitvoeringsplan** Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2014-2018
- Stand van zaken:** Eind 2014 wordt een nieuw GRP vastgesteld voor de planperiode tot en met 2018. In het GRP wordt een meerjarenplanning opgenomen voor vervanging, renovatie en reparatie van riolen en wordt tevens een onderzoeksplanning opgenomen. In het nieuwe GRP wordt een moderne manier van asset management toegepast die zich toespitst op risicospreiding en restlevensduurbepaling. Hierdoor neemt het aandeel te vervangen riolering sterk af ten opzichte van de prognoses uit het vorige GRP (2008-2013). Het reguliere jaarlijkse onderhoud blijft in principe ongewijzigd.
- Activiteiten 2015:** Op het programma voor 2015 staan:
- o Klimaatdoorrekening en modelering van het rioolstelsel Achterveld;
  - o Analyse van de grondwaterproblematiek in oud Hamersveld;
  - o Afkoppelen van diverse verbeterd gescheiden stelsels in Leusden Centrum;
  - o Digitaliseren historische gegevens huisaansluitingen;
  - o Rioolrenovaties (relining) in diverse delen van Leusden.

Water

- Uitvoeringsplan** Baggerplanning stedelijk gebied Leusden 2014-2023, onderhoudsplan stedelijk water 2011-2016, Groot onderhoud 2012-2015.
- Stand van zaken:** In het najaar van 2014 is in een gezamenlijk project met het waterschap een baggerproject aanbesteed en uitgevoerd. Het dagelijks en jaarlijks onderhoud van het stedelijk water is uitgevoerd binnen het woonomgevingsbestek 2012-2014.
- Activiteiten 2015:**
- o In 2015 zijn geen baggerwerkzaamheden voorzien;
  - o In 2015 gaat een nieuwe contractperiode in voor het woonomgevingsbestek. Het dagelijks en jaarlijks onderhoud van de watergangen is hierbuiten gehouden;
  - o In plaats van uitvoering onder eigen regie wordt in 2015 het onderhoud van alle gemeentelijke watergangen uitgevoerd onder het contract dat het waterschap al had voor haar watergangen;
  - o In 2015 worden op meerdere plaatsen in Leusden zuiverende moeraseilanden geplaatst. Hiermee hoopt de gemeente een waterkwaliteitsslag te kunnen maken.
  - o In 2015 worden enkele aanpassingen aan het stedelijk watersysteem voorzien zoals het plaatsen van een nieuwe stuw langs de schoolsteeg.

Wegen

- Uitvoeringsplan** Groot onderhoud 2012-2015
- Stand van zaken:** Begin 2014 is er een weginspectie uitgevoerd. Deze vormt de basis voor het huidige grootonderhoudsplan. Geconstateerd is dat er nagenoeg geen sprake is van achterstallig onderhoud.

- Activiteiten 2015: In 2015 wordt het regulier groot onderhoud uitgevoerd. Voor 2015 staan voornamelijk onderhoudswerken aan asfaltwegen op het programma:
- o uitvoering regulier onderhoud (voornamelijk aan asfaltwegen);
  - o gecombineerd rioleringswerk.
- Werken aan elementenverhardingen in 2015 betreffen voornamelijk kleinere onderhoudswerkzaamheden.

Wegenbouwkundige kunstwerken

- Uitvoeringsplan Groot onderhoud 2012-2015
- Stand van zaken: In 2014, met een doorloop naar 2015 wordt het noodzakelijke groot onderhoud aan de wegenbouwkundige kunstwerken (bruggen, tunnels, geluidsschermen, grondkerende constructies, parkeerdekken) uitgevoerd.
- Activiteiten 2015: In 2015 wordt een meerjarig onderhoudsprogramma opgesteld en ter goedkeuring aangeboden aan het college, als onderdeel van de actualisatie van het groot onderhoud. Het bestek groot onderhoud kunstwerken (onderdeel houten bruggen) wordt nog in 2014 opgesteld en aanbesteed. Uitvoering van het bestek zal in 2015 en latere jaren plaatsvinden.

Verkeersregelinstallaties

- Uitvoeringsplan Groot onderhoud 2012-2015
- Stand van zaken: Het onderhoud van de verkeersregelinstallaties is in overeenstemming met het gewenste niveau.
- Activiteiten 2015: In 2015 staat de kruising Plesmanstraat – Fokkerstraat gepland en in 2016 de fietsoversteekplaatsen Cohenpad en Toermalijn. Voor deze drie locaties wordt eerst een analyse gedaan of de VRI's gehandhaafd moeten worden. Begin 2014 is het onderhoud van de VRI's ondergebracht in een gezamenlijk raamcontract van Amersfoort, Leusden en Soest. Daarbij voert Amersfoort namens Leusden een aantal coördinerende taken uit, waarvoor een DVO is opgesteld.

Gebouwen

- Uitvoeringsplan Groot onderhoud 2012-2015
- Stand van zaken: De uitvoeringsplanning voor het grootonderhoud van 2015 is gebaseerd op de inspectie vanuit het prestatiecontract (van de aannemers Bloemendal en Croon) per juni 2014. Daar waar - in het geval van sportgebouwen - de functie overgaat naar een MFC, worden specifieke werkzaamheden pas uitgevoerd als het gebruik in het geding komt. In afwachting van een meer grootschalige renovatie wordt er minimaal groot onderhoud uitgevoerd aan het gemeentehuis. Datzelfde geldt ook voor de gemeentewerf, dit in verband met de mogelijke samenvoeging met de milieustraat. Tot slot wordt ook voor het zwembad ingepland onderhoud daar waar mogelijk beperkt aangezien naar verwachting in de periode 2015/2016 een beslismoment volgt over de toekomstvisie rond het zwembad. Op basis van de toekomstvisie zal nader invulling worden gegeven aan het groot onderhoud aan het zwembad.
- Activiteiten 2015: Naast verschillende kleine werkzaamheden betreft het groot onderhoud:
- o Vervangen sanitair in sporthal de Korf en sporthal Achterveld;
  - o Vervangen verlichtingsarmaturen in sporthal de Korf en sporthal Achterveld;
  - o Vervangen sanitair brandweerkazerne Leusden Centrum;
  - o Vervangen CV ketel bibliotheek Leusden Centrum.

Groen

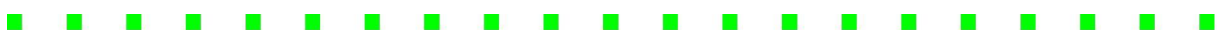
- Uitvoeringsplan** Groenbeleidsplan gemeente Leusden 'Groene rijkdom in beeld' (2005)
Oplegnotitie Prioritering Groenbeleid gemeente Leusden
Bomenplan 2012-2021, groot onderhoud 2012-2015.
- Stand van zaken:** Het onderhoud van het groen wordt deels uitgevoerd op basis van meldingen uit de praktijk en in overleg met de toezichthouders op het woonomgevingsonderhoud. Waar nodig wordt de beplanting gerenoveerd of omgevormd. Naast de meldingen uit de praktijk vormen het groenbeleidsplan en het bomenplan de leidraad voor het uitvoeren van het groot onderhoud groen. Vanaf 2015 wordt er gewerkt met een nieuw woonomgevingsbestek waarin bewonersparticipatie in het groenonderhoud een belangrijk streven is. Consequentie van dit nieuwe woonomgevingsbestek is dat een gedeelte van het budget groot onderhoud groen naar het woonomgevingsbestek gaat. De toekomstige aannemer op het woonomgevingsbestek krijgt een budget om in overleg met, of op verzoek van bewoners, zelf beplanting te renoveren of om te vormen. De aannemer legt deze plannen ter goedkeuring voor aan de gemeente Leusden.
- Activiteiten 2015:**
- Op basis van meldingen en in overleg met de toezichthouders op het woonomgevingsonderhoud zal een aantal plantvakken verspreid over Leusden gerenoveerd of omgevormd worden. Dit wordt waar mogelijk gebundeld en projectmatig uitgevoerd;
  - Opstellen nieuw bomensnoeibestek 2016 – 2020.

Speelvoorzieningen

- Uitvoeringsplan** Speelruimteplan 2011-2021 (geen specifiek uitvoeringsplan)
Groot onderhoud 2012-2015
- Stand van zaken:** In maart 2012 is het Speelruimteplan 2011-2021 vastgesteld. Binnen de kaders van het speelruimteplan en het beschikbare budget voor groot onderhoud. Op termijn wordt het aantal speelvoorzieningen teruggebracht van 650 naar 300. In meerjarenperspectief lopen de bezuinigingen op speelvoorzieningen op tot € 59.000 per jaar. In het kader van de Samenleving Voorop is aan verschillende bewonersinitiatieven gehoor gegeven bij het opknappen van speelplekken. Eigen inzet van bewoners in de vorm van meedenken, zoeken van draagvlak, zo mogelijk een financiële bijdrage, uitvoering van werkzaamheden, sponsoring, is daarbij voorwaarde.
- Activiteiten 2014:** Implementatie van het speelruimteplan houdt concreet in:
- minder inspecties van speeltoestellen;
  - bij verwijdering van afgekeurde speeltoestellen geen vervanging;
  - initiatieven van bewoners om bij geen vervanging aan een speelplek een nieuwe invulling te geven, krijgen de ruimte.

Sportterreinen

- Uitvoeringsplan** Meerjarenplanning Buitensportaccommodaties
- Stand van zaken:** Onderhoud wordt uitgevoerd volgens de meerjarenplanning. Daar waar de kwaliteit van sportvelden nog voldoet aan landelijke normen wordt vervanging/renovatie uitgesteld. Zo wordt de levensduur van natuurgrasvelden verlengd door bijvoorbeeld toepassing van een nieuw bemestingsplan. Tegenover een lichte toename van de kosten van jaarlijks onderhoud staat een toename van de kwaliteit van de velden. Aangezien het groot onderhoud van de natuurgrasvelden bij Roda vooruit is geschoven wordt er jaarlijks in overleg met de vereniging bekeken of de velden nog voldoen aan de gewenste kwaliteit. Met name de werking van de drainage vormt hierbij een aandachtspunt.
- Activiteiten 2015:**
- Doorspuiten drainage veld 1 (hoofdveld) Roda, Burgemeester Buining Sportpark.

Budgetten

In onderstaande tabel geven wij een overzicht van de totale kosten voor het groot onderhoud van de kapitaalgoederen, zoals opgenomen in de diverse programma's. De uitgaven zijn inclusief indirecte kosten en BTW daar waar de BTW kostprijsverhogend doorwerkt in de budgetten.

Tabel C1 Kosten onderhoud kapitaalgoederen per programma					
		2015	2016	2017	2018
3	Openbare Ruimte en Milieu	2.843.300	3.094.400	3.870.700	3.967.800
	- <i>Wegen</i>	1.759.500	1.867.100	2.436.600	2.549.000
	- <i>Openbaar Groen</i>	132.800	135.300	137.800	140.300
	- <i>Onderhoud Schaftlokaal</i>	3.500	1.600	1.600	1.500
	- <i>Speelvoorzieningen</i>	145.500	148.200	150.900	153.700
	- <i>Waterbeheer</i>	60.300	61.500	62.600	63.700
	- <i>Brandweergarage</i>	3.200	48.800	106.000	800
	- <i>Bibliotheek</i>	12.500	52.400	1.900	27.500
	- <i>Binnensportaccommodaties</i>	181.900	404.200	35.400	193.500
	- <i>Buitensportaccommodaties</i>	1.800	131.500	7.100	24.500
	- <i>Onderhoud zwembad</i>	289.700	80.500	843.800	725.200
	- <i>Multifunctionele Accommodaties</i>	129.100	94.500	13.100	23.000
	- <i>Aula en Toren begraafplaats</i>	800	10.300	21.900	100
	- <i>Peuterspeelzalen</i>	80.600	52.000	17.400	5.900
	- <i>Jeugd- jongerencentra</i>	42.100	6.500	34.600	59.100
4	Verkeer en Vervoer	153.300	163.700	104.800	146.100
	- <i>Verkeersregelinstallaties</i>	153.300	163.700	104.800	146.100
6	Onderwijs	24.000	33.600	50.900	55.500
	- <i>Onderwijsgebouwen</i>	24.000	33.600	50.900	55.500
0	Alg. dekk.midd. en onvoorzien	97.200	63.000	174.000	133.600
	- <i>Gemeentehuis</i>	26.300	24.600	87.500	0
	- <i>Gemeentewerf</i>	27.900	8.200	65.800	133.000
	- <i>Milieustraat</i>	43.000	30.200	20.700	600
Totaal		3.117.800	3.354.700	4.200.400	4.303.000

Onderhoudsfondsen

Het groot onderhoud aan de kapitaalgoederen wordt gedekt uit diverse onderhoudsfondsen. Voor de verschillende disciplines zijn per 1 januari 2015 naar verwachting de volgende bedragen in de diverse onderhoudsvoorzieningen beschikbaar.

Tabel C2 Saldi onderhoudsfondsen (bedragen x € 1.000)

	1-1-2015
Wegbeheer, deklagen	7.460
Wegbeheer, elementen	295
Waterbeheer	245
Gebouwenbeheer	3.098
Groenbeheer	2.197
Riolering	7.103
Sportterreinen	2.790
Totaal voorzieningen	€ 23.188

Toevoegingen aan de voorzieningen

Via de exploitatie worden jaarlijks middelen toegevoegd aan de diverse onderhoudsfondsen.

De structurele toevoeging aan de onderhoudsvoorziening loopt in de meerjarenbegroting op naar ruim € 2,7 miljoen in het jaar 2018.

Kapitaalsinvesteringen beleidsplan Verkeer en Vervoer

In juni 2002 heeft de Raad het Beleidsplan Verkeer en Vervoer 2001-2010 vastgesteld. De in het beleidsplan opgenomen doelstellingen zijn vervolgens vertaald in een uitvoeringsprogramma met concrete projecten. De raad heeft in december 2006 ingestemd met het Herprioriteringsvoorstel projecten Verkeer en Vervoer. Hieronder volgt een overzicht van de lopende projecten uit het door de Raad vastgestelde uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer. De projectuitgaven passen allen binnen de financiële bestedingsruimte van de reserve bovenwijkse voorzieningen.

Project	Beschikbaar Krediet	Stand van zaken
Coalitieakkoord		
Aanpassing verbreding brug Asschatterweg *		
Fietspad Leusden – Achterveld	€ 5.590.000	Gereed
Kwaliteitsslag Openbaar Vervoer	€ 160.000	In uitvoering
Herinrichting Hamersveldseweg	€ 1.400.000	Gereed
Projecten met hoge prioriteit		
Verleggen van de Maanweg	€ 7.150.000	Gereed
Aanleg 3 ^e spoor PON	€ 1.852.000	In voorbereiding
Uitbreiding afwikkelingscapaciteit Arnhemseweg (Hertekop)	-	Provinciaal project

* Aanpassing verbreding brug Asschatterweg: dit project heeft een directe relatie met het project Fietspad Leusden – Achterveld.

In december 2012 heeft de raad ingestemd met het voorstel tot actualisering van het beleid verkeer en vervoer. In samenspraak met maatschappelijke partners moet dit leiden tot een nieuw uitvoeringsplan. Mede door de

verkeersproblematiek in Tabaksteeg/Leusden-zuid kon hier tot dusverre nog geen uitvoering aan worden gegeven.

De realisatiekosten van enkele van de hiervoor genoemde projecten vallen lager uit dan eerder werd aangenomen. Dit komt met name door gunstige marktomstandigheden en inventief aanbesteden. Hierdoor is er een minder groot beslag gelegd op de middelen uit de Reserve bovenwijkse voorzieningen. Tegenover deze meevaller staat dat afdrachten van grondexploitaties aan de Reserve bovenwijkse voorzieningen neerwaarts zijn bijgesteld en in de toekomst mogelijk nog verder worden verlaagd. Ondanks de genoemde bijstelling van de voeding van de reserve is er naar verwachting nog voldoende ruimte in de reserve om een aantal nieuwe infraprojecten te kunnen bekostigen. Daarbij wordt gedacht aan de uitbreiding van het kruispunt Noorderinslag-Groene Zoom en de aanleg van een rotonde op het kruispunt Heiligenbergerweg-Lockhorsterweg-Burgemeester De Beaufortweg. Voor de realisatie van deze twee projecten heeft de provincie substantiële subsidies toegekend.

Pas na de financiële afwikkeling van het project 'Fietspad Leusden-Achterveld' en na actualisering van de kostenraming van het project '3^e spoor Pon' kan worden bepaald hoeveel bestedingsruimte er feitelijk nog in de reserve bovenwijkse voorzieningen aanwezig is voor nieuwe projecten. Vervolgens kan worden bepaald of- en zo ja, welke projecten de komende jaren nog in voorbereiding kunnen worden genomen. Naar verwachting kan de balans eind 2014 worden opgemaakt. In 2015 zal een actualisatie van het uitvoeringsplan aan de raad worden aangeboden.

Financiering

Algemeen

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van overtollige geldmiddelen. Door de invoering van het verplicht schatkistbankieren per 15 december 2013 zijn de diverse activiteiten die gemoeid zijn met de uitvoering van deze functie in een ander daglicht komen te staan.

Beleidskader

Als wettelijk kader geldt de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido) alsmede de ministeriële regeling Ruddy. In het Treasurystatuut zijn beleidsmatige kaders opgenomen voor de financierings- en beleggingsactiviteiten van de gemeente Leusden. Beleggingen, leningen en gemeentegaranties vinden uitsluitend plaats ter uitoefening van de publieke taak. De gemeente voert een behoedzaam en risicomijdend beleid en beheer. De beleidsmatige kaders voor rentekosten en –baten in de begroting zijn opgenomen in de 'Notitie evaluatie rentebeleid'. In het begin 2015 gaan wij het rentebeleid herzien als gevolg van de invoering van het schatkistbankieren.

Ontwikkelingen

Schatkistbankieren

Vanaf 15 december 2013 is de verplichting tot schatkistbankieren een feit. Alle overtollige middelen moeten, vanaf het moment dat ze vrijvallen, verplicht in de schatkist worden aangehouden. Een alternatief voor het schatkistbankieren is het onderling uitlenen aan andere decentrale overheden.

Investeringen

Leusden staat een aantal jaar voor aanzienlijke investeringen. Hierbij kan in het bijzonder gedacht worden aan investeringen in de bouw van de MFC's, de renovatie van het gemeentehuis, 3^e spoorlijn Pon en andere investeringen in de openbare ruimte/infrastructuur van onze gemeente als ook de revitalisering van de Biezenkamp. Deze forse investeringen leiden er toe dat er eveneens een forse uitstroom zal gaan plaatsvinden van geldmiddelen uit onze 'gemeentekas'.

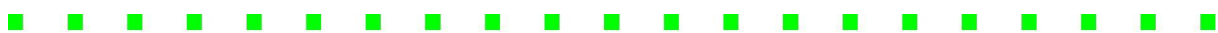
Onze financieringsmiddelen nemen af van circa € 35 miljoen begin 2014 naar circa € 15 miljoen. De grafiek maakt het verloop van onze financieringsmiddelen inzichtelijk. Deze halvering van onze liquide middelen leidt er ook toe dat onze rente-opbrengsten zullen dalen.

(bedragen x € 1.000)

Financieringspositie

De financieringspositie van de gemeente Leusden wordt traditioneel gekenmerkt door een financieringsoverschot. Dit houdt in dat de eigen financieringsmiddelen (de reserves en voorzieningen) de boekwaarden van de vaste activa overtreffen. Het financieringsoverschot brengt mee dat Leusden geen langlopend vreemd vermogen aantrekt en een deel van het eigen vermogen als overtollige middelen in de schatkist aanhoudt. Ook voor 2015 wordt uitgegaan van een financieringsoverschot. Zie tabel D1. De ontwikkeling van het financieringsoverschot is als volgt:

Tabel D1 Financieringspositie		
	(bedragen x € 1.000)	
Omschrijving:	begroting 2014	begroting 2015
Financieringsbehoefte (A) boekwaarde vaste activa:	39.100	29.300
Financieringsmiddelen (B) eigen/vreemde financieringsmiddelen:	69.100	59.200
Financieringsoverschot (A-B):	30.000	29.900

De verlaging van de boekwaarde en de financieringsmiddelen ten opzichte van 2014 heeft voor een groot deel te maken met de aflossing van een lening en lager volume aan deposito's.

Risicobeheer/ wettelijke normen

De wet Fido geeft twee normen voor het beperken van renterisico's:

- de kasgeldlimiet voor de vlottende schuld;
- de renterisiconorm voor de vaste schuld.

In het kader van het begrotingstoezicht toetst de provincie of de gemeente aan deze normen voldoet.

De kasgeldlimiet dient om de omvang van de kortlopende financieringsmiddelen te bewaken. De limiet heeft betrekking op leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar (vlottende schuld) en is genormeerd op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar. Aangezien er geen vlottende schulden zijn, blijft Leusden beneden de kasgeldlimiet.

Tabel D2 Berekening kasgeldlimiet	
	begroting 2015
Begrotingstotaal:	€ 57.484.000
Percentage vastgesteld bij ministeriële beschikking:	8,5%
Kasgeldlimiet:	€ 4.886.000

Het doel van de renterisiconorm is om tot een spreiding binnen de leningportefeuille te komen zodat het renterisico wordt beperkt. De norm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar (vaste schuld) en houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Aangezien Leusden geen vaste schuld heeft is er geen renterisico zoals omschreven.

Tabel D3 Berekening renterisiconorm				
begroting:	2015	2016	2017	2018
Begrotingstotaal:	€ 57.484.000	€ 53.726.000	€ 51.464.000	€ 50.678.000
Percentage vastgesteld bij ministeriële beschikking:	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm:	€ 11.497.000	€ 10.745.000	€ 10.293.000	€ 10.136.000

Rente en beleggingsopbrengst

Beleggingsstrategie

Met de verplichting tot schatkistbankieren is van een beleggingsstrategie zoals we die tot nu toe voerden geen sprake meer. Als begin 2015 ook de laatste deposito's vrijvallen worden alle overtollige middelen verplicht in de schatkist aangehouden. Er is wel sprake van een drempel van 0,75% van het jaarlijks begrotingstotaal. Dit betekent dat de gemeente € 431.000 (2015) buiten de schatkist mag houden.

Een alternatief voor het schatkistbankieren is het onderling uitlenen aan andere decentrale overheden waarbij een iets hoger rendement gehaald zou kunnen worden maar ook de administratieve lasten toenemen. We kiezen hier niet voor en laten voorlopig de overtollige middelen in rekening courant bij de schatkist staan. Per saldo liggen de schattingen bij onderling uitlenen tussen 0,1% - 0,4% extra rendement, mede afhankelijk van de gekozen looptijden van de uitzettingen. Bij de huidige rentetarieven wordt dit extra rendement pas gehaald wanneer gekozen wordt voor looptijden vanaf een aantal jaren. Gezien alle lopende en geplande investeringen zijn er op dit moment te weinig overtollige middelen die voor langere periode weggezet of uitgeleend kunnen worden.

Rentevisie

De rentevergoeding op middelen in de schatkist is gelijk aan de rente die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. De rentes in Nederland blijven historisch zeer laag en daarmee ook de vergoeding die de Staat betaalt op onze middelen in de schatkist (eind aug 2014: 0,01% op de Rekening Courant, 0,36% voor 5 jaar en 1,2% voor 10 jaar). Begin februari 2015 valt ook de laatste € 3 miljoen deposito vrij en staan al onze overtollige middelen bij de schatkist. Bij de invoering van schatkistbankieren gingen we uit van een rendement van 1%. De huidige rendementsontwikkeling zet dit uitgangspunt onder druk. Vooralsnog hebben we in deze begroting het rendement gehandhaafd op 1%. Verlaging van het rendement heeft als consequentie dat ook de bespaarde rente van reserves en voorziening moet worden verlaagd. Begin 2015 gaan wij ons rentebeleid actualiseren. Hier zullen wij de meerjarige kaders van het rentebeleid bijstellen.

Beleggingsvolume

Het totale bedrag aan uitzettingen en liquide middelen bedraagt op dit moment circa € 31 miljoen (augustus 2014). Vanwege de lopende en geplande investeringen zal het volume aan en de verdeling van uitzettingen en liquide middelen per 1 januari 2015 naar verwachting als volgt zijn:

Tabel D4 Overzicht beleggingen

	1-1- 2015
Deposito's en leningen, looptijd > 1 jaar	€ 3,0 mln.
Schatkist	€ 18,6 mln.
Rekening courant	€ 0,4 mln.
	€ 22,0 mln.

Beleggingsopbrengst

In de begroting 2015 wordt uitgegaan van een beleggingsopbrengst van € 220.000. Gerelateerd aan het beleggingsvolume van € 22 miljoen is dit een verwacht rendement van 1%.

Bespaarde rente

In de begroting worden de rentelasten gevormd door de zgn. bespaarde rente. Deze rente wordt berekend over het eigen vermogen dat is aangewend ter financiering van investeringen en toegerekend aan de programma's waartoe de activa behoren. Het percentage voor bespaarde rente is voor 2015 vastgesteld op 1%.

De aanwending van de bespaarde rente komt tot stand via de resultaatbestemming. Deze is in 2015 als volgt:

Toevoeging aan:		
exploitatie, structureel	€	147.200
exploitatie, incidenteel	-	62.700
exploitatie grondbedrijf	-	34.400
reserve onderwijshuisvesting	-	14.600
bestemmingsreserves (dekking kapitaallasten)	-	40.000
voorzieningen (dotatie)	-	288.700
	€	<u>587.600</u>

Startersleningen

Een starterslening is voor een koopstarter een aanvullende lening – bovenop een reguliere lening – om de aankoop van de eerste woning mogelijk te maken. Een starterslening bedraagt maximaal € 53.000. Het beheer van de leningen wordt verzorgd door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). Dit fonds werkt volgens het zgn. ‘revolving fund’ principe ofwel er vindt onafgebroken financieel hergebruik plaats van de middelen die de gemeente eenmalig in het fonds stort. De gemeente Leusden heeft in totaal € 551.700 beschikbaar gesteld voor het verstrekken van startersleningen. Het ministerie van Vrom en de provincie hebben op basis van 50% cofinanciering een zelfde bedrag ingebracht. Sinds 2010 zijn geen cofinancieringsmiddelen meer beschikbaar.

Duurzaamheidsleningen

Een duurzaamheidslening maakt het voor een particuliere woningeigenaar mogelijk om tegen lage leningkosten te investeren in energiebesparende maatregelen in de eigen woning. Evenals bij de startersleningen vindt financieel beheer van het fonds plaats door SVn op basis van het ‘revolving fund’ principe. In juni 2011 heeft de raad besloten om het fonds voor duurzaamheidsleningen voor de periode van 3 jaar met € 125.000 uit te breiden tot in totaal € 200.000.

Gemeentegaranties

Garantstelling geldleningen

De gemeente Leusden heeft zich garant gesteld voor een aantal geldleningen die door instellingen op gebied van sport en welzijn zijn aangetrokken. Per 1 januari 2015 zijn er twaalf lopende gemeentegaranties met een geborgd volume van ruim € 1 miljoen.

Achtervang

Sociale woningbouw

De leningen van in Leusden werkzame woningbouwcorporaties worden primair geborgd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). In totaal betreft dit een leningbedrag van € 114,7 miljoen. De gemeente heeft samen met het Rijk een achtervangpositie in het WSW, en staat daardoor op een indirecte wijze garant. Er zijn geen aanwijzingen dat de gemeente op deze garantieverplichting wordt aangesproken.

Eigen woningbezit

De Nationale Hypotheekgarantie is een borgstellingsinstrument dat wordt uitgevoerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Per 2011 is de achtervangpositie van de gemeente Leusden in het WEW beëindigd voor nieuwe hypotheekgaranties. Sindsdien neemt het Rijk de volledige achtervang voor nieuwe hypotheekgaranties op zich. Voor de tot en met 2010 verstrekte, nog lopende garanties blijft de gemeentelijke achtervang in stand. In Leusden betreft het 912 hypotheekgaranties ten bedrage van in totaal € 166 miljoen.

Bedrijfsvoering

Inleiding

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering van de gemeente Leusden.

Met de term bedrijfsvoering wordt bedoeld de sturing en beheersing van alle primaire en ondersteunende processen in een organisatie. Het betreft de aansturing van de gemeentelijke organisatie. De bedrijfsvoering kan worden onderscheiden van het bepalen van gemeentelijk beleid en de uitvoering hiervan (maken van producten en het verlenen van diensten).

Algemeen

Het beleid van de gemeente wordt met name vormgegeven binnen programma's.

De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de gemeentelijke programma's. Het welslagen van deze programma's is daarom in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

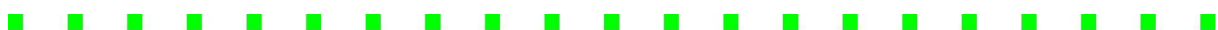
De bedrijfsvoering processen zorgen ervoor dat de programma's worden uitgevoerd. Deze processen dienen effectief, efficiënt én conform de geldende wetgeving te worden ingericht.

Dit vertaalt zich in de volgende doelstellingen voor de bedrijfsvoering:

- Doelmatig (efficiënt): de mate waarin de gewenste prestaties en beoogde maatschappelijke effecten worden gerealiseerd met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen. Het proces is dus zo efficiënt mogelijk ingericht.
- Doeltreffend (effectief): leiden de processen tot de realisatie van de beoogde doelen.
- Rechtmatig: voldoen de processen aan wettelijke kaders en regelgeving.

Organisatie-doelstelling

Het organisatieplan *Leusden Klaar voor de Toekomst* is het strategische basisdocument voor de gemeente Leusden.

Om de visie te realiseren zijn er vier strategische uitvoeringspijlers geformuleerd:

1. Binden en Boeien: binden, boeien en benutten van het juiste talent. Wij geven medewerkers ruimte en stellen hun in staat om zakelijk en ondernemend te werken. Dit doen we door: het veranderen van de managementfilosofie, het geven van vertrouwen en het aanbieden van opleidingsmogelijkheden.
2. Initiatief vanuit de samenleving: stimuleren en faciliteren van eigen initiatief vanuit de samenleving. Duidelijk aangeven wat de samenleving mag verwachten van de gemeente. En wat de gemeente verwacht van de samenleving. Dit doen we door: ruimte te geven voor experimenten, een gericht opleidings- en trainingsprogramma aan te bieden en het invoeren van competentiegericht werken. Er gelden twee nieuwe organisatiebrede competenties: omgevingsbewustzijn en ondernemerschap.
3. Efficiënte inrichting van de organisatie en besturing van gemeente Leusden: een voortdurend streven om met minder middelen en gebruik makend van de kracht en kennis bij partners dezelfde of meer kwaliteit te leveren. Dit doen wij door: het starten van een programma waarmee we alle bedrijfsprocessen doorlichten (leanmanagement), het inzetten op verdere digitalisering (Ipads, midoffice en onderzoek naar informatiehuishouding), het maken van een snoeiplan regels en het afronden van de implementatie van het KCC waardoor er meer producten via één klantcontact kunnen worden geleverd.
4. (Regionale) samenwerking: het bouwen en behouden van een netwerk van samenwerkingspartners binnen en buiten de regio. Dit doen we door: het vrijmaken van capaciteit om alle mogelijkheden te onderzoeken die er in de regio liggen.

Algemeen

De Gemeente Leusden staat voor financiële uitdagingen in deze tijden van bezuinigingen. Uitgangspunten voor de bedrijfsvoering komende jaren zijn slimmer en efficiënter werken.

De nieuwe koers vraagt om wendbaarheid en weerbaarheid van het gemeentelijke apparaat. Duurzame en blijvende inzetbaarheid van medewerkers en permanente ontwikkeling zijn de komende jaren de speerpunten van het gemeentelijke HR beleid. Met behulp van de Strategische Personeelsplanning worden beleidskeuzes mogelijk gemaakt. Met behulp van een aantal maatregelen wordt het strategisch personeelsbeleid in lijn gebracht met de nieuwe koers van de organisatie.

Kengetallen organisatie

Tabel E1 Overzicht aantal medewerkers per afdeling

	2014			2015			Totaal fte
	M	V	Totaal	M	V	Totaal	
Bedrijfsvoering	25	34	59	25	32	57	50,5
Beleid	16	18	34	15	19	34	30,5
Dienstverlening	42	35	77	38	35	73	67,5
Projectbureau	2	4	6	2	5	7	3,8
Directie	1	0	1	1	0	1	1,0
Griffie	0	2	2	0	2	2	1,7
Totaal	87	94	181	81	93	174	155,0

Tabel E2 Overzicht aantal medewerkers per afdeling

	2014			2015		
	M	V	Totaal	M	V	Totaal
21-30	4	6	10	4	6	10
31-40	19	23	42	15	19	34
41-50	30	29	59	28	26	54
51-60	21	29	50	25	32	57
61-70	13	7	20	9	10	19
Totaal	87	94	181	81	93	174

Managementdevelopment

Met de nieuwe topstructuur in 2013 is een nieuwe managementfilosofie geïntroduceerd, te zien in een nieuwe rolverdeling binnen het leidinggevend kader. In het organisatieplan Leusden Klaar voor de Toekomst wordt dit omschreven als: “daarbij wordt uitgegaan van integrale afdelingsmanagers, die minder inhoudelijk en meer processturing geven. De teamleiders zijn “People managers” en zorgen dat de condities optimaal zijn, zodat medewerkers kunnen excelleren.

Om deze doelstellingen te bereiken is in 2013 het management development *Samen over de Veranderdrempel* van start gegaan voor het midden en top management. Dit programma loopt tot juni 2015. Centraal in het programma staan de waarden vanuit onze nieuwe managementfilosofie: een procesrol voor de afdelingshoofden en een people manager rol voor de teamleiders. Het programma komt in 2015 in de eindfase, oefenen met het nieuwe gedrag en intervisie staan dan centraal.

Strategische Personeelsplanning (SPP)

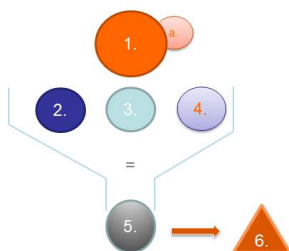
De gemeente Leusden zal tijdig blijven ingrijpen en sturen op de ontwikkeling van het personeelsbestand om de bestuurlijke opgave te kunnen blijven realiseren. Een belangrijk instrument hierbij is Strategische Personeelsplanning (SPP).

In 2015 zal (personeels)beleid worden gemaakt op basis van verworven informatie. Al deze kwalitatieve- en kwantitatieve gegevens zijn in 2014 verzameld (zie figuur hieronder). Zo hebben medewerkers de kans gehad om middels een zelfevaluatietool hun ambities en kwaliteiten kenbaar te maken. Als werkgever hebben wij de verantwoordelijkheid om mogelijkheden en onmogelijkheden voor medewerkers tijdig inzichtelijk te maken. Op deze manier kunnen we ook gebruikmaken van de kansen bij onder andere natuurlijk verloop.

Het proces in beeld

1. **Organisatie-doelstelling**
  - a. Externe ontwikkelingen (economisch- en demografisch)
2. **Huidige situatie** (kwantitatief en kwalitatief)
3. **Regionale arbeidsmarkt** (inzicht en kennis)
4. **Gewenste situatie** (O&F plan van de toekomst)
5. **Inzicht in verschil** (optelsom van info)
6. **Acties en HRM interventies**

Competentiemanagement

In 2014 is competentiemanagement ingevoerd in de ambtelijke organisatie. Het geeft een taal over welk gedrag we van elkaar mogen verwachten in de uitvoering van ons dagelijks werk in relatie tot de ontwikkeling 'Leusden klaar voor de toekomst'. Elke medewerker heeft op dit moment een competentieprofiel van zeven competenties. Daarvan zijn twee kerncompetenties die voor iedereen gelden, namelijk Ondernemingszin en Omgevingsbewustzijn. De competentieprofielen zijn geborgd in de nieuwe HR gesprekscyclus voor de komende jaren. Medewerkers worden in 2015 mede beoordeeld op competenties. Medewerkers die het onvoldoende laten zien krijgen steun om dit te verbeteren. Ondersteuning zal worden aangeboden op het gebied van opleiding, training, (interne)coaching of tijdelijke stages.

Taakstelling formatie en overhead

De afgelopen twee jaar hebben wij de efficiencytaakstelling op de organisatie die is gebaseerd op het Twynstra & Gudde rapport van in totaal € 540.000 ingevuld door formatiereductie. Deze formatiereductie wordt in 2015 afgerond. Daarnaast is er een aantal, dat druk legt op de organisatie om verder terug te gaan in formatie en apparaatskosten:

- De toerekening van kosten aan grondexploitaties en grote infrastructurele werken moet worden verlaagd door de afronding van projecten. Hierdoor zal de formatie met circa 4,7 fte moeten worden teruggebracht. De leges opbrengsten lopen structureel terug en de werkzaamheden voor vergunningverlening verminderen. De formatie zal met minimaal 2,5 fte worden teruggebracht. De hiermee gemoeide formatiekosten bedragen samen € 457.500.
- Bij vermindering van formatie door wegvallen van taken (zie hiervoor) en uitbesteding van taken (milieucentrum 2,8 fte) dienen ook de overheadkosten te worden verlaagd. De totale overheadkosten gemoeid met deze formatiereductie bedraagt € 330.000.
- Bij de KTD is door de raad besloten tot een taakstelling voor verdere efficiency en effectiviteit van € 100.000 ingaande 2017.
- Tenslotte zijn er nog de taakstellingen uit eerdere bezuinigingsoperaties (formatie coördinatie wijkbeheer, formatie MO, formatie bestuurssecretariaat) en de KTD (formatie recreatie en toerisme) die de komende jaren moeten worden ingevuld. Met deze fte's is een bezuiniging gemoeid van € 160.000.

In totaal dient er in de periode 2014-2018 € 1.047.500 te worden bespaard op personeels- en apparaatskosten. Dat is een forse taakstelling bovenop de € 540.000 die al is gerealiseerd.

Sturing en verantwoording

In 2012 hebben wij in het kader van het paradigma 'sturen en verantwoorden' (als onderdeel van Samenleving voorop) een presentatie gegeven tijdens de uitwisseling waarin we hebben aangekondigd een programmabegroting nieuwe stijl te ontwikkelen die uitgaat van compacter begroten en verantwoorden en de maatschappelijke effecten en indicatoren sterker koppelen aan de inhoud van het beleid. Door andere prioriteiten (met name de kerntakendiscussie) is nog geen vervolg gegeven aan deze doorontwikkeling.

Inmiddels is er na 10 jaar programmabegroting ook landelijk de roep om vernieuwing van het BBV in het algemeen en de programmabegroting/rekening in het bijzonder. De VNG heeft hiertoe een adviescommissie ingesteld onder leiding van Stef Depla (wethouder financiën gemeente Eindhoven). De commissie heeft onlangs het rapport 'Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten' opgeleverd met 8 belangwekkende adviezen. Wij concluderen dat de door ons zelf gewenste doorontwikkeling van de programmabegroting in lijn is met de adviezen van de commissie Depla. Daarnaast adviseert de commissie om de wijzigingen snel door te voeren zodat aanpassingen voor de begroting 2016 kunnen worden verwerkt. Wij kiezen er daarom voor om aan te haken op dit proces dat uiteindelijk zal leiden tot een wettelijke aanpassing van het BBV. Voor 2015 is wel besloten om de programma-indeling te wijzigen als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein. Voor de

ontwikkelingslag die we voor de begroting 2016 gaan maken willen we ook nadrukkelijk kijken naar een digitale ontsluiting van onze begroting (begrotingsapp).

Informatiemanagement en ICT

In 2014 is aan de organisatie rondom informatiemanagement vorm gegeven. Hiermee is de basis gelegd om de uitdagingen die op het gebied van informatiemanagement voor de komende jaren voor ons liggen, met vertrouwen tegemoet te zien. Op basis van 3 sporen, te weten: basis op orde, wettelijke vereisten, en eigen ambities, is een globale planning voor de komende jaren opgesteld. Per jaar zal op basis van deze planning een jaarplan worden opgesteld. Daarnaast zal ook de komende jaren veel aandacht worden besteed aan informatiebeveiliging. Door de vele samenwerkingen met externe partijen, digitale dienstverlening en ontwikkelingen als tijd en plaats onafhankelijk werken, is informatiebeveiliging steeds complexer geworden en worden hier ook steeds hogere eisen aan gesteld.

De technische ICT omgeving van Leusden is al jaren van een hoogwaardig niveau. Ook in 2015 zullen wij, om dit niveau ook in de toekomst te kunnen blijven garanderen, weer een aantal moderniseringsaanpassingen doorvoeren. Functionaliteit, flexibiliteit, continuïteit en veiligheid zijn daarbij belangrijke pijlers. Het jaarplan voor informatiemanagement is hierbij leidend.

Inkoop

In 2013 is besloten de deelname in het Inkoop Bureau Midden Nederland (IBMN) voort te zetten. Er is een nieuw bedrijfsplan vastgesteld, waarmee de bedrijfsvoering wordt verbeterd en meer robuust wordt. Er wordt gewerkt met een lopende projectenlijst waarin de aangemelde inkoopprojecten zijn opgenomen. Halfjaarlijks wordt over de ontwikkelingen gerapporteerd aan het college. Daarnaast is het inkoopbeleid aangepast aan de nieuwe Aanbestedingswet, die onder meer de toegang van het MKB tot overheidsopdrachten heeft verbeterd. Bij concrete inkooptrajecten worden de opmerkingen en aanbevelingen uit de werkgroep vermindering regeldruk zo veel als mogelijk betrokken.

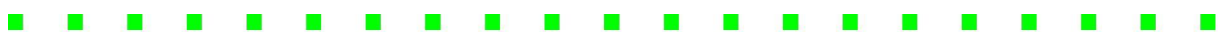
Risicomanagement en kwaliteitszorg

In het kader van het risicomanagement en de juridische kwaliteitszorg wordt gefocust op het voeren van kwaliteitsgesprekken binnen de organisatie. Hierbij gaan we zo veel als mogelijk uit van een integrale benadering door zowel de (financiële) bedrijfsvoering risico's als de juridische kwaliteitsaspecten te bespreken. Deze gesprekken vormen een belangrijke input voor de risico-inventarisatie die verwerkt wordt in de risicomonitor van de algemene dienst. Gezamenlijk zoeken we naar manieren om deze risico's zo goed mogelijk te beheersen en de kwaliteit van onze organisatie te vergroten. Dit is een continue proces.

Huisvesting

Het gemeentehuis aan 't Erf is reeds meer dan 30 jaar geleden ontworpen en gebouwd. In 2014 zijn de toekomstmogelijkheden voor de huisvesting van de gemeentelijke organisatie nader onderzocht. Hierbij is geconcludeerd dat door achterstallig onderhoud en nieuwe veiligheids- en functionaliteitseisen, geïnvesteerd zal moeten worden in de huisvesting voor de komende jaren. Op basis van deze conclusie zijn meerdere huisvestingsvarianten globaal onderzocht en aan de raad gepresenteerd.

In 2015 zal een meer gedetailleerde uitwerking van de huisvestingsvariant aan de raad worden gepresenteerd. Hierbij zullen naast de eigen organisatie ook een aantal andere organisaties in het "huis van de ontmoeting" worden gehuisvest. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn dat de huisvesting duurzaam en toekomstbestendig is en dat de totale exploitatielasten niet mogen stijgen.

Intergemeentelijke samenwerking

De gemeenten Bunschoten Leusden, Nijkerk en Putten hebben de ambitie “door samenwerking zelfstandig te blijven” en “door samenwerking kleinschalig te blijven”. Vanuit het project regionale samenwerking bedrijfsvoering (gestart in 2013 met zeven gemeenten) hebben deze vier gemeenten elkaar gevonden om de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering verder vorm te geven. De kernpartners, de gemeenten Bunschoten, Leusden, Nijkerk en Putten hebben (meestal) dezelfde vraagstukken, dezelfde dynamiek en dezelfde problematiek. Binnen deze vier gemeente heerst een hands-on mentaliteit, dat maakt samenwerking gemakkelijker. Doel is om de krachten van de vier gemeenten samen te bundelen met behoud van eigen identiteit en cultuur en met de mogelijkheden om elkaar te versterken.

We kiezen voor opschaling via samenwerking op het terrein van bedrijfsvoering maar blijven als individuele gemeente kleinschalig de maat voeren als het gaat om lokale betrokkenheid, dichterbij de burger en toegankelijke dienstverlening. De belangrijkste reden om samen te werken op de gehele breedte van de taken van bedrijfsvoering is kwaliteit garanderen, kwetsbaarheid reduceren en kosten besparen. Ten aanzien van bedrijfsvoering kiezen wij voor vrijwillige, maar niet vrijblijvende samenwerking met (kern)partners binnen deze regio. Een mogelijke uitwerking is dat elke gemeente een onderdeel van bedrijfsvoering trekt, zodat de andere gemeenten daarvan optimaal gebruik kunnen maken. Dat houdt in dat er onder andere op de taakgebieden financiën, personeel en organisatie, juridisch en ICT onderzocht wordt of samenwerking haalbaar is en mogelijkheden biedt uit een oogpunt van financiën en efficiency.

Planning en control

In 2015 zal, zoals ook in 2014, verder worden gebouwd aan de nieuwe “Leusdense Planning en Control”. Met de start in de nieuwe organisatiestructuur in 2013 zijn de kaders uit het organisatieplan en de O&F-plannen vertaald. Om de organisatie de middelen te bieden om optimaal de organisatiedoelstellingen te kunnen behalen zijn de volgende doelen benoemd;

- Het op orde zijn van informatievoorziening
- Efficiënt ingerichte processen, vereenvoudigde administratieve processen
- Praktische kaders en richtlijnen
- Heldere rollen en posities
- Vereenvoudigde p&c-cyclus in een digitale werkomgeving

Om deze te bereiken zal in 2015 concreet worden ingezet op:

- Er zal een verdere verdieping plaatsvinden op het thema “waar wil je op sturen” als vervolg op het inpassen in de p&c-gesprekken van de onderwerpen budgetten, inhuur, ziekteverzuim, jaargesprekken, verlofstuwmeren, risicomangement en inkoopmonitor.
- De programmabegroting zal verder worden doorontwikkeld (meer sturen op hoofdlijnen). Ook zal een slag worden gemaakt om de beleidsinhoudelijke en financiële verantwoording in voor- en najaarsnota compacter te maken.
- Verdere verbetering van de financiële informatievoorziening

Leanmanagement

Door het inzetten van procesgericht werken en de “lean-methodieken” willen wij een cultuur van continu verbeteren creëren. Procesgericht werken leidt naar verwachting tot meer klantgerichtheid, het verbeteren van (de kwaliteit van) de dienstverlening en het efficiënter inrichten van processen. In de methodiek is de inzet van medewerkers belangrijk er wordt een cultuur gecreëerd waarin medewerkers zich betrokken voelen bij en verantwoordelijk zijn voor de verandering: zij krijgen de ruimte om mee te denken, verbeteringen door te voeren en zich verder te ontwikkelen. Daarnaast wordt door de herinrichting van processen besparingspotentieel inzichtelijk. Deze in 2013 gestarte methodiek wordt ook in 2015 doorgezet, waarbij de focus vooral op de klantprocessen zal zijn gericht.

Verbonden partijen

Algemeen

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de relaties van de gemeente met derde rechtspersonen waarin bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend én waarmee financiële belangen gemeoid zijn. Onder een *bestuurlijk belang* wordt verstaan: een zetel in het bestuur van de verbonden partij, of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Als de financiële relatie alleen bestaat uit gemeentelijke bijdragen in de vorm van inkomens- of vermogensoverdrachten zoals een subsidie, dan is er geen sprake van een financieel belang. Deze relaties zijn daarom niet in deze paragraaf opgenomen. Verbonden partijen dienen een publiek, openbaar belang. De gemeente blijft uiteindelijk verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de beleidsprogramma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak en ziet erop toe dat de verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen in de programma's. De functie van de paragraaf verbonden partijen is om hier inzicht in te bieden.

Visie op relaties met verbonden partijen

De gemeente Leusden wil de beoogde doelen, zoals geformuleerd in kadernota en programmabegroting, optimaal realiseren. Een optimale borging van het publieke belang is daarbij essentieel. Soms betekent dit dat de gemeente zelfstandig taken en resultaten realiseert. In andere gevallen is samenwerking met derden (bijvoorbeeld één of meerdere gemeenten) zinvol, of wordt de uitvoering extern belegd bij lokale of regionale organisaties via subsidiëring of inkoop.

Een specifieke vorm van externe uitvoering is de verbonden partij, waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. De keuze om een taak zelf uit te voeren of middels een verbonden partij is niet altijd vrij. Wetgeving dwingt de gemeente min of meer om gemeenschappelijke regelingen aan te gaan (VRU / RUD). Ook nopen de ontwikkelingen van schaalvergroting en nieuwe gemeentelijke taken tot regionale uitvoering van deze taken.

Lokale en regionale sturing op Verbonden Partijen

In 2015 treedt een nieuwe, regionaal ondersteunde, werkwijze voor de sturing en controle op verbonden partijen in werking. Deze is eind 2013 door de Leusdense raad vastgesteld en in de loop van 2014 door de andere raden in de regio Eemland en Zuid-Oost Utrecht onderschreven. De werkwijze maakt gebruik van de nieuwe sturingsmogelijkheden die de Wet Gemeenschappelijke Regelingen vanaf 2015 biedt. De verbonden partijen dienen nu voor 15 april van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar een kadernota met algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raad aan te bieden waardoor de raad beter haar sturende rol kan uitvoeren. Het vorige college heeft de werkwijze in 2013 vastgelegd in de Nota Verbonden Partijen en het huidige college heeft deze werkwijze bekrachtigd in het Coalitieakkoord 2014-2018.

Het zwaartepunt van sturing door de raad ligt vanaf 2015 meer vooraan in de beleids- en begrotingscyclus. Het college legt verbonden-partij-gerelateerde beleidsplannen in het conceptstadium aan de raad voor en verstrekt de raad tijdig politiek gevoelige informatie. De verantwoordingscyclus en controle verloopt zoveel mogelijk in lijn met de reguliere gemeentelijke planning- en controlcyclus.

De raad heeft per verbonden partij twee "rapporteurs" benoemd. Zij volgen namens de hele raad de ontwikkelingen bij de verbonden partij nauwgezet en informeren de raadsfracties.

In deze raadsperiode wordt elke verbonden partij minimaal eenmaal in de raad geëvalueerd.

Op lokaal ambtelijk niveau vindt intensief overleg plaats tussen de beleidsmatige accounthouders, de financiële adviseurs en de procescoördinator Verbonden Partijen. Dit platform toetst het vastgestelde afsprakenkader rondom sturing en controle aan de praktijk en bespreekt nieuwe ontwikkelingen op dit gebied.

Overzicht verbonden partijen en deelnemersbijdragen 2015

Naam	Bijdrage 2014	Bijdrage 2015
Afval Verwijdering Utrecht (AVU)	€ 439.269	€ 427.240
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) (in oprichting)	€ 286.500	€ 301.605
Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijn	€ 55.922	€ 55.840
Welstand en Monumenten Midden Nederland (WMMN)	€ 25.565	€ 25.565
Publiek-Private Samenwerkingsconstructies GEM Tabaksteeg CV	0	0
GGD regio Utrecht (GGDrU)	€ 853.631	€ 822.965
Regionale Werkvoorziening Amersfoort e.o.	€ 65.000	€ 96.000
Amfors Holding BV	0	0
Servicebureau Gemeenten (SB G)	€ 2.891.000	€ 2.691.000
Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)	€ 404.000	€ 350.000
Inkoopbureau Midden Nederland (IBMN) (stichting)	€ 80.000	€ 80.000
Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	€ 1.341.356	€ 1.342.838
TOTAAL BIJDRAGEN	€ 6.442.243	€ 6.193.053

Mutaties

De volgende mutaties ten opzichte van de vorige rapportage (jaarrekening 2013) zijn in het onderstaande overzicht verwerkt:

- nieuwe of vervallen verbonden partijen:
  - De Gebiedscoöperatie O-Gen (tot 2014 de Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei) komt niet meer voor in deze paragraaf. De gemeente is weliswaar lid van deze organisatie, maar het is een coöperatie met "uitgesloten aansprakelijkheid". De gemeente kan niet financieel worden aangesproken bij eventuele financiële problemen of faillissement. Hierdoor is geen sprake meer van een Verbonden Partij in de zin van de WGR.
  - Waterbedrijf Vitens komt ook niet meer voor in het overzicht: de gemeente levert geen financiële bijdrage aan Vitens, daarom is geen sprake van een Verbonden Partij.
  - Er zijn voor 2015 geen relaties met nieuwe verbonden partijen aangegaan.

Financieel belang

In totaal wordt voor 2015 door Leusden een deelnemersbijdrage aan de verbonden partijen van circa € 6,2 miljoen geraamd. Dit is circa 13% van de totale gemeentebegroting dus belangrijk genoeg om de vinger aan de pols te houden. Het grootste deel van deze bijdrage is gekoppeld aan afgenomen producten en diensten. Het resterende deel betreft een bijdrage naar rato van het aantal inwoners of woningen.

Beheersingsmethodiek voor verbonden partijen

De monitoring van verbonden partijen vindt plaats door het beoordelen van management- en bestuursrapportages en de begrotingen en jaarrekeningen van de betreffende instellingen. Daarbij worden relevante ontwikkelingen zoals het aangaan of beëindigen van verbonden partijen, wijzigingen in de doelstellingen of nieuwe financiële risico's en beleidswijzigingen in de uitvoering van de taken door het college gerapporteerd naar de raad, onder meer via (concept) begroting, bestuursrapportages en/of jaarrekening

Gegevens en ontwikkelingen per verbonden partij

Afvalverwijdering Utrecht

<i>Vestigingsplaats:</i>	Soest
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	De Provincie Utrecht en de Utrechtse gemeenten
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder J. Overweg (plv: weth. E. van Beurden)
<i>Doel deelname:</i>	Het op een doelmatige en uit oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde manier sturing en uitvoering geven aan het afvalstoffenbeleid in provincie Utrecht
<i>Openbaar belang:</i>	Zorgen voor goede, reguliere en milieu verantwoorde verwerking van door gemeenten ingezameld huishoudelijk afval. Tevens kennisuitwisseling en –vergroting op het gebied van efficiënte afvalinzameling en –verwerking.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	AB bestaat uit 2 leden namens provincie Utrecht, 2 leden namens stad Utrecht en 1 lid uit elke andere gemeente.

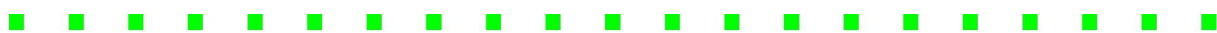
Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

In 2015 worden geen veranderingen en bijzondere ontwikkelingen verwacht.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Domein Leefomgeving
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	€ 427.240
<i>Financieel belang:</i>	Baten en lasten worden 100% aan de deelnemers doorberekend. De GR heeft een 100% belang in de NV Afvalverwijdering Utrecht (en is zo hoofdelijk aansprakelijk voor eventuele omzetbelastingsschulden van de NV), en een minderheidsbelang in de NV Rova Holding.
<i>Financieel belang in %:</i>	2%
<i>Resultaat over 2013:</i>	€ 123.100
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	€ 329.900
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 9.332.600
<i>Risico's:</i>	Normale bedrijfsrisico's zoals rente-, krediet, debiteuren- en investeringsrisico's

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Utrecht
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht, Woudenberg, alsmede de provincie Utrecht
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder E. van Beurden (plv: weth. J. Overweg)
<i>Doel deelname:</i>	Uitvoeren van milieutaken op het gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving voor de deelnemende gemeenten.
<i>Openbaar belang:</i>	Het behartigen van de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van de fysieke leefomgeving. Het zorgdragen van een goede, klantvriendelijke en efficiënte uitvoering van de opgedragen milieutaken.

<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke deelnemende gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur.
----------------------------	--

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

De Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht is januari 2014 bestuurlijk opgericht. Op 1 juli 2014 is de RUD Utrecht operationeel geworden. De RUD heeft per die datum de uitvoering van de taken van het voormalige onderdeel Leefomgeving van het Servicebureau Gemeenten overgenomen.

De raad heeft geen zienswijze ingediend op de programmabegroting van de RUD Utrecht voor de 2^e helft 2014 en 2015. De begroting is vervolgens door het Algemeen Bestuur vastgesteld.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Domein Leefomgeving
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	€ 301.605
<i>Financieel belang:</i>	2,7%
<i>Resultaat over 2013:</i>	n.v.t.
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	n.v.t.
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	n.v.t.
<i>Risico's:</i>	Waardering in definitief functieboek, vacatures na plaatsingsproces, productieverlies bij opstarten, administratieve organisatie

Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijn

<i>Vestigingsplaats:</i>	Utrecht
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	Provincie Utrecht, alsmede de gemeenten Amersfoort, Bunnik, De Bilt, Renswoude, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, Zeist en Leusden
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder J. Overweg (plv: weth. A. Dragt)
<i>Doel deelname:</i>	Belangenbehartiging van de deelnemende gemeenten bij de exploitatie en het beheer en onderhoud van intergemeentelijke openluchtrecreatie.
<i>Openbaar belang:</i>	Door bundeling van bevoegdheden kan een samenhangend beleid op het gebied van openluchtrecreatie worden bepaald en uitgevoerd. Daardoor kunnen inwoners en bezoekers gebruik blijven maken van openluchtrecreatie.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Gemeenteraden en provinciale staten wijzen elk 2 leden van het AB aan.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Het algemeen bestuur heeft op 13 maart 2014 besloten om het recreatieschap de komende jaren voor te bereiden op opheffing. Streven is om alle voorzieningen per 1 januari 2017 aan een rechtsopvolger te hebben overgedragen zodat, na notariële, financiële en personele afhandeling, het recreatieschap als Gemeenschappelijke Regeling per 1 januari 2018 opgeheven kan worden. Tot die datum blijft de deelnemersbijdrage voor Leusden op hetzelfde niveau.

Het dagelijks bestuur heeft de begroting 2015 opgesteld na het opheffingsbesluit van het algemeen bestuur. De begroting staat dus in het teken van overdracht van voorzieningen, zoeken van rechtsopvolgers en afbouw van de samenwerking. De begroting 2015 is zeer terughoudend in de ambities en sluit aan bij de bestuurlijke wens om de inzet te beperken en de uitgaven in de hand te houden.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Domein Ruimte
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	€ 55.840
<i>Financieel belang:</i>	Na aftrek van het aandeel van provincie Utrecht en gemeente Amersfoort in het nadelig saldo wordt het restant verdeeld over de overige deelnemers naar rato van het aantal inwoners.
<i>Financieel belang in %:</i>	5%
<i>Resultaat over 2013:</i>	-/- € 13.100
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	€ 1.251.800
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 1.461.500
<i>Risico's:</i>	Het financieel opheffen van het recreatieschap per 1 januari 2018 zal leiden tot incidentele bijdrage in de liquidatiekosten. De insteek hierbij is incidentele uittredingskosten te voorkomen door met de partners in de Gemeenschappelijke Regeling tot een alternatieve invulling- en bekostiging van de voort te zetten werkzaamheden te komen.

Welstand en Monumenten Midden Nederland

<i>Vestigingsplaats:</i>	Bunnik
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten: Abcoude, Baarn, Breukelen, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, Loenen, Lopik, Maarsse, Montfoort, Nieuwegein, Renswoude, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woerden, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, IJsselstein, Zeist en <i>Leusden</i> .
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder E. van Beurden (plv: weth. J. Overweg)
<i>Doel deelname:</i>	Adviseren over instandhouding en bevordering van bouwkundig schoon, welstandszorg, landschap- en stedenschoon waaronder monumentenzorg, alsmede zorg voor ruimtelijke kwaliteit in zijn algemeenheid.
<i>Openbaar belang:</i>	De toets of een plan al dan niet aan redelijke eisen van welstand voldoet, raakt direct het openbaar belang.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke deelnemende gemeente wordt in het bestuur vertegenwoordigd door één lid.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

In haar vergadering van 12 december 2013 heeft de gemeenteraad ingestemd met het opheffen van de gemeenschappelijke regeling "Welstand en Monumenten Midden Nederland 2005" (WMMN) en heeft zij ingestemd met het bijbehorende liquidatieplan. Het liquidatieplan biedt de aangesloten gemeenten de mogelijkheid om voorafgaand aan de algehele liquidatie van de WMMN (per 1 januari 2017) uit te treden. De gemeenteraad heeft daarop besloten om uiterlijk per 1 januari 2016 uit te treden (bijdrage uittreding is € 46.600). Vanaf 2016 worden bouwplannen zo veel als mogelijk, daar waar het kan, ambtelijk getoetst en afgedaan. De huidige gemeentelijke welstandsnota is zodanig opgesteld dat deze regelt wanneer en onder welke omstandigheden ambtelijke welstandsbeoordeling plaats kan vinden. Bij grotere bouwplannen of twijfel zal deskundige expertise worden ingehuurd.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Domein Ruimte
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	Geen vaste bijdrage
<i>Financieel belang:</i>	WMMN brengt voor uitgebrachte adviezen een tarief in rekening. Eventuele negatieve saldi worden uit de reserve gedekt, of zo nodig

	over de deelnemende gemeenten omgeslagen in verhouding tot hun bijdragen over het afgelopen jaar.
<i>Financieel belang in %:</i>	De gemeente Leusden neemt jaarlijks voor ca. € 10.000- € 15.000 aan diensten af van de WMMN. Dat betreft ca. 3% van de jaarlijkse lege-inkomsten van de WMMN.
<i>Resultaat over 2013:</i>	-/- € 90.453
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	€ 324.700
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 343.700
<i>Risico's:</i>	De te betalen uittredingssom per 1 januari 2016 staat voor de gemeente vast. De kosten voor interne welstandsbeoordeling en externe advisering vanaf 2016 zijn echter nog niet goed in te schatten.

Publiek-private samenwerkingsconstructies GEM Tabaksteeg CV / BV

<i>Vestigingsplaats:</i>	<i>Leusden</i>
<i>Juridische vorm:</i>	GEM Tabaksteeg CV: commanditaire vennootschap GEM Tabaksteeg BV: besloten vennootschap Leusden Tabaksteeg Project BV: besloten vennootschap
<i>Deelnemers:</i>	Gemeente Leusden, bouwbedrijf Heijmans
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger</i>	In de Project BV (financiële BV) wethouder A. Dragt als vertegenwoordiger namens de gemeente als enig aandeelhouder. In GEM Tabaksteeg BV met wethouder A. Dragt als vertegenwoordiger namens de gemeente als mede aandeelhouder.
<i>Doel deelname:</i>	Integrale ontwikkeling en realisatie van woongebied Tabaksteeg
<i>Openbaar belang:</i>	Juridisch-fiscale onderneming die het mogelijk maakt om woningbouw te realiseren.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	In de GEM Tabaksteeg Project BV is de gemeente Leusden enig aandeelhouder. In de GEM Tabaksteeg BV is de gemeente Leusden voor 50% mede-aandeelhouder In GEM Tabaksteeg CV is GEM Tabaksteeg Project BV een van de twee commanditaire (stille) vennoten.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

De samenwerking met Heijmans ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Tabaksteeg is vormgegeven middels een in gebiedsontwikkeling gebruikelijke CV/BV-constructie. In 2015 zal het GEM Tabaksteeg verder gaan met de uitgifte van de nog resterende grond, conform de (beleidsmatige) afspraken hierover. Het gemeentelijke beleid ten opzichte van GEM Tabaksteeg zal naar verwachting dan ook geen wijzigingen ondergaan.

In 2014 is GEM Tabaksteeg gestaag verder gegaan met gronduitgifte in Tabaksteeg. Ook heeft GEM Tabaksteeg een volgend deel van de openbare ruimte en de realisatie van de busbaan tussen Tabaksteeg en de Arnhemseweg uitgevoerd, conform gemaakte afspraken hierover.

Er heeft in 2014 een winstuitkering van € 0,4 mln. plaatsgevonden, wat iets eerder is dan verwacht. Voor het verdere verwachte financiële resultaat van het project Tabaksteeg wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid van deze begroting.

De grondexploitatie van GEM Tabaksteeg loopt nog tot eind 2016. Naar verwachting zal de grondexploitatie in dat jaar worden afgesloten en de GEM Tabaksteeg worden opgeheven. De dan nog resterende financiële verplichtingen over en weer zullen op dat moment worden afgehandeld.

Programma in gemeentebegroting:	Domein Ruimte
Gemeentelijke bijdrage in 2015:	0
Financieel belang:	GEM Tabaksteeg CV: 49% GEM Tabaksteeg BV: 50% Leusden Tabaksteeg Project BV: 100%
Resultaat over 2013:	GEM Tabaksteeg CV: € 0 GEM Tabaksteeg BV: € 0 Leusden Tabaksteeg Project BV € 1.100 (2012)
Eigen vermogen eind 2013:	GEM Tabaksteeg CV: -/- 1.686.000* GEM Tabaksteeg BV: € 18.000 Leusden Tabaksteeg Project BV € 20.000 (2012)
Vreemd vermogen eind 2013:	GEM Tabaksteeg CV: € 3.478.216 GEM Tabaksteeg BV: € 0 Leusden Tabaksteeg Project BV € 200.000 (2012)
Risico's:	Nadelig effect kredietcrisis veroorzaakt nadelig effect op de grex GEM Tabaksteeg en daarna op interne grondexploitatie Tabaksteeg

*Tegenover die negatieve eigen vermogen staat ook een negatieve boekwaarde.

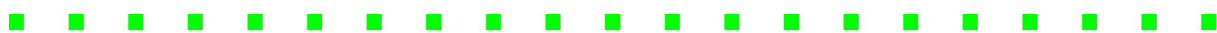
GGD regio Utrecht (GGDrU)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Zeist
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke Regeling
<i>Deelnemers:</i>	Alle gemeenten in de provincie Utrecht
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder J. Overweg (plv: weth. E. van Beurden)
<i>Doel deelname:</i>	Het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van openbare gezondheidszorg. Daartoe voert de dienst (wettelijke) "basistaken" en (op lokaal beleid gebaseerde) "keuzetaken" uit.
<i>Openbaar belang:</i>	Een goede basisgezondheid en gelijke kansen op gezondheid voor de inwoners bevorderen, onder meer door preventie.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke gemeente is met een lid vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het AB benoemt het DB.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Per 1 januari 2014 zijn GGD Midden Nederland en GG&GD Utrecht samengegaan in de nieuwe organisatie GGD regio Utrecht. Hiervoor is ook de gemeenschappelijke regeling GGDrU gewijzigd. Voor 2015 is een sluitende, geïntegreerde begroting ingediend met een nieuwe opbouw, waarin onderscheid gemaakt wordt tussen A-taken (taken die alle 26 gemeenten afnemen) en B-taken (taken die de 25 gemeenten van het voormalige GGD MN afnemen). Er wordt gewerkt met een gewijzigde bestuursstructuur: naast het Algemeen Bestuur (A-taken) is een bestuurscommissie (B-taken) ingesteld. Als gevolg van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling GGDrU is een besparing gerealiseerd, waardoor de inwonerbijdrage voor Leusden licht gedaald is.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Programma 3 - Domein Samenleving
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	€ 822.965 (€ 332.865 basistakenpakket, € 22.900 Digitaal Kinddossier, € 467.200 maatwerk)
<i>Financieel belang:</i>	De kosten van de wettelijke basistaken worden bij alle deelnemers in rekening gebracht; keuzetaken alleen bij de gemeenten waarvoor de taken zijn uitgevoerd.

	Een nadelig saldo over het begrotingsjaar wordt over de deelnemende gemeenten omgeslagen op basis van het aantal inwoners per 1 januari van dat jaar.
<i>Financieel belang in %:</i>	3%
<i>Resultaat over 2013:</i>	€ 1.090.477
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	€ 2.575.683
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 10.889.082
<i>Risico's:</i>	Afwentelen overhead als gevolg van bezuinigingen op overige deelnemers

Regionaal Sociaal Werkvoorzieningschap Amersfoort en Omstreken (RWA)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Amersfoort
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder A. Dragt (plv: weth. J. Overweg)
<i>Doel deelname:</i>	Het uitvoeren van alle gemeentelijke taken die voortvloeien uit de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de daarmee verband houdende voorschriften en regelingen.
<i>Openbaar belang:</i>	Het voorkomen van structurele uitsluiting van bepaalde groepen kansarme werklozen.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke deelnemende gemeente is in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Sociale Zaken.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Er is een directe relatie tussen de verbonden partijen RWA (gemeenschappelijke regeling) en Amfors Holding (BV waarin de gemeente aandeelhouder is). Inwoners met een WSW-indicatie kunnen bij het RWA in dienst komen. Zij krijgen dan salaris vanuit de CAO Sociale Werkvoorziening. Vanuit het RWA worden deze medewerkers gedetacheerd naar Amfors, waar zij kunnen (leren) werken.

De financiële ontwikkelingen binnen het RWA zijn voor een groot deel afhankelijk van het bedrijf Amfors. De gemeentelijke bijdrage aan het RWA hangt bijna geheel samen met de financiële positie van Amfors Holding BV.

Negatieve exploitatieresultaten bij RWA zullen ook de komende jaren waarschijnlijk niet volledig kunnen worden aangezuiverd vanuit het operationele resultaat en het eigen vermogen van Amfors Holding BV. Daardoor nemen de gemeentelijke bijdragen verder toe.

De financiële toekomst van RWA en Amfors blijft onzeker.

* Enerzijds neemt Amfors (voorkomend uit het lopende Bedrijfsplan) reeds maatregelen om het bedrijfsresultaat te verbeteren. Daarbij ligt nu de nadruk op versterking van de commerciële slagkracht. Verhoging van de opbrengst wordt reeds gezocht in kostenbesparing, een lager verzuim en een betere benutting van het productievermogen.

* Anderzijds heeft de invoering van de Participatiewet in 2015 grote (financiële) gevolgen voor RWA en Amfors. De WSW is vanaf dat moment niet meer toegankelijk voor nieuwe instroom.

* Daarnaast past het Rijk een efficiencykorting toe, waardoor het subsidiebedrag op termijn (in 6 jaar vanaf 2015) per WSW'er per jaar daalt naar € 22.700 (is nu ca. € 27.000). Dat vraagt om beleidskeuzes.

Om de toekomstige rol en positie van Amfors te bepalen, moeten in regionaal verband de verschillende 'onderdelen / kwaliteiten' van Amfors worden gezien. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het 'reguliere

bedrijf/ het leerwerk bedrijf, de 'detacherings-formule', en 'voorziening beschut werken'. Deze dienen afzonderlijk gezien te worden op nut en noodzaak in het licht van wat we na invoering van de Participatiewet nodig hebben. E.e.a. moet in nauwe samenwerking met Amfors verder vorm krijgen. Eind 2014 vindt hierover nadere besluitvorming plaats door alle regiogemeenten.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Domein Samenleving
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	€ 96.000 (o.b.v. conceptbegroting 2015 – 2018) Daarnaast doorsluiting van de rijksbijdrage WSW ad € 1.798.027,--.
<i>Financieel belang:</i>	De gemeente is een zogenoemde "mandag-bijdrage" verschuldigd voor het aantal geplaatste WSW-werknemers. Daarnaast draagt elke gemeente naar rato bij in een eventueel nadelig saldo.
<i>Financieel belang in %:</i>	6%
<i>Resultaat over 2013:</i>	-/- € 1.317.000
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	0
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 16.811.000
<i>Risico's:</i>	De financiële toekomst van RWA en Amfors blijft onzeker ten gevolge van de inwerkingtreding van de Participatiewet en herstructurering WSW. Gemeenten zullen de komende jaren waarschijnlijk extra moeten bijdragen. Zie hierboven de paragraaf "veranderingen in het belang en ontwikkelingen bij de Verbonden Partij".

Amfors Holding

<i>Vestigingsplaats:</i>	Amersfoort
<i>Juridische vorm:</i>	Besloten Vennootschap
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg.
<i>Gemeentelijk aandeelhouder</i>	Wethouder A. Dragt
<i>Doel deelname:</i>	Instandhouding van werkbedrijven waarheen werknemers van RWA gedetacheerd worden om te (leren) werken.
<i>Openbaar belang:</i>	Het voorkomen van structurele uitsluiting en het bieden van een leer/werkplek voor bepaalde groepen kansarme werklozen
<i>Bestuurlijk belang:</i>	De portefeuillehouders Financiën uit de deelnemende gemeenten zijn aandeelhouder van Amfors Holding. Zij controleren begroting, jaarrekening en beleidsplannen. Daarnaast is er een Raad van Commissarissen bestaande uit personen zonder bestuurlijke binding met de gemeenten.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Zie hierboven bij Regionaal Werkvoorzieningschap Amersfoort e.o.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Domein Samenleving
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	0
<i>Financieel belang:</i>	6%
<i>Resultaat over 2013:</i>	-/- € 5.179.500
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	€ 2.646.600
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 7.112.500
<i>Risico's:</i>	Resultaat na aanzuivering tekort RWA ad € 2.832.000. Zie verder hierboven bij Regionaal Werkvoorzieningschap Amersfoort e.o.

De beleidsvoorstellen Wmo 2015 gaan uit van besparingen op de uitvoeringskosten SB|G (huidig budget € 536.000). Na de kerntakendiscussie is dit budget verlaagd met € 25.000 en in verband met de gewijzigde uitvoering Huishoudelijke Hulp is een verdere verlaging ingeboekt van € 138.000 vanaf 2016 en € 263.000 vanaf 2017.

De rijks-taakstelling vanaf 2015 voor de omvorming Huishoudelijke Hulp bedraagt € 502.700. Op lokaal niveau wordt een “zachte landing” van deze omvorming voorgestaan d.m.v. een overgangsregeling voor 2 jaar en het ontzien van de doelgroep 85+ en cliënten met een inkomen beneden het Wmo minimum. Het incidentele besparingsverlies dat daardoor ontstaat wordt gedekt vanuit de reserve Sociaal Domein.

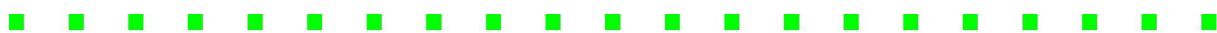
<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Programma 3 – Domein Samenleving (Wmo)
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	€ 2.691.000 (€ 511.000 uitvoering en € 2.180.000 verstrekkingen) Vooralsnog is de verwachte bijdrage 2015 gelijk gehouden aan 2014 -/- de lokale taakstelling KTD (€ 25.000), de bijstelling financieel perspectief (-/- € 200.000) en de door het rijk opgelegde taakstelling omvorming HH (€ 502.700)
<i>Financieel belang:</i>	Er zijn twee financiële geldstromen: voor de uitvoeringskosten van SB G en voor de kosten van toegekende Wmo-voorzieningen aan inwoners van Leusden. Eventuele negatieve exploitatieresultaten op het gebied van de bedrijfsvoering (uitvoeringskosten) dienen door gemeenten te worden gedekt naar rato van het aantal inwoners.
<i>Financieel belang %:</i>	Wmo: 12%
<i>Resultaat over 2013:</i>	-/- € 123.116 (jaarrekening 2012)
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	€ 157.700 (jaarrekening 2012)
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 15.184.300 (jaarrekening 2012)
<i>Risico's:</i>	De overgang van taken Leefomgeving naar de RUD Utrecht en de beoogde Wmo taken naar gastheergemeente Amersfoort en de daarmee samenhangende desintegratiekosten, open einde effect en versobering Wmo voorzieningen.

GBLT (Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus – Tricijn)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Zwolle
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	Een 6-tal waterschappen en de gemeenten Dronten, Nijkerk, Leusden en Zwolle.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder A. Dragt (plv: burg. A. Vermeulen)
<i>Doel deelname:</i>	Een efficiënte en effectieve heffing en invordering van gemeentelijke belastingen, WOZ-taken en waterschapsbelastingen op een hoog kwaliteitsniveau tegen zo laag mogelijke kosten.
<i>Openbaar belang:</i>	Juiste en klantgerichte uitvoering van gemeentelijke belastingverordening en kwijtscheldingsregels en waardering onroerende zaken.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke deelnemer heeft met één bestuurslid zitting in het AB.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Als gevolg van ombuigingen bij GBLT is de deelnemersbijdrage van Leusden in 2015 met € 100.000 gedaald ten opzichte van 2013. Deze besparing is in het kader van de kerntakendiscussie in onze gemeentebegroting verwerkt.

Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Utrecht
<i>Juridische vorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	Alle 26 Utrechtse gemeenten en de Meldkamer Ambulancezorg (MKA). De politie Utrecht is aan de veiligheidsregio verbonden door een convenant
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Burgemeester A. Vermeulen (plv: weth. A. Dragt)
<i>Doel deelname:</i>	De complete brandweezorg, verbeteren van de kwaliteit van de rampenbestrijding, crisisbeheersing en noodhulpverlening in de regio Utrecht
<i>Openbaar belang:</i>	Adequate rampen- en crisisbestrijding
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Alle burgemeesters van de 26 Utrechtse gemeenten hebben zitting in het AB.

Veranderingen in het belang en ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

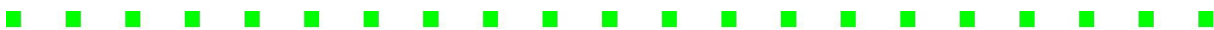
De komende jaren staan voor de VRU in het teken van doorontwikkeling en 2015 wordt een belangrijk transitiejaar. De vastgestelde nieuwe hoofdstructuur van de organisatie, de nieuwe regionale financieringssysteematiek en de uitkomsten van project "Veiligheidszorg op Maat" worden verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Verder wordt beleid gemaakt om de repressieve huisvesting in eigendom en beheer over te dragen aan de VRU.

In die verandingslag is het essentieel dat de relatie tussen gemeenten en de VRU goed worden onderhouden, rekening houdend met de wensen en bedenkingen van de gemeente Leusden op dit onderwerp. (Zo heeft de gemeente Leusden het standpunt ingenomen eigenaar te willen blijven van het pand waarin brandweerpost Leusden Centrum is gehuisvest.)

In de periode 2015 tot en met 2018 zal de VRU in een oplopende reeks 5% op de gemeentelijke bijdrage bezuinigen, startend met 3% in 2015. Hiermee wordt invulling gegeven aan een eerder genomen bestuurlijk besluit over de hoogte van de tweede tranche taakstelling (van 5%). Na het realiseren van de 2e tranche taakstelling heeft de VRU sinds de regionalisering een besparing gerealiseerd van 13,5 miljoen op de gemeentelijke bijdrage.

Indien een gemeente extra diensten wenst af te nemen bovenop het gezamenlijk afgesproken niveau, dan zal dit aanvullend bekostigd moeten worden door de betreffende gemeente.

<i>Programma in gemeentebegroting:</i>	Domein Bestuur
<i>Gemeentelijke bijdrage in 2015:</i>	€ 1.342.838
<i>Financieel belang:</i>	Jaarlijkse inwonersbijdrage op basis van aantal inwoners op 1 januari voorafgaand aan het begrotingsjaar.
<i>Financieel belang in %:</i>	2%
<i>Resultaat over 2013:</i>	€ 3.299.000
<i>Eigen vermogen eind 2013:</i>	€ 5.422.000 (incl. nog te bestemmen resultaat van € 3.299.000)
<i>Vreemd vermogen eind 2013:</i>	€ 48.178.000
<i>Risico's:</i>	Indexering wordt niet doorgerekend in begroting. . Langdurige uitval door ziekte; risico ziekteverzuim is niet verzekerd. Ontbreken van een post "onvoorzien" in de begroting.

Verbonden partijen

Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Leusden is zich ervan bewust zich in een continu veranderende grondmarkt te bevinden. Hierbij dient ze in sommige gevallen op ontwikkelingen en partijen te reageren en in andere gevallen dient ze zelf initiërend en regulerend op te treden. De financiële crisis van de afgelopen jaren heeft (nog steeds) grote invloed op de woningmarkt en de ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Woningen en bedrijfsgebouwen staan nog immer lang te koop en ondernemers zijn terughoudend in het doen van grote investeringen, zoals de aankoop van bedrijventerreinen. Hierdoor zijn risico's groter en de looptijden van de plannen langer geworden.

Nota Grondbeleid 2013-2017

Eind 2012 is de 'Nota grondbeleid 2013-2017' vastgesteld. In het licht van de economische crisis, die de rol van de gemeente in gebiedsontwikkelingen in een nieuw licht zet en het verschijnen van een nieuw ruimtelijk beleid ('Leven in Leusden'), was het een logisch moment een deze Nota Grondbeleid vast te stellen.

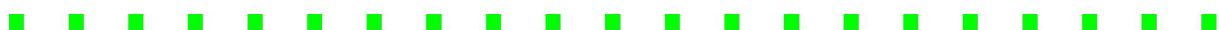
Aspecten die in de Nota grondbeleid van belang zijn geweest:

- De in 2008 van kracht geworden nieuwe Wet Ruimtelijke ordening, met als onderdeel de Grondexploitatiewet. De uitwerking die de invoering van deze wet heeft op de dagelijkse praktijk van gebiedsontwikkeling, de huidige jurisprudentie en de nadere duiding van de wet heeft gezorgd voor een beter beeld op zaken die ten opzichte van de vorige nota grondbeleid anders geregeld kunnen of moeten worden. Een voorbeeld hiervan is de wijze waarop wordt omgegaan met kostenverhaal
- Gebiedsontwikkeling algemeen in Leusden: de projecten zijn voor een groot deel in de uitvoeringsfase gekomen en de toekomstvisie "Leven in Leusden" geeft weer dat nieuwe projecten op beperkte schaal wordt voorzien
- 'Samenleving Voorop', in de vorm van faciliteren van maatschappelijk initiatieven
- Financiële crisis: forse bezuinigingen, ook bij de gemeente Leusden, en een grotere bewustwording van de risico's bij gebiedsontwikkeling.

De Nota Grondbeleid 2013-2017 geeft kaders aan die moeten bijdragen aan een voldoende adequaat grondbeleid, gelet op de ontwikkeling van Leusden en de economische crisis en de rol en positionering van de gemeente Leusden in het kader van de Samenleving Voorop. De geformuleerde beleidskaders zijn daartoe flexibel, wendbaar en voldoende gedifferentieerd om ook in de toekomst de naar verwachting in Leusden vaker voorkomende 'kleinschalige' grondexploitaties te kunnen voeren én om in tijden van economische crisis in te spelen op de vereisten van planmatige risicosturing en kleinschalige deelplanontwikkeling.

In onderstaand model is aangegeven in welke nota's de kaders rondom het grondbeleid zijn vastgelegd en in welke documenten de wijze van uitvoering van het grondbeleid naar voren komt.

<i>Sturing Grondbeleid</i>		
<i>Kaders</i>	Nota grondbeleid 2013 - 2017	Nota financiële beleidskaders Grondbedrijf (2009)
	Kaderbrief Grondprijnsbeleid 2010 - 2014	Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (2010)
<i>Uitvoering</i>	Paragraaf Grondbeleid / Weerstandsvermogen	Begroting en jaarrekening
	Actualisatie grondexploitaties	Risicomonitor Grondbedrijf

Ontwikkelingen

Vanwege de financiële druk die de economische crisis met zich meebrengt zullen ook in 2015 de risico's gemonitord worden. Aangezien ook in 2015 de crisis nog zijn invloed zal hebben op de woningmarkt wordt de Monitor Kredietcrisis Grondbedrijf voorlopig met regelmaat geactualiseerd om op deze manier grip en inzicht te houden op de risico's die de ontwikkelingen met zich meebrengen.

Ook worden in het voorjaar van 2015 de grondexploitaties wederom geactualiseerd en ter vaststelling aangeboden. Alle lopende projecten worden opnieuw financieel beoordeeld. Indien uit de monitor kredietcrisis blijkt dat voor bepaalde projecten grote financiële wijzigingen worden voorzien, dan wordt aan het eind van 2015 een tweede actualisatie van de betreffende grondexploitaties aangeboden.

In 2009 heeft de Raad de Nota financiële beleidskaders Grondbedrijf 2009 vastgesteld. Met deze nota bepaalt de Raad, vanuit haar sturende en controlerende rol, de financiële beleidskaders die voor het Grondbedrijf en daarmee de grondexploitaties van toepassing zijn. In de loop van 2014 zal worden gezien op welke punten deze Nota financiële beleidskaders grondbedrijf aanpassing behoeft. Uiterlijk in het tweede kwartaal van 2015 zal de nota worden geactualiseerd en ter vaststelling aan de Raad worden aangeboden.

In 2012 heeft de rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand een rapport uitgebracht over het risicomanagement in het kader van het grondbeleid van de gemeente Leusden. De aanbevelingen uit dit rapport zijn in de afgelopen jaren geïmplementeerd. In het jaarplan 2014 van de rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand is een doorwerkingsonderzoek aangekondigd. Met dit onderzoek wordt beoogd te kijken in hoeverre de gemeente Leusden in de afgelopen jaren uitvoering heeft gegeven aan de aanbevelingen uit het in 2012 uitgebrachte rapport.

Het onderwerp 'grondexploitaties' is veelvuldig in de aandacht. In de media, maar ook aanbod van congressen en seminars over de stagnerende woningbouw en 'hoe nu verder'. Het grondbedrijf laat zich informeren over mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van regionaal grondbeleid, transformatie leegstaande kantoren, winkelvastgoed, etc.

Relatie met programma's

Naast het programma 9 Ruimte en Wonen heeft het grondbeleid ook een nauw verband met andere programma's. Als we kijken naar het coalitieakkoord 2010-2014 kunnen we concluderen dat met de in de onderstaande tabel genoemde programma's een link gelegd kan worden met het Leusdense grondbeleid.

Tabel G1 Relatie grondbeleid met programma's		
Hoofdstuk	Relatie met grondbeleid	Opgave coalitieakkoord 2014-2018
4. Verkeer en Vervoer (Domein Ruimte)	Met grondopbrengsten kan infrastructuur worden aangelegd.	
6. Onderwijs (Domein Samenleving)	Middels grondopbrengsten wordt er financieel bijgedragen aan realisatie en exploitatie van MFC's.	De ontwikkeling van MFC Biezenkamp en onderwijscentrum Alandsbeek wordt met kracht ter hand genomen zodat de gebouwen vanaf schooljaar 2017/2018 in gebruik kunnen worden genomen.
7. Economie Recreatie en toerisme (Domein Ruimte)	Grondexploitatie genereert nieuw uit te geven bedrijfskavels, alsmede kavels voor detailhandel.	Opstellen visie op werklocaties (m.n.. Buitenplaats, Princenhof, Plantage) en per werklocatie opstellen van een actieplan. Vestigingsbeleid detailhandel.
9. Ruimte en Wonen (Domein Ruimte)	De doelstellingen op het gebied van Ruimte en Wonen houden nauw verband met grondbeleid.	Actualiseren woonvisie waarbij wordt ingezoomd op veranderende woonwensen en de revitalisering van oudere woonwijken

		<p>Passende woonruimte voor starters en ouderen. Zorgen dat er voldoende goedkope huurwoningen, bevorderen van doorstroming van huurders naar andere woning categorieën en tegengaan van "scheef wonen".</p> <p>Groene invulling van het Langesteeggebied. Ruimte voor 'rood voor rood regeling'.</p> <p>Samen met ondernemers en eigenaren onderzoek doen naar de mogelijkheden om woningbouw te realiseren op bedrijventerreinen en kantorenlocaties.</p> <p>Impuls geven aan winkelcentrum De Hamershof (Hart van Leusden).</p> <p>De ontwikkeling van De Biezenkamp wordt met kracht voortgezet.</p>
--	--	--

Begroting 2015 Grondbedrijf

De begroting 2015 van het Grondbedrijf bestaat uit;

- De jaarschijven 2015 uit de grondexploitaties, zoals vastgesteld bij de Actualisatie grondexploitaties 2014 in juni 2014;
- Een raming voor de complexen 'niet in exploitatie', veelal bestaande uit rente, beheer- en onderhoud en eventuele inkomsten uit pacht/verhuur;
- Een raming van Algemeen beheer Grondbedrijf, bestaande uit interne doorbelaste uren van ambtelijk personeel, kosten voor congressen/seminars en advieskosten derden.

De geraamde mutaties binnen de grondexploitaties worden als vermeerdering of vermindering bijgeschreven op de (balans)boekwaarde en vormen daarom geen resultaat op het begrotingsresultaat van de gemeente. De mutaties voor de nog niet in exploitatie genomen gronden worden of uit de Algemene Reserve Grondbedrijf gedekt (Princenhof en Restant Buitengebied) of worden bijgeschreven op de boekwaarde (Mastenbroek II). De mutaties betreffende Algemeen Beheer worden verrekend met de Algemene Reserve Grondbedrijf.

Tevens worden ten laste van de Algemene Reserve Grondbedrijf de resterende investeringen gedekt voor de projecten Management en Bewaking en Binnen in het Buitengebied.

Na de geraamde onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves van het Grondbedrijf is het begrotingssaldo € 0.

Af te sluiten complexen en winstneming 2015

Op basis van de actualisatie 2014 is de verwachting dat eind 2015 geen van de complexen kunnen worden afgesloten.

Reserves grondexploitaties

Tabel G2 Mutaties Algemene Reserve				
(bedragen x € 1.000)				
	Stand 01-01-2015	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermoedelijke stand 31-12-2015
Algemene Reserve Grondbedrijf	3.381	34	215	3.200
Surplus Reserve Grondbedrijf	0	0	0	0
Totaal Reserves Grondbedrijf	3.381	34	215	3.200

Binnen het saldo van de Algemene reserve Grondbedrijf is een bedrag ad € 2.430.000 bedoeld als buffer voor risico's ten aanzien van de kredietcrisis en voor financiering restantkredieten Visieprojecten. Dit wordt in de paragraaf weerstandsvermogen nader toegelicht.

De Surplus Reserve Grondbedrijf is in het jaar 2013 opgeheven.

Voorzieningen grondexploitaties

Tabel G3 Stand voorzieningen grondexploitaties		(bedragen x € 1.000)
	Stand 1-1-2015	Vermoedelijke stand 31-12-2015
Voorz. De Biezenkamp	2.255	2.255
Voorz. Effecten bestemmingsplan Tabaksteeg	200	200
Voorz. Groot Agteveld	213	213
Totaal voorzieningen	2.688	2.668

Voorziening De Biezenkamp

Deze voorziening dient ter dekking van het verwachte negatieve resultaat van de grondexploitatie De Biezenkamp. Naar verwachting zal de onttrekking ten laste van deze voorziening plaatsvinden in 2017.

Voorziening Effecten bestemmingsplan Tabaksteeg (planschade)

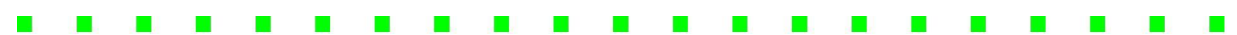
In 2007 is van de GEM Tabaksteeg een bedrag van € 353.995 ontvangen ter tegemoetkoming aan de ruimtelijke neveneffecten van het bestemmingsplan Tabaksteeg. Dit ontvangen bedrag is in de Voorziening Effecten bestemmingsplan Tabaksteeg gestort. Indien en zodra er planschadeclaims dienen te worden vergoed, zal de gemeente deze voldoen uit deze voorziening. Per 01 januari 2015 bedraagt het verwachte saldo op "Voorziening Effecten bestemmingsplan Tabaksteeg" € 200.192.

Voorziening Groot Agteveld

Deze voorziening dient ter dekking van het verwachte negatieve resultaat van de grondexploitatie Groot Agteveld. Naar verwachting zal de onttrekking ten laste van deze voorziening plaatsvinden in 2021.

Voorziening Buitenplaats

De voorziening Buitenplaats wordt niet onder de 'Voorzieningen grondexploitaties' vermeld, maar wordt als correctiepost op de voorraad onderhanden werk in aftrek gebracht. De hoogte van de voorziening per 01 januari 2015 bedraagt € 4.970.000.

Actuele prognoses te verwachten grondresultaten

Tabel G4 Verwachte resultaten grondexploitaties			
(bedrag x € 1.000)			
Complex	Boekwaarde 31-12-2013	Verwacht resultaat NCW per 01-01-2014	Afsluiting per
Westflank Buitenplaats ¹	5.212	n.v.t.	31-12-2017
Valleipark	6.725	2.284	31-12-2018
Hamersveldseweg 136 eo	476	238	31-12-2016
Locaties Leusden-Zuid	2.161	1	31-12-2017
Tabaksteeg intern ²	-1.430	1.287	31-12-2016
Biezenkamp	1.197	-2.357	31-12-2017
Plantage	177	63	31-12-2018
Groot Agteveld	278	-218	31-12-2021
Schammer ³	-803	-31	31-12-2014
Tankstation Groene Zoom	0	16	31-12-2019
	13.967	1.283	

Voorgaande te verwachten resultaten zijn afkomstig uit de Actualisatie Grondexploitaties 2014 alsmede de in het derde kwartaal van 2014 geactualiseerde grondexploitatie Biezenkamp. Uit het overzicht blijkt dat voor alle grondexploitaties (m.u.v. De Buitenplaats) tezamen het verwachte resultaat € 1,28 mln. positief is. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat er in voorgaande jaren binnen de grondexploitatie Tabaksteeg reeds voor een bedrag van € 10,6 mln. Tussentijds als winst is uitgenomen.

Voor het project Buitenplaats is geen geactualiseerde grondexploitatie opgenomen. In verband met een herbezinning, waarvan op het moment van de actualisatie 2014 de uitkomst nog ongewis was, kan geen meerjarige prognose van het verloop van deze grondexploitatie gegeven worden. Voor het project Buitenplaats is uit oogpunt van voorzichtigheid per 31-12-2013 een bestemmingsreserve gevormd met als doel de boekwaarde van het complex niet verder op te laten lopen. Van deze bestemmingsreserve resteert op dit moment nog € 0,3 mln. Middels deze bestemmingsreserve zijn voldoende middelen gereserveerd om de rente over de boekwaarde en de te maken plankosten voor de komende drie jaren af te dekken.

Voor de te verwachten negatieve resultaten Buitenplaats, Biezenkamp en Groot Agteveld zijn reeds voorzieningen gevormd, ter dekking van deze verliezen. Voor het te verwachten negatieve resultaat van de Schammer is geen voorziening gevormd, aangezien dit een gezamenlijk project betreft waarbij het exacte negatieve resultaat verdeeld zal worden over de deelnemende partijen. De mogelijke extra gemeentelijke bijdrage is opgenomen in de risico-inventarisatie en de daaruit voortvloeiende beheermaatregelen.

Beleidsuitgangspunten Risico's en Weerstandvermogen

De beleidsuitgangspunten voor risico's zijn omschreven in de Nota Risicomanagement en Weerstandvermogen 2010, welke op 23 december 2010 is vastgesteld. In de nota wordt verwoord hoe risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd en beoordeeld. Om eventuele risico's op te vangen dient de gemeente, alsmede het grondbedrijf, te beschikken over een weerstandvermogen. De wijze waarop het weerstandvermogen wordt berekend is tevens vastgesteld in de eerdergenoemde nota. Zoals toegelicht in de paragraaf Weerstandvermogen van deze begroting, bedraagt de actuele weerstandratio van het grondbedrijf 0,9. Dit valt binnen de bandbreedte van 0,8 - 1,2, welke in het voornoemde beleidskader is vastgelegd. Voor een toelichting op de actuele ratio weerstandvermogen wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandvermogen.

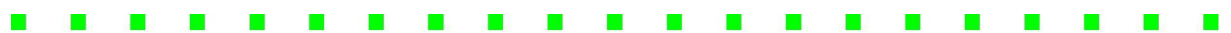
¹ Betreft het saldo van de boekwaarde ad € 10,1 mln en de voorziening Buitenplaats ad € 4,9 mln

² Van dit resultaat is reeds € 10 miljoen gerealiseerd.

³ Verwacht resultaat van gezamenlijk project, inclusief de bijdragen van partners, bedraagt -/- € 31.000. De gemeentelijke bijdrage is € 1.045.000.

Risico's per complex

Voor een nadere beschrijving van de risico's per complex kan worden verwezen naar de Actualisatie Grondexploitaties 2014, welke in juni 2014 is vastgesteld. Hierin zijn de risico's benoemd (en waar mogelijk gekwantificeerd) die de gemeente loopt met de uitvoering van alle grondexploitaties. Ook wordt in het kader van risico's die de gemeente loopt verwezen naar de jaarlijkse Monitor Kredietcrisis Grondbedrijf, welke een inventarisatie bevat van alle risico's in de verschillende complexen.

Rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid

Algemeen

In de Gemeentewet zijn voorwaarden geregeld die dienen ter versterking van de kaderstellende en controlerende positie van de raad. Op gebied van de bestuurlijke planning & control wordt onderzoek verricht naar de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid. Het onderzoek wordt door verschillende actoren verricht en kan schematisch als volgt worden weergegeven:

Tabel H1 Schema onderzoeksvormen

	Onderzoek door	Rapportage aan:	Op basis van:
Rechtmatigheid	rekenkamer accountant eigen organisatie	raad raad college	art. 182 Gw art. 213 Gw
Doelmatigheid	rekenkamer eigen organisatie	raad college	art. 182 Gw art. 213a Gw
Doeltreffendheid	rekenkamer eigen organisatie	raad college	art. 182 Gw art. 213a Gw

Het onderzoek door de rekenkamer is gericht op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentelijk beleid. Ofwel: heeft het beleid de gewenste resultaten opgeleverd en is dit tegen zo min mogelijk kosten tot stand gekomen? De rekenkamer kan ook de rechtmatigheid onderzoeken. Bij rechtmatigheid gaat het om het beantwoorden van de vraag of bij de uitvoering van beleid en taken aan wettelijke kaders en regelgeving wordt voldaan. Op het gebied van rechtmatigheid is eveneens de accountant actief. Deze toetst de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie. Het college verricht onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur op grond van artikel 213a van de Gemeentewet. De afstemming over te houden controles/onderzoeken door accountant, rekenkamer en college vindt plaats in het periodieke afstemmingsoverleg in januari en juni. Aan dit overleg nemen onder meer deel: raadsleden, de griffier, de accountant en namens het college de portefeuillehouder financiën.

Ontwikkelingen

Vernieuwing van het BBV

In opdracht van het VNG-bestuur heeft een commissie onder leiding van Staf Depla geadviseerd over een vernieuwing van het BBV, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. De belangrijkste aanleiding voor het instellen van de commissie was de wens om de kaderstellende en controlerende rollen van de raad te versterken. Een van de adviezen van de commissie is om het systeem van de accountantscontrole aan te passen. Sinds 2004 geeft de accountant niet alleen een getrouw-beeld-verklaring, maar ook een rechtmatigheidsoordeel van de jaarrekening. Dat rechtmatigheidsoordeel werkt in de praktijk onnodig belastend, aldus de commissie. De commissie stelt voor om voortaan bij de jaarrekening het college in een verklaring aangeeft rechtmatig te hebben gehandeld rond de financiële wetgeving van het Rijk en Europa. De accountant geeft hierbij een getrouwheidsoordeel af en dit oordeel komt in plaats van het huidige rechtmatigheidsoordeel.

Interbestuurlijk toezicht

Het interbestuurlijk toezicht door de provincie Utrecht is de wettelijke toezichttaak die de provincie heeft ten aanzien van de uitvoering van de medebewindstaken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Met de inwerkingtreding van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht op 1 oktober 2012 is het aantal gebieden, waar de provincie een toezichtrol op heeft, uitgebreid en zijn de methode, de reikwijdte en de te gebruiken instrumenten gewijzigd. Uitgangspunt van de wet is dat de toezichthouders, rijk en provincie, in principe hun oordeel vellen op basis van dezelfde informatie die de Raad ontvangt. De provincie Utrecht heeft

begin 2014 de *Verordening systematische toezichtinformatie* vastgesteld. De provincie Utrecht komt als toezichthouder meer op afstand en het toezicht wordt minder specifiek. Van de gemeenteraad wordt verwacht dat zij haar controlerende rol verstevigt. Wij zijn voornemens om interbestuurlijk toezicht te integreren in onze P&C cyclus met ingang van de programmarekening 2014.

Rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand

De rekenkamercommissie voert op basis van een samenwerkingsovereenkomst onderzoeken uit bij de gemeenten Barneveld, Bunnik, Bunschoten, Leusden, Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg en Zeewolde. De rekenkamercommissie inventariseert onderzoeksonderwerpen, heeft een protocol waarin de onderzoekswerkwijze is beschreven en doet onafhankelijk onderzoek. Eens per jaar beslist de rekenkamer, na overleg met de raad, waar zij in het volgende jaar onderzoek naar zal doen. Onderzoeksrapporten zijn openbaar en bevatten verantwoordingsinformatie die toegankelijk is voor zowel de raad als voor inwoners en organisaties. Ten aanzien van de afgeronde onderzoeken geldt dat de rekenkamer na een periode van circa anderhalf à twee jaar nagaat hoe de aanbevelingen door de gemeente in praktijk zijn gebracht en welke uitwerking zij hebben.

In de begroting is voor rekenkameronderzoek € 29.335 geraamd. De volgende onderzoeken zijn laatstelijk uitgevoerd dan wel in uitvoering genomen (naar de stand van zaken per september 2014):

Tabel H2 Uitgevoerde en lopende rekenkameronderzoeken	
onderwerp: Inwonersparticipatie Leusden	status: Gestart in 2013, aanbidding van het rapport heeft plaatsgevonden in het najaar van 2014.
Doorwerkingsonderzoek grondbeleid	Gestart in het najaar 2014, aanbidding van het rapport vindt naar verwachting plaats in het voorjaar 2015.

Rechtmatigheid en accountantscontrole

De raad stelt jaarlijks het controleprotocol met het bijhorende normenkader (alle relevante wet- en regelgeving) vast. Het normenkader fungeert als belangrijkste uitgangspunt voor de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant geeft jaarlijks door middel van de rechtmatigheidsverklaring een oordeel over de mate waarin de gemeente Leusden (financieel) rechtmatig handelt. Bij het beoordelen van de rechtmatigheid baseert de accountant zich voor een belangrijk deel op de uitkomsten van de gemeentelijke interne audits. In de begroting is € 25.000 geraamd voor accountantscontrole.

Collegeonderzoek ex art. 213a GW

In de Verordening Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Leusden is bepaald dat bij dit 'zelfonderzoek' van het college naar het gevoerde bestuur het accent op de doelmatigheid wordt gelegd. Het budget voor uitvoeren van collegeonderzoek is geschrapt in het kader van de bezuinigingen. Dit mede met het oog op een aankondiging van het ministerie van BZK in 2009 dat wetsartikel 213a in de Gemeentewet kan vervallen omdat dit onderzoek in de praktijk geen wezenlijke bijdrage levert aan de controlerende rol van de raad. De wetswijziging is echter nog niet doorgevoerd en het is nog steeds onduidelijk wanneer dit gestalte zal krijgen. Zolang de wettelijke status blijft bestaan kiezen we voor de insteek dat regulier te houden onderzoeken dan wel audits als collegeonderzoek worden aangemerkt. Overigens merken wij nog op dat vraagstukken omtrent het verbeteren van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering continue een issue in onze organisatie zijn.

Deel 2 Financiële begroting

2a Uiteenzetting financiële positie

Uiteenzetting financiële positie

Beschouwing financiële positie

Leusden heeft een sluitende meerjarenbegroting 2015-2018. In het begrotingsjaar 2015 hebben we nog wel een tekort maar vanaf 2016 is er sprake van begrotingsoverschotten. Het tekort voor het begrotingsjaar 2015 komt niet als een verrassing. In de meerjarenbegroting 2014-2017 hadden we voor de jaarschijf 2015 al een tekort. In de Voorjaarsnota is dit tekort verder opgelopen en de meicirculaire gaf voor 2015 ook een tekort.

In de Voorjaarsnota hadden we wel een sluitende meerjarenbegroting maar de meicirculaire zorgde weer voor een nieuw tekort in 2018 van € 400.000. Opnieuw zien we dat niet door de gemeente beïnvloedbare c.q. in te schatten ontwikkelingen zorgen voor een verslechtering van onze begrotingspositie. Op het moment van opstellen van deze begroting beschikten wij nog niet over de septembercirculaire 2014 waar de gevolgen van de Miljoenennota 2015 in zijn verwerkt. Wij zullen moeten afwachten of het broze evenwicht (een overschot van € 3.000 in 2018) verder wordt versterkt of dat we opnieuw met tekorten worden geconfronteerd.

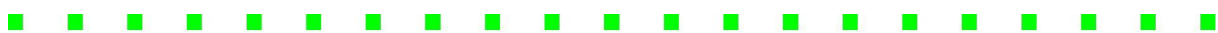
In de meicirculaire 2014 hebben de gemeenten wel duidelijkheid gekregen over een aantal grote financiële ontwikkelingen. De herverdeeleffecten van het groot onderhoud gemeentefonds zijn bekend en de omvang van de integratie-uitkering Sociaal Domein is vastgesteld. Hiermee is een aantal onzekerheden nu ingevuld. Voor het groot onderhoud gemeentefonds vindt echter in 2016 nog een tweede herverdeling plaats. Daarnaast zal vanaf 2016 voor de integratie-uitkering Sociaal Domein die nu wordt verdeeld op basis van historische gegevens geleidelijk een objectief verdeelmodel worden ingevoerd. Gelet op de omvang van de integratie-uitkering Sociaal Domein (1/3 van de algemene uitkering) kunnen de herverdeeleffecten een grote impact hebben op de begrotingspositie.

Begrotingsresultaat 2015-2018

In onderstaande tabel geven wij u de uitkomsten van de begroting 2015 en de meerjarenbegroting 2016-2018 waarbij als startpositie is genomen de Voorjaarsnota 2014.

Tabel Fin Pos 1 begrotingsresultaat	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Resultaat Voorjaarsnota 2014	-218	+38	+196	+5
Resultaat Meicirculaire 2014	-180	+19	-71	-401
Ontwikkelingen na opstellen Voorjaarsnota	+64	-51	-57	-1
	-334	+6	+68	-397
Gefaseerde verhoging OZB	+100	+100	+240	+400
	-234	+106	+308	+3
Onttrekken begrotingstekort 2015 aan algemene reserve; basisdeel	+234	-	-	-
Begrotingsresultaat	0	+106	+308	+3

De begroting 2015-2018 heeft voor 2015 een tekort van € 334.000. De jaren 2016 en 2017 zijn sluitend maar in 2018 is er weer sprake van een tekort van € 397.000. Dit tekort is ontstaan na het opstellen van de Voorjaarsnota en was een gevolg van de meicirculaire 2014. In de raad van 2 oktober heeft de raad ingestemd met het voorstel om het begrotingstekort te dekken door een gefaseerde verhoging van de OZB van € 100.000 in 2015 oplopend tot € 400.000 in 2018. Met de OZB verhoging hebben we weer een in meerjarenperspectief sluitende begroting met alleen voor 2015 een incidenteel tekort. In het vervolg van de uiteenzetting financiële positie gaan wij nader in op de ontwikkeling van de begrotingspositie.

Resultaat meicirculaire 2014 – Kabinetsplannen gemeentefinanciën

De meicirculaire 2014 wordt gezien als één van de belangrijkste circulaire van de laatste jaren. Dat komt door twee belangrijke ontwikkelingen. De toevoeging van de middelen in het sociaal deelfonds voor de uitvoering van de drie decentralisaties en de herverdeling van het groot onderhoud gemeentefonds. Beide ontwikkelingen hebben de ingangsdatum 1 januari 2015. Voor Leusden betekent dit dat onze algemene uitkering met circa 50% toeneemt. De algemene uitkering van Leusden was € 20 miljoen en wordt € 30 miljoen (inclusief de middelen participatiewet). De meicirculaire 2014 levert per saldo een structurele verslechtering van de begrotingspositie op van € 400.000. De voornaamste ontwikkelingen worden onderstaand toegelicht.

- Sociaal Domein

Vanaf 1 januari 2015 komen er nieuwe taken richting de gemeente in het kader van de jeugdzorg, de nieuwe WMO en de Participatiewet. Voor de financiering van deze nieuwe taken heeft het Rijk het deelfonds Sociaal Domein ingesteld, vooralsnog voor een periode van 3 jaar (2015 t/m 2017). Het fonds bevat de integratie-uitkeringen voor de nieuwe WMO, de jeugdzorg en de Participatiewet. Leusden ontvangt voor de uitvoering van de gedecentraliseerde taken € 10,3 miljoen. Daarbij gaat het om € 8,4 miljoen aan nieuwe middelen voor de uitvoering van de jeugdzorg (€ 5,1 miljoen) en de Wmo 2015 (€ 3,3 miljoen). De middelen voor uitvoering van de Participatiewet bedragen € 1,9 miljoen en zijn vooral een samenvoeging van de al bestaande specifieke doeluitkeringen voor re-integratie en Sociale Werkvoorziening.

De middelen van het deelfonds kunnen ontschot worden ingezet. Wel geldt de voorwaarde dat de middelen vanuit het deelfonds ook moeten worden aangewend voor de taken binnen het sociaal domein. Bij onderbesteding is reservering mogelijk. Leusden heeft daartoe een Reserve Sociaal Domein ingesteld. Het streven is om het sociaal deelfonds vanaf 2018 te integreren in de Algemene Uitkering. Omdat de beleidslijn is dat we uitgaan van uitvoering van de nieuwe taken binnen het daarvoor door het rijk aan de gemeente overgehevelde budget dan wel eenerschikking van de eigen gemeentelijke middelen, heeft deze mutatie geen budgettaire consequenties voor de begrotingspositie.

- Herverdeling groot onderhoud gemeentefonds

Het rijk heeft de verdeelmaatstaven van het gemeentefonds opnieuw geijkt. Vanaf 2015 zijn de clusters binnen het gemeentefonds logischer ingedeeld en zijn nieuwe ijkpunten op basis van kostenoriëntatie ingevoerd. In de meicirculaire is de herverdeling van het groot onderhoud gemeentefonds 1^e tranche verwerkt. Op basis van de informatie die in maart aan de gemeenten is verstrekt gingen wij uit van een positief herverdeeleeffect van € 12 per inwoner of wel € 350.000. Bij de meicirculaire is gebleken dat dit voordeel € 6 per inwoner is c.q. € 180.000. De oorzaak voor het lagere positieve herverdeeleeffect is dat het eerder door het rijk berekende voordeel was gebaseerd op de cijfers uit 2010 en de meicirculaire op basis van de cijfers 2013. Dit betekent per saldo een tegenvaller van € 170.000 ten opzichte van de Voorjaarsnota. De tweede tranche van het groot onderhoud vindt plaats met ingang van uitkeringsjaar 2016 wanneer de laatste drie clusters (Werk en Inkomen, Volkshuisvesting en Brandweer) worden herijkt.

- Onderwijshuisvesting

Eerder heeft het kabinet besloten om het Gemeentefonds te korten met een bedrag van € 256 miljoen aan niet bestede middelen voor onderwijshuisvesting om deze vervolgens ten goede te laten komen aan de lumpsumbesteding van de scholen (motie Buma). Deze korting (voor Leusden € 240.000) hadden wij al verwerkt in onze begroting op basis van de meicirculaire 2013. In de meicirculaire 2014 is de verdeling van deze taakstelling echter gewijzigd. De korting die aanvankelijk was verdeeld via de verdeelmaatstaven van het gemeentefonds, is nu gecorrigeerd door een verlaging van de uitkeringsfactor. Gemeenten met relatief weinig voortgezet onderwijs (waaronder Leusden) krijgen daardoor een nadelig herverdeeleeffect. Voor Leusden bedraagt het nadelig herverdeeleeffect € 110.000 ten opzichte van de begroting.

- **Ontwikkeling van de uitkeringsbasis**

De ontwikkeling van de uitkeringsbasis in deze meicirculaire heeft een structurele verlaging van de uitkeringsfactor tot gevolg. Deze is met name beïnvloed door de stijging van het aantal bijstandsgerechtigden. Door de verwachte landelijke stijging van het aantal bijstandsgerechtigden krijgen gemeenten meer geld via de verdeelmaatstaven en wordt dit weer gecorrigeerd door een verlaging van de uitkeringsfactor. Per saldo ontstaat daardoor voor Leusden een nadelig budgettair effect van € 80.000.

Nieuwe wetgeving

Er is een aantal ontwikkelingen op het gebied van wetgeving die de gemeenten extra taken oplegt. De vrijstelling van vennootschapsbelasting (vpb) voor Nederlandse overheden wordt per 1 januari 2016 afgeschaft. Onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring zullen overheidsbedrijven die economische activiteiten verrichten vanaf 2016 vennootschapsbelasting over hun winst moeten betalen. We zullen dus in kaart moeten brengen welke (ondernemings)activiteiten in de heffing van de vennootschapsbelasting betrokken zullen worden en welke aanpassingen in de interne organisatie (processen, administratie) zullen moeten plaatsvinden om een jaarlijkse aangifte vennootschapsbelasting te kunnen maken.

Op 1 juli 2012 is de Wet Markt en Overheid van kracht geworden. De gemeente voert naast haar wettelijke taken ook taken uit die eveneens door de ondernemers worden opgepakt. De gemeente verkoopt bijvoorbeeld grond, verhuurt gebouwen en zamelt bedrijfsafval in. Wij zijn dan concurrent van de ondernemers. De Wet Markt en Overheid zorgt ervoor dat voor gemeente en bedrijfsleven een gelijk speelveld geldt. De gemeente heeft bijvoorbeeld de mogelijkheid om haar producten onder de kostprijs aan te bieden door dit geheel of gedeeltelijk te bekostigen vanuit de belastingheffing. Deze mogelijkheid heeft een ondernemer niet. Op 1 juli 2014 is de overgangperiode afgelopen en dienen de gemeenten te voldoen aan de wet. Wij hebben tot nu toe nog geen prioriteit kunnen geven aan het in kaart brengen van de consequenties van deze wet (zoals overigens het gros van de gemeenten). Dat zal eind 2014 worden opgepakt.

Het interbestuurlijk toezicht door de provincie Utrecht is de wettelijke toezichttaak die de provincie heeft ten aanzien van de uitvoering van de medebewindstaken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Met de inwerkingtreding van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht op 1 oktober 2012 is het aantal gebieden, waar de provincie een toezichtrol op heeft, uitgebreid en zijn de methode, de reikwijdte en de te gebruiken instrumenten gewijzigd. Uitgangspunt van de wet is dat de toezichthouders, rijk en provincie, in principe hun oordeel vellen op basis van dezelfde informatie die de gemeenteraad ontvangt. De provincie Utrecht heeft begin 2014 de Verordening systematische toezichtinformatie vastgesteld. De provincie Utrecht komt als toezichthouder meer op afstand en het toezicht wordt minder specifiek. Van de raad wordt verwacht dat zij haar controlerende rol verstevigt. Wij zijn voornemens om interbestuurlijk toezicht te integreren in onze P&C cyclus met ingang van de programmarekening 2014.

Met ingang van 1 januari 2015 is de werkkostenregeling verplicht. De werkkostenregeling bestaat al sinds 1 januari 2011 maar het gebruikmaken van deze regeling was een keuze. Met de werkkostenregeling kunnen werkgevers tot een bedrag van 1,2% van de totale loonsom belastingvrij vergoedingen en verstrekkingen aan medewerkers geven. Komt de werkgever boven dit budget dan is over het meerdere een eindheffing van 80% verschuldigd. De werkgever is vrij om te bepalen welke vergoedingen en verstrekkingen onder de werkkostenregeling worden gebracht. Het is dus van belang om de administratieve processen zo in te richten dat de grens van het belastingvrij vergoeden en verstrekken wordt bewaakt.

De vier wetten die wij hier noemen hebben consequenties voor de inrichting van processen en administratie en leveren de gemeente extra werk op. Het is op dit moment nog niet mogelijk aan te geven of en welke formatieve gevolgen hieraan dienen te worden verbonden. Met name de uitvoering van vpb zal extra administratieve lasten met zich meebrengen. Wij constateren een tegengestelde beweging. Als gemeente willen wij dereguleren, de regeldruk verminderen, efficiënter werken, minder controle en uitgaan van vertrouwen. Deze wetten die door het Rijk (maar ook Europa) worden opgelegd zorgen juist voor een toename van regels en verantwoording. Wij zien ook niet hoe de werking van deze wetten bijdraagt aan de verbetering van de dienstverlening aan onze inwoners.

Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten

De VNG heeft een adviescommissie (commissie Depla) ingesteld omdat er diverse ontwikkelingen zijn die vragen om vernieuwing van het tien jaar oude BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). De commissie heeft in mei 2014 een advies uitgebracht. Wij noemen de belangrijkste adviezen:

1. De programma-indeling voor de raad blijft vrij maar er komt een voorgeschreven vaste indeling van producten die bruikbaar zijn voor de sturing van gemeenten en voor de raad beschikbaar zijn. Daarnaast zouden de producten voor iedereen digitaal toegankelijk moeten zijn voor onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten.
2. Er komt een basisset van indicatoren die alle gemeenten in de begroting gebruiken en die worden gekoppeld aan de producten.
3. Er komen voorgeschreven financiële kengetallen die inzicht geven in de wendbaarheid van de begroting, de risico's van stijgende lasten en het weerstandsvermogen. Ook hier is van belang dat ze toegankelijk moeten zijn voor onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten.
4. Voor de verbonden partijen gelden ook de hiervoor genoemde drie adviezen.
5. Het college is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid en geeft bij de jaarrekening aan rechtmatig te hebben gehandeld rond de financiële wetgeving van het Rijk en Europa. De accountantscontrole kan worden beperkt tot de getrouw beeld verklaring.
6. Er wordt een programma 'overhead en kostentoerekening' opgenomen. In de beleidsprogramma's wordt geen algemene overhead toegerekend.

De adviezen hebben als doel het inzicht te verbeteren van raad, burgers, bedrijven en belangengroepen. De commissie vindt het belangrijk om de discussie over het rapport snel te starten en de adviezen uit te werken voor nadere besluitvorming. Dit zal eind 2014 gebeuren. De commissie denkt dat sommige onderwerpen vanaf het begrotingsjaar 2016 zouden kunnen worden ingevoerd.

Wij kunnen ons in grote lijnen vinden in de adviezen en zullen de discussie op de voet volgen. Waar mogelijk zullen wij veranderingen doorvoeren in de begroting 2016.

Ontwikkeling begrotingspositie na de Voorjaarsnota 2014

De laatste stand van de begrotingspositie hebben wij de raad gegeven bij de Voorjaarsnota 2014. De verschillen ten opzichte van de Voorjaarsnota zijn niet groot en lichten we als volgt toe:

	2015	2016	2017	2018
Loon- en prijsstijgingen	+19	-11	-28	+19
<ul style="list-style-type: none"> • De meicirculaire 2014 geeft de nieuwe accressen weer die mede zijn gebaseerd op een bijstelling van de loon- en prijspercentages door het CPB. Dit leidt ook tot bijstelling van de stelpost loon- en prijsstijgingen in onze begroting. Dit geeft ten opzichte van de Voorjaarsnota de genoemde verschillen.				
Nieuw beleid	+6	-7	-27	-1
<ul style="list-style-type: none"> • In de Kaderbrief 2015 is de ruimte voor nieuw beleid 2015 ingevuld in samenhang met de uitvoering van het CUP. Per saldo was er sprake van een kleine overschrijding van de beschikbare ruimte voor de jaren 2016-2018. Deze tekorten zijn nu verwerkt in de begroting 2015-2018.				
Reisdocumenten/bevolkingsadministratie	+18	-12	-11	-11
<ul style="list-style-type: none"> • Vanaf 2015 worden de waterschapsverkiezingen tegelijk met de verkiezingen voor de Provinciale Staten gehouden. Via de algemene uitkering wordt een eenmalige bijdrage ontvangen voor de extra kosten als gevolg van de organisatie van gecombineerde verkiezingen. De werkelijke kosten zijn € 29.600 lager dan de ontvangen compensatie. Structureel zien we dat de inkomsten voor rijbewijzen achterblijven bij de in de begroting geraamde opbrengst. De begrotingsraming is in overeenstemming met de werkelijkheid gebracht.				

	2015	2016	2017	2018
Overige mutaties	+21	-22	+9	-8

- In de begroting zijn diverse kleinere mutaties verwerkt die verschillen geven ten opzichte van het in de Voorjaarsnota gepresenteerde resultaat.

Verhoging OZB

In de Kaderbrief 2015 presenteerden wij een sluitende meerjarenbegroting. Vervolgens zorgde de meircirculaire voor nieuwe tegenvallers c.q. een structureel begrotingstekort in 2018 van € 400.000. De dekking van dit tekort kon niet meer in de Voorjaarsdebat worden behandeld en diende over de zomervakantie heen getild te worden. Op 2 oktober 2014 heeft de raad de kaders vastgesteld voor dekking van het begrotingstekort. Conform deze kaders wordt de OZB gefaseerd verhoogd met € 100.000 in 2015 oplopend tot € 400.000 in 2018. Hierbij is nadrukkelijk niet gekozen voor het verder bezuinigen op het voorzieningenniveau, het schrappen in de ambities zoals opgenomen in het coalitieakkoord en het verder bezuinigen op de organisatie naast de lopende taakstellingen. Met betrekking tot de verdeling van de opbrengststijging over de woningen en niet-woningen heeft de raad een motie aanvaard, voor de inhoud daarvan verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen. Bij de fasering van de maatregel is ook nadrukkelijk gekeken naar de samenhang met reeds vastgestelde maatregelen. Bij de kerntakendiscussie is besloten om de OZB in 2016 met € 100.000 te verhogen. Daarom is besloten om de OZB in 2015 met € 100.000 te verhogen, in 2016 geen verhoging en de resterende verhoging van € 300.000 door te voeren in 2017 (€ 140.000) en 2018 (€ 160.000).

Incidentele dekkingsmaatregelen

Wij bieden u een sluitende begroting aan. In tabel Fin Pos 1 geven wij de totstandkoming van het begrotingsresultaat weer. In 2015 is er een begrotingstekort. Wij stellen u voor om dit tekort te dekken ten laste van de algemene reserve; basisdeel.

In onderstaande tabel geven we deze dekking aan en tevens de dekkingsvoorstellen waartoe eerder is besloten:

Tabel Fin Pos 2 begrotingsresultaat met incidentele dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
Begrotingsresultaat exclusief incidentele maatregelen	-434	+106	+308	+3
Reeds besloten dekkingsmaatregelen				
- Dekking tekort primitieve begroting 2014-2017 (jaarschijf 2015) tlv algemene reserve; basisdeel	+200	-	-	-
Resultaat	-234	+106	+308	+3
Dekking tekort begroting 2015 ten laste van algemene reserve; basisdeel	+234	-	-	-
Begrotingsresultaat inclusief incidentele maatregelen	0	+106	+308	+3

Het begrotingsjaar 2015 is het eerste jaar waarin geen directe inzet van de algemene reserve (de zogenaamde 1/30^e maatregel) meer is opgenomen. In de jaren 2016-2018 zijn geen bijdragen uit de algemene reserve meer noodzakelijk om de begroting sluitend te maken.

Monitor bezuinigingsmaatregelen

In de begroting van de jaren 2011 en 2012 zijn bezuinigingstaakstellingen verwerkt oplopend naar een structureel bedrag van € 3,7 miljoen. In de programmabegroting 2014 - 2017 is daarop aanvullend een in meerjarenperspectief oplopend maatregelenpakket opgenomen van € 2,3 miljoen (Kerntakendiscussie). Het

totaal aan bezuinigingsmaatregelen komt daarmee op € 6,0 miljoen. Een totaaloverzicht van de uit de bezuinigingsrondes nog in de begroting te effectueren bezuinigingsmaatregelen is opgenomen in onderstaande tabel. In de tabel wordt per bezuinigingsmaatregel in het kort de stand van zaken aangegeven.

Tabel Fin Pos 3 openstaande bezuinigingsmaatregelen (bedragen x € 1.000)					
	2015	2016	2017	2018	Status
Kerntakendiscussie					
1.1 College	45	45	45	45	Besparingsverlies verwerkt in CUP
1.2 Communicatie	45	45	45	45	In voorbereiding
1.3 Taakstelling verdere efficiency en effectiviteit	-	-	100	100	In voorbereiding
2.1 Brandweer en crisisbeheersing	65	65	65	65	Besparingsverlies verwerkt in VJN 2014
3.1 Openbare Ruimte	250	250	250	250	In voorbereiding
3.2 Openbare Verlichting	-	-	150	150	In voorbereiding
3.3 Speelvoorzieningen	40	59	59	59	Wordt doorgevoerd
3.4 Archeologie en monumentenzorg	11	11	11	11	In voorbereiding
3.5 Generaties verbonden, groot onderhoud infrastr.	425	425	425	425	Wordt doorgevoerd
5.1 Minimabeleid	25	25	25	25	In voorbereiding
6.1 Onderwijs	-	100	150	150	In voorbereiding
7.1 Economische zaken	40	40	40	40	Wordt doorgevoerd
8.1 Uitvoeringsinstellingen Welzijn Leusden, Larikslaan2 en Jeugd en Jongerenwerk	45	45	155	155	In voorbereiding
8.2 Peuterspeelzaalwerk	100	211	211	211	In voorbereiding
8.3 Bibliotheek	-	50	50	50	In voorbereiding
8.4 (Binnen)sportaccommodaties	-	50	100	100	In voorbereiding
8.5 Uitvoeringskosten WMO	25	25	25	25	Wordt doorgevoerd
8.6 Sportbeleid	70	80	80	80	Wordt doorgevoerd
9.1 Ruimtelijke ontwikkeling	29	29	29	29	Wordt doorgevoerd
9.2 Ruimtelijke ordening	10	10	10	10	In voorbereiding
0.1 Belastingheffing en invordering	100	100	100	100	Wordt doorgevoerd
0.2 Verlagen ruimte nieuw beleid	50	50	50	50	Wordt doorgevoerd
0.3 Innovatief bezuinigen	25	25	25	25	In voorbereiding
0.4 Verhogen OZB	-	100	100	100	Wordt doorgevoerd
Beschikbaar voor nieuw beleid (budgetrecht raad)	-92	-63	-48	-48	
Subtotaal maatregelen Kerntakendiscussie	1.308	1.812	2.287	2.287	
Taakstellingen voorgaande bezuinigingsoperaties					
- Ontwikkeling samenlevingsgericht werken	68	68	68	68	Wordt doorgevoerd
- Verminderen bijdrage aan het recreatieschap	12	12	12	12	In voorbereiding
- Verzelfstandiging centrum voor NME	32	32	32	32	In voorbereiding
- Taakstelling WMO personeelsformatie MO	64	64	64	64	Wordt doorgevoerd
- Kermis	10	10	10	10	In voorbereiding
- Resterende taakstelling beheer openbare ruimte	160	160	160	160	Wordt doorgevoerd
- Bezuinigingstaakstelling buitensport	100	100	100	100	Wordt (gefaseerd) doorgevoerd
Subtotaal maatregelen voorgaande operaties	446	446	446	446	
Totaal bezuinigingsmaatregelen	1.754	2.258	2.733	2.733	

Van de totale bezuinigingsmaatregelen van € 6,0 miljoen dient in meerjarenperspectief nog een bedrag van € 2,7 miljoen in de begroting te worden verwerkt. In de Monitor bezuinigingen bij de Voorjaarsnota 2014 is een aantal bezuinigingsmaatregelen benoemd die een hoog risico met zich meebrengen op een besparingsverlies:

- realisatie van een structurele netto-opbrengst ad € 10.000 uit de organisatie van een kermis. Voor het jaar 2014 is dit bedrag als besparingsverlies verantwoord, het is onduidelijk per wanneer de in de begroting verwerkte netto opbrengst gerealiseerd zal worden;
- realisatie van een structurele besparing van € 100.000 op de buitensport met ingang van het jaar 2014; de doorvoering van de verhoging van de door te buitensportverenigingen te betalen huur zal naar verwachting nog niet volledig in het jaar 2014 kunnen worden doorgevoerd;
- besparing van een aanvullend bedrag van € 150.000 op het budget van de Openbare Verlichting met ingang van het jaar 2017;
- besparing van structureel € 25.000 als resultaat van innovatief bezuinigingen in overleg met de samenleving. Wij werken nu aan de ontwikkeling van criteria waaronder het investeringsbedrag van € 100.000 beschikbaar wordt gesteld. Het is nog niet zeker of deze maatregel al met ingang van 2015 zal leiden tot structurele besparingen.

Over de voortgang en de realisatie van de bezuinigingsmaatregelen wordt de raad twee maal per jaar geïnformeerd via de monitor bezuinigingsmaatregelen. Deze monitor wordt als bijlage opgenomen bij de Voorjaarsnota en de Najaarsnota.

Financiering en rente

De vermogenspositie van Leusden kenmerkt zich door een ruim financieringsoverschot waardoor Leusden geen langlopend vreemd vermogen aantrekt maar een deel van het eigen vermogen belegt. Per 2014 moet het geld verplicht worden belegd bij de schatkist. De komende drie jaar staan wij voor aanzienlijke investeringen. De raad heeft in juli 2014 besloten tot de bouw van MFC Alandsbeek en MFC de Biezenkamp. Hier is een investering van € 13,8 miljoen mee gemoeid. Tevens is ingestemd met de financieringsconstructie Biezenkamp die gepaard gaat met een (tijdelijke) investering van € 6,7 miljoen. Andere investeringen die gepland staan zijn onder meer de renovatie van het gemeentehuis, 3^e spoor Pon en de bouw van een tweede sporthal. Deze investeringen leiden er toe dat er een forse uitstroom zal gaan plaatsvinden van geldmiddelen uit onze 'gemeentekas'. Onze financieringsmiddelen nemen af van circa € 35 miljoen naar circa € 15 miljoen.

Naast de afnemende financieringsmiddelen zien we ook ons rendement onder druk staan. De invoering van schatkistbankieren heeft grote consequenties voor de gemeente Leusden. Het rendement van schatkistbankieren ligt procentpunten lager dan het te behalen rendement op basis van een actief maar prudent beleggingsbeleid. Bij de invoering van schatkistbankieren zijn we uitgegaan van een te behalen rendement van 1%. Het rendement op schatkistbankieren is niet afhankelijk van de geldgever (die staat vast) maar van de looptijd van de beleggingen. Door de op handen zijnde investeringen moeten we op dit moment veel middelen kort beleggen. Dit levert lagere rentepercentages op dan de 1% die we langjarig in de begroting hebben geraamd. Vooralsnog hebben we in deze begroting het rendement gehandhaafd op 1%. Verlaging van het rendement heeft als consequentie dat ook de bespaarde rente van reserves en voorzieningen moet worden verlaagd. Begin 2015 gaan wij ons rentebeleid actualiseren. Hier zullen wij de meerjarige kaders van het rentebeleid bijstellen. Deze ontwikkelingen geven ons in ieder geval aanleiding om de volgende conclusies te trekken:

- We zullen de komende jaren nog scherper dan voorheen moet sturen op onze liquiditeitsprognose;
- De ambtelijke treasurycommissie gaat onderzoeken óf en zo ja hoe ons treasury- of financieringsbeleid zo optimaal mogelijk kan worden aangepast om op deze "transitie" in onze financieringspositie zo goed mogelijk in te spelen. Daarbij betrekken wij ook ons huidige rentebeleid;
- We zullen daar waar dat kan de ontwikkeling naar een dalend financieringsoverschot zoveel mogelijk budgettair neutraal voor de begroting benaderen, en een vormgeving kiezen die zo veel mogelijk een "dempende, geleidelijke" werking heeft voor onze financiële positie.

Financieel toezicht

In april 2014 heeft de provincie Utrecht een nieuw beleidskader vastgesteld voor het financieel toezicht op gemeenten. De provincie beoordeelt de gemeentelijke begroting aan de hand van het criterium "structureel en reëel evenwicht". De toezichthouder let er op dat de begroting materieel in evenwicht is: de structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten. Het financieel toezicht is een continue proces dat zich steeds meer kenmerkt door een risicogerichte aanpak. De begrotings- en jaarstukken die de gemeente indient worden niet losstaand beoordeeld, maar in samenhang met elkaar en vanuit een historisch besef. Het financieel toezicht is in beginsel repressief (achteraf). Preventief toezicht komt alleen voor bij hoge uitzondering. De Leusdense begroting heeft in 2015 een tekort, maar vanaf 2016 hebben we een sluitende meerjarenbegroting. Met deze positie zal Leusden ook in 2015 voor repressief toezicht in aanmerking komen. Dit betekent dat we de begroting en begrotingswijzigingen direct kunnen uitvoeren zonder dat we afhankelijk zijn van de voorafgaande goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Belastingvoorstellen

In de begroting zijn voorstellen opgenomen tot aanpassing van de belastingen en heffingen. De belangrijkste ontwikkelingen voor 2015 geven wij hier kort weer. Voor de cijfermatige gevolgen voor de tarieven en de woonlastendruk verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen.

Door de ontwikkeling van de inflatie nemen de tarieven in 2015 met 1% toe ten opzichte van 2014. De jaarlijkse aanpassing met het inflatiepercentage is nodig om de koopkracht van de gemeentelijke belastingen en heffingen in stand te houden.

De tariefpercentages van de OZB stijgen eveneens ten gevolge van de maatregelen om de opbrengst in 2015 met in totaal € 150.000 te verhogen. Dit betreft enerzijds de vierde tranche van de OZB-verhoging waartoe bij de begroting 2012-2015 is besloten (€ 50.000), en anderzijds de eerste tranche van de nieuwe opbrengstmaatregel voor de begroting 2015-2018 (€ 100.000) waartoe op 2 oktober 2014 is besloten.

In 2015 stijgen de reinigingsheffingen, vooral doordat er € 158.000 minder uit de egaliseringsreserve via het tarief aan de inwoners kan worden teruggegeven dan in 2014. Voor de meerpersoonshuishoudens bedraagt de tariefstijging € 16. Op basis van het op 18 december 2014 nog vast te stellen nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan zal het tarief van de rioolheffing naar verwachting met enkele tientjes dalen.

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn te beschouwen als het fundament voor de Leusdense financiële positie. Door onze reserves en voorzieningen zijn wij in staat nieuwe beleidsvoornemens te realiseren en de infrastructuur in stand te houden (onderhoudsvoorzieningen). Daarnaast wordt een deel van het eigen vermogen ingezet om de begrotingspositie te verbeteren (rente over algemene en bestemmingsreserves).

De stand van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2014 en de prognose in meerjarenperspectief is als volgt:

Reserve/voorziening	(bedragen x € 1.000)				
	2014	2015	2016	2017	2018
Algemene reserve					
- basisreserve	5.143	4.636	4.202	4.202	4.202
- toevoeging exploitatie	8.514	8.442	8.442	8.442	8.442
- flexibel inzetbaar	1.110	761	464	319	246
- middelen met aangewezen bestemming	4.613	3.850	3.786	2.796	2.814
Algemene reserve grondbedrijf	3.584	3.442	2.830	2.662	2.689

Reserve egalitatie dekking kapitaallasten	3.660	3.369	3.169	2.970	2.770
Reserve Sociaal Domein	916	872	794	794	794
Reserve grote infrastructurele projecten / bovenwijkse voorzieningen	8.610	2.833	2.728	2.531	2.549
Reserve egalitatie reinigingsheffingen	864	464	222	101	101
Reserve rente starters- en duurzaamheidsleningen	655	635	634	632	631
Reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting	1.313	1.460	1.819	2.363	2.935
Totaal reserves	38.982	30.764	29.090	27.812	28.173
Voorziening onderhoud infrastructuur	23.763	23.187	21.950	20.380	19.542
Voorziening diverse complexen grondbedrijf	2.688	2.688	2.688	2.688	2.688
Voorziening onderwijs huisvesting	14	78	124	75	-217
Voorziening arbeidsvoorwaarden gerelateerde verplichtingen	2.676	2.443	2.211	1.988	1.714
Totaal voorzieningen	29.141	28.396	26.973	25.131	23.727
Totaal reserves en voorzieningen	68.123	59.160	56.030	52.943	51.900

Uit het overzicht blijkt dat de totale vermogenspositie in meerjarenperspectief met € 17,1 miljoen afneemt. Onderstaand lichten wij de voornaamste mutaties toe:

Reserves

- **Algemene reserve; basisreserve**
De afname van de algemene reserve; basisdeel in meerjarenperspectief wordt grotendeels veroorzaakt door het nadelig rekeningresultaat 2013, het nadelig begrotingsresultaat 2014-2018 en de effecten van de meicirculaire 2014. Het saldo neemt daardoor in 2014 af met € 465.000 en in 2015 met € 435.000.
- **Algemene reserve; flexibel inzetbaar**
De afname van de reserve tot en met 2018 wordt veroorzaakt door diverse onttrekkingen op basis van verschillende besluiten. De afname wordt grotendeels veroorzaakt door de ontslaguitkering voormalige wethouders van in totaal € 563.000 en als gevolg van het Coalitieakkoord 2014-2018 met € 165.000.
- **Algemene reserve met aangewezen bestemming**
Op basis van diverse besluiten vinden onttrekkingen aan deze reserve plaats. Voornaamste verminderingen in 2014 zijn: egalitatie renteresultaat (€ 368.000), afbouwregeling schoolzwemmen SRO (€ 75.400) en de organisatie ontwikkeling (€ 180.000). Verder zal op basis van het CUP een vermindering plaatsvinden voor de tweede sporthal (€ 1.000.000).
- **Algemene reserve grondbedrijf, basis**
In 2015 vindt er een vermindering plaats in het kader van het project de Biezenkamp ad € 430.000.
- **Reserve egalitatie kapitaallasten**
Investerings met een economisch nut dienen te worden geactiveerd. Dat wil zeggen dat er over dient te worden afgeschreven waarbij de kapitaallasten in de exploitatie worden opgenomen. Het is echter wel toegestaan om tegenover de kapitaallast een dekking uit de reserve op te nemen. Op deze wijze kunnen investeringen met een economisch nut worden gedekt uit reserves. De daling van deze reserve in meerjarenperspectief loopt gelijk met de daling van de betreffende kapitaallasten.
- **Reserve Sociaal Domein**
Op 9 juli 2014 is door de raad besloten om de egalitatie-reserve Sociaal Domein in te stellen. Deze reserve is gevormd door het samenvoegen van de resterende saldi van de reserve WMO en het Welzijnsfonds. Met deze reserve kunnen fluctuaties worden opgevangen en daarmee de continuïteit voor zorgvragers gewaarborgd.
- **Reserve grote infrastructurele projecten/bovenwijkse voorzieningen**
De reserve neemt in 2014 af met ruim € 5,7 mln. Het gaat dan grotendeels om onttrekkingen ten behoeve van de aanleg van het fietspad Achterveld-Leusden, Arnhemseweg en voor het 3^e spoor PON.
- **Reserve egalitatie reinigingsheffingen**
De daling van het saldo wordt veroorzaakt doordat de in de afgelopen jaren aan deze egalitatie-reserve toegevoegde middelen weer worden "teruggegeven" aan de burgers middels een verlaging van de tarieven voor de afvalstoffenheffing. De onttrekkingen zijn conform de voorstellen in de paragraaf lokale heffingen.

Voorzieningen

De afname van de voorzieningen onderhoud infrastructuur, diverse complexen/Biezenkamp onderwijshuisvesting en arbeidsvoorwaarden gerelateerde verplichtingen wordt veroorzaakt door planmatige uitgaven.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op grond van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) is een gemeente verplicht om afzonderlijk in te gaan op de zogenoemde 'jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume'. Bij deze arbeidsgerelateerde verplichtingen is het doorslaggevend of het verloop van de uitgaven gedurende een aantal begrotingsjaren - in de regel betreft dit de begrotingsperiode van 4 jaar - gelijkmatig dan wel ongelijkmatig is. Bij een gelijkmatig verloop zoals bijvoorbeeld lonen, premies en vakantiegeld moeten de uitgaven in de begroting worden geraamd. Is er sprake van een sterke omvangwisseling in het uitgavenpatroon dan moeten de uitgaven ten laste van een voorziening worden gebracht. De kosten van voormalig personeel en wethouderspensionen worden gedekt uit voorzieningen omdat hier sprake is van een ongelijk volume. De hoogte van de voorzieningen (per 1 januari 2015 € 2.433.000) dient te zijn afgestemd op de achterliggende verplichtingen. Jaarlijks vindt er daarom een doorrekening plaats. Deze heeft laatstelijk plaatsgevonden bij het opstellen van de jaarrekening 2013. De eerstvolgende actualisering vindt plaats bij de jaarrekening 2014. Voor de pensioenvoorziening wethouders is de renteberekening aangepast. Onder de pensioenverplichtingen liggen actuariële berekeningen die zijn gebaseerd op een rentepercentage van 2,5%. Om in de pas te blijven met deze berekeningen en geen afwijkingen te hebben indien de pensioenen zouden worden overgedragen aan een pensioenfonds is de dotatie aan de voorziening verhoogd naar 2,5% (was 1%).

Onvoorzien algemeen

In de begroting is financiële ruimte opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Deze ruimte is beschikbaar voor incidentele uitgaven buiten de vastgestelde begrotingsbudgetten om die voldoen aan de criteria: onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar. De ruimte bedraagt in 2015 € 40.600. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Meerjarig Investeringsplan

De vervangingsinvesteringen worden bijeengebracht op het Meerjarig Investeringsplan (MIP). Het bijeenbrengen van de afzonderlijk gemaakte plannen in één plan heeft als voordelen:

- er ontstaat een beter zicht op de totale lasten die de meerdere investeringen met zich meebrengen en of de meerjarenbegroting deze lasten kan dragen;
- het MIP bevat alle investeringen en draagt hierdoor bij aan een meer transparante begroting. Alle investeringen kunnen integraal afgewogen worden, waardoor de raad beter in staat wordt gesteld zijn budgetrecht uit te oefenen;
- een derde voordeel is dat met behulp van het MIP in beeld kan worden gebracht welke personele capaciteit benodigd is voor realisering van de investeringen;
- daarnaast kan een MIP bijdragen aan de verbetering van de liquiditeitsprognoses.

In bijlage B is een overzicht opgenomen van het complete MIP, waarbij de investeringen per programma zijn weergegeven. In de tabel hierna geven wij u een samenvatting van de geplande investeringen:

Tabel Fin Pos 5 Samenvatting MIP

(bedragen x € 1.000)

	e/m/o *)	Investeringslasten				Structurele lasten			
		2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
A1. Vervangingsinvest.	E	1.195	285	744	337	100	200	299	401
B1. Verkeer & vervoer	M	2.291	1.876	0	0				
B2. MFC's Atlas en Atria	E	0	13.800	0	0			420	417
C1. Groot onderhoud	O	3.118	3.355	4.201	4.303				
C2. Sportterreinen	O	2	132	7	25				
C3. GRP	e/o	1.314	1.484	1.414	1.429				
D1. Grondexploitatie	E	1.621	3.124	1.513	822				
Grondverkoop		-6.441	-4.169	-2.756	-3.646				
Totaal		3.099	19.887	5.123	3.269	100	200	718	818

*) e = investeringen met economisch nut, m = investeringen met maatschappelijk nut, o = onderhoud van kapitaalgoederen

De onderdelen van het MIP lichten wij nader toe:

A.	Investerings die door middel van activering en afschrijving t.l.v. de exploitatie worden gebracht	A1.	Vervangingsinvesteringen, dit betreft geplande investeringen op basis van de diverse vervangingsplannen.
B.	Investerings die t.l.v. reserves worden gebracht	B1.	Investerings uitvoeringsplan verkeer en vervoer (maatschappelijk nut), dekking uit reserve infrastructuur/ bovenwijkse voorzieningen, de genoemde bedragen zijn gebaseerd op door de raad vastgestelde uitgavenprioritering binnen de reserve bovenwijkse voorzieningen.
		B2.	Realisatie MFC's Atlas en Atria, investering wordt hoofdzakelijk vanuit reserve onderwijshuisvesting bekostigd.
C.	Investerings die t.l.v. voorzieningen worden gebracht (karakter: groot onderhoud en vervanging zonder levensduurverlenging)	C1.	Investerings IBOR, gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen voor wegen, water, groen en gebouwen dekking uit voorzieningen onderhoud infrastructuur op basis van inspecties worden de definitieve onderhoudsmaatregelen in jaarplannen verwerkt.
		C2.	Investerings onderhoudsplan sportterreinen, dekking uit voorziening onderhoud sportterreinen.
		C3.	Investerings Gemeentelijk Rioleringsplan, dekking uit egalisatievoorziening rioolbeheer.
D.	Investerings die t.l.v. de grondexploitatie worden gebracht	D1.	Investerings o.b.v. grondexploitatieopzetten, zoals grondaankoop en bouwrijp maken.

Budgetautorisatie

Ter vereenvoudiging van de besluitvorming zijn de vervangingsinvesteringen van rubriek A voor de jaarschijf 2015 reeds functioneel in de primitieve begroting geraamd. Ditzelfde geldt voor de investeringen uit rubriek C. Hierbij wordt aangetekend dat het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) eens in de vijf jaar aan de raad ter vaststelling wordt voorgelegd. Actualisatie van het GRP vindt plaats in het najaar van 2014. In het raadsvoorstel wordt inzicht gegeven in de ophanden zijnde investeringen in de komende planperiode. Voor investeringen uit de categorie B worden u afzonderlijke besluiten ter vaststelling voorgelegd. De in rubriek D genoemde investeringen zijn overeenkomstig de laatste door de raad vastgestelde actualisering van de grondexploitatie.

Deel 2 Financiële begroting

2b Overzicht van baten en lasten

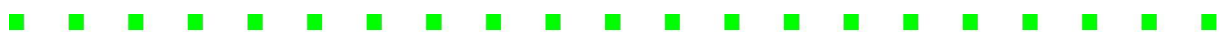

Overzicht van baten en lasten

Budgetautorisatie 2015:

	Lasten	Baten	Saldo
A. Resultaatbepaling			
Domein Bestuur	6.479.936	507.469	-5.972.467
Domein Leefomgeving	14.016.526	4.773.429	-9.243.097
Domein Samenleving	24.036.283	6.203.281	-17.833.002
Domein Ruimte	12.236.346	8.307.849	-3.928.497
Totaal programma's	56.769.091	19.792.028	-36.977.063
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	715.972	35.893.724	35.177.752
Saldo voor resultaatbestemming	57.485.063	55.685.752	-1.799.311
B. Resultaatbestemming			
<u>Toevoegingen aan reserves</u>			
1. Bestemming bespaarde rente			
- reserve dekking kapitaallasten economische nut	-33.691		
- reserve rente startersleningen	-6.351		
- reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijs	-14.605		
Totaal	-54.647		
2. Reserve bestemming			
Storting in reserves			
- toevoeging aan reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijs	-139.887		
- toevoeging aan reserve bovenwijkse voorzieningen	-35.715		
- toevoeging aan algemene reserve aangewezen bestemming	-30.658		
Totaal	-206.260		
Totaal 1 + 2	-260.907		
Onttrekking uit reserves			
- dekking incidentele uitgaven t.l.v. diverse bestemmingsreserves		102.722	
- dekking kpl onderwijs t.l.v. reserve vernieuw. onderwijs		18.650	
- dekking kpl t.l.v. reserve dekking kapitaallasten		233.456	
- dekking Grondbedrijf t.l.v. reserves grondbedrijf		646.586	
- dekking kpl t.l.v. reserve starters- en duurzaamheidsleningen		7.687	
- dekking t.l.v. alg. reserve flexibel inzetbaar		297.000	
- dekking t.l.v. reserve sociaal domein		78.500	
- inzet 1/30 ^e deel van algemene reserves		433.617	
- dekking tariefverlaging reinigingstarieven		242.000	
Totaal		2.060.218	
Saldo mutatie reserves			+1.799.311
Eindresultaat begroting 2015 na bestemming			0

Begrotingsresultaat

In dit overzicht presenteren wij u het begrotingsresultaat 2015 zoals voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Cruciaal in dit overzicht is het onderscheid tussen het resultaat vóór en ná bestemming. Per programma worden eerst alle baten en lasten geraamd, wordt vervolgens het resultaat bepaald en daarna wordt het resultaat bestemd, dat wil zeggen toegevoegd of onttrokken aan reserves. Tenslotte wordt het resultaat na bestemming bepaald.

Uit het overzicht blijkt dat het begrotingsresultaat voor bestemming in 2015 € 1.799.311 negatief is. Dit resultaat dient wel te worden onderscheiden in het resultaat van de algemene dienst en het resultaat van het grondbedrijf. De algemene dienst heeft een negatief resultaat van € 1.188.440 terwijl het grondbedrijf een negatief resultaat heeft van € 610.871. Inclusief de resultaatbestemming zijn de resultaten van de algemene dienst en het grondbedrijf als volgt:

	Totaal	Waarvan:	
		Algemene Dienst	Grondbedrijf
Resultaat voor bestemming	-1.799.311	-1.188.440	-610.871
Toevoeging aan reserves	-260.907	-225.192	-35.715
Onttrekkingen aan reserves	2.060.218	1.413.632	646.586
Resultaat na bestemming	0	0	0

Het hier gepresenteerde resultaat wijkt overigens af van de opbouw van het resultaat (afgerond -/- € 434.000) zoals gegeven in het hoofdstuk van de financiële positie (tabel Fin Pos 2). Dit heeft te maken met de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. In het overzicht van de financiële positie zijn de onttrekkingen aan reserves al meegeteld in het 'begrotingsresultaat voor dekking'. Dit is gedaan omdat dit onttrekkingen betreft waar de raad al eerder besluiten over heeft genomen c.q. die voortvloeien uit bestaand beleid en die derhalve geen onderdeel uitmaken van deze begrotingsvoorstellen. Voor het vaststellen van het begrotingsresultaat voor bestemming worden in het overzicht van lasten en baten deze onttrekkingen uiteraard wel afzonderlijk vermeld. De aansluiting met het resultaat zoals gepresenteerd in het hoofdstuk van de financiële positie is als volgt:

	Algemene dienst
Begrotingsresultaat exclusief incidentele maatregelen	-433.617
Daarin begrepen dekkingsmaatregelen	
Toevoeging rente aan reserves	+54.647
Overige toevoegingen aan reserves	+206.260
Dekking kapitaallasten ten laste van reserve	-259.793
Dekking uitgaven + resultaat grondbedrijf t.l.v. reserves grondbedrijf	-646.586
Dekking incidentele lasten uit reserves	-720.222
Resultaat vóór bestemming	-1.799.311

Voorstel onttrekkingen uit reserves

Wij stellen u voor de volgende onttrekkingen uit reserves te doen. Deze onttrekkingen zijn gebaseerd op raadsbesluiten:

Dekking uitgaven ten laste van algemene reserve, middelen met aangewezen bestemming:

- Exploitatie Octopus/SRO	18.817
- Accountmanager economische zaken	25.000
- Ontwikkelkosten communityplatform	32.005
- Dekking onderhoud Schammer	18.900
- Kosten bewindvoerder	8.000

Dekking algemene bedrijfsreserve; flexibel inzetbaar

- Uitvoering CUP/nieuw beleid 2015	100.000
- Appa uitkering wethouders	179.000
- Verkeerstellingen	18.000

Dekking kapitaallasten investeringen met economisch nut t.l.v. reserves: 233.456

Dekking rente starters- en duurzaamheidsleningen 7.687

Dekking tariefverlaging t.l.v. reserve egalisatie reinigingstarieven 242.000

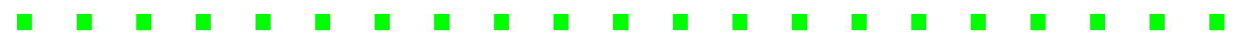
Dekking uitgaven t.l.v. reserve Sociaal Domein 78.500

Dekking uitgaven t.l.v. algemene reserve Grondbedrijf

- Algemeen Beheer (volgens actualisatie grondexploitaties 2014)	119.676
- Restant Buitengebied (volgens actualisatie grondexploitaties 2014)	51.389
- Visieprojecten (volgens actualisatie grondexploitaties 2014)	30.000
- Princenhof (volgens actualisatie grondexploitaties 2014)	14.765
- Biezenkamp (volgens actualisatie grondexploitaties 2014)	430.756

Dekking kapitaallasten onderwijshuisvesting uit reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting 18.650

Dekking begrotingstekort 2015 t.l.v. algemene reserve; basisdeel 433.617
2.060.218

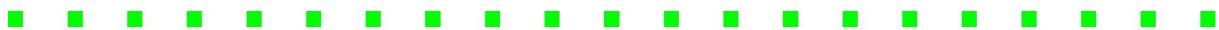
Grondslag van de begrotingsramingen

De begrotingsramingen zijn gebaseerd op de volgende grondslagen:

Tabel Grondslag van de begrotingsramingen

	2015	2016	2017	2018
Loon- en prijspeil				
- prijsstijgingen	1%	1%	1%	1%
- loonstijgingen	1%	1%	1%	1%
- loonpeil salarissen ²	31-12-2012			
- gesubsidieerde instellingen	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rentepercentages				
- rente over investeringen	1%	1%	1%	1%
- bespaarde rente reserves	1%	1%	1%	1%
- bespaarde rente voorzieningen	1%	1%	1%	1%
- rendement beleggingen	1%	1%	1%	1%
Woningbouw en inwoners				
- Woningen per 1 januari	12.401	12.677	12.905	12.998
- Bijzondere woongebouwen per 1 januari	423	423	423	423
- inwoners per 1 januari	28.948	29.401	29.736	29.755
- Geplande woningbouw (telt mee per 1 januari van volgend jaar)				
- Tabaksteeg	12	-	-	-
- Biezenkamp	75	77	-	44
- Valleipark	30	30	30	30
- Princenhof	25	-	-	-
- Groot Agteveld	50	40	45	30
- Maanweg	45	45	-	-
- Leusden-Zuid	22	31	-	-
- Groot Krakhorst	12	-	-	-
- Rossenberg	-	-	-	16
- Klimrakker	-	-	13	-
- Inbreidingslocaties Leusden	5	5	5	-
Algemene uitkering				
- circulaire	Mei 2014	Mei 2014	Mei 2014	Mei 2014
- Uitkeringsfactor	1,4310	1,4260	1,4180	1,4020
Belastingen en rechten				
- Inflatiecorrectie op alle tarieven exclusief afvalstoffenheffing	1,00%			
Verhoging OZB	3,50%			
- Rioolheffing: 3% op basis van GRP 2009-2013	1,00%			

² De begroting is gebaseerd op de CAO die op 31 december 2012 afliep.

Meerjarenoverzicht van baten en lasten

	raming 2014	raming 2015	raming 2016	raming 2017	raming 2018
Domein Bestuur					
lasten	-6.368.494	-6.479.936	-6.392.482	-6.311.383	-6.232.803
baten	470.534	507.469	507.469	507.469	507.469
resultaat voor bestemming	-5.897.960	-5.972.467	-5.885.013	-5.803.914	-5.725.334
toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0
onttrekking aan reserves	203.149	198.493	164.310	92.127	14.357
resultaat na bestemming	-5.694.811	-5.773.974	-5.720.703	-5.711.787	-5.710.977
Domein Leefomgeving					
lasten	-13.461.535	-14.016.526	-13.976.324	-13.911.988	-13.926.156
baten	4.547.299	4.773.429	5.032.281	5.013.894	4.961.717
resultaat voor bestemming	-8.914.236	-9.243.097	-8.944.043	-8.898.094	-8.964.439
toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0
onttrekking aan reserves	809.542	518.513	246.298	241.666	235.654
resultaat na bestemming	-8.104.694	-8.724.584	-8.697.745	-8.656.428	-8.728.785
Domein Samenleving					
lasten	-17.593.443	-24.036.283	-23.925.125	-23.778.443	-23.884.111
baten	6.578.389	6.203.281	6.275.381	6.376.181	6.462.581
resultaat voor bestemming	-11.015.054	-17.833.002	-17.649.744	-17.402.262	-17.421.530
toevoeging aan reserves	-117.350	-170.545	-351.466	-366.417	-427.458
onttrekking aan reserves	160.636	137.322	15.317	8.000	8.000
resultaat na bestemming	-10.971.768	-17.866.225	-17.985.893	-17.760.679	-17.840.988
Domein Ruimte					
lasten	-9.761.050	-12.236.346	-8.509.702	-6.385.715	-5.364.467
baten	5.890.463	8.307.849	5.246.083	2.947.299	2.254.179
resultaat voor bestemming	-3.870.587	-3.928.497	-3.263.619	-3.438.416	-3.110.288
toevoeging aan reserves	-37.158	-35.715	-196.485	-17.857	-351.498
onttrekking aan reserves	279.471	672.273	203.517	193.517	193.517
resultaat na bestemming	-3.628.274	-3.291.939	-3.256.587	-3.262.756	-3.268.269
Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien					
lasten	-663.245	-715.972	-923.191	-1.077.520	-1.268.628
baten	-28.537.794	35.893.724	36.744.095	36.836.560	36.883.533
resultaat voor bestemming	27.874.549	35.177.752	35.820.904	35.759.040	35.614.905
toevoeging aan reserves	-63.374	-54.647	-56.224	-59.649	-63.359
onttrekking aan reserves	365.772	533.617	0	0	0
resultaat na bestemming	28.176.947	35.656.722	35.764.680	35.699.391	35.551.546
Eindresultaat	0	0	103.752	307.741	2.563

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Leusden

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 29 september 2014;

gelet op artikel 191 van de gemeentewet en artikel 7 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten;

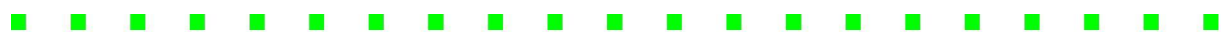
b e s l u i t :

de begroting 2015 van de algemene dienst vast te stellen;

Aldus besloten door de raad van de gemeente
Leusden in zijn openbare vergadering van 13 november 2014

mevrouw mr. J.S.Y. Houtman
griffier

mevrouw drs. A. Vermeulen
voorzitter

Beleidsprioriteiten 2015

(bedragen x € 1.000)

	Incidenteel	Structureel			
		2015	2016	2017	2018
A. Nieuw beleid					
<p>1. Monumentenbeleid</p> <p>Door de raad zijn in juli 2013 ter uitvoering van een motie uit december 2012 kaders gesteld waarbinnen het gemeentelijke monumentenbeleid inhoud wordt gegeven. Er is geld beschikbaar gesteld voor een inventariserend onderzoek naar monumentwaardige objecten. Daarnaast is structureel geld beschikbaar gesteld voor het jaarlijks aanwijzen van nieuwe gemeentelijke monumenten. De raad heeft bij de kaderstelling de bereidheid uitgesproken financiële middelen beschikbaar te stellen ter compensatie van monumenteigenaren. Deze compensatie bestaat uit een subsidiefonds voor onderhoud van gemeentelijke monumenten. Hiervoor is extra budget nodig, want het huidige budget Monumentenzorg heeft daar geen ruimte voor. Naar verwachting worden er vanaf 2015 jaarlijks ongeveer vijf gemeentelijke monumenten aangewezen. Het gaat om subsidies van ten hoogste 20% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 3.000 per aanvraag. Dit moet nog worden uitgewerkt in een ontwerpsubsidieverordening.</p> <p>Voor de subsidiering geldt een jaarlijks te maximeren subsidiebedrag. Er wordt voor 2015 een bedrag van € 5.000 beschikbaar gesteld. Omdat vooralsnog jaarlijks monumenten zullen worden aangewezen neemt de behoefte aan subsidiemiddelen toe. Voor 2016 en volgende jaren wordt het subsidiebedrag jaarlijks verhoogd met € 5.000. De te ontstane extra werkzaamheden moeten worden opgevangen binnen bestaande formatie.</p>		5,0	10,0	15,0	20,0
<p>2. Urgentiecommissie</p> <p>Door WSL wordt tot 1 januari 2015 de urgentiecommissie in het kader van de Huisvestingswet gefaciliteerd. Vanwege een heroriëntatie op de kerntaken stopt zij hiermee vanaf deze datum. Er vindt een evaluatie van de Huisvestingsverordening plaats. Urgentiestelling is één van de lokale sleutelinstrumenten voor woonruimteverdeling. Uitgaande van continuering van urgenties voor woonruimteverdeling komen de kosten hiervan vanaf 2015 voor rekening van de gemeente. Dit betreft de volgende posten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,25 fte ambtelijk-secretariële ondersteuning € 20.000 - vergoeding leden urgentiecommissie € 3.500 - vergaderkosten € 1.000 <p>Wij gaan onderzoeken of de urgentiecommissie efficiënt georganiseerd kan worden, bijvoorbeeld in samenwerking met andere gemeenten. Daarom wordt het benodigde budget taakstellend met € 10.000 verlaagd naar € 14.500.</p>		14,5	14,5	14,5	14,5

	Incidenteel	Structureel			
		2015	2016	2017	2018
<p>3. Verbod op gebruik glyfosaat (Roundup) bij onkruidbestrijding In verband met het wettelijk verbod op het gebruik van Roundup in de openbare ruimte per november 2015, moet een alternatieve werkwijze (borstelen, branden, stomen o.i.d.) worden geïmplementeerd om de verhardingen op beeldkwaliteitsniveau C te houden. Ervaringen elders in het land geven aan dat de kosten die hiermee gepaard gaan circa vier keer zo hoog liggen als bij chemische onkruidbestrijding op verharding. In Leusden wordt hieraan momenteel circa € 30.000 per jaar besteed (bij beeldkwaliteitsniveau B). Omdat het uitbestede werk betreft dat per 1-1-2015 opnieuw wordt aanbesteed zijn de kosten (mede) afhankelijk van marktwerking. De exacte kosten worden duidelijk na afloop van het aanbestedingstraject. In de begroting 2015 worden geen meerkosten opgenomen. De financiële effecten zijn als p.m. post opgenomen vanaf 2016.</p>		-	p.m.	p.m.	p.m.
<p>4. Realisatie Basisregistratie Grootchalige Topografie door gemeentelijke samenwerking Het college heeft besloten via intergemeentelijke samenwerking (gemeenten Woudenberg, Scherpenzeel, Barneveld, Renswoude en Leusden) de wettelijk vereiste BGT te realiseren (collegebesluit 25 maart 2014, nr. 223783). Hiertoe wordt één beheersorganisatie ingericht die de benodigde applicatie voor de BGT aanschaft en beheert. Hiermee ontstaat een verrijkte kaart, met meer informatie voor burgers en bedrijven en is een effectiever en efficiënter uitvoeringsproces mogelijk. Met de implementatie van de BGT in de omschreven samenwerking is een incidenteel investeringsbedrag gemoeid van € 766.000. Het aandeel van Leusden in de totale investering bedraagt € 186.700. De uit de investering voortkomende afschrijvingslasten voor de jaren 2015 tot en met 2018 zijn betrokken bij de afweging nieuw beleid 2015. Na inzet van het budget voor nieuw beleid 2014 (structureel € 21.000 per jaar) resteren de volgende, te dekken kapitaallasten: 2015: € 28.400, 2016: € 10.300, 2017: € 10.000 en 2018: € 9.700. Bij de Voorjaarsnota 2015 kan naar verwachting inzicht worden gegeven in de ontwikkeling van de feitelijke beheerlasten voortkomend uit de implementatie van de BGT.</p>		28,4	10,3	10,0	9,7
B. College Uitvoeringsprogramma					
<p>5. Drie fulltime wethouders Leusden wil een efficiënt en effectief georganiseerde gemeente zijn, zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau. Door de hoge bestuurslast van de drie decentralisaties is voor de huidige bestuursperiode gekozen voor drie fulltime wethouders.</p>		45,0	45,0	45,0	15,0

	Incidenteel	Structureel			
		2015	2016	2017	2018
6. Samenwerken bedrijfscontactfunctionarissen in de regio De mogelijkheid wordt onderzocht om in regionaal verband te komen tot samenwerking tussen bedrijfscontactfunctionarissen die als schakel dienen tussen de gemeente, ondernemers en instellingen. Het betreft regionale samenwerking op het gebied van citymarketing (promotie van Leusden als vestigingsplaats voor bedrijven, acquisitie). Een vervolg op het onderzoek zal financiële middelen vragen. Hiervoor wordt € 30.000 per jaar beschikbaar gesteld, dit bedrag is gebaseerd op € 1 per inwoner.		30,0	30,0	30,0	30,0
7. Digitaal loket ondernemers In 2015 voert Leusden het instrument "ondernemingsdossier" in, te beginnen met de horecasector. Gegevensuitwisseling via het digitale ondernemingsdossier leidt tot efficiencywinst voor overheden en minder regeldruk voor ondernemers. Door gebruik van het ondernemingsdossier leveren ondernemers éénmalig gegevens uit de eigen bedrijfssystemen aan bij de overheden waarmee zij te maken hebben, waaronder toezichthouders en vergunningverleners. Vanaf de implementatie in 2015 is jaarlijks € 2.000 benodigd voor licentiekosten en e-herkenning. Daarnaast is er in 2015 een incidenteel bedrag van € 5.000 nodig.	5,0	2,0	2,0	2,0	2,0
8. Bouw tweede sporthal De gemeente wil een tweede sporthal realiseren, waarbij de exploitatielasten dienen te worden opgebracht door de gebruikers. Uitgangspunt is de om exploitatielasten zo laag mogelijk te houden, onder andere door het treffen van duurzaamheidsmaatregelen. Voor de te realiseren sporthal is in 2015 € 2 miljoen beschikbaar. De investering wordt gedekt conform de Kaderbrief 2015: voor € 1 miljoen is dekking beschikbaar door middel van herschikking van gemeentelijke reserves, en de overige € 1 miljoen wordt gedekt via afschrijving. De kapitaallasten vangen aan in 2016, en zijn via 'nieuw beleid' in de begroting verwerkt. In de kolom 'Structureel' hiernaast zijn de structurele kapitaallasten ad € 35.000 opgenomen.		-	35,0	35,0	35,0
9. Ontwikkelen brede duurzaamheidsagenda Voor het ontwikkelen van de brede duurzaamheidsagenda is budget nodig in verband met de inhuur van procesbegeleiding. Deze kosten zijn geraamd op incidenteel € 15.000, en verdeeld in twee bedragen van € 7.500 voor de jaren 2014 en 2015. In de kolom 'Incidenteel' hiernaast is het (tweede) bedrag van € 7.500 voor 2015 vermeld.	7,5				

	Incidenteel	Structureel			
		2015	2016	2017	2018
<p>10. Uitvoering energieakkoord De gemeente levert vanuit haar eigen rol een bijdrage aan de uitvoering van het Energieakkoord Leusden. In een eerder stadium is door de raad € 55.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het Energieakkoord. Aanvullend daarop zijn in de kaderbrief voor de jaren 2014, 2015 en 2016 jaarlijks incidentele bedragen beschikbaar gesteld. In deze begroting 2015 – 2018 zijn de volgende incidentele bedragen opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2015: € 37.500 - 2016: € 37.500 <p>In de kolom 'Incidenteel' hiernaast is de € 37.500 voor het jaar 2015 vermeld.</p>	37,5				
<p>11. Laadpunten elektrische voertuigen De gemeente faciliteert en stimuleert het gebruik van elektrische voertuigen en bevordert samen met inwoners en bedrijven de toename van het aantal laadpunten. Er worden maximaal vier laadpalen per jaar gerealiseerd voor (semi-) elektrische auto's. De aanlegkosten bedragen € 2.000 per paal met een maximum van € 8.000 per jaar. Op grond van het CUP zijn in de begroting de volgende incidentele bedragen opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2015: € 8.000 - 2016: € 8.000 - 2017: € 8.000 <p>In de kolom 'Incidenteel' hiernaast is de € 8.000 voor 2015 vermeld.</p>	8,0				
<p>12. Minder regels voor ondernemers Voor het verminderen van de regeldruk wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld met gebruikmaking van de aanbevelingen uit de benchmark gemeentelijk ondernemingsklimaat. Ook wordt een onderzoek uitgevoerd in het kader van het verkrijgen van het Bewijs van Goede Dienst. De incidentele kosten in 2015 bedragen € 5.000. Indien uit het onderzoek blijkt dat meer middelen benodigd zijn, dan volgt daarvoor een voorstel via nieuwe beleidsvoornemens 2016.</p>	5,0				
<p>13. Visie werklocaties De gemeente wil inzetten op blijvend vitale en goed functionerende bedrijventerreinen en kantorenlocaties. Er zal een visie worden vastgesteld met betrekking tot de ontwikkeling van de werklocaties. Daarin wordt duidelijk op welke locaties transformatie, functieverbreiding of revitalisering wordt voorgestaan. Voor het opstellen van een actie- en masterplan en implementatiestrategie per werklocatie is zowel in 2015 als 2016 incidenteel € 25.000 nodig. In deze begroting zijn de volgende incidentele bedragen opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2015: € 25.000 - 2016: € 25.000 <p>In de kolom 'Incidenteel' hiernaast is de € 25.000 voor 2015 vermeld.</p>	25,0				

Bijlage A beleidsprioriteiten 2015

	Incidenteel	Structureel			
		2015	2016	2017	2018
<p>14. Wandel- en fietsgemeente Het ingezette beleid om Leusden als wandel- en fietsgemeente voor recreanten op de kaart te zetten wordt verstevigd. Daartoe worden nieuwe initiatieven van recreatieondernemers op het gebied van wandelen en fietsen bevorderd. Voor dit doel wordt een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld van € 60.000 voor een op te richten recreatiefonds.</p>	60,0				
<p>15. Vestigingsbeleid detailhandel Er wordt een geactualiseerde detailhandel visie opgesteld, waarin alle nieuwe vormen van detailhandel een plaats krijgen. Voor het actualiseren van het detailhandelsbeleid en cofinanciering voor initiatieven van samenwerkende professionals is in 2015 incidenteel € 12.000 nodig.</p>	12,0				
<p>16. Breedband netwerken in het buitengebied De gemeente wil initiatieven uit de samenleving stimuleren om te komen tot de aanleg van breedband netwerken in het buitengebied. Er wordt onderzoek ingesteld hoe er (in samenwerking met externen) concreet invulling aan deze rol kan worden gegeven en wat de aanpak wordt. Hiervoor wordt incidenteel € 20.000 beschikbaar gesteld.</p>	20,0				
<p>17. Sociaal Domein, omvorming informatie-adviespunt In 2015 en 2016 is een éénmalige investering nodig van jaarlijks € 100.000 om het (fysiek) sociaal portaal te realiseren. De kosten van tweemaal € 100.000 worden gedekt conform het in de Kaderbrief 2015 opgenomen dekkingsvoorstel, te weten ten laste van de reserve sociaal domein. Voor 2015 is derhalve € 100.000 beschikbaar, welk bedrag wordt gedekt uit deze reserve. Vanaf 2017 dient structurele bekostiging plaats te vinden vanuit de transitie-middelen. In de begroting zijn de volgende incidentele bedragen opgenomen: - 2015: € 100.000, dekking t.l.v. reserve sociaal domein - 2016: € 100.000, dekking t.l.v. reserve sociaal domein</p>					
<p>18. Ruimte voor ondernemerschap De gemeente stelt een integrale vastgoedstrategie en een integraal huisvestingsplan op, waarbij wordt gezorgd voor a. voldoende accommodaties met voldoende spreiding en b. het zo effectief mogelijk inrichten van het proces en de bedrijfsvoering. Andere partijen worden uitgedaagd om daarin mee te denken. De kosten worden gedekt conform het dekkingsvoorstel in de Kaderbrief 2015: investeringen en uitgaven van de gemeente worden alleen gedaan in het geval deze zich voor de gemeente financieel terugverdienen. In de Kaderbrief is uitgegaan van rendabele investeringen ten bedrage van € 310.000 in 2015.</p>					

	Incidenteel	Structureel			
		2015	2016	2017	2018
<p>19. Structuurvisie en actualiseren woonvisie</p> <p>In 2015 wordt de woonvisie geactualiseerd. Na het afronden hiervan zal gestart worden met de ruimtelijke structuurvisie. In de Kaderbrief 2015 zijn de kosten van actualiseren van de woonvisie op € 10.000 geraamd. Voor het inhuren van externe expertise voor de structuurvisie is € 40.000 geraamd. De kosten worden gedekt uit gereserveerde subsidiegelden (BLS/BWS-gelden) en zijn als volgt meerjarig uitgesmeerd: 2014: € 5.000, 2015: € 20.000, 2016: € 20.000 en 2017: € 5.000. Voor 2015 is derhalve € 20.000 beschikbaar, welk bedrag wordt gedekt door de BLS/BWS gelden in de algemene reserve met aangewezen bestemming. In de begroting zijn de volgende incidentele bedragen opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2015: € 20.000, dekking t.l.v. alg. reserve met aangewezen bestemming - 2016: € 20.000, dekking t.l.v. alg. reserve met aangewezen bestemming - 2017: € 5.000, dekking t.l.v. alg. reserve met aangewezen bestemming 					
Totaal	180,0	124,9	146,8	151,5	126,2

Meerjarig Investerings Programma 2015 – 2018

- (e) : betreft investeringen met economisch nut
 (m) : betreft investeringen met maatschappelijk nut
 (o) : betreft onderhoud van kapitaalgoederen

Omschrijving / Programma	Investeringslasten				Structurele lasten			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
1 Domein Bestuur <i>Vervangingsinvesteringen</i>								
A1 Apparatuur & Programmatuur (e)	503.800	143.800	600.900	205.100	50.400	105.300 21.900	104.300 45.000 61.700	103.300 44.500 134.000
A1 Inventaris en meubilair (e)	176.600	74.600	61.500	122.800	9.900	23.800 1.300	23.600 6.000 800	23.400 5.900 4.900 0
<i>Subtotaal programma 1</i>	680.400	218.400	662.400	327.900	60.300	152.300	241.400	337.400
2 Domein Leefomgeving <i>Vervangingsinvesteringen</i>								
A1 Tractie en overig materiaal (e)	514.600	66.800	82.000	9.100	39.200	43.500 4.200	43.100 9.000 5.000	42.700 8.900 10.800 700
<i>Investeringen Riolering</i>								
C3 Investerings, renovaties & reparaties (e/o)	1.314.000	1.484.000	1.414.000	1.429.000				

Omschrijving / Programma	Investeringslasten				Structurele lasten			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
C1 <i>Investerings Groot onderhoud: (o)</i>								
Groot onderhoud Wegen + kunstwerken	1.759.500	1.867.100	2.436.600	2.549.000				
Groot onderhoud Verkeersregelinstallaties	153.300	163.700	104.800	146.100				
Groot onderhoud Gebouwen	864.600	847.400	1.300.600	1.225.700				
Groot onderhoud Water	60.300	61.500	62.600	63.700				
Groot onderhoud Groen	132.800	135.300	137.800	140.300				
Speelvoorzieningen	145.500	148.200	150.900	153.700				
C2 Groot onderhoud Sportterreinen	1.800	131.500	7.100	24.500				
B2 Realisatie MFC's Atlas en Atria		13.800.000					419.800	417.200
<i>Subtotaal programma 2</i>	4.948.200	18.837.000	5.703.500	5.765.600	39.200	47.700	476.900	480.300
4 Domein Ruimte								
B1 Investerings Verkeer en Vervoer (m)	2.290.700	1.875.700	p.m.	p.m.				
<i>Subtotaal programma 4</i>	2.290.700	1.875.700	p.m.	p.m.				
Grondexploitatieprojecten								
D1 Grondexploitatie (e)	1.620.600	3.124.200	1.512.600	821.600				
desinvesteringen vanwege grondverkoop	-6.441.300	-4.168.800	-2.755.800	-3.645.700				
	-4.820.700	-1.044.600	-1.243.200	-2.824.100				
Totaal	3.098.600	19.886.500	5.122.700	3.269.400	99.500	200.000	718.300	817.700